מדף לח: "מיתיבי... דבש והדביש" עד "ומורידין קרוב וכו' תנאי היא"

שלב א'

מילה בסלע

אוגדין | כרוספדין | משלתא

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

קו לקו

מתחו קו קצר בין הנקודה של המילה בארמית (המודגשת) לנקודה של פירושה (הסמוך אליה!)

שימו לב! לחלק מהמילים אין בן זוג ואין צורך למתוח קו! **לאחר מכן השלימו את הציור.**

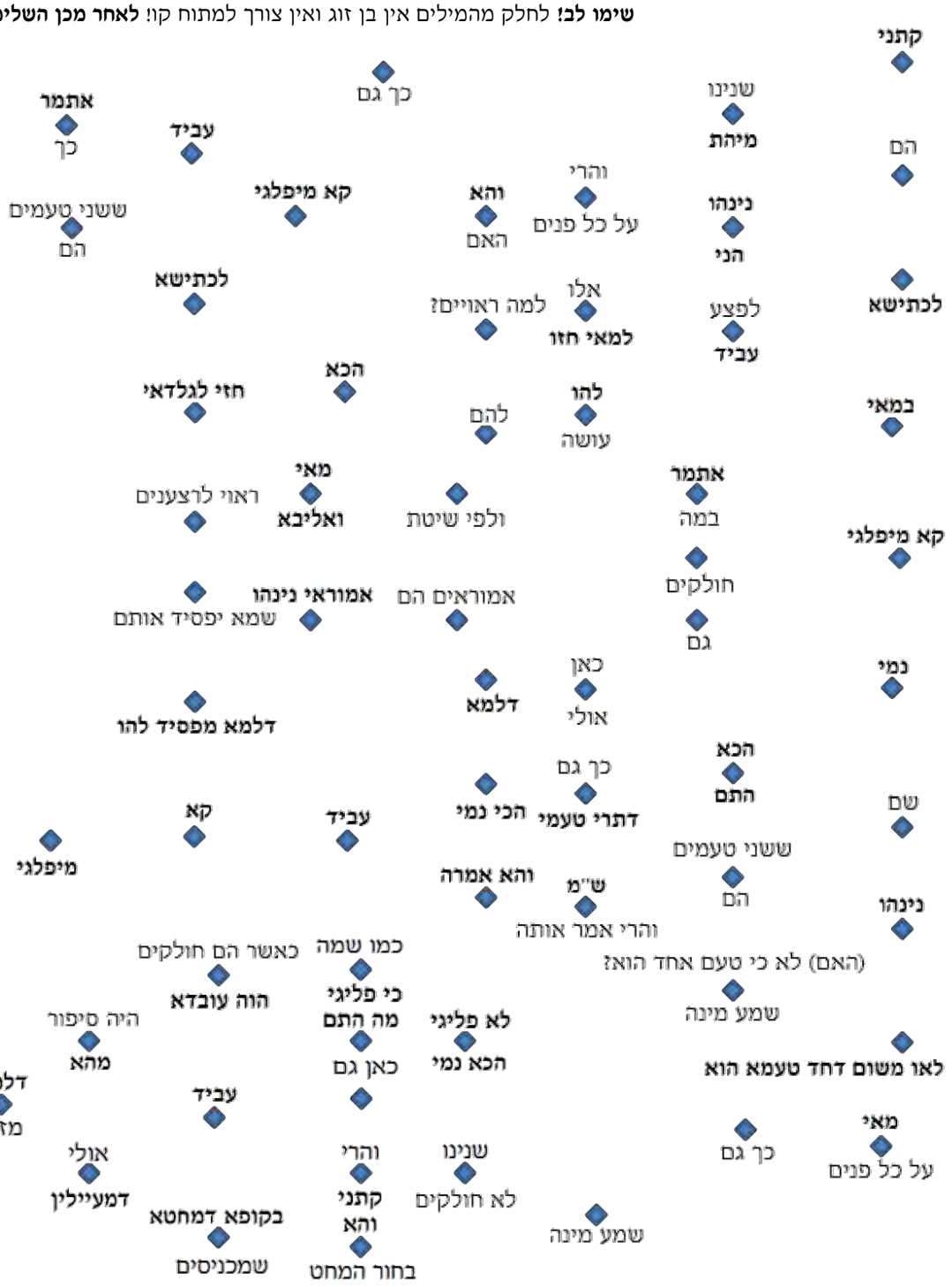

אחיה ידע
• דגבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

לג
לד
לה
לו
לז
לח:
לט
מ
מא
מב
מג
מד

דדמי ליה

פרש מילים אלו הדומים ללשון הקודש!

לאו - _____
שאני - _____
דקם קם - _____
דגמלי - _____
מאי תקנתא - _____
חדא זמנא - _____
וממאי - _____
דקא כליא - _____
קרנא - _____
למימרא - _____
מסתברא - _____
כ"ע - _____
א"ל - _____
דלמא מפומבדיתא את - _____
_____
פילא - _____

(האם זה בא) לומר
אולי מהעיר פומבדיתא אתה
אמר לו
הקרן
וממה
כולי עלמא (כל העולם)
לא
מה (איזה) תקנה
מסתבר
פיל
פעם אחת
שונים (הם)
של גמלים
שמתכלה
שעומד - עומד

רבים ביד מציינים

ציין (בעזרת טוש) את האותיות שעל ידם ניכר שהמילה בלשון רבים

נינהו - הם
הני - אלו
למאי חזו - למה ראויים?
חזי לגלדאי - ראוי לרצענים להו - להם
קא מיפלגי - חולקים
אמוראי נינהו – (מחלוקת) אמוראים הם
דתרי טעמי - ששני טעמים
להו - להם
לא פליגי - לא חולקים
כי פליגי - כאשר הם חולקים (אינו אלא...)
דגמלי - של גמלים
דלמא מפסיד להו - שמא יפסיד אותם
כולי עלמא (כ"ע) - כל העולם
דמעיילין - שמכניסים

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

מר (אדוני), **הפסד**, **מחט** (תרגום של "מרצע")

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה?_____ ____, _____ _____, _____ _____

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

הסדרן

1 2 3 4 5 6

בקטעים הבאים, המשפטים לא כתובים לפי הסדר הנכון. זהה את הסדר הנכון של המשפטים בקטע וכתוב את המספר הסידורי לכל משפט על הקו הריק שלפני כל משפט.

____אמר רב אשי לקנקנים. ____במאי קא מיפלגי? ____גבאי תמחוי בזמן שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן". ____דמר סבר להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ומר סבר אפילו להפסד מועט נמי חששו. ____והא יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש דיתר מכדי חסרונן נינהו? ____וחכ"א עושה להם תקנה ומוכרן בב"ד מאי תקנתא עביד להו? ____וחכמים אומרים עושה להם תקנה ומוכרן בבית דין . ____וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ואינו מוכרן לעצמו. ____כיוצא בו גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן. ____לא בכדי חסרונן. __1__מיתיבי "המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש הרי זה לא יגע בהן דברי ר"מ. ____קתני מיהת פירות והרקיבו מאי לאו אפילו יתר מכדי חסרונן? ____שאני הני כיון דקם קם. ____שמן והבאיש דבש והדביש למאי חזו? ____שמן חזי לגלדאי דבש לכתישא דגמלי.

____אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן. __1__אתמר רבי אבא ברבי יעקב א"ר יוחנן הלכה כר"ש ב"ג ורבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים. ____הכי נמי מסתברא דאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ואמר רב נחמן מורידין קרוב לנכסי שבוי אלא ש"מ תרי טעמי נינהו שמע מינה ____והא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה. ____וממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא אלא משום דקא כליא קרנא אבל התם הכי נמי דאין מורידין. ____ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא אי כרב כהנא אי כרב נחמן בר יצחק אבל התם הכי נמי דמורידין. ____לא תרי טעמי נינהו. ____למימרא דתרי טעמי נינהו והאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון ב"ג ואמר שמואל מורידין קרוב לנכסי שבוי לאו משום דחד טעמא הוא? ____מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי מדרבנן נשמע דאין מורידין קרוב לנכסי שבוי.

____א"ל רב עמרם דלמא לירד ולמכור תנן א"ל דלמא מפומבדיתא את דמעיילין פילא בקופא דמחטא והא דומיא דנשותיהם [ובניהם] קתני מה התם כלל לא אף הכא נמי כלל לא. ____אמר רבא לירד ולמכור תנן __1__אתמר שבוי שנשבה רב אמר אין מורידין קרוב לנכסיו שמואל אמר מורידין קרוב לנכסיו. ____בששמעו בו שמת כ"ע לא פליגי דמורידין כי פליגי בשלא שמעו בו שמת. ____הוה עובדא בנהרדעא ופשטה רב ששת מהא מתני' ____מיתיבי ר"א אומר ממשמע שנאמר "וחרה אפי והרגתי אתכם" יודע אני שנשותיהם אלמנות ובניהם יתומים אלא מה ת"ל והיו נשיכם וגו' מלמד שנשותיהם מבקשות לינשא ואין מניחין אותן ובניהן רוצים לירד לנכסי אביהן ואין מניחין אותן. ____רב אמר אין מורידין דלמא מפסיד להו ושמואל אמר מורידין כיון דאמר מר שיימינן להו כאריס לא מפסיד להו.

לג לד לה לו לז לח: לט מ מא מב מג מד

ידיעת והבנת הגמרא

שמן דבש יין

רשום את ארבעת הדוגמאות של הברייתא

1 . _____ 2._____ 3._____ 4._____

ציין (באדום) **למסקנה** איזה דוגמה היא יותר מכדי חסרונן הרגיל, ואיזה היא רק ב'כדי חסרונן' (בצהוב).

לפי רבב"ח בשם ר' יוחנן שביותר מכדי חסרונן צריך למכור לכל הדעות, למה בדבש יין ושמן אומר ר"מ שלא יגע בהם? ____ _____. אם כך, למה חכמים אומרים למכור? _____

אם רבי מאיר ("לא יגע בהם") מודה ביתר מכדי חסרונן שצריך למכור, למה ביין שמן ודבש אומר שלא ימכור אפי' שיש הפסד לקנקנים? _____

פסק הלכה

מה אמר ר' אבא ברבי יעקב בשם ר' יוחנן? _____

מה אמר רבב"ח בשם ר' יוחנן? _____

מה קשה על מה שאמר ר' אבא ברבי יעקב בשם ר' יוחנן? _____

מה באמת אמר ר' יוחנן? _____

השלם או הקף בעיגול:

בהו"א חשבה הגמרא לומר שלפי רשב"ג ש"מוכרן" ודאי הדין בנכסי שבוי הוא (מורידין / לא מורידין)

ולפי חכמים ש"לא יגע בהם" ודאי הדין בנכסי שבוי הוא (מורידין / לא מורידין)

למסקנא, מחלקת הגמרא ואומרת שאולי אמר רשב"ג במשנתנו ש"מוכרן" כי _____ _____ אבל בנכסי שבוי הוא סובר (מורידין / לא מורידין).

כמו"כ אולי אמרו חכמים במשנתינו ש"לא יגע בהם" כי א. _____ _____ ב. _____ _____

אבל בנכסי שבוי הם סוברים (מורידין / לא מורידין)

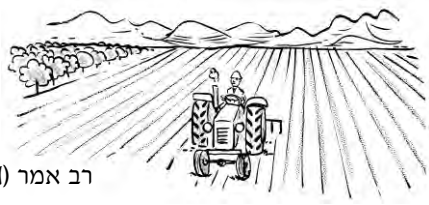

נכסי שבוי

רב אמר (מורידין / לא מורידין) שמואל אמר (מורידין / לא מורידין)

סברת **רב**: כי (חוששין / לא חוששים) _____ כי דינו לקבל _____

סברת **שמואל**: כי (חוששין / לא חוששים) ש_____ כי דינו לקבל _____

במקרה ששמעו בו שמת לכל הדעות _____

כי: א._____ ב. _____

הוכח שהברייתא של "והיו נשיכם" מתכוונת שלא מורידין לנכסי שבוי כלל!

_____

אחיה ידע • לקבלת מאמרים נוספים: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסֵי שָׁבוּי** - כְּשֶׁאָדָם נִלְקַח בַּשְּׁבִי (וְאֵין שְׁמוּעָה וְעֵד אֶחָד שֶׁכְּבָר מֵת) וְהִשְׁאִיר שָׂדוֹת וְאֵין לוֹ מִי שֶׁיִּטַּפֵּל בָּהֶם, יֵשׁ בַּגְּמָרָא מַחֲלֹקֶת בֵּין הַחֲכָמִים אִם מוֹרִידִין קָרוֹב (אִם בֵּית הַדִּין מְבִיאִים קָרוֹב וְנוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת לַעֲבֹד בִּשְׂדוֹת הַשָּׁבוּי) אוֹ אֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו.

✷ **עָרֵב** - אָדָם יָכוֹל לְהִתְחַיֵּב עַל יְדֵי דִּבּוּרוֹ (אַף בְּלִי קִנְיָן) שֶׁאִם הַלּוֶה לֹא יִפְרַע אֶת חוֹבוֹ לַמַּלְוֶה - הוּא עַצְמוֹ יִפְרַע בִּמְקוֹמוֹ (עַי' הַסּוּגְיָא בְּבָבָא בָּתְרָא קעג:).

לְדוּגְמָא, רְאוּבֵן הִלְוָה לְשִׁמְעוֹן, וְלֵוִי הוּא הֶעָרֵב. אִם בִּזְמַן הַפֵּרָעוֹן אֵין לְשִׁמְעוֹן כֶּסֶף לְשַׁלֵּם לִרְאוּבֵן - לֵוִי יְשַׁלֵּם לִרְאוּבֵן בִּמְקוֹמוֹ.

"עָרֵב קַבְּלָן" (שֶׁמִּתְחַיֵּב יוֹתֵר מֵעָרֵב רָגִיל) מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לִפְרַע אֶת חוֹבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ גַּם אִם יִרְצֶה הַמַּלְוֶה לִגְבּוֹתוֹ מִמֶּנּוּ בְּלִי לִתְבֹּעַ קוֹדֵם אֶת הַלּוֶה, גַּם אִם לַלּוֶה יֵשׁ נְכָסִים וּבֵין אִם סִכְּמוּ עַל כָּךְ מֵרֹאשׁ וּבֵין אִם לֹא (-שִׁיטַת ת"ק בְּבָבָא בָּתְרָא).

לְדִבְרֵי רַשְׁבָּ"ג אִם יֵשׁ לַלּוֶה נְכָסִים, עָרֵב קַבְּלָן יְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹב רַק אִם הִתְנָה בִּמְפֹרָשׁ שֶׁיְּשַׁלֵּם גַּם בְּלִי שֶׁהַמַּלְוֶה יִתְבַּע אֶת הַלּוֶה, וּבָזֶה אֵין הֲלָכָה כְּרשב"ג.

בְּמִקְרֶה שֶׁאָדָם רוֹצֶה לִהְיוֹת עָרֵב לְאַחֵר שֶׁבַּצָּעָה כְּבָר הַהַלְוָאָה, לֹא מוֹעִילָה אֲמִירָה בִּלְבַד וְיֵשׁ לְהִתְחַיֵּב עַל כָּךְ בְּקִנְיָן.

עָרֵב שֶׁשִּׁלֵּם לַמַּלְוֶה אֶת חוֹב הַלּוֶה, יִתְבַּע אַחַר כָּךְ אֶת הַלּוֶה לִפְרַע לוֹ אֶת חוֹבוֹ.

✷ **צִיְּדָן** - בְּמַסֶּכֶת גִּטִּין (עַד.) נֶאֱמַר בַּמִּשְׁנָה "אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּצַיְּדָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִצְטְלִיתִי וְאָבְדָה אִצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ".

הַגְּמָרָא מַסְבִּירָה שֶׁלְּפִי חֲכָמִים אִם הִתְנָה הַבַּעַל אֶת חֲלוֹת הַגֵּט בְּקַבָּלַת אִצְטְלִיתוֹ, יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי רַק בִּמְסִירַת הָאִצְטְלָא וְאִלּוּ לְפִי רַשְׁבָּ"ג גַּם קַבָּלַת מָעוֹת בִּמְקוֹם הָאִצְטְלָא יֵחָשֵׁב כְּקִיּוּם הַתְּנַאי (הַחֲכָמִים בְּדִבְרֵי הַמִּשְׁנָה הֵם לְפִי רַשְׁבָּ"ג).

✷ **רְאָיָה אַחֲרוֹנָה** - בַּמִּשְׁנָה שֶׁבְּסוֹף הַפֶּרֶק הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין (פֶּרֶק דִּינֵי מָמוֹנוֹת – הַשֵּׁנִי): "**כָּל זְמַן שֶׁמֵּבִיא רְאָיָה, סוֹתֵר אֶת הַדִּין.**

[**רְאָיָה רִאשׁוֹנָה:**] אָמַר לוֹ (בֵּית הַדִּין): כֹּל רְאָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לְךָ - הָבֵא מִיכָּן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, מָצָא בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - סוֹתֵר, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם - אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה יַעֲשֶׂה זֶה שֶׁלֹּא מָצָא בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, וּמָצָא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים? "

[**רְאָיָה אַחֲרוֹנָה:**] אָמַר לוֹ (בֵּית הַדִּין) הָבֵא עֵדִים, וְאָמַר: **אֵין לִי עֵדִים**. אָמַר: הָבֵא רְאָיָה, וְאָמַר: **אֵין לִי רְאָיָה**. וּלְאַחַר זְמַן הֵבִיא רְאָיָה, וּמָצָא עֵדִים - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ כְּלוּם. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה יַעֲשֶׂה זֶה שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים, וּמָצָא עֵדִים. לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה, וּמָצָא רְאָיָה.

✷ **אַלְמָנָה וְיָתוֹם** - חַיָּב אָדָם לְהִזָּהֵר בָּאַלְמָנוֹת וִיתוֹמִים, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם בַּעֲלֵי מָמוֹן (עֲשִׁירִים), וַאֲפִלּוּ אַלְמְנָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן".

וְהַטַּעַם הוּא לְפִי שֶׁהֵם תְּשׁוּשֵׁי כֹּחַ שֶׁאֵין לָהֶם מִי שֶׁיִּטְעוֹן טַעֲנוֹתָם בְּכָל הַכֹּחַ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בַּעְלָהּ שֶׁל הָאַלְמָנָה אוֹ אֲבִיהֶן שֶׁל הַיְתוֹמִים אִם הוּא הָיָה קַיָּם, וְעַל כֵּן הִזְהִירָה אוֹתָנוּ תּוֹרָתֵנוּ הַשְּׁלֵמָה לִקְנוֹת מִדַּת חֶסֶד וְרַחֲמִים בְּנַפְשֵׁנוּ, וְנִהְיֶה יְשָׁרִים בְּכָל מַעֲשֵׂינוּ כְּאִלּוּ יֵשׁ כְּנֶגְדֵּנוּ אָדָם הַטּוֹעֵן בְּכֹחַ, אֶת הַטַּעֲנָה שֶׁהִיא נֶגְדֵּנוּ, וְנָחוּס וְנַחְמֹל עֲלֵיהֶם וְנִרְאֶה זְכוּתָם בְּכֹל דָּבָר יוֹתֵר מִשֶּׁהֲיֵינוּ עוֹשִׂים אִם הָיָה הָאָב קַיָּם.

וְהֵיאַךְ נוֹהֲגִין עִמָּהֶן? כָּל עִסּוּקוֹ שֶׁל הָאָדָם עִמָּהֶם יִהְיֶה בְּנַחַת וּבְחֶסֶד וּבְחֶמְלָה. לֹא יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶלָּא רַכּוֹת (דִּבּוּר בְּנַחַת), וְלֹא יִנְהַג בָּהֶן אֶלָּא מִנְהַג כָּבוֹד, וְלֹא יַכְאִיב גּוּפָן בַּעֲבוֹדָה וְאֶת לִבָּם בִּדְבָרִים קָשִׁים וְיָחוּס עַל מָמוֹנָן יוֹתֵר מִמָּמוֹן עַצְמוֹ.

וְכֹל הַמַּקְנִיטָן (מְצַעֵר אוֹתָן) אוֹ מַכְעִיסָן אוֹ הִכְאִיב לִבָּם אוֹ רָדָה (הֶעֱבִיד) בָּהֶן אוֹ אִבֵּד מָמוֹנָן הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְכָל שֶׁכֵּן הַמַּכֶּה אוֹתָם אוֹ הַמְקַלְּלָם.

הַבְטָחָה הִבְטִיחַ לָהֶם מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהֵם צוֹעֲקִים מֵחָמָס הֵם נַעֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִם צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ". אֲבָל אֵין זֶה כְּכָל חַיָּבֵי מִיתוֹת בִּידֵי שָׁמַיִם, אֶלָּא הָעֹנֶשׁ כָּאן הוּא שֶׁיַּהַרְגוּ בַּחֶרֶב אוֹיֵב אוֹ שֶׁיֵּרְדוּ בַּמִּלְחָמָה, וְיָמוּתוּ בְּלֹא יְדִיעַת קְרוֹבֵיהֶם.

וּמִכָּל מָקוֹם אָמְרוּ בָּהֶם שֶׁמֵּתָּר לְעַנּוֹתָם קְצָת לְתוֹעַלְתָּם, כְּגוֹן הָרַב לְתַלְמִידוֹ שֶׁל תּוֹרָה אוֹ שֶׁל אֱמוּנוּת, אֲבָל אֲפִלּוּ לְתוֹעַלְתָּם מִצְוָה לְהָקֵל בָּהֶם יוֹתֵר מִשְּׁאָר כָּל אָדָם.

לְגַבֵּי הַגִּיל שֶׁל הַיְתוֹמִים אָמְרוּ חֲז"ל שֶׁהֵם נִקְרָאִים יְתוֹמִים לְעִנְיַן מִצְוָה זוֹ עַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ צְרִיכִין אָדָם גָּדוֹל אֶלָּא עוֹשִׂים כֹּל צָרְכֵי עַצְמָן כִּשְׁאָר כָּל הַגְּדוֹלִים.

וְאֵין מְקַבְּלִים מַלְקוּת עַל לָאו זֶה, לְפִי שֶׁאֵין הָעִנּוּי דָּבָר מְסֻיָּם כְּדֵי לְהַלְקוֹת עָלָיו, כִּי לְעוֹלָם יוּכַל הַמְעַנֶּה רָשָׁע לִטְעוֹן בְּשֶׁקֶר שֶׁצָּדַק כְּשֶׁצִּעֵר אוֹתָם לִטּוֹבָתָם. לַמְרוֹת זֹאת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בּוֹחֵן לְבָבוֹת תּוֹבֵעַ צַעֲרָן, וַהֲרֵי עָנְשׁוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בַּחֶרֶב", כְּלוֹמַר, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שֶׁתִּהְיֶנָּה נְשֵׁי הַמְעַנִּים – אַלְמָנוֹת, וּבְנֵיהֶם - יְתוֹמִים וְלֹא יִמְצְאוּ אָדָם שֶׁיְּרַחֵם עֲלֵיהֶם, שֶׁבַּמִּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ [סוֹטָה דַף ח' ע"ב], וְאִם נְקֵבָה הִיא הַמְעַנָּה, הִיא תָּמוּת וּבְעָלָהּ יִשָּׂא אַחֶרֶת שֶׁתְּעַנֶּה בָּנֶיהָ. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי [שֵׁמוֹת, כב, כ"ו], בֵּן קוֹבֵל (מִתְלוֹנֵן) לְאָבִיו, אִשָּׁה לְבַעְלָהּ, אַלְמָנָה וְיָתוֹם אֵלַי, וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי".

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה טו

פרק המפקיד

שאלות על המושגים

ענו על השאלות!

1. מהו ערב ומהו ערב קבלן? _____
2. באיזה מקרה יש מחלוקת בדין ערב בין חכמים לרשב"ג? _____
3. מהי המחלוקת בענין האיצטלא? _____
4. מה המקרה של ראיה אחרונה? _____
5. באיזה מקרה מותר לענות יתום או אלמנה? _____
6. עד מתי הם נקראים יתומים? _____
7. מה יקרה לאשה המענה אלמנה? _____

תמונה

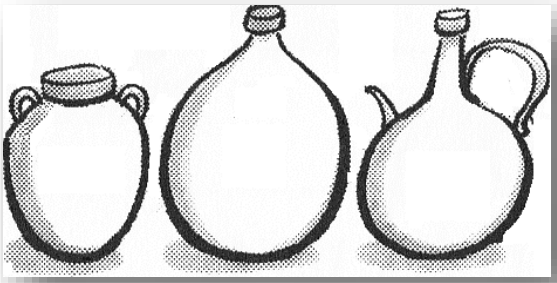

תן כותרת לתמונה ע"פ סוגייתנו

_____

_____

⊙ נקודות למחשבה ⊙

⊙ מהי ה'מידה כנגד מידה' במה שנאמר "והיו נשיכם..." ובמה שדורשים שישארו באלמנותם?

_____

⊙ איך בכל זאת ניתן להכניס פיל לחור של מחט? _____

_____

⊙ מה הקשר בין 'פיל בחור מחט' ל'דקל מזהב'? _____

_____

הידעת?

1. בגמרא (קדושין יא) מבואר שבכל **סלע** כסף יש **768פרוטות.**
2. פעולת החלפת מטבעות פחותים רבים למטבע אחד שערכו רב נקראת 'צירוף' ראה משנה שקלים ריש פרק ב'.

אחיה ידע
yeda@achiya.org.il

אוצרות התלמיד — סוגיה טו — פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

שבוי שנשבה וברח מחמת סכנת נפשות, חייבים בית דין להתעסק בנכסיהם. כיצד עושין, ... ומורידין לתוך הקרקעות קרובים הראויים לירש, כדי לעבוד הקרקעות ולהתעסק בהם, עד שיוודע שמתו או עד שיבואו: שו"ע חושן משפט רפה סעיף ב

לג

רש"י

רבן של ישראל "ורש"ש לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למבין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות.... (רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

לד

- רש"י ד"ה אמוראי נינהו כתב "מכללא אמר" מה מתכוון במילים אלו? _____

_____

לה

"מאי תקנתא עביד להו" העתק במדויק את פירוש רש"י למילים אלו! (בדף לח.) _____

_____

לו

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

לז

- מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע... מה הדמיון בין דין המשנה לנכסי שבוי? _____

_____

לח:

- תוס' פירשו ששמעו בו שמת הכוונה על ידי קול ועד אחד - למה לא פי' בשני עדים? _____

_____

לט

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִקְשָׁה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

מ

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

מא

העמק דבר

יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ודיוקת התורה

מב

פתור את החידות!

מג

מד

אֵין לִי! _____

אֵין לִי! _____

אֵין לִי! _____

- מה הכוונה? כל קר כל קר קם קם קן קן ... _____
- מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די!!! (מה הקשר?) _____
- כתוב 3 משמעויות למילה 'מאי' ע"פ הגמרא שלנו. _____

אוצרות התלמיד

סוגיה טו

פרק המפקיד

תמיד מספרים - (סיפור בהמשכים)

"מרי בר איסק" - פרק ב'

אֵת דִּין וְאֵת דַּיָּן!

חֲנָכָה הִגִּיעַ וְהַגַּנָּנִים הֶחֱלִיטוּ לַעֲרֹךְ סְעוּדָה לִכְבוֹד חֲנֻכָּה בְּבֵיתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ סָבְתָּא הָאַלְמָנָה (כֵּן כֵּן זוֹכְרִים? - מָרִיהוּ לְמָרַיְהוּ...).

עַל מְנַת לְשַׂמְּחָה, הֶחֱלִיטוּ לַעֲרֹךְ אֶת הַסְּעוּדָה דַּוְקָא בְּבֵיתָהּ, וְגַם יוֹסֵף מְיֻדָּעֵנוּ חֲבֵרָם הַטּוֹב שֶׁל קְבוּצַת הַגַּנָּנִים וְסוֹכֵן שֶׁלָּהֶם, הְזְמַן לִסְעוּדָה זוֹ.

בְּנוֹסָף לְמַצָּבוֹ הַכַּלְכָּלִי הַגָּרוּעַ שֶׁל יוֹסֵף, הוּא הָיָה מִתְסַכֵּל מְאֹד שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם דָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְהַחֲזִיר הַלְוָאָה וּבְגְלַל שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ נְכָסִים בְּכְלָל (לֹא רֶכֶב, לֹא שָׂדֶה, וְאַפִּי' לֹא שֻׁלְחָן בַּסָּלוֹן), גָּבוּ אֶת הַחוֹב מֵהָעֲרֵב. עֲרֵב זֶה לֹא עֲרֵב רָגִיל. **לְעָרֵב זֶה קָרְאוּ... מָרִי בַּר אָסַק. מָרִי בַּר אָסַק הָיָה מְפֻרְסָם כְּאָדָם... בָּא נָאֱמַר בְּמִלִּים פְּשׁוּטוֹת - אַלִּים בִּלְשׁוֹן הַמְעָטָה, וּבְהָתְאֵם לִתְכוּנוֹתָיו אֵיִם כָּעֵת עַל יוֹסֵף שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ אֶת הַכֶּסֶף בְּהָקְדֵּם, וְלֹא...**

הוּא נִכְנַס לְבֵיתָהּ שֶׁל הַסָּבְתָּא לְקוֹל שִׁירַת הַגַּנָּנִים (שֶׁכְּבָר הִקְדִּימוּ אוֹתוֹ) שֶׁשָּׁרוּ בְּאוֹתָהּ עֵת "... וּמִנּוֹתָר קַנְקַנִּים...".

"כְּשֶׁאֵין מִישֶׁהוּ אַחֵר, גַּם גַּנָּן - חַזָּן יֶחָשֵׁב..." אָמַר יוֹסֵף לְעַצְמוֹ וְהִתְיַשֵּׁב אַף הוּא לְיַד הַשֻּׁלְחָן הֶעָרוּךְ בטוט"ו. מָה נִדְהַם מִסַּעֲמוֹ הַמּוּזָר שֶׁל הָאֹכֶל שֶׁהֻגַּשׁ לוֹ וּפָלַט בְּכַעַס "מַזְמִינִים אוֹתִי... אֲנִי טוֹרֵחַ לָבוֹא... וּמַגִּישִׁים לִי אֹכֶל בְּטַעַם יַיִן שֶׁהֶחֱמִיץ...? זֶה כַּנִּרְאֶה בֶּאֱמֶת מִנּוֹתָר קַנְקַנִּים...".

הָאַלְמָנָה נֶעֱלְבָה מְאֹד, וְהוּא קָם בַּחֲמָתוֹ מֵהַמִּשְׁתֶּה. רַק כַּאֲשֶׁר יָצָא מֵהַבַּיִת וְעָלָה עַל גָּמְלוֹ (הַשְּׁכוּרָה כַּמּוּבָן) לָצֵאת לַדֶּרֶךְ, הֵבִין שֶׁטָּעָה טָעוּת חֲמוּרָה בְּכָךְ שֶׁלֹּא נָהַג בַּעֲדִינוּת יְתֵרָה עִם הָאַלְמָנָה.

בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, בְּעוֹדוֹ מְהַרְהֵר עַל הָעֹנֶשׁ הַצָּפוּי לוֹ מִדֵּי שָׁמִים (שֶׁאָכֵן הִתְקַיֵּם בִּמְלוֹאוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה בַּהֶמְשֵׁךְ...) הוּא עָם לֵב שֶׁהִגָּמָל עוֹשֶׂה תְּנוּעוֹת מְשֻׁנּוֹת מִדֵּי פַּעַם עַד שֶׁקָּלַט שֶׁהָאֹכֶף עָלָיו יוֹשֵׁב, יָשֵׁן וּבָלוּי וְהוּא הַגּוֹרֵם לִגְמָל לַכְּאֵבִים מֵהַפְּצָעִים בְּדַבְשְׁתּוֹ.

בּוֹ בַּמָּקוֹם הוּא הֶחֱלִיט לִקְנוֹת אֹכֶף חָדָשׁ עָשׂוּי מֵעוֹר מְשֻׁבָּח וְנִגַּשׁ הַיָּשָׁר לָאִזּוּר הַבַּרְסְקִי (הֵיכָן שֶׁנִּמְצְאִים הָרַצְעָנִים) שֶׁל הַשּׁוּק.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְאִזּוּר הַבַּרְסְקִי הִכָּה בּוֹ הָרֵישׁ הֶחָרִיף הָרָגִיל בְּמָקוֹם זֶה, וַעֲרָפֶל אֶת חוּשָׁיו לְרֶגַע קָט. הוּא אַפִּי' לֹא שָׂם לֵב כַּאֲשֶׁר הַגִּבְרָתָן שֶׁנִּשְׁלַח עַל יְדֵי הָעֲרֵב (-מָרִי בַּר אֶסַק) אָחַז בְּיָדוֹ בְּחָזְקָה וְגָרַר אוֹתוֹ לְתוֹךְ הָעֲגָלָה שֶׁהִמְתִּינָה בְּצַד הַדֶּרֶךְ וּבְכָךְ הִשְׁלִים אֶת מְשִׂימַת הַחֲטִיפָה שֶׁהֻטְּלָה עָלָיו עַל יְדֵי מָרִי.

הַשּׁוֹדֵד הַזֶּה אַפִּי' לֹא נָתַן לוֹ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ עַל מְנַת לְהַדְלִיק נֵרוֹת חֲנֻכָּה, וְהֶעֱבִירוּ לָעִיר "צִדָּן" הַשּׁוֹכֵן בְּקִרְבַת מָקוֹם. הַחוֹטֵף הַגִּבְרָתָן הוֹדִיעַ לִקְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁאִם בִּרְצוֹנָם לִרְאוֹת אוֹתוֹ שׁוּב, עֲלֵיהֶם לְשַׁלֵּם מִיָּד אֶת הַחוֹב לְמָרִי בַּר אֶסַק עִם תּוֹסֶפֶת רִבִּית קְנָסוֹת תְּמָרִים וְרִמּוֹנִים (שֶׁהָיוּ אֲהוּבִים עַל מָרִי... כְּמוֹ שֶׁכְּבָר יָדוּעַ לְךָ מֵהַסִּפּוּר הַמּוּבָא בְּחוֹבֶרֶת זוֹ בְּסוֹף דַּף לט:).

קְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שָׁרָצוּ לִפְדּוֹתוֹ לֹא הִסְכִּימוּ לִפְדּוֹתוֹ מִבְּלִי שֶׁיִּתֵּן הַשּׁוֹדֵד סִימָן חַיִּים כִּרְאָיָה שֶׁהוּא עֲדַיִן חַי (שֶׁמָּא כְּבָר הֲרָגוּהוּ).

כָּל פַּעַם שֶׁשֵּׁאֲלוּהוּ עַל כָּךְ וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ סִימָן אוֹ רְאָיָה עַל הֱיוֹתוֹ חַי, אָמַר הַחוֹטֵף - "אֵין לִי רְאָיָה עֲבוּרְכֶם! אוֹ שֶׁתִּשְׁלְמוּ אוֹ שֶׁלֹּא!"

הַדָּבָר נִמְשָׁךְ כָּךְ בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה חֳדָשִׁים מִבְּלִי שֶׁשָּׁמְעוּ אוֹ רָאוּ סִימָן חַיִּים כָּל שֶׁהוּא, וְכָךְ הִתְקַיֵּם מָה שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל מְצַעֲרִים אַלְמָנוֹת "וְהָיוּ נָשֵׁיכֶם..." שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם הוּא מֵת אִם לָאו. (הֶמְשֵׁךְ יָבֹא בעז"ה...).

ענה על השאלות!

א. הַאִם בֵּינְתַּיִם מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו אוֹ לֹא? עָנָה ע"פ מָה שֶׁלָּמַדְנוּ בְּסֵגְיָתֵנוּ.

ב. מָצְאוּ רְמָזִים לַדְּבָרִים שֶׁמֻּזְכָּרִים בַּגְּמָרָא שֶׁלָּנוּ! (לְפָחוֹת 8 דְּבָרִים!) (צַיְּנוּ בְּלוֹרְד זֹהַר)

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מי שב"ד הגבו לו קרקע בחובו ממתי אוכל פירות?

עזור לשבוי שנשבה לעזור לביתו בשלום!

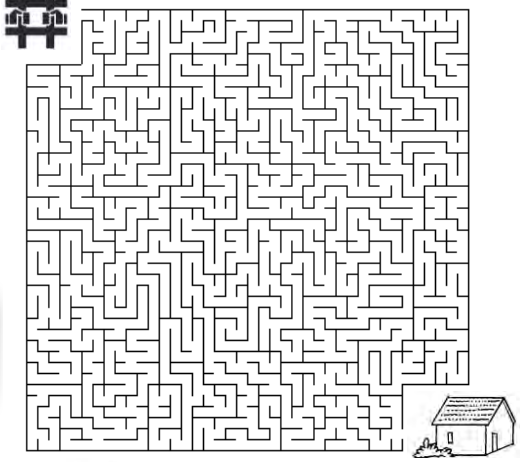

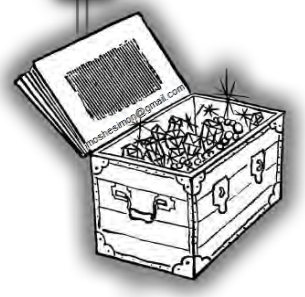

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו **מַה בָּצַע** כִּי נַהֲרֹג אֶת אָחִינוּ **וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ**, לְכוּ **וְנִמְכְּרֶנּוּ** ... כִּי **אָחִינוּ** בְּשָׂרֵנוּ הוּא ... (בראשית לז כו - כז) על המילים "מה בצע" תרגם אונקלוס "מָה מָמוֹן נִתְהַנֵּי לָנָא" וכן פירש"י.

וצריך להבין איזה הוה אמינא היתה כאן שירוויחו ממון במיתתו עד שהיה צריך לומר להם שאין כאן הנאת ממון. ופירש ר' יוסף ח. זוננפלד זצ"ל שיש לומר שהם תכננו לרוצחו נפש ולכסות את הרציחה ולהעלימו וחשבו שיוכלו לרדת לנכסיו ולהרוויח אותם, לכך אמר להם יהודה ע"פ המבואר בסוגייתנו, שאין מורידין קרוב לנכסי שבוי שלא ידוע בו שמת, וממילא אין הנאת ממון (מה בצע) כאשר "וכסינו את דמו" שהרי לא יוכלו לרדת לנכסיו "כי אחינו בשרנו הוא"... ואי מורידין קרוב לנכסי שבוי שלא שמעו בו שמת.....

מגיד מישרים – עינוי יתום ואלמנה, מעשה כדי הדבש

♦ כפל הלשון 'ענה תענה' וכן 'כי אם צעק יצעק' באים להורות, אומר המהר"ם אלשיך, שבנוסף לצער שיש לכל אדם כשמענים אותו הרי ביתום ואלמנה צערם כפול משום שהצער מזכיר להם את האלמנות והיתמות, שהרי אומרים הם לעצמם אילו היה בעלי/אבי חי היה מגן עלי ולא היינו מצטערים.

גם העונש שמקבל המענה אותם מכוון מדה כנגד מידה נגד צער כפול זה, שהרי העונש הוא "והרגתי אתכם' המגיע לכל אדם המענה את חבירו אולם עונש המענה יתום ואלמנה הוא שישארו האלמנות באלמנותם והיתומים ביתמותם ותמיד יזכרו מזה, בכך שלא יכולים להתחתן ולרדת לנכסי אביהם, והוא כנגד מה שהיה מזכיר להם את יתמותם ואלמנותם...

♦ "והרי צריך ליזהר שלא לגרום צער לחברו בדיבור קל אף לרגע ויש בזה ל"ת דאורייתא כדאמרו סוף פ' הזהב". (אגרת החזו"א)

מעשה כדי הדבש

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּימֵי שָׁאוּל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה אַחַת עֲשִׁירָה גְּדוֹלָה, וְשַׂר הַמְּדִינָה הָיָה רוֹצֶה לִקַּח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה בְּכֹחַ וּבַעַל כָּרְחָהּ, וְהִיא לֹא רָצְתָה בְּשׁוּם אֹפֶן. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּכְנַס פַּחַד גָּדוֹל בְּלִבָּהּ הֶחְלִיטָהּ לִבְרֹחַ מֵהַמְּדִינָה. הִיא לָקְחָה כֹּל מָמוֹנָהּ וְהִכְנִיסָם בְּכַדִּים, וּבְפִי הַכַּדִּים הִנִּיחָה דְּבַשׁ. לְאַחַר מִכֵּן הִיא הִפְקִידָה אֶת הַכַּדִּים בִּפְנֵי עֵדִים בִּידֵי אָדָם אֶחָד שֶׁהַכִּירָה שֶׁהָיָה חָבֵר שֶׁל בַּעְלָהּ וּבָרְחָה מִן הַמְּדִינָה. לְאַחַר זְמַן מֵת אוֹתוֹ הַשַּׂר וְחָזְרָה הָאִשָּׁה לְבֵיתָהּ. הָאִישׁ שֶׁהָיָה הַפִּקָּדוֹן בְּיָדוֹ עָשָׂה סְעוּדַת אֵרוּסִין לִבְנוֹ וְהָיָה חָסֵר לוֹ דְּבַשׁ. הָלַךְ וּמָצָא אֶת אוֹתָם הַכַּדִּים עִם הַדְּבַשׁ וְלָקַח מִן הַדְּבַשׁ אֶת אוֹתוֹ הַמְּעַט שֶׁמָּצָא בְּפִי הַכַּדִּים. כָּךְ מָצָא שֶׁכָּל הַכַּדִּים הָיוּ בְּעֶצֶם מְלֵאִים בְּמַטְבְּעוֹת זָהָב. הָאִישׁ לֹא הִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּמִיָּד לָקַח אֶת הַמָּמוֹן וּמִלֵּא אֶת הַכַּדִּים בִּדְבַשׁ. כְּשֶׁחָזְרָה הָאִשָּׁה לְבֵיתָהּ הָלְכָה אֵצֶל הָאִישׁ וְאָמְרָה לוֹ "תֵּן לִי הַפִּקָּדוֹן שֶׁהִנַּחְתִּי בְּיָדֶיךָ". אָמַר לָהּ לְכִי וְהָבִיאִי לִי הָעֵדִים שֶׁנָּתַתְּ לִי הַדְּבַשׁ בִּפְנֵיהֶם וּקְחִי אֶת הַכַּדִּים שֶׁלָּךְ. הָלְכָה וְהֵבִיאָה עֵדִים וְהוּא הוֹצִיא אֶת כָּל הַכַּדִּים אֵלֶיהָ וְהֶחֱזִירָם לָהּ בִּפְנֵי הָעֵדִים הַנִּזְכָּרִים.

כְּשֶׁהָלְכָה לְבֵיתָהּ מָצְאָה כָּל הַכֵּלִים מְלֵאִים דְּבַשׁ. הִתְחִילָה לִצְעֹק וְלִבְכּוֹת. הָלְכָה אֵצֶל שׁוֹפֵט הַמְּדִינָה וְהִתְלוֹנְנָה עָלָיו. אָמַר לַהּ הַשּׁוֹפֵט "יֵשׁ לָךְ עֵדִים"? אָמְרָה לוֹ "לֹא". אָמַר לָהּ "בִּתִּי מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ. לְכִי לִשְׁאוֹל הַמֶּלֶךְ וְיָדוּן לָךְ". הָלְכָה אֵצֶל שָׁאוּל וְהוּא שָׁלְחָה לַסַּנְהֶדְרִין. אָמְרוּ לָהּ יֵשׁ לָךְ עֵדִים שֶׁהִפְקַדְתְּ לְזֶה הָאִישׁ הַמָּמוֹן? אָמְרָה לָהֶם "אֵין לִי עֵדִים, כִּי עָשִׂיתִי הַדָּבָר בְּעָרְמָה מִפְּנֵי פַּחַד שֶׁל הַשַּׂר". אָמְרוּ לָהּ "בִּתִּי אֵין לָנוּ רְשׁוּת לָדוּן אֶלָּא עַל פִּי עֵדִים כִּי אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לָדוּן דִּינִים שֶׁבַּלֵּב". יִצְּתָהּ מִפְּנֵיהֶם בְּפַחֵי נֶפֶשׁ. הִתְחִילָה לַחֲזֹר לְבֵיתָהּ וּפָגְשָׁה אֶת מִי שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בִּתְקוּפָה שֶׁהָיָה נַעַר צָעִיר רוֹעֶה צֹאן וְהוּא שׂוֹחֵק עִם הַנְּעָרִים. מִיָּד צָעֲקָה וְאָמְרָה "בְּנִי! הִתְלוֹנַנְתִּי וְצָעַקְתִּי וְלֹא דָּנוּ לִי מִן הָאִישׁ שֶׁרִמָּה אוֹתִי, שְׁמַע דְּבָרַי וְדוּנוּ לִי בְּחַסְדְּכֶם". אָמַר לַהּ "לְכִי לַמֶּלֶךְ שֶׁיִּתֵּן לִי רְשׁוּת וַאֲנִי אוֹצִיא אֶת דִּינֵךְ לְאוֹר".

חָזְרָה לַמֶּלֶךְ וְאָמְרָה "אֲדֹנִי מָצָאתִי נַעַר אֶחָד שֶׁיּוֹדֵעַ לְפִי דְּבָרָיו לְהוֹצִיא אֶת דִּינִי לְאוֹר". אָמַר לָהּ לְכִי וְהָבִיאִי אוֹתוֹ לְפָנַי. כְּשֶׁבָּא דָּוִד אָמַר לוֹ שָׁאוּל "אֱמֶת הַדָּבָר שֶׁתּוּכַל לְהוֹצִיא זֶה הַדִּין לְאוֹר"? אָמַר "אִם יֵשׁ לִי רְשׁוּת מִמְּךָ בִּטְחוֹנִי בְּקוֹנִי". הַמֶּלֶךְ הִסְכִּים.

אָמַר לָהּ דָּוִד הַצָּעִיר "הוֹצִיאִי הַכֵּלִים שֶׁהִפְקַדְתְּ לָאִישׁ הַהוּא", וְהוֹצִיאָהּ אֶת הַכֵּלִים. אָמַר לַהּ "תַּכִּירִי שֶׁהֵם אֵלּוּ הַכֵּלִים שֶׁהִפְקַדְתְּ לָאִישׁ הַהוּא"? אָמְרָה לוֹ "כֵּן אֲדֹנִי". שָׁאַל אֶת הָאִישׁ גַּם כֵּן וְהוֹדָה שֶׁהֵם הַכֵּלִים. אָמַר לָהּ דָּוִד "לְכִי וְהָבִיאִי לִי כֵּלִים אֲחֵרִים רֵיקִים". הָלְכָה וְהֵבִיאָה וְהֵרִיקָה הַדְּבַשׁ לְאוֹתָם הַכֵּלִים. לְאַחַר מִכֵּן הֵרִים דָּוִד אֶת אוֹתָם הַכֵּלִים וְשָׁבְרָם לְעֵינֵי הַקָּהָל. דָּוִד הֵחֵל מְפַשְּׁפֵשׁ וּמָצָא בְּשִׁבְרֵי הַכֵּלִים בְּמָקוֹם אֶחָד, שְׁנַיִם זְהוּבִים שֶׁהָיוּ דְּבוּקִים בְּצַלְעוֹת הַכַּדִּים. מִיָּד עָנָה דָּוִד וְאָמַר לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן "לֵךְ וְהַחְזֵר הַפִּקָּדוֹן לָאִשָּׁה!" מִיָּד כְּשֶׁשָּׁמַע שָׁאוּל וְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת חָכְמָתוֹ, הִתְפַּעֲלוּ מְאֹד, וְיָדְעוּ שֶׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ בּוֹ.

מקור: ב'מעשה בוך' (באזל) ובבית המדרש – חדר ד' עמ' 150-151 (יעללינעק)

נקודות למחשבה:

- הָאֵם מַעֲבִירִים דִּינִים כָּאֵלּוּ לַמֶּלֶךְ וּלְסַנְהֶדְרִין?
- הַאִם הָיָה מֵתֶר לְאִישׁ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּדְּבַשׁ?
- הַאִם זֶה נֶחְשָׁב 'שְׁלִיחוּת יָד'?
- הַאִם אֶפְשָׁר לְחַיְּבוֹ עַל כָּל הַמַּטְבְּעוֹת עַל פִּי חֶשֶׁד זֶה (הַאִם זֶה נֶחְשָׁב רְאָיָה לְהוֹצִיא מָמוֹן עַל פִּיו)?
- הָאֵם יֵשׁ לָדוּן אוֹתוֹ כְּאָדָם אַלִּים (כְּמוֹ מָרִי בַּר אֵיסַק בְּדַף לט:) – עַל שֶׁשִּׁקֵּר וְנִצַּל אֶת עֲבֹדַת הֱיוֹתָהּ אַלְמָנָה?
- מָה עוֹד תָּמוּהַּ בְּסִפּוּר זֶה?

דברי חכמים כדרבונות...

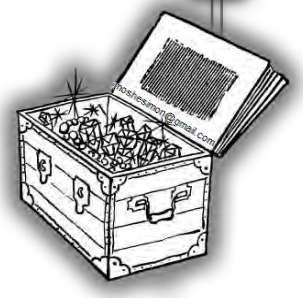

א"ר אבין בשם ר' אחא, בשר ודם אם יש לו קרוב שבוי הוא מתבייש לומר שהוא קרובו. והקב"ה הוציא את ישראל שבויין ומטורפין וקורא אותם קרובים, שנאמר (תהלים קמח, יד) לבני ישראל עם קרובו.

מדרש תהלים מזמור ד

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה טז פרק המפקיד

מדף לח: "ומורידין קרוב וכו' תנאי היא" עד לט. "אמר רב הונא"

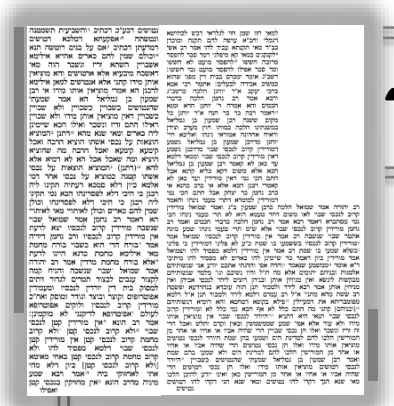

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

משפט מסתתר

רשום כאן את האות המתאימה

אהייא	____	**א**	שנגד רצונם
אילימא	____	**א**	זהו לדעת
אפקעתא דמלכא	____	**א**	ומה שונה
אלמא	____	**א**	חותך תבואה
אשבויין	____	**א**	אנו מעריכים לו (עבורו)
דבעל כרחן	____	**ד**	חותך ענבים
דידיה אמר	____	**ד**	חותך זיתים
דכתיב	____	**ד**	למדנו בתוספתא
דלא לפסדינהו	____	**ה**	מזה ששנינו
דמדעתן	____	**ה**	בגלל מה
דקרו להו	____	**ו**	על שבויים
דתניא	____	**ו**	הפקעה של המלך
הא אמרי	____	**ו**	שכתוב
הא לא דמיא אלא להא	____	**ו**	ששנינו בברייתא
היינו לדעת	____	**ו**	זה לא דומה אלא לזה
הכא	____	**ו**	צריך לומר
הכא נמי	____	**ז**	הוא יכול למהר ולהרוויח
הנך	____	**ח**	על איזה
השתא	____	**ח**	שמדעתם
ובוצר	____	**ט**	אם תאמר
וגודר	____	**ט**	שקוראים להם
והא	____	**י**	כאן
ולוקים אפוטרופא לעולם	____	**י**	עכשיו
ומאי שנא	____	**י**	כיון שלא סומך דעתו
ומוסק	____	**י**	למי
וקוצר	____	**י**	מה שונה
זריז ונשכר הוה	____	**י**	תיקנו לו חכמים
כי היכי	____	**כ**	עצמו אמר
כיון דלא סמכא דעתיה	____	**כ**	בגלל מיסים
לא מוקמינן	____	**ל**	שלא יפסידם
לאיתויי מאי	____	**ל**	והרי
לדיקנני	____	**ל**	כדי ש...
למאן	____	**ל**	בגלל רצח
מאי דאשבח	____	**ל**	מעט
מאי שנא	____	**מ**	ושנעמיד אפוטרופוס לתמיד
מהא דתנן	____	**מ**	ל(בעלי) זְקָנִים
מחמת כרגא	____	**מ**	מחלקת תנאים היא
מחמת מאי	____	**נ**	אנו לא מעמידים
מחמת מרדין	____	**ן**	להביא (לרבות) מה?
מיבעיא	____	**נ**	מה שהשביח
קימעא	____	**ע**	חותך תמרים
שיימינן ליה	____	**ף**	מוכח
תנא	____	**ף**	הרי אמרו
תנאי היא	____	**ש**	כאן גם
תקינו ליה רבנן	____	**ת**	אותם

רשום כאן את המשפט שיצא!_____

רשום כאן את תרגום המשפט!_____

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

חז"ל השתמשו במילים: **זריז, הפקעה, אריס, קימעא, אפוטרופוס.**

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____ _____, _____ _____

_____ ___ _____, _____ _____, _____ _____

אוצרות התלמוד סוגיה טז **פרק המפקיד**

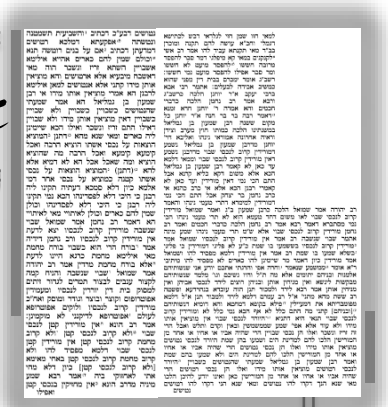

התמצאות בשבילי הגמרא

ומורידין קרוב

לנכסי שבוי תנאי היא דתניא [ו]ר"היורד לנכסי שבוי אין מוציאין אותו מידו ולא עוד אלא אפי' שמע שממשמשין ובאין וקדם ותלש ואכל הרי זה זריז ונשכר ואלו הן נכסי שבויין הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ושמעו בהן שמת היורד לנכסי נטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי נטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ולא שמעו בהם שמת ואמר רבן שמעון בן גמליאל שמעתי שהנטושים כשבויין [ה]היורד לנכסי רטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי רטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין כאן ואינו יודע להיכן הלכו מאי שנא הנך דקרו להו נטושים ומאי שנא הני דקרו להו רטושים

נטושים

נטושים דבע"כ דכתיב [ז]והשביעית תשמטנה ונטשתה [ח]אפקעתא דמלכא רטושים דמדעתן דכתיב [1]אם על בנים רוטשה תנא [א]וכולם שמין להם כארים אהייא אילימא אשבויין השתא זריז ונשכר הוה מאי דאשבח מיבעיא אלא ארטושים והא מוציאין אותן מידו קתני אלא אנטושים למאן אילימא לרבנן הא אמרי מוציאין אותו מידו אי רבן שמעון בן גמליאל הא אמר שמעתי שהנטושים כשבויין כשבויין ולא שבויין כשבויין דאין מוציאין אותן מידו ולא שבויין דאילו התם זריז ונשכר ואילו הכא שיימינן ליה כארים ומאי שנא מהא [ג]דתנן [2]המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הא לא דמיא אלא להא [ג](דתנן) [2]המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי אלמא כיון דלא סמכא דעתיה תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו הכא נמי תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו וכולן שמין להם כארים וכולן לאיתויי מאי לאיתויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל שבוי שנשבה מורידין קרוב לנכסיו יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו ורב נחמן דידיה אמר [י]בורח הרי הוא כשבוי בורח מחמת מאי אילימא מחמת כרגא היינו לדעת [ה]אלא בורח מחמת מרדין אמר רב יהודה אמר שמואל [י]שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ענבים לבצור תמרים לגדור זיתים למסוק בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר וגודר ומוסק ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ולוקים אפוטרופא לעולם [י]אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן:

משימות

1. מתח קו (כזה: |) בין הרישא של הברייתא (היורד לנכסי שבוי...) למציעתא.
2. מתח קו (כזה: |) בין המציעתא של הברייתא לסיפא.
3. מהי המילה האחרונה של ברייתא זו? _____.
4. ציין כוכבית (כזה: ✳) מיד לאחר סוף השאלה הראשונה של הגמרא על ברייתא זו.
5. סמן את המילה דרכה אנו יודעים שמדובר בברייתא שהיא תוספתא - בצבע אדום.
6. סמן את דברי **התוספתא** עצמה בצבע צהוב.
7. מתח קו (כזה: |) לפני הסבר הגמרא לדברי רבן שמעון בן גמליאל
8. ציין את סוף התירוץ בכוכבית (כזה: ✳).
9. ציין מרכאות (") לפני ואחרי הברייתא שממנה מקשה הגמרא על הברייתא של נכסי שבוי.
10. ציין מרכאות (") לפני ואחרי המאמר בנוגע לאשתו קטנה.
11. סמן את דברי התוספתא בצבע צהוב (בפעם השניה שהגמרא מביאה אותה).
12. ציין כוכבית (כזה: ✳) לפני תחילת הסבר הגמ' על המילה "וכולן".
13. מתח קו (כזה: |) לאחר סוף דברי רב נחמן עצמו.
14. סמן בכחול את השאלה האחרונה של הגמרא בסוגיה זו!

|||✳"✳"✳" "✳"✳"✳|||

הציבי לך ציונים

(ירמיהו לא, כ')

|||✳"✳"✳" "✳"✳"✳|||

|||✳✳✳"""" """✳✳✳|||

אחיה ידע
• דגמבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

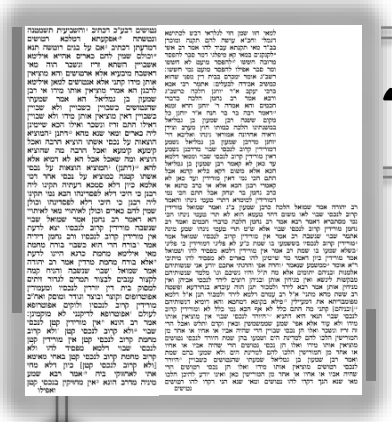

אוצרות התלמיד סוגיה טז **פרק המפקיד**

ידיעת והבנת הגמרא

נכסי שבויין

מלא טבלה זו!

ע"פ מסקנת הגמרא	שמעו בהן שמת?	מוציאין מידו?	מורידין אותו?	זריז ונשכר לפני שבא בעה"ב?	אם לא הספיק יקבל כאריס?
נכסי שבוי					
"וכולן שמין להן כאריס": מתאים? למה? _____					
נכסי נטושין - לת"ק					
"וכולן שמין להן כאריס": מתאים? למה? _____					
נכסי נטושין - לרשב"ג				הו"א:	
				מסקנא:	
בהו"א - "וכולן שמין להן כאריס": מתאים? למה? _____ במסקנא - "וכולן שמין להן כאריס": מתאים? למה? _____					
נכסי רטושין					
"וכולן שמין להן כאריס": מתאים? למה? _____					

למי נותנים כמו אריס? הקף בעיגול

המוציא הוצאות על אשתו (גרושה) | המוציא הוצאות על אשתו קטנה

היורש לתוך נכסי חבירו ברשות | היורש לתוך נכסי חבירו שלא ברשות

היורש לנכסי שבויין | היורש לנכסי נטושין לת"ק

היורש לנכסי נטושין לרשב"ג | היורש לנכסי רטושין

בורח מחמת כרגא | בורח מחמת מדין

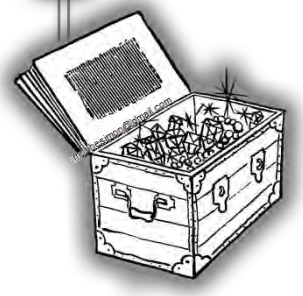

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה טז **פרק המפקיד**

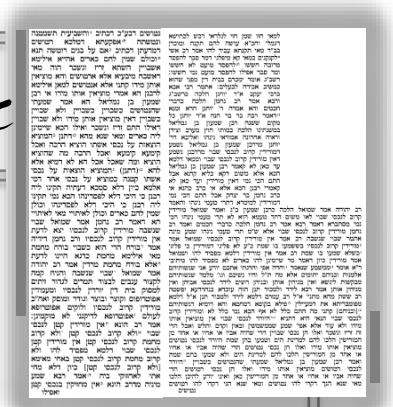

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **מְלָאכוֹת שְׁבִיעִית** - מְלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה מִדְּאוֹרַיְתָּא אוֹ מִדְּרַבָּנָן.

אִסּוּרָן שֶׁל אַרְבַּע מְלָאכוֹת בִּשְׁבִיעִית נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה בִּמְפֹרָשׁ, וְהֵן: זְרִיעָה, זְמִירָה, קְצִירָה וּבְצִירָה, וְהָעוֹשֶׂה אַחַת מֵהֶן עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וּמְבַטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל שְׁבִיתַת הָאָרֶץ, וְאִם עָבַר בְּמֵזִיד וּבְהַתְרָאָה - לוֹקֶה.

לְדַעַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים, גַּם "חֲרִישָׁה" אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה, וְאִלּוּ מְלֶאכֶת "נְטִיעָה" שְׁנוּיָה בְּמַחֲלֹקֶת.

✷ **פֵּירוֹת שְׁבִיעִית** - גִּדּוּלֵי קַרְקַע שֶׁגָּדְלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, שֶׁחָלָה עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית.

מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית חָלִים עַל "פֵּרוֹת שְׁבִיעִית" מִסְפַּר דִּינִים:

א. חוֹבַת הַבְּעָלִים לְהַשְׁמִיט וּלְהַפְקִיר כָּל מָה שֶׁתּוֹצִיא הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג, יא): "וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ, וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה"; וְכָל הַנּוֹעֵל אֶת כַּרְמוֹ אוֹ סָג אֶת שָׂדֵהוּ בַּשְּׁבִיעִית, בִּטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה; וְכֵן אָסוּר לְאָדָם לֶאֱסֹף אֶת פֵּרוֹת שָׂדֵהוּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲפִלּוּ עַל מְנָת לְחַלְּקָם לַעֲנִיִּים; אֶלָּא יַפְקִיר הַכֹּל, וְיָבִיא לְתוֹךְ בֵּיתוֹ מְעַט מְעָט.

יֶשְׁנָהּ מַחֲלֹקֶת אִם עַל הַבְּעָלִים לְהַפְקִיר בְּעַצְמוֹ אֶת פֵּרוֹתָיו וְרַק כָּךְ יִהְיוּ הֶפְקֵר אוֹ שֶׁמָּא הֶפְקֵר הֵם מִכֹּחַ מָה שֶׁהַתּוֹרָה הִפְקִירָה אוֹתָם מִמֵּילָא גַּם בְּלִי שֶׁיַּפְקִיר אוֹתָם הוּא. דֵּעָה זוֹ מְבִיאָה רְאָיָה לְשִׁיטָתָם מֵהַנֶּאֱמָר בְּסֵגִיתֵנוּ "אַפְקַעְתָּא דְּמַלְכָּא" שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁהַפֵּרוֹת הֵם הֶפְקֵר מִמֵּילָא.

ב. אִסּוּר עֲשִׂיַּת סְחוֹרָה בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה", וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים: "לְאָכְלָה" - וְלֹא לִסְחוֹרָה.

ג. אִסּוּר הֶפְסֵד פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ חֲז"ל מֵהַפָּסוּק דִּלְעֵיל: "לְאָכְלָה" - וְלֹא לְהֶפְסֵד.

פֵּרוֹת שְׁבִיעִית נוֹעֲדוּ לְשִׁמּוּשָׁם הָרָגִיל, כְּגוֹן לַאֲכִילַת בְּנֵי אָדָם, לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, לְהַדְלָקָה וּלְצְבִיעָה, וְאָסוּר לְהַפְסִידָם אוֹ לְקַלְקְלָם.

ד. בִּעוּר שְׁבִיעִית מִצְוַת הַפְקָרַת אוֹ הַשְׁמָדַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, בִּזְמַן שֶׁכָּלוּ מִן הַשָּׂדֶה.

אָסוּר לֶאֱכֹל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁהֵם מְצוּיִים גַּם בַּשָּׂדֶה, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁכָּלָה (נִגְמְרָה) מִין מְסֻיָּם מִן הַשָּׂדֶה (כֹּל סוּג פְּרִי בִּזְמַנּוֹ הַמְסֻיָּם) אוֹ בְּמִלִּים אֲחֵרוֹת: "זְמַן הַבִּעוּר" - חַיָּבִים לְבַעֵר מַה שֶׁנִּמְצָא מֵאוֹתוֹ הַמִּין בַּבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, ז): "וּלְבְהֵמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ, תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל", וְדָרְשׁוּ חֲז"ל: כָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה - בְּהֵמָה אוֹכֶלֶת בַּבַּיִת; כָּלָה (נִגְמְרָה) לְחַיָּה שֶׁבַּשָּׂדֶה - כָּלָה לִבְהֵמְתְּךָ שֶׁבַּבַּיִת.

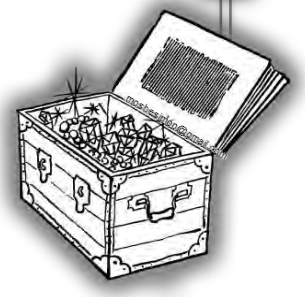

אחיה ידע

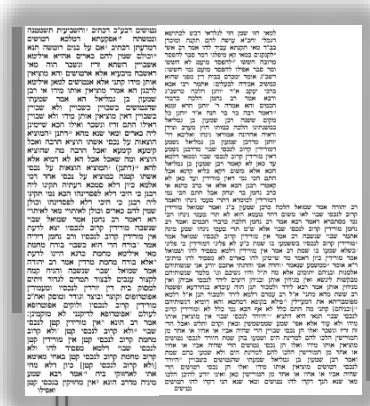

אוצרות התלמיד סוגיה טז פרק המפקיד

לְדַעַת הָרַ"ש, הָרַמְבַּ"ן וְרִאשׁוֹנִים נוֹסָפִים, הַבִּעוּר הוּא רַק הַפְקָרַת הַפֵּרוֹת, וּבְדֵעָה זוֹ הֶחֱזִיקוּ הָאַחֲרוֹנִים הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה.

רַשִּׁ"י עַל הַתּוֹרָה מַסְבִּיר אֶת הַנֶּאֱמָר "וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ (שְׁמוֹת כג, יא)" שֶׁ"תִּשְׁמְטֶנָּה" הַכַּוָּנָה מִלַּעֲבֹד בַּשָּׂדֶה, וְ"נְטַשְׁתָּה" - שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל לְאַחַר זְמַן הַבִּעוּר.

- **אָרִיס** - אָדָם הָעוֹבֵד בָּאֲדָמָה שֶׁל אֲחֵרִים, עַל מְנָת לְהִתְחַלֵּק עִם הַבְּעָלִים בַּיְּבוּל שֶׁתּוֹצִיא הָאֲדָמָה, לְפִי הַהֶסְכֵּם, כְּגוֹן שְׁנֵי שְׁלִישִׁים לְאָרִיס וּשְׁלִישׁ לְבַעַל הַשָּׂדֶה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה.
- **אַפּוֹטְרוֹפּוֹס** - מְמֻנֶּה עַל יְתוֹמִים קְטַנִּים, לְפַקֵּחַ עַל נִכְסֵיהֶם וּלְטַפֵּל בְּצָרְכֵיהֶם. אוֹ מְמֻנֶּה לְפַקֵּחַ עַל נִכְסֵי אֲחֵרִים שֶׁאֵינָם נִמְצָאִים כָּאן אוֹ שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת.

אֵין בֵּית דִּין חַיָּבִים לִטְרֹחַ וּלְחַפֵּשׂ מְמֻנֶּה שֶׁיְּפַקֵּח עַל נִכְסֵי אֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים וּבְנֵי דַּעַת. וּבִלְשׁוֹן חָז"ל "אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְדִיקְנֵי לָא מוֹקְמִינַן".

הַטַּעַם הוּא, שֶׁדַּוְקָא כְּשֶׁמְּדֻבָּר בְּאַפּוֹטְרוֹפְּסוּת עַל יְתוֹמִים קְטַנִּים סָבִיר שֶׁיֵּעָנוּ הַצִּבּוּר לְהִתְמַנּוֹת לַתַּפְקִיד, מִשּׁוּם הַמִּצְוָה שֶׁיֵּשׁ בַּדָּבָר; לְעֻמַּת זֹאת, כְּשֶׁמְּדֻבָּר בִּגְדוֹלִים, יֵשׁ לְהַנִּיחַ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בְּקַלּוּת מִי שֶׁיִּהְיֶה נָכוֹן לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת הַתַּפְקִיד. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲנָשִׁים מוּכָנִים לְקַיֵּם מִצְוֹת הַשָּׁבַת אֲבֵדָה, שֶׁעִנְיָנָהּ מְנִיעַת הֶפְסֵד, אֵין זֶה מְחַיֵּב שֶׁיַּסְכִּימוּ גַּם לְהִתְמַנּוֹת כְּאַפּוֹטְרוֹפּוֹסִים לְנִכְסֵי גְּדוֹלִים, תַּפְקִיד שֶׁעִנְיָנוֹ הַשְׁבָּחַת נְכָסִים וַהֲבָאַת רְוָחִים.

- **מִיאוּן** - סֵרוּבָהּ שֶׁל יְתוֹמָה קְטַנָּה, שֶׁהִשִּׁיאוּהָ אִמָּהּ אוֹ אָחִיהָ, לִשְׁהוֹת אֵצֶל בַּעְלָהּ.

הָאָב יָכוֹל לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה לְאִישׁ, וְהִיא נַעֲשֵׂית אִשְׁתּוֹ הַגְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה, וְאֵינָהּ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי, אֶלָּא בְּגֵט. אֲבָל קְטַנָּה שֶׁמֵּת אָבִיהָ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְקַדֵּשׁ מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁחֲכָמִים תִּקְּנוּ, שֶׁאִמָּהּ אוֹ אָחִיהָ יְכוֹלִים לְהַשִּׁיאָהּ לְאִישׁ, וְהִיא אִשְׁתּוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.

וְאוּלָם כְּשֶׁהִיא מַגִּיעָה לְגִיל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְכוּ' יְכוֹלָה הִיא לְמָאֵן בְּבַעְלָהּ וְלוֹמַר שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה בּוֹ, וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ בְּלֹא גֵּט; וּבֵית דִּין, שֶׁמֵּאֲנָה בִּפְנֵיהֶם, נוֹתְנִים לָהּ שְׁטַר מֵאוּן לִרְאָיָה.

שאלות על המושגים

1. אילו דינים קשורים לפסוק "והשביעית תשמטנה ונטשתה"...? _____
2. למה אין הקטנה היתומה צריכה גט לצאת מתחת בעלה? _____
3. מה הוא "שטר מיאון"? _____
4. למה ניתן להביא ראיה מהנאמר בסוגיתינו "אפקעתא דמלכא"? _____
5. מה הוא "זמן הביעור"? _____
6. למה אין מעמידים אפוטרופס למבוגרים? _____

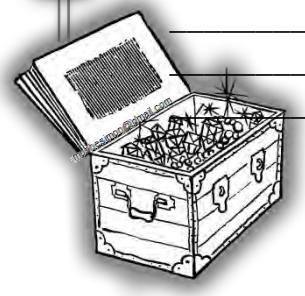

אוצרות התלמוד סוגיה טז **פרק המפקיד**

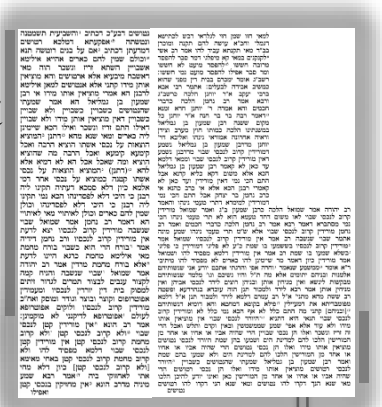

רבן של ישראל מאור הגולה רש" אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- סמן את המילים ברש"י שהם מהפסוק של "אם על בנים רטשה".

רטושים מדעתן לכתיב אם על בנים רוטשה היינו מדעתו ולא שביה לכתיב רישיה לקרא וקס שאון בעמך היו ירמיס שלא יבאו לוויבים עליהם וכל מבלריך יושב יגלו בגולה מאויביהן ויאסרו העיירות שדודין מאין איש כשור שלמן בית ארבאל ביום מלחמה כשודדין הבאין למלחמה על ידי מארב על עם היושב שלוס, שלא נזהרו בהם לברוח מפניהם ושודדים את הכל וכמוהו (ירמיהו יג) הגלת יהודה כולה הגלת שלומים מתוך ישיבת שלוס באין מחריב הגלס נבוכלנצר בית ארבאל תרגם יהונתן בית מארב, אל"ף למ"ד יתריס בו כמו (הושע ב) יענו את יזרעאל שהוא לשון זריעה ולא לשון עיר ומלקא אמר יושב כשור שלמן בית ארבאל מכלל ההוא יומא לאו בית ארבאל ביום מלחמה הוה אלא מורך בא בלבם והמה עוזבים אם על בנים והולכים להם מלאגת האויב שמא יבא עליהם.

- מה הסיבה שבנכסי שבויין (ששמעו בהן שמת) דינו להיות "זריז ונשכר" ואילו בנכסי נטושין דינו להיות כאריס בלבד? _____

_____

תוספות, ראשונים ואחרונים

- כיצד עוד ניתן להסביר את קושיית הגמרא "ומאי שנא מהא דתנן המוציא ..."? _____

_____

- מה מקשה הרשב"א על הסבירו של רש"י בענין זריז ונשכר? _____

_____

אם תבקשנה כבסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

תמונה

תן כותרת לתמונה ע"פ סוגייתנו.

איך עוד ניתן לפרש תמונה זו?

_____

_____

אוצרות התלמיד סוגיה טז פרק המפקיד

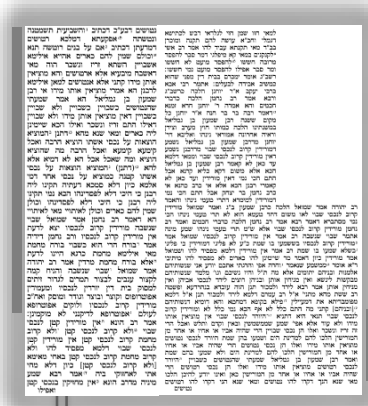

העמק דבר

יָהֵב אָכְמְתָא לְתַכִּימִין... (בראשית ב, כג)

עיון, חידוד ודיוקת התורה

אחודה נא לכם חידה!

חידה: מה היה (היתה...) ליהודים בפורים (גם בחנוכה) שאין במאמרו של רב יהודה אמר שמואל? (רמז: תאנים)

⊙נקודה למחשבה ⊙

⊙ אילו פירות מז' המינים לא מוזכרים במאמרו ולמה לדעתך לא מוזכרים?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה הכוונה "שומר שמסר לשומר חייב" ולמה?

_____

תמיד מספרים - (סיפור בהמשכים)

"מרי בר איסק" - פרק ג'

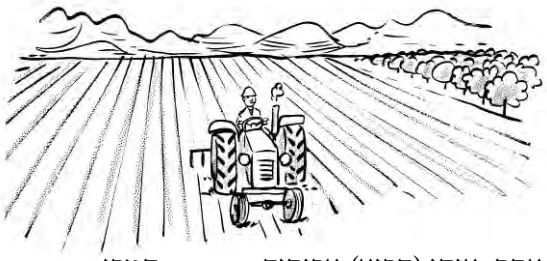

זָרִיז וְעִזָּכֵר

הַגְּמָרָא בְּפֶרֶק "אֵלּוּ מְצִיאוּת" מְסַפֶּרֶת: (בָּבָא מְצִיעָא דַף כב.)

אַמֵּימָר וּמָר זוּטְרָא וְרַב אָשֵׁי אֲקַלְּעוֹ (נִזְדַּמְּנוּ) לַבֶּסְתָּנָא דִּמְרִי בַּר אֶסַּק. אֲיָתִי (הֵבִיא) אֲרִיסֵיהּ (אָרִיס שֶׁלּוֹ) תָּמָרִי וְרִמּוֹנֵי (תְּמָרִים וְרִמּוֹנִים) וְשָׁדָא (וְהִשְׁלִיךְ) קַמַּיְהוּ (לְפָנֵיהֶם). אֲמֵימָר וְרַב אֵשֵׁי אִכְּלִי (אָכְלוּ) מַר זוּטְרָא לֹא אָכִיל.

אַדְּהָכִי (עַד שֶׁכָּךְ, כְּלוֹמַר בֵּינְתַּיִים) אָתָא מָרִי בַּר אֶסַּק (הִגִּיעַ מָרִי בַּר אֶסַּק) אֶשְׁכְּחִינְהוּ (מְצָא אוֹתָם) וְאָמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ "אַמַּאי לֹא אִיתִּית לְהוּ (לָמָּה לֹא הֵבֵאתָ לָהֶם) לְרַבָּנָן מְהַנְּךְ שַׁפִּירְתָּא (הַיָּפִים)?"

אָמְרוּ לֵיהּ אֲמֵימָר וְרַב אֵשֵׁי לְמַר זוּטְרָא "הַשַּׁתָּא אַמַּאי לֹא אָכִיל מַר" (עַכְשָׁו לָמָּה אֲדוֹנִי לֹא אוֹכֵל), וְהַתַּנְיָא "אִם נִמְצָאוּ יָפוֹת מֵהֶן תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה".

אָמַר לְהוּ (אָמַר לָהֶם) הָכִי אָמַר רַבָּא "לֹא אָמְרוּ כְּלַךְ אֵצֶל יָפוֹת אֶלָּא לְעִנְיַן תְּרוּמָה בִּלְבַד מִשּׁוּם דְּמִצַּוָּהּ הוּא וְנִיחָא לֵיהּ אֲבָל הָכָא (כָּאן) מִשּׁוּם כְּסִיפוּתָא הוּא דְּאָמַר (בִּגְלַל בּוּשָׁה הוּא אָמַר). עַד כָּאן לְשׁוֹן הַגְּמָרָא.

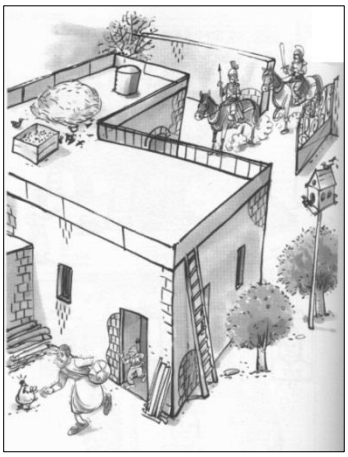

שִׂיחַת הַיּוֹם:

"שְׁמַעְתֶּם שֶׁהוֹרִידוּ אָרִיס לִנְכָסָיו שֶׁל מָרִי בַּר אֶסַּק"? אָמַר שִׁמְעוֹן.

"אֲנִי יָדַעְתִּי שֶׁהוּא בּוֹרֵחַ מִמַּשֶּׁהוּ, רַק לֹא יָדַעְתִּי אִם זֶה כְּרֶגֶא אוֹ מִרְדִּין" אָמַר רְאוּבֵן.

"אִם הוֹרִידוּ קָרוֹב כַּנִּרְאֶה שֶׁזֶּה הָיָה מִרְדִּין" אָמַר שֶׁמֶרֶל הַ'מְלֻמָּד'.

"אֲנִי יוֹדֵעַ לָמָּה הוּא בָּרַח" אָמַר מִיכֵל הָרוֹכֵל, "אַתֶּם זוֹכְרִים אֶת יוֹסֵף שֶׁנֶּחְטַף בְּאֵזוֹר הַבַּרְסְקִי? הֵם חוֹשְׁדִים שֶׁזֶּה מַעֲשֵׂי יָדָיו וְתִכְנוּנָיו שֶׁל מָרִי בַּר אֶסַּק מִשּׁוּם שֶׁיּוֹסֵף הָיָה חַיָּב לוֹ כֶּסֶף וְלִפְעָמִים מָרִי נִמְצָא בְּאֵזוֹר הַבַּרְסְקִי וְאַף חוֹתֵם לִפְעָמִים 'רָמִי הַבַּרְסְקַאי'!". (אוֹתִיּוֹת מָרִי בַּר אֵיסַק)

"אַתָּה מִתְכַּוֵּן לְיוֹסֵף הַסוֹכֵן שֶׁל קְבוּצַת הַגַּנָּנִים שֶׁנִּגְנַב מֵהֶם מַעְדְּרִים?"

"כֵּן, בַּהַתְחָלָה חָשְׁדוּ שֶׁהוּא פֶּשַׁע **בְּמַעְדְּרִים** שֶׁל הַגַּנָּנִים וְכָעֵת הוּא **מֵהַגַּנָּעֲדָרִים**...", צָחַק מִיכֵל."

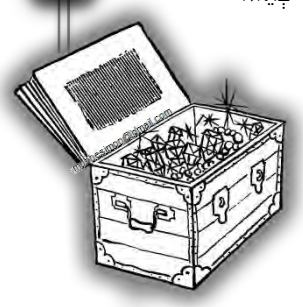

אוצרות התלמוד סוגיה טז **פרק המפקיד**

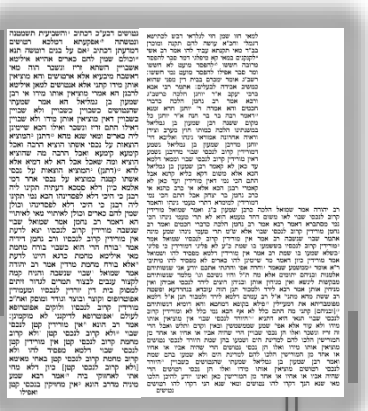

"צָרִיךְ לָדוּן אֲנָשִׁים לְכַף זְכוּת" הִתְעָרֵב שְׁלֹמֹה, "שֶׁמַּעְתִּי שֶׁאוֹתוֹ אֶחָד שֶׁגָּנַב אֶת הַמַּעְדְּרִים טָעַן שֶׁעָשָׂה כָּךְ עַל מְנַת לְשַׁלֵּם כֶּפֶל לְסַבְתָּא הֱיוֹת וְהִיא לֹא רָצְתָה לָקַחַת מִמֶּנּוּ צְדָקָה".

"זֶה נִקְרָא כַּף זְכוּת?" אָמַר שֶׁמַּרְל הַ'מְלֻמָּד', "גַּם אִם נַאֲמִין לוֹ שֶׁזּוֹ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ, אֵין שׁוּם הַיֶּתֶר לַעֲשׂוֹת כָּךְ, הֲרֵי הֲלָכָה מְפֹרֶשֶׁת הִיא (חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן שָׁמֵחַ סְעִיף א') שֶׁאָסוּר לִגְנֹב אַפִּי' עַל מְנַת לְשַׁלֵּם כֶּפֶל! מִלְּבַד זֹאת, אוּלַי גַּם נִרְאֶה לְךָ שֶׁחָטְפוּ אֶת יוֹסֵף גַּם עַל מְנַת לְשַׁלֵּם שְׁנֵי יוֹסְפִים...?" הוֹסִיף בִּבְדִיחוּתָא.

חָבַל שֶׁיּוֹסֵף לָקַח אֶת מָרִי-רָמִי לָעֶרֶב. מִכָּאֵלֶּה אֲנָשִׁים עָדִיף לִבְרֹחַ. אֵיךְ אוֹמֵר הַפִּתְגָּם עַל הָאוֹתִיּוֹת ח' ב' ר': אִם הוּא אִישׁ **מָבְחָר** תִּהְיֶה לוֹ **חָבֵר**, אִם הוּא **מֵהָרְחֹב** הֲרֵי הוּא **חָרֵב וּבָרַח**, וְהַכֹּל **רָנַח**...!

לְפֶתַע הִתְעָרֵב בָּרֵל וְאָמַר "שֶׁמַּעְתִּי שִׁמְרִי (אוֹ רָמִי...) הִשְׁאִיר מִכְתָּב עִם הוֹרָאוֹת מְפֹרָשׁוֹת לְהָבִיא קָרוֹב לִנְכָסָיו. אִם הוּא לֹא הָיָה מַשְׁאִיר אֶת הַמִּכְתָּב שֶׁלּוֹ - לֹא הָיוּ יוֹדְעִים מָה לַעֲשׂוֹת עִם פֶּרְדְּסוֹתָיו וּבְסָתָנָיו הָרַבּוֹת!"

"הָיְתָה לוֹ סִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא שֶׁלַּמְּרוֹת שכ"כ הִזְדָּרֵז לִבְרֹחַ הוּא זָכַר (זָרִיז וְנִזְכָּר?) לִכְתֹּב מִכְתָּב לוֹמַר לָנוּ מָה לַעֲשׂוֹת עִם הַבֶּסְתָּן (פַּרְדֵּס) שֶׁלּוֹ". הִנֵּה לְשׁוֹן הַמִּכְתָּב:

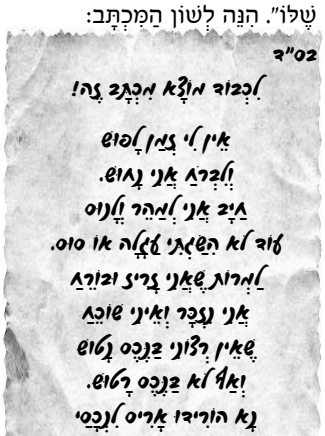

בס"ד

לכבוד מולא מכתב זה!

אין לי זמן לפוש
ולברא אני נאוש.
איך אני למהר ולנוס
עוד לא השאתי עקלה או סוס.
למרות שאני צריך ובורח
אני נכה ואיני שוכח
שאין רצוני בנכס לטוש
ואף לא בנכס לטוש.
נא הוריד אריס לנכסי
והגיל את בסתנאי.

עה"מ רמי ברסקאי

הידעת?

ממשמשים ובאים...

במשנה במסכת פאה (מובא בפרק אלו מציאות דף כא/ב) כתוב: "מאימתי כל אדם מותרין בלקט? משילכו הנמושות". רש"י באלו מציאות אומר שנמושות לפי מי מ"ד סבי דאזלי אתיגרא, פירושו כמו לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומוסיף שזה כמו 'ממשמשים והולכים'. (בירושלמי שם מובא במפורש שלפי דעה אחת 'נמושות' הוא מלשון **'ממשמשים ובאים'**). לכאורה רש"י הבין שזה מלשון הסרה - שהם סרים (ממקומם) והולכים. לפי"ז גם בסוגיה שלנו נוכל לומר ש'ממשמשים ובאים' הכוונה שסרים ובאים - והכוונה שהם כבר עוד מעט באים.

המהר"י פולדא (בירושלמי פאה לה) מסביר שהכוונה של 'ממשמשים ובאים' הוא שהם ממששים בקרקע (מלשון מישוש ולא מלשון הסרה) במקלם ובכתלים כשבאים הם לשדה. לכאורה הסבר זה מתאימים רק ל'ממשמשים ובאים' שבפאה ולא ל'משמשמים והולכים' או 'ממשמשים ובאים' במקומות אחרים כמו אצלינו.

מגיד מישרים – שמיטה, דיקנני

• **וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית (ויקרא כה כא)**

לשם מה יש צורך לצוות את הברכה מן היבול של השנה השישית דוקא, והלא הרבה דרכים למקום להמציא להם טרף ומחיה בשביעית ובשמינית?

ברם ירדה תורה לסוף דעתו של אדם. הנה, טבעו של אדם שההנאה והסיפוק באים לו מדבר שעמל ויגע בו, וכמו שאמרו חז"ל: **רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו.** (ב"מ לח עירש"י שם)

עולה איפוא, שאף אם ימציא לו הקב"ה מזון למחייתו בשנה השביעית והשמינית, מכל מקום לא תהא הנאתו שלימה, כיון שלא הוא זה שטרח ועמל על מזונותיו. לפיכך אמרה תורה "וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית", וכאשר הברכה תהא מן השישית, פרי עמלו ויגיעתו, תהא הנאתו שלימה ולא יהא זה נהמא דכיסופא. (חת"ם סופר)

• **והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך וגו' ולבהמתך ולחי' וגו' תהי' כל תבואתה לאכול.**

ידוע אומרם חז"ל שצריך קודם להאכיל את הבהמות ורק לאחר מכן יאכל האדם עצמו. והנה, מהפסוק משמע שבשנת השמיטה אין הדבר כך, וצריך ביאור? הכתב סופר מביא בשם אביו החת"ס שהדין של "בשדך לבהמתך" ורק אח"כ "ואכלת ושבעת" נאמר רק באדם האוכל משלו ולא כשמקבל מתנה מאחר, שאז תלוי הדבר ברצון חבירו אם לתתו לו או לבהמתו ואין עליו חיוב להאכיל לבהמתו קודם. לפי"ז מובן הדבר שיתכן שבשנת השמיטה גם אין דין קדימה לבהמות משום שהוא "**אפקעתא דמלכא**" והכל של הקב"ה ושוב אין דין קדימת הבהמה. (נחלת יעקב יהושע)

דיקנני

רָאשֵׁי הַמּוֹשָׁבָה בִּבְנֵי בְּרָק חִפְּשׂוּ שׂוֹחֵט. בֵּין הַמַּעְמָדִים הִגִּיעַ אָדָם שֶׁעַסְקָנֵי הַמּוֹשָׁבָה הִתְרַשְּׁמוּ מִמֶּנּוּ מְאוֹד, כֵּיוָן שֶׁהָיָה נִרְאֶה כִּיהוּדִי יְרֵא שָׁמַיִם, בָּקִיא בַּהֲלָכוֹת, וּזְקָנוֹ אָרֹךְ עַל פִּי מִדּוֹתָיו.

לִפְנֵי שֶׁסִּכְּמוּ עִמּוֹ סוֹפִית עַל הַעֲסָקָתוֹ בִּקְּשׁוּ שֶׁיִּכָּנֵס לְמָקוֹם הֶחָזוֹן אִישׁ, כְּדֵי שֶׁיִּתְּהֶה עַל קַנְקָנוֹ וְיִתֵּן אֶת הַסְכָּמָתוֹ לְמִנּוּיוֹ. הֶחָזוֹן אִישׁ שׂוֹחֵט עִמּוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן אָמַר לָהֶם שֶׁלֹּא יְמַנּוּהוּ!

שְׁאָלוּהוּ מַדּוּעַ? עָנָה לָהֶם סְתוּמוֹת: "זְקָנוֹ אָרֹךְ"... וְלֹא הֵבִינוּ אֶת כַּוָּנָתוֹ.

לְיָמִים הִתְגַּלָּה הָאִישׁ כְּנוֹכֵל רַב מַעֲלָלִים. הוּא מָכַר אֶת אוֹתָהּ הַדִּירָה לְשִׁלּוּשָׁה אֲנָשִׁים שׁוֹנִים, תִּוֵּךְ וּמָכַר קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָם שֶׁלּוֹ, וְעוֹד מַעֲשֵׂי נוֹכְלוּת רַבִּים, וְנֶאֱלַץ לִבְרֹחַ לְאֶמְרִיקָה מִפַּחַד נוֹשָׁיו וְרוֹדְפָיו הָרַבִּים.

שָׁאֲלוּ עַסְקָנֵי הַמּוֹשָׁבָה אֵיךְ יָדַע שֶׁהַשּׂוֹחֵט הַזֶּה לֹא רָאוּי, וְכִי נְבִיאוּת הִיא?

עָנָה לָהֶם הֶחָזוֹן אִישׁ בְּמָתָק לְשׁוֹנוֹ: "אִלּוּ הוּא הָיָה סַנְדְּלָר עִם זָקָן אָרֹךְ הָיָה זֶה סִימָן שֶׁהוּא יְרֵא שָׁמַיִם, אֲבָל פֹּה שֶׁבָּא לִהְיוֹת שׂוֹחֵט, כָּל זְמַן הַשִּׂיחָה עִמִּי הוּא שִׂחֵק בִּזְקָנוֹ כְּדֵי שֶׁאֶשִּׂים לֵב שֶׁזְּקָנוֹ אָרֹךְ וּמְגֻדָּל, מִמֵּילָא הֵבַנְתִּי שֶׁחוּץ מִזְּקָן אָרֹךְ וּפֹה אֵין בְּתוֹכוֹ כְּלוּם... (מַעֲשֵׂי אִישׁ)

דברי חכמים כדרבונות...

"ראה מים ששוטפין ובאין (לשדה חבירו) הרי זה גודר בפניהם" (ב"מ לא.)

אוצרות התלמיד

סוגיה יז

פרק המפקיד

מדף לט. "אמר רב הונא" עד "מרי בר איסק" בדף לט:

שלב א'

בשבילי הגמרא

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב כתורה בנביאים וכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט:
מ
מא
מב
מג
מד

הַפִּנְקַס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת

מהלך הגמרא

❖ ג' דיני רב הונא

א. _____

ב. _____

ג. _____

א. הסבר דין א. כי... _____

הסבר דין ב. כי... _____

הסבר דין ג. מדובר ב... _____

ב. **אמר רבא** ניתן להבין מדברי רב הונא שחזקה בפני קטן לא מועילה מכך שרב הונא אמר ש_____ _____ _____ _____, ומשמע שאפשר להוריד אדם זר ולא חוששים שיטען שיש לו חזקה **גם** אם יש לו ג' שנים לאחר שהילד היה _____, והטעם שאין חזקה כזאת מועילה משום שהילד לא... _____

ג. 3 הגבלות בדינו של רב הונא ש"אין _____"

1. זה רק באח _____
2. ורק כשמדובר ב _____
3. ורק אם לא _____

ד. בסוף הגמרא חוזרת בה שזה נאמר גם כאשר:

_____

_____

_____

ה. מעשה בסבתא: _____

_____

_____

_____

ו. אמר אביי: איך נעשה?

אם נביא את כל הנכס לידי הבת שנשארה בחיים הרי יתכן ש: _____

ואין _____

ואם ניתן את החצי שאולי יש לקטן חלק בו לילד הרי יתכן ש: _____

ואין: _____

לכן חצי יתנו לבת ויעמידו אפוטרופוס לחצי השני שיטת רבא שמעמידים אפוטרופוס על _____

ז. לבסוף שמעו שהסבתא מתה לכן:

אמר אביי: יתנו _____ לילד _____ לאחות וממה שנשאר יתנו _____ בידי אפוטרופוס ו_____ לאחות שיטת רבא שמעמידים אפוטרופוס על _____

כתוב בארמית!

אות מול אות!

א. בלשון הגמרא: _____

ב. בלשון הגמרא: _____

ג. בלשון הגמרא: _____

ד. בלשון הגמרא: _____

ה. בלשון הגמרא: _____

ו. בלשון הגמרא: _____

ז. בלשון הגמרא: _____

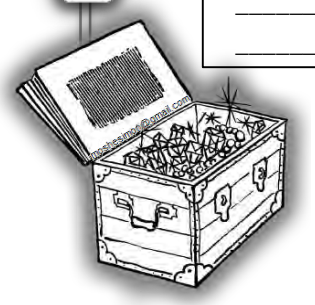

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **ינוקא נכסים פלג** מקורם בלשון חז"ל. היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה?

_____, _____, _____, _____, _____.

ידיעת והבנת הגמרא

האות הזה

רשום את האות של התשובה הנכונה - מה יצא?

1. "... אתי לאחזוקי ביה" - משמע שניתן להחזיק בנכסי קטן, "אין מחזיקין בנכסי קטן" - משמע שלא ניתן!

ע. כאן מדובר בגדול וכאן מדובר בקטן
פ. על ידי טענת ירושה יוכל להחזיק ולא על ידי טענת חזקת קרקעות
צ. כאן מדובר בשדה וכאן בקרקע

2. אין מורידין קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן מפני...?

א. שאין מורידין קרוב לנכסי קטן.
ב. שבי"ד מאמינים יותר לאפוטרופוס.
ג. שמא יחזיק שלש שנים משהגדיל הקטן.
ד. שמא יחזיקם לאחיו מאמו.

3. איך אנו למדים מדברי רב הונא שלא מועילה חזקה בנכסי קטן?

ט. מכך שבאחים מאם חוששים שיעשה חזקה.
י. מכך שמורידים אדם זר לנכסי קטן.
כ. מכך שבבתים מורידין אפילו אח מאב.
ל. מכך שאין בי"ד מחייבים אותם לעשות "עטדא".

4. לפי ההו"א בגמרא: מתי נאמר הדין של ר"ה שאין מורידין קרוב לנכסי קטן?

נ. אחים מאב ובקרקע ולא עשו שטר חלוקה.
ז. אחים מאם ובקרקע ולא עשו שטר חלוקה .
ח. אחים מאב ובבתים ולא עשו שטר חלוקה.
ט. אחים מאם ובבתים ולא עשו שטר חלוקה.

5. במעשה של "ההיא סבתא" מדוע אי אפשר להוריד את הבת לכל הנכסים?

מ. משום שאין מורידין קטן לנכסי שבוי.
נ. משום שאין מורידין קרוב לנכסי קטן.
ס. משום שאין מורידין קרוב לנכסי שבוי.

6. ומדוע אי אפשר להוריד את הנכד לנכסי הסבתא?

ר. משום שאין מורידין קרוב לנכסי שבוי.
ש. משום שאין מורידין קטן לנכסי שבוי.
ת. משום שאין להוריד קרוב מחמת קרוב.

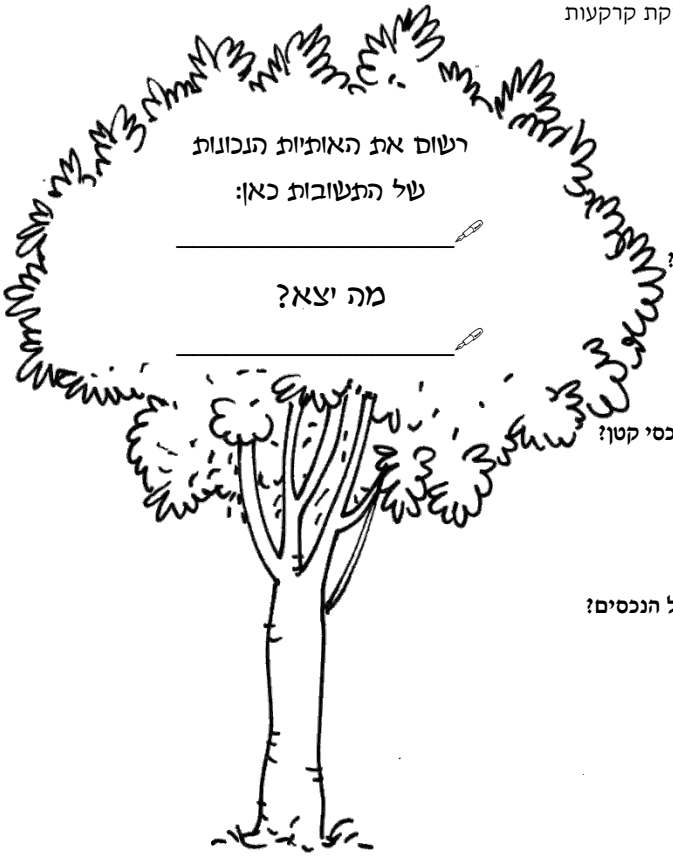

7. מה היה הדין אילו שמעו שהסבתא ובתה חיות?

ב. היו ממנים את הבת על כל השדות.
ג. היו ממנים אפוטרופוס על כל השדה.
ד. היו מפקידים ½ אצל הבת ו- ½ אצל אפוטרופוס.

8. מה היה הדין אילו שמעו (על ידי עדים) שהסבתא ובתה מתו?

ד. היו ממנים את הבת על כל השדות, שתשמור גם עבור הקטן.
ה. היו ממנים אפוטרופוס על כל השדה, שישמור עבור הבת והקטן.
ו. היו מוסרים: ½ שדה לבת, ו- ½ לקטן.

9. מה הדין עכשיו ששמעו שהסבתא מתה ועל הבת לא שמעו כלום? (לאביי)

ח. נותנים: ⅓ לבת, ⅓ לקטן, ו- ⅓ לאפוטרופוס על נכסי הבת.
ט. נותנים: ½ לבת, ו- ½ לקטן.
י. נותנים: ⅓ לבת, ו- ⅓ לקטן. עוד 1/6 לבת, ו- 1/6לאפוטרופוס.

10. מה הדין לפי רבא?

מ. נותנים: ⅓ לבת, ⅓ לקטן, ו- ⅓ לאפוטרופוס.
נ. נותנים: ½ לבת, ו- ½ לקטן.
ס. נותנים: ⅓ לבת, ו- ⅓ לקטן. 1/6 לבת, ו- 1/6לאפוטרופוס.

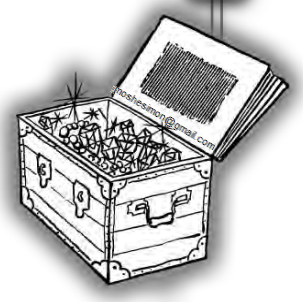

אוצרות התלמיד

סוגיה יז

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **חֶזְקַת קַרְקָעוֹת (חֶזְקַת 'רְאָיָה', חֶזְקַת ג' שָׁנִים)** - הַחְזָקַת אָדָם בְּקַרְקַע וַאֲכִילָה מִפֵּרוֹתֶיהָ בְּמֶשֶׁךְ ג' שָׁנִים, מְשַׁמֶּשֶׁת רְאָיָה לְבַעֲלוּתוֹ עָלֶיהָ. (בְּנִגּוּד לְ"קִנְיַן חֲזָקָה" (חֶזְקַת 'קִנְיָן') שֶׁהוּא צוּרַת קִנְיָן) אָדָם הַקּוֹנֶה מֵחֲבֵרוֹ שָׂדֶה אוֹ בַּיִת, אֵינוֹ חַיָּב לִשְׁמוֹר אֶת שְׁטַר הַמְּכִירָה לְעוֹלָם. אַחֲרֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיק בַּשָּׂדֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְהִתְנַהֵג בָּהּ כִּבְעָלִים, אוֹ גָּר בַּבַּיִת בִּמְנוּחָה ג' שָׁנִים, שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא אֶת שְׁטַר הַמְּכִירָה כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שֶׁהַקַּרְקַע שַׁיֶּכֶת לוֹ. דַּי לוֹ בְּעֵדִים שֶׁיָּעִידוּ שֶׁהֶחֱזִיק בַּנֶּכֶס בְּמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים (אָכַל פֵּרוֹתָיו וְהִתְנַהֵג בּוֹ כִּבְעָלִים), בִּתְנַאי:

א. שֶׁלֹּא הָיָה עָלָיו **עֵרְעוּר** – דְּהַיְנוּ, שֶׁלֹּא הִתְלוֹנֵן עָלָיו אָדָם (בִּפְנֵי עֵדִים) שֶׁגָּזַל אֶת הַשָּׂדֶה בְּמֶשֶׁךְ כָּל ג' שָׁנִים אֵלּוּ וּבִתְנַאי:

ב. שֶׁיֵּשׁ לַמַּחֲזִיק **חֲזָקָה שֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ טַעֲנָה** - דְּהַיְנוּ, שֶׁלֹּא דַּי לוֹ לְאָדָם שֶׁהוּא מֵבִיא עֵדִים שֶׁהֶחֱזִיק בְּאֵיזֶה שָׂדֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים, עִבֵּד אוֹתוֹ וְאָכַל אֶת הַפֵּרוֹת, הוּא חַיָּב גַּם כֵּן לִטְעוֹן אֵיךְ בָּא אֵלָיו הַשָּׂדֶה מִלְּכַתְּחִלָּה: אִם יָרַשׁ אוֹתוֹ מֵאֲבוֹתָיו, אוֹ שֶׁקָּנָה אוֹתָהּ מִיַּד הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים וְאָבַד לוֹ שְׁטַר הַמְּכִירָה.

לְדוּגְמָא: רְאוּבֵן הַמְּעַרְעֵר עַל הַקַּרְקַע שֶׁנִּמְצֵאת תַּחַת יָדוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן וְטוֹעֵן: קַרְקַע זוֹ שֶׁתַּחַת יָדְךָ שֶׁלִּי הִיא, וּגְזוּלָה הִיא בְּיָדְךָ, וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן: אָמְנָם שֶׁלְּךָ הָיְתָה, אֲבָל קְנִיתִיהָ מִמְּךָ, אוֹ: קִבַּלְתִּיהָ מִמְּךָ בְּמַתָּנָה - אִם רְאוּבֵן **יָדוּעַ** כִּבְעָלֶיהָ הַקּוֹדְמִים שֶׁל אוֹתָהּ קַרְקַע, הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ, וְנֵטֶל הַהוֹכָחָה מוּטָל עַל שִׁמְעוֹן, וְעָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁרְאוּבֵן מָכְרָה לוֹ אוֹ נְתָנָהּ לוֹ בְּמַתָּנָה.

פֶּרֶק הַזְּמַן שֶׁל שָׁלוֹשׁ שָׁנִים נִקְבַּע מִתּוֹךְ הַנָּחָה, שֶׁעַד שָׁלוֹשׁ שָׁנִים שׁוֹמֵר הַקּוֹנֶה עַל שְׁטָרוֹ, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ הַבְּעָלִים לְעַרְעֵר עָלָיו, אֲבָל יוֹתֵר מִכֵּן אֵין אָדָם נִזְהָר לִשְׁמוֹר עַל שְׁטָרוֹ.

לָכֵן, אִם שִׁמְעוֹן מַחֲזִיק בַּקַּרְקַע פָּחוֹת מִשָּׁלוֹשׁ שָׁנִים, אָנוּ דּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁיַּרְאֶה אֶת הַשְּׁטָר, הַמֵּעִיד עַל הַעֲבָרַת הַבַּעֲלוּת; אַךְ אִם הוּא מַחֲזִיק בָּהּ כְּבָר שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, אוֹמְרִים לִרְאוּבֵן הַמְּעַרְעֵר: אִם דְּבָרֶיךָ נְכוֹנִים הֵם, שֶׁהַשָּׂדֶה גְּזוּלָה בְּיַד שִׁמְעוֹן, מִפְּנֵי מָה שָׁתַקְתָּ עַד כֹּה? הֲרֵי הָיָה לְךָ לִמְחוֹת וְלוֹמַר **בִּפְנֵי עֵדִים**: "דְּעוּ שֶׁשִּׁמְעוֹן מַחֲזִיק בְּקַרְקָעִי בְּגַזְלָנוּת", וְהָיְתָה מֶחָאָתְךָ מַגִּיעָה לְאָזְנֵי שִׁמְעוֹן, וְאָז הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעָלָיו לִשְׁמוֹר אֶת שְׁטָרוֹ, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מָחִיתָ, הִפְסַדְתָּ.

פרק המפקיד

✷ **קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב** - אַהֲרֹן לִקַּח אֶת שָׂרָה לְאִשָּׁה, וְנוֹלַד לָהֶם בֵּן – בּוּנָם. אַחֲרֵי שֶׁאַהֲרֹן גֵּרְשָׁהּ הָלְכָה וְהָיְתָה לְאִשָּׁה לִרְאוּבֵן. נוֹלַד לָהֶם בֵּן וְיִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל חָנוּךְ.

בּוּנָם וַחֲנוּךְ הֵם אַחִים מֵהָאֵם.

הָלַךְ רְאוּבֵן גֵּרֵשׁ אֶת שָׂרָה וְנָשָׂא אֵת שׁוֹשַׁנָּה וְנוֹלַד לָהֶם יִידֵל.

חִנּוּךְ וְיִידֵל הֵם אַחִים מֵהָאָב.

יִידֵל וּבוּנָם אֵינָם אַחִים לֹא מֵהָאָב וְלֹא מֵהָאֵם אֶלָּא קְרוֹבִים מֵחֲמַת קָרוֹב מְשֻׁתָּף – קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב.

אהרן ⇔ שרה ⇔ **ראובן** ⇔ שושנה

בונים — חנוך — **יידל (הקטן)**

אחים מהאם | **אחים מהאב**

שאלות על המושגים

עַנּוּ עַל הַשְּׁאֵלוֹת!

1. עַד מָתַי צָרִיךְ אָדָם לִשְׁמוֹר עַל הַשְּׁטָר שֶׁלּוֹ? _____

2. אִם אֵין לְאָדָם שְׁטָר וְהַבְּעָלִים הַקּוֹדְמִים טוֹעֲנִים שֶׁהוּא גָּזַל מָה הַדִּין (תּוֹךְ ג' שָׁנִים)? _____

3. מָה הַכַּוָּנָה "חֲזָקָה שֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ טַעֲנָה"? _____

4. אִם אָדָם סִפֵּר לַחֲבֵרָיו שֶׁהַלָּה גּוֹזֵל אֶת שָׂדֵהוּ, הָאִם זֶה נִקְרָא עֶרְעוּר אוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְעָרְעֵר בְּבֵית דִּין? _____

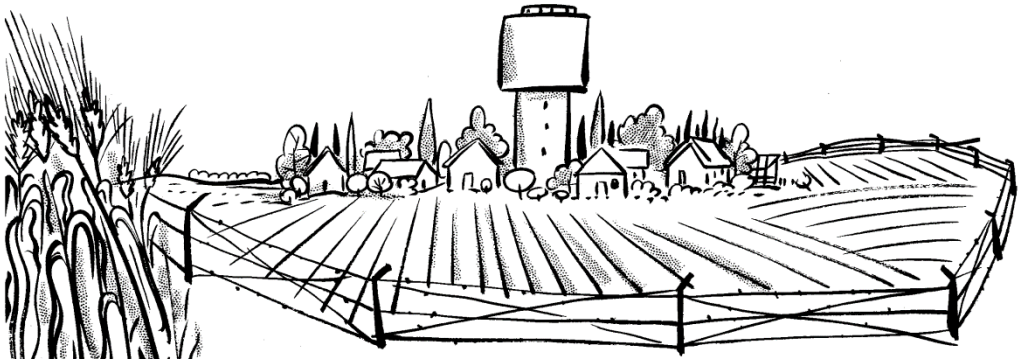

אודות התלמיד

סוגיה יז

פרק המפקיד

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט:
מ
מא
מב
מג
מד

תמונה

פענח מה הקשר לסוגיה?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יוצא עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- איך יטען אח מאם שירש במקום הקטן? _____

_____

- לפי רש"י סיפור הסבתא הוא "שבויים" או "נטושים"? הוכח! (ב' הוכחות) _____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- למה אומרת הגמרא שגם כשעשו עיטדא וגם כשמדובר בבתים יש חשש? _____

_____

- "תילתא יהבינן ליה לינוקא" איך נותנים שדה לטיפול ילד ולא חוששים דלמא מפסיד להו? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

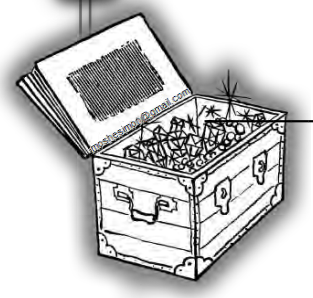

אוצרות התלמיד

סוגיה יז

פרק המפקיד

לג לד לה לו לז לח לט: מ מא מב מג מד

יָהֵב בְּכִמְעָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כז)

עיון, חידוד וחידות התורה

פתור את החידות!

ק.ש. ק.ק. ק.מ.ק _____

מה הקשר בין אפוטרופוס לאבטליון? _____

איך יכול להיות בן של אבי ואמי ולא אחי? (אני!)

איך יכול להיות אח של אח והא לא אני ולא אחי? _____

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ ...**וּבֵית** אָחִיךָ אַל תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ (צרתך) טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק: (משלי פרק כז)

איך מרומז בפסוק זה ההו"א של הגמרא בענין ירידת קרוב ל**בית** של קטן וגם את המסקנא.

_____

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה הם שיטות ת"ק ור' יוסי בענין מנה שלישי?

_____

מגיד מישרים – נכסי קטן (יתום), לימוד עם ילדים, יצר הרע בילדים

נכסי קטן

הַגְּמָרָא (בְּרָכוֹת יח, ב) מְסַפֶּרֶת שֶׁ'אַבָּא', אָבִיו שֶׁל שְׁמוּאֵל הָיָה, וְהָיוּ מַפְקִידִים אֶצְלוֹ מָעוֹת שֶׁל יְתוֹמִים. כְּשֶׁמֵּת אַבָּא, לֹא נָכַח שְׁמוּאֵל בִּפְטִירָתוֹ, וְלֹא יָדַע הֵיכָן הִטְמִין אָבִיו כַּסְפָּם שֶׁל הַיְתוֹמִים, כָּךְ שֶׁלֹּא יָכַל לְהָשִׁיב פִּקְדוֹנָם. מֵרֹב הִתְמַרְמְרוּתָם הָיוּ מְבַזִּים אֶת שְׁמוּאֵל וְקוֹרְאִים לוֹ: "בֶּן אוֹכֵל מְעוֹתֵיהֶם שֶׁל יְתוֹמִים". הָלַךְ שְׁמוּאֵל לְבֵית הַקְּבָרוֹת וְשָׁם הִתְגַּלְּתָה לוֹ נִשְׁמַת אָבִיו הַמְּנוֹחַ. אָמַר לוֹ שְׁמוּאֵל לְאָבִיו: מְעוֹתֵיהֶם שֶׁל יְתוֹמִים הֵיכָן הֵם? אָמַר לוֹ: לֵךְ וְטֹל אוֹתָן בְּבֵית מוֹשַׁב אַבְנֵי הָרֵחַיִם. עֶלְיוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ הֵן, וְאֶמְצָעִיּוֹת שֶׁל יְתוֹמִים. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה עָשִׂיתָ כָּךְ, וְלֹא הִנַּחְתָּ אֶת מָעוֹתֵינוּ בָּאֶמְצַע? אָמַר לוֹ: הֱיוֹת וְאִם יִגָּנְבוּ הֲרֵי יוֹתֵר מִצּוּי שֶׁיִּגָּנְבוּ הָעֶלְיוֹנוֹת, אָמַרְתִּי בְּלִבִּי: מוּטָב שֶׁיִּגָּנֵב כַּסְפֵּנוּ, וְלֹא כַּסְפֵּי הַיְתוֹמִים! וְכֵן אִם יִתְקַלְקְלוּ הַמָּעוֹת מִלַּחוּת הַקַּרְקַע, מוּטָב שֶׁיִּתְקַלְקֵל שֶׁלָּנוּ, אַךְ כַּסְפֵּי הַיְתוֹמִים יִשָּׁאֲרוּ בִּשְׁלֵמוּת!

בְּסֵפֶר 'מְצָוֶה וְעוֹשֶׂה' מָצָאנוּ מַעֲשֶׂה נִפְלָא שֶׁשָּׁמַע הַמְחַבֵּר מִמָּרָן הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה פֵינְשְׁטֵין זצ"ל.
מְחַנְּכִים פָּנוּ אֶל הַגָּאוֹן וְשָׁאֲלוּ עַל הַנָּהוּג שֶׁכְּשֶׁמַּתְחִילִים לִלְמֹד עִם הַיְלָדִים גְּמָרָא, פּוֹתְחִים בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה לִלְמֹד עִמָּהֶם פֶּרֶק 'אֵלּוּ מְצִיאוֹת', וְהִצִּיעוּ שֶׁאוּלַי כְּדַאי לִשְׁמֹעַ לַעֲצַת הָאוֹמְרִים שֶׁרָאוּי לְהַתְחִיל מַסֶּכֶת אַחֶרֶת, כְּגוֹן מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת.
הַמְחַנְּכִים הִסְבִּירוּ שֶׁאוּלַי בִּתְחִלַּת לִמּוּדוֹ קָשֶׁה עַדַיִן לַיֶּלֶד לִקְלֹט אֶת הַמַּשָּׂגִים שֶׁל פֶּרֶק 'אֵלּוּ מְצִיאוֹת' הָעוֹסֵק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת.
וְהֵשִׁיב לָהֶם רַבִּי מֹשֶׁה שֶׁחְלִילָה לְשַׁנּוֹת מֵהַנָּהוּג, וְיַתְחִילוּ לִלְמֹד עִם הַיְלָדִים רַק פֶּרֶק 'אֵלּוּ מְצִיאוּת', וְלֹא בְּשׁוּם דָּבָר אַחֵר. 'דְּעוּ נֶאֱמָנָה, אָמַר לַמְּלַמְּדִים, שֶׁהַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁצְּרִיכִים לְלַמֵּד לַיֶּלֶד הוּא, זֶה שֶׁיָּךְ לָךְ, וְזֶה אֵינוֹ שַׁיָּךְ לָךְ, כְּלוֹמַר שֶׁיֵּדַע לְהַבְחִין בֵּין חֵפֶץ שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, לְבֵין חֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁמַּתְחִילִים פֶּרֶק 'אֵלּוּ מְצִיאוֹת' שֶׁבּוֹ הַמִּשְׁנָה פּוֹתַחַת 'אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז', וּמִזֶּה יִוָּדַע לוֹ יְסוֹד זֶה.
וּמִזֶּה נוּכַל לְהִתְבּוֹנֵן עַד כַּמָּה כָּל מִנְהָג שֶׁהִנְהִיגוּ קַדְמָאֵי - יְסוֹדוֹתָיו בְּהִרְרֵי קֹדֶשׁ, וְיֵשׁ לוֹ טְעָמִים נִשְׂגָּבִים, וְכָל דִּבְרֵיהֶם קִילּוּרִין לָעֵינַיִם, וְכֹל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

הָרַב הַחִיָּד"א זלה"ה (מִדַּבֵּר קְדֵמוֹת י, לוֹ) שׁוֹאֵל הֲרֵי קיימ"ל נָעֵל גָּדֵר וּפָרַץ הֲוָה חֲזָקָה, וְהִנֵּה הַיֵּצֶר הָרַע בָּא וְהֶחֱזִיק בְּאֵבְרֵי הָאָדָם כְּדֶרֶךְ תַּשְׁמִישָׁן מִיּוֹם הַהֻלֶּדֶת? וְתֵרֵץ עַל פִּי מָה דקיימ"ל "אֵין מַחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי קָטָן וַאֲפִילּוּ הִגְדִּיל אַחַר כָּךְ הוֹאִיל וְהַמַּחֲזִיק יָרַד לַשָּׂדֶה כְּשֶׁהָיָה בַּעַל הַשָּׂדֶה קָטָן!

תמיד מספרים - (סיפור בהמשכים)

"מרי בר איסק" - פרק ד'

סוף גָּנַב ...

עָבַר מִסְפַּר חוֹדָשִׁים מֵאָז גְּנֵבַת הַמַּעְדְּרִים מִבֵּית הַסָּבְתָּא וְר' מֹשֶׁה זוֹכְמִיר יָשַׁב בְּבֵיתוֹ וְסִכֵּם אֶת עֲבוֹדָתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָאַחֲרוֹן. תּוֹךְ כְּדֵי עַלְעוֹל בְּפִנְקָסָיו, הוּא שָׂם לֵב לְשׁוּרָה קְטַנָּה שֶׁרָשַׁם לְעַצְמוֹ כְּתִזְכֹּרֶת. "לְהוֹדִיעַ לְסַבְתָּא עַל מְציאַת הַגַּנָּבִים" הָיָה רָשׁוּם שָׁם. ר' מֹשֶׁה גֵּרֵד בְּפַדַּחְתּוֹ וְנִסָּה לְהִזָּכֵר עַל אֵיזוֹ סַבְתָּא וְעַל אֵלּוּ גַּנָּבִים מְדֻבָּר, עַד שֶׁלְּפֶתַע נִזְכַּר. "אָה, וַדַּאי אֵלּוּ הַמַּעְדְּרִים שֶׁל הַגַּנָּנִים שֶׁהֻפְקְדוּ בְּבֵית הַסָּבְתָּא וְנִגְנְבוּ".

ר' משה זוכמיר

ר' מֹשֶׁה יָצָא לַדֶּרֶךְ לְבֵיתָהּ שֶׁל הַסָּבְתָּא וּכְכָל שֶׁהִתְקָרֵב לַמָּקוֹם, הִתְגַּבֵּר אֶצְלוֹ תְּחוּשָׁה מְעִיקָה. חוּשָׁיו הַחַדִּים לִמְּדוּ אוֹתוֹ שֶׁדָּבָר אֵינוֹ כְּשׁוּרָה. תְּחִלָּה בִּטֵּל אֶת תְּחוּשָׁתוֹ, אַךְ כְּשֶׁדָּפַק עַל דֶּלֶת הַסָּבְתָּא נֶחֱרַד לְשֵׁמַע קוֹלוֹת רָמִים שֶׁל אֲנָשִׁים הִיסְטֶרִיִּים וְיָדַע שֶׁהַתְּחוּשָׁה הָיְתָה בִּמְקוֹמָהּ. הוּא נִכְנַס לְבַיִת וּלְתִמְהוֹנוֹ רָאָה מִסְפַּר אֲנָשִׁים שֶׁהַכִּירָם כְּהַגַּנָּנִים הָרְגִילִים לְבַקֵּר בְּבֵית הַסָּבְתָּא, מִסְתּוֹבְבִים בַּבַּיִת בְּחִפּוּשׂ דָּבָר מָה. לְנֹכַח כְּנִיסָתוֹ הִשְׁתַּתְּקוּ הָאֲנָשִׁים וּמַבָּטֵיהֶם כְּאִלּוּ אָמְדוּ אוֹתוֹ לַיֵּדַע אִם לָנוּ הוּא אִם לְצָרֵינוּ. מִיָּד הִצִּיג ר' מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹ כְּחוֹקֵר מֵהַכְּפָר הַסָּמוּךְ, הַבָּא לְהוֹדִיעַ לְסַבְתָּא עַל מְציאַת הַגְּנֵבָה. כְּשֶׁנּוֹכְחוּ לָדַעַת אֶת זֶהוּתוֹ, אוֹרוּ פְּנֵיהֶם שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁהִצִּיגוּ אֶת עַצְמָם כְּהַגַּנָּנִים מֵהֶם נִגְנְבוּ הַמַּעְדְּרִים. הֵם הֵחֵלּוּ לְסַפֵּר לְר' מֹשֶׁה מָה אֵרַע, וְעַל כָּךְ שֶׁהַסָּבְתָּא אֵינֶנָּה נִמְצֵאת בְּבֵיתָהּ. ר' מֹשֶׁה כְּבָר הִסְפִּיק לִשְׁכֹּחַ מֵהַמַּעְדְּרִים הַגְּנוּבִים וְשָׁם אָזְנוֹ כַּאֲפַרְכֶּסֶת לִשְׁמִיעַת דִּבְרֵי הַגַּנָּנִים. הֵן חוֹקֵר הוּא, חָשַׁב לְעַצְמוֹ וְאוּלַי יוּכַל לַעֲזֹר לָהֶם.

וְכֹה סִפְּרוּ הַגַּנָּנִים: "הָיִינוּ בְּדַרְכֵּנוּ לְבֵית הַסָּבְתָּא לְאַחַר יוֹם עֲבוֹדָה מַתִּישׁ וּכְבָר הִתְחַלְנוּ לְדַמְיֵן אֶת הַ'סֵבֶר פָּנִים יָפוֹת' שֶׁבּוֹ נִתְקַבֵּל שָׁם, אַךְ כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לַבַּיִת גִּלִּינוּ שֶׁהַבַּיִת חָשׁוּךְ וְלֹא נִשְׁמַע מִמֶּנּוּ שׁוּם קוֹל. נִבְהַלְנוּ מְאוֹד בְּחַשְׁבֵּנוּ שֶׁהַסָּבְתָּא אוּלַי זְקוּקָה לְטִפּוּל רְפוּאִי, וּמִי יוֹדֵעַ מָה אֵרַע לָהּ. מִיָּד פָּרַצְנוּ לְבֵית וּלְתַדְהֵמָתֵנוּ גִּלִּינוּ שֶׁהַסָּבְתָּא וּבִתָּהּ פָּשׁוּט אֵינָן נִמְצָאוֹת בַּבַּיִת. גַּם הַבַּת הַשְּׁנִיָּה וְהַנֶּכֶד (בֶּן הַבַּת שֶׁכְּבָר נִפְטְרָה ל"ע) אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה עַל מְקוֹם הִמָּצְאָם, וּבְמַצָּב זֶה נִכְנֶסֶת אַתָּה כְּמוֹ מַלְאָךְ מִשָּׁמַיִם, וְעַתָּה הִנְּנוּ מְחַכִּים לְהוֹרָאוֹתֶיךָ וּלְעַצָּתְךָ!".

ר' מֹשֶׁה מִהֵר לְהַפְגִּין קֹר רוּחַ, וּכְמוֹ חוֹקֵר נִתֵּחַ אֶת הַפְּרָטִים וְאָמַר "סָבִיר לְהַנִּיחַ שֶׁהַסָּבְתָּא נֶחְטְפָה אוֹ יָצְאָה מֵהַבַּיִת בְּעַל כָּרְחָהּ, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַסָּבְתָּא וְיוֹדְעִים שֶׁהִיא לֹא חוֹבֶבֶת טִיּוּלִים, וְאִם כָּךְ צָרִיךְ לַחֲשֹׁב וּלְבָרֵר מִי בֶּן הַבְּלִיַּעַל שֶׁהֵעֵז לַחֲטֹף אֶת הַסָּבְתָּא. וְכִי מָה אִשָּׁה זְקֵנָה יְכוֹלָה לְעוֹלֵל לַאֲנָשִׁים?" אָמַר.

הַגַּנָּנִים הִנְהֲנוּ בְּרֹאשָׁם וְהִתְיַשְּׁבוּ לְיַד שֻׁלְחַן הָעֵץ הָעַתִּיק שֶׁבְּבֵית הַסָּבְתָּא וְהֵחֵלּוּ לָדוּן בָּעִנְיָן. כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁהֶעֱלוּ נִפְסְלוּ מִיָּד, וּכְבָר כִּמְעַט וְהִתְיָאֲשׁוּ הַגַּנָּנִים, עַד שֶׁלְּפֶתַע נִזְעַק אֶחָד הַגַּנָּנִים וְקָרָא לַחֲבֵרָיו, "הַי, זוֹכְרִים אַתֶּם עַל מָה דִּבַּרְנוּ בַּמִּפְגָּשׁ הָאַחֲרוֹן בְּמִסְבַּת חֲנֻכָּה אֵצֶל הַסָּבְתָּא? הַלֹּא יוֹסֵף זַ"ל גַּם הִשְׁתַּתֵּף שָׁם וְהוּא סִפֵּר לְכֻלָּנוּ עַל חַשְׁדוֹתָיו בְּמֶרִי בַּר אֵסֵק. יוֹסֵף חָשַׁשׁ", הִמְשִׁיךְ וְסִפֵּר הַגַּנָּן בְּהִתְלַהֲבוּת, "שֶׁמֶרִי בַּר אֵסֵק יַחְטֹף אוֹתוֹ וִיבַקֵּשׁ כּוֹפֶר בִּגְלַל שֶׁנֶּאֱלַץ לְשַׁלֵּם אֶת חוֹבוֹ, וְאָכֵן אַחַ"כ יוֹסֵף נֶחְטַף! מָרִי בַּר אֵסֵק בְּעִקְבוֹת הַחֲשָׁדוֹת בּוֹ, בָּרַח לַכְּפָר אַחֵר וְכָעֵת אַף אֶחָד לֹא יוֹדֵעַ אֵיפֹה הוּא נִמְצָא!"

"אוּלַי", הִתְעָרֵב ר' מֹשֶׁה בְּנִימָה מִסְתַּפֶּקֶת, "חֲשַׁשׁ מָרִי, שֶׁהַסָּבְתָּא שֶׁיִּדְעָה אֶת חֲשָׁשׁוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף תֵּלֵךְ וּתְפַרְסֵם אֶת הַדָּבָר, לָכֵן הֶחְלִיט לְחוֹטְפָהּ בְּיַחַד עִם בִּתָּהּ. א"כ אָנוּ צְרִיכִים לְאַתֵּר אֶת מָרִי בַּר אֵסֵק בְּמְהִירוּת".

"אַךְ אֵיךְ נְאַתְּרוֹ?" שָׁאַל אֶחָד הַגַּנָּנִים "וְהַלֹּא מֻמְחֶה הוּא בְּהִסְתַּתְּרוּת, הוּא מַחֲלִיף אֶת שְׁמוֹתָיו בִּתְדִירוּת גְּבוֹהָה. פַּעַם קָרָא לְעַצְמוֹ 'אַבְרָם סוֹרְקִי' פַּעַם 'מֵאִיר בְּרַסְקִי', 'ר"י אַבְרַמְסְקִי', רַבִּי מֵאִיר קַס, 'סַמִּיר בַּרְקַאי' 'סָמִי קְרַבִּיר', 'אָאִיר בִּרְמַסְק', 'אָבִי רָמַרְסְקִי', אָרִיק בִּירְמָס' וְכוּ'... וְהִנֵּה, בְּמִכְתָּב שֶׁהִשְׁאִיר בְּקֶשֶׁר לְפַרְדֵּסָיו, הוּא חָתַם בַּשֵּׁם אַחַר – 'רָמִי בֶּרְסְקַאי' כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזַהוּ אוֹתוֹ, וְעַתָּה וַדַּאי שׁוּב שִׁנָּה אֶת שְׁמוֹ".

נַעֲנָה ר' מֹשֶׁה זוֹכְמִיר וְאָמַר לָהֶם... (הֶמְשֵׁךְ בַּחוֹבֶרֶת הַבָּאָה).

דברי חכמים כדרבונות...

"...שבית דין הוא אביהן של יתומים" - רמב"ם (נחלות י, ה)

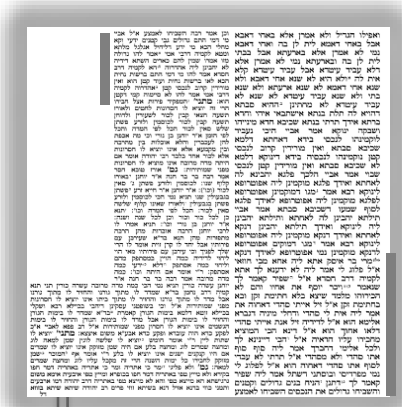

אוצרות התלמיד סוגיה יח פרק המפקיד

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

שלב א'

נָטָה קָו יְתָאֲרֵהוּ מתח קו מהמילה לביאורה!

אגלגל	אח
מלתא	אמר ליה
אהדרוה	אני דן לך
אחא	אני יודע
דאחוה	אתה
אייתי	אתה
אתו	בא
אתא	באו
אית לי	גם
א"ל	דבר
אנת	האם דומה?
את	האם ידע?
נחית	הַבָּא
ידעי	החזירוה
דגברא אלימא הוא	התגלגל
דידיה	והגיע לפניו
דינא הכי	ומוחלים
דלאו אחוך הוא	ופוחדים
דליחיל	זה
הא	יודעים
הכא	יעידו
הכי	יפה אמר לך
דיינינא לך	ירד
השתא	יש לי
התם	כאן
ודחלי	כך
ומטא לקמיה	כך הדין?
וקא מחלי	לא ירד ברשות
זיל	לא ניתן לו
ידענא	לא סיימו אותה
לא יהבינן ליה	לא עושים
לא סיימוה	להם
לאו ברשות נחית	לך
להו	לְפָנַי
לפלוג לי	לפניו
לקמיה	ממנו
מי דמי	עדים
מי ידע	עכשיו
מיניה	עצמו
נמי	שאחיו
סהדי	שאיש אלים הוא
מסהדי	שהוא לא אחיך
פלוג לי	שימחול
קמי	שיתחלק איתי
שפיר קאמר לך	שם
תרתי	שנים
לא עבדי	תתחלק איתי

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

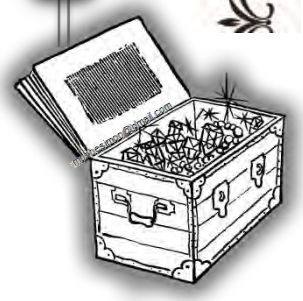

אוצרות התלמוד סוגיה יח **פרק המפקיד**

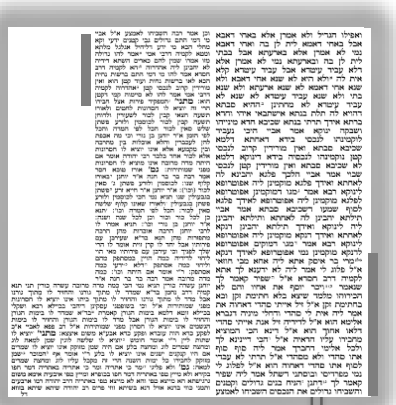

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **דחילו, אלימות, בוסתן, שפיר** מקורם בלשון חז"ל.

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____ _____, _____ _____

_____ _____, _____ _____.

התמצאות בשבילי הגמרא

מי אמר מה?

סמן בצבעים!

באדום: את דברי רב חסדא

בצהוב: את דברי אחיו של מרי

בכחול: את דברי מרי

בכתום: את דברי רבי אמי

בירוק: את דברי אביי

בלבן: את דברי הגמרא עצמה

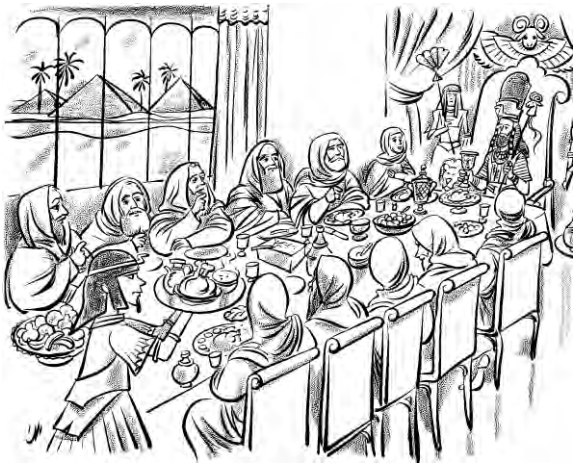

[6]מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי א"ל פלוג לי אמר ליה לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל [ה]שפיר קאמר לך שנאמר [ז]ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את אמר ליה אית לי סהדי ודחלי מיניה דגברא אלימא הוא א"ל לדידיה זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל [ח]הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך אמר ליה סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי לסוף אתו סהדי דאחוה הוא א"ל לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל אמר ליה שפיר קאמר לך [ט]דתנן [י]הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע וכן אמר רבה השביחו לאמצע א"ל אביי מי דמי התם גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי הכא מי ידע דליחיל אגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבי אמי [יא]אמר להו גדולה מזו אמרו שמין להם כארים השתא דידיה לא יהבינן ליה אהדרוה [יב]הא לקמיה דרב חסדא אמר להו מי דמי התם ברשות נחית הכא לאו ברשות נחית ועוד קטן הוא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן [יג]אהדרוה לקמיה דרבי אמי אמר להו לא סיימוה קמי דקטן הוא: **מתני'** [יד]המפקיד פירות אצל חבירו

- **ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו.**

ויכר יוסף את אחיו - איך הכיר יוסף את יששכר וזבולון שלא היו גדולים מיוסף רק מעט וכנראה גם להם לא היתה חתימת זקן כשיצא מהם? כ' הרמב"ן (מב, ח) "אבל כיון שהכיר את הגדולים הכיר את כולם. ועוד היה מכירם מדעתו שיבאו שם. ועוד כתב בשם האבן עזרא 'בתחלה הכיר שהם אחיו, ואחרי כן הסתכל בכל אחד והכירו'.

והם לא הכירוהו - בטעם שהם לא הכירו את יוסף בנוסף ליציאתו מהם בלי חתימת זקן. כתב הרמב"ן "שלא נתנו לבם שיהיה העבד אשר מכרו לישמעאלים הוא השליט על הארץ" כמו"כ כ' הרמב"ן: שבגלל שיוסף פחד אולי יכירוהו, 'ויתנכר אליהם' ששם המצנפת על מצחו וקצת הפנים, ושָנָה עצמו...

בס' שפתי צדיק כ' "הדבר תמוה, הרי זיו איקונין של יוסף היה דומה לשל יעקב, והיה להם להכירו על ידי זיו איקונין של אביהם, ומה שהלך מהם בלא חתימת זקו ועכשיו היתה לו חתימת זקן, אדרבה על ידי זה היה דומה יותר לאביו והי' להם להכירו? אלא יוסף היה בן ל"ט באותו זמן והיה דומה ליעקב כאשר היה באותו גיל, והאחים לא הכירו את אביהם בגיל כזה כי רק בפ"ד שנה נשא יעקב אשה, ובניו לא ידעו כלל את דמות דיוקנו בהיותו בן ל"ט"...

אחיה ידע

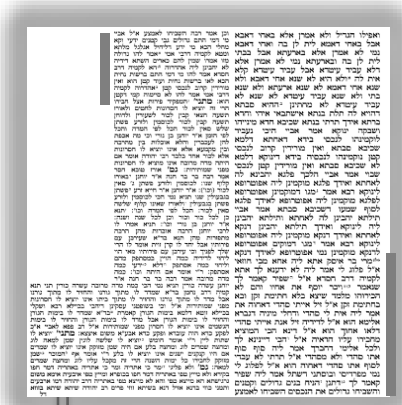

אוצרות התלמוד סוגיה יח **פרק המפקיד**

ירילת והבנת הגמרא

אחת ואחת

לשאלות אלו תשובות בנות כמילה אחת בלבד.

מצא אותם באוצר התשובות ולאחר מכן בשבילי הסתר.

1.

ו	ז	ט
ה	ב	פ
ו	ד	ח

2.

ז	א	י
ו	ב	כ
ח	א	ל

3.

ל	י	ם
א	ג	ע
נ	ט	ס

4.

ה	ה	ע
ז	ק	ן
נ	ד	מ

5.

	ע	כ
	ד	ר

6.

ג	ג	ק
כ	א	
ה	נ	

7.

ת	מ	ג
ם	ע	צ
י	ד	ת

8.

	ב	ק
	א	
	נ	ה

9.

ר	ז	ח	צ
ה	פ	ו	ג
מ	מ	ל	י
ע	ע	"	ה

10.

נ	ס	ז
י	ד	ו
ע	י	ס

11.

ת	מ	ג
ו	ע	צ
ק	ל	ת

12.

ק	י	ס	י
כ	ך	ו	כ
מ	ה	ד	ל
ו	ג	י	ן

אוצר התשובות

- אלים
- האב
- הזקן
- הממע"ה
- חוזאי
- ידע
- יעידו
- כאן
- כך הדין
- עדים
- פחדו
- תועלת

א. היכן נולד מרי_____

ב. היכן נולד האח_____

ג. האם היה אחיו מן האם או מן האב_____

ד. האם ידע שיש לו אח_____

ה. למה יתכן שמרי באמת לא הכיר את אחיו_____

ו. למה בתחילה אמר רב חסדא לאח להביא עדים_____

ז. למה התקשה להביא עדים_____

ח. מה פסק ר' חסדא שעל מרי להביא? _____

ט. אילו ב' שאלות שאל מרי את רב חסדא כשביקשו להביא עדים? _____ _____

י. מה ענה רב חסדא על ב' שאלות אלו? _____ _____

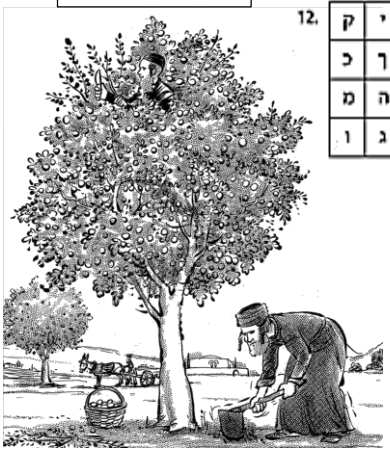

אמר ליה: לפלוג לי נמי מפרדיסי ובסתני דשתל !

	רב חסדא	אביי	רב אמי (הו"א)	רב אמי (מסקנא)
מה נותן מרי לאחיו?				
הטעם				

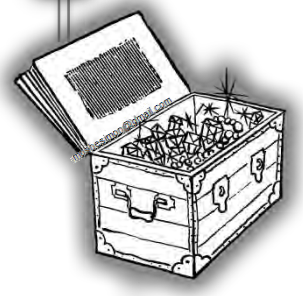

אוצרות התלמוד סוגיה יח **פרק המפקיד**

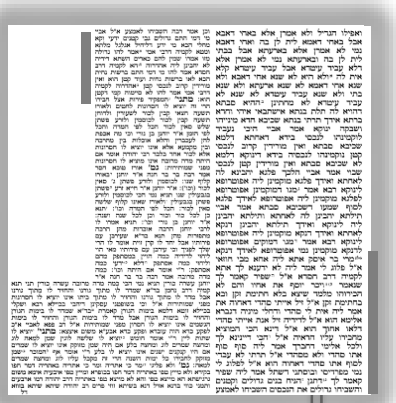

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

וכן אמר רבה השביחו לאמצע – לא גרסינן, שאין זה לשון גמרא להביא דברי האמוראים סיוע למשנה, ועוד רבה תלמידיה דרב חסדא הוה והיכי אמר רב חסדא שמעתא משמיה, ואי גרס ליה וכן אמר רב גרסינן, שהיה רבו של רב חסדא, משום דאיכא למ"ד בבבא בתרא (דף קמ"ג:) לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו מחמת עצמן של אחים השביחו לעצמן אמרה רב חסדא להא דרב הכא למימר דליתי לן ההיא שמעתא אלא אפילו השביחו מחמת טורחן של משביחין כי הכא דשתל פרדס השביחו לאמצע:

שאלות: עיין ברש"י וענה:

רב חסדא תלמידו של מי היה? _____.

רבה תלמידו של מי היה? _____.

מדוע אין רש"י גורס בגמרא "וכן אמר רבה השביחו לאמצע? א. _____.

ב. _____.

איזה שאלה עדיין נשארת בעינה כאשר אנו גורסים "וכן אמר רב"? _____.

הסבר: מהו "ששבחו נכסים מחמת נכסים"? _____.

הסבר: שבחו נכסים מחמת עצמן של אחים"? _____.

באיזה מקרה מהמקרים הנ"ל הדין הוא "השביחו לאמצע" לפי דברי הגמ' בב"ב (רבא)? _____.

במקרה של מרי בר איסק: אותם נכסים שהשביח, השביח מחמת עצמו או מחמת ירושת אביו? _____.

מה תסבור הגמ' בב"ב (רבא) במקרה של מרי? _____.

לשם מה הביא רב חסדא את דעתו של רב? ("וכן אמר רב השביחו לאמצע") _____.

_____.

באר את המילים:

והיכי אמר רב חסדא שמעתתא משמיה? _____.

משום דאיכא למ"ד? _____.

אמרה רב חסדא להא דרב הכא _____.

למימר דלית ההיא שמעתתא _____.

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

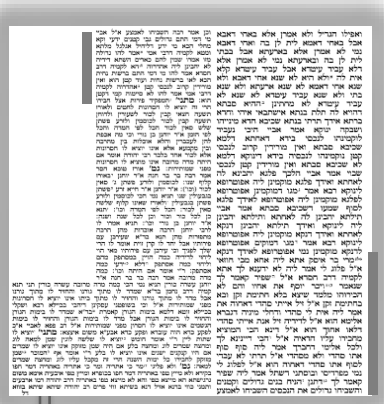

אוצרות התלמוד סוגיה יח **פרק המפקיד**

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- האם כל עשיר אלים יצטרך לשלם לכל מי שיגיד שהוא אחיו ...”?

_____

- האם ידע מרי שיש לו אח? הסבר את דברי אביי ”מי ידע דליחיל...”_____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכָּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד מסוגייתנו? _____

_____

מגיד מישרים –שווה בשווה

♦ **השביחו לאמצע**

עוֹד בִּהְיוֹת רַבִּי יַעֲקֹב לוֹבֶרְבּוֹים גאב"ד לִיסָא אַבְרֶךָ צָעִיר, נִכְּרוּ בּוֹ מִדַּת יָשְׁרוֹ וְנִקְיוֹן כַּפָּיו. קָרָה פַּעַם שֶׁאֵת כֹּל כַּסְפּוֹ נָתַן בְּהַלְוָאָה לְסוֹחֵר יַיִן אֶחָד עַל פִּי הֶתֵּר עִסְקָא, כְּדֵי לְהִתְפַּרְנֵס מִפְּרוֹת הַקֶּרֶן אֲפִי' בְּצִמְצוּם, וּבְלִבַּד שֶׁיּוּכַל לָשֶׁבֶת בַּמְּנוּחָה עַל הַתּוֹרָה. וְהִנֵּה לְיָמִים אֵרַע מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר הַכֹּל רָאוּ בְּר' יַעֲקֹב אִישׁ מוּסְרִי מֵבְהָק, הַזָּהִיר מְאֹד בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכֶּסֶף שֶׁסָּפֵק אִם מַגִּיעַ לוֹ עַל פִּי דִּין.

יוֹם אֶחָד הוֹדִיעַ לוֹ הַסּוֹחֵר, כִּי עֲסָקָיו בִּכְּי רַע, וּמִכֵּיוָן שֶׁכָּל כַּסְפּוֹ מָסַר ר' יַעֲקֹב בְּיָדוֹ, אֵינוֹ רוֹצֶה לִגְרֹם נֶזֶק לְגֶבְרָא רַבָּא כְּר' יַעֲקֹב, עַל כֵּן הוּא מַחֲזִיר לוֹ אֶת כָּל הַקֶּרֶן בִּשְׁלֵמוּת. אַחַר כָּךְ נוֹדַע לְר' יַעֲקֹב שֶׁהַסּוֹחֵר הֶחֱזִיר אֶת הַקֶּרֶן רַק לוֹ לְבַדּוֹ, וְאִלּוּ לְשָׁאָר בַּעֲלֵי חוֹב הִצְהִיר עַל פְּשִׁיטַת רֶגֶל וְלֹא הֶחֱזִיר כְּלוּם. הֵצַר לוֹ הַדָּבָר מְאֹד, מִצַּד אֶחָד כָּל כַּסְפּוֹ כְּבָר נִמְצָא בְּיָדוֹ, וּמֵאִידָךְ גִּיסָא כֵּיצַד יִרְשֶׁה לְעַצְמוֹ לְקַבֵּל אֶת כָּל כַּסְפּוֹ בִּשְׁלֵמוּת, בָּהּ בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁאָר בַּעֲלֵי הַחוֹב הַמִּסְכָּנִים יַפְסִידוּ כַּסְפָּם.

מָה עָשָׂה רַבִּי יַעֲקֹב? הָלַךְ לְבֵית דִּין וּמָסַר אֶת כָּל כַּסְפּוֹ שֶׁקִּבֵּל מֵהַסּוֹחֵר, שֶׁיֵּחָלְקוּ אֶת הַמָּעוֹת בֵּין כָּל בַּעֲלֵי הַחוֹב שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, כְּפִי הַמַּגִּיעַ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. לְאַחַר חֲלֻקָּה זוֹ נָפַל לְרַבִּי יַעֲקֹב בְּחֶלְקוֹ רַק סְכוּם זָעוּם מִכַּסְפּוֹ. עַתָּה כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַר לְלֹא פַּרְנָסָה וּלְלֹא מָמוֹן נָאֲלַץ לְקַבֵּל עָלָיו אֶת עֹל הָרַבָּנוּת. (תּוֹלְדוֹת חַוּוֹת דַּעַת פֶּרֶק א')

העמק דבר

יָהֵב אָכְמְתָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, איבוד וידיעת התורה

תמונה

מי האיש בתמונה – **הוכח** ע"פ סוגייתנו?

_____

_____

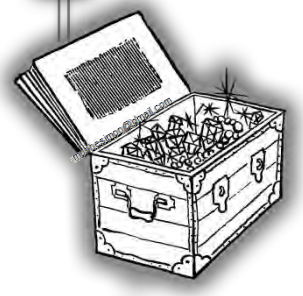

אחיה ידע
• הכבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה יח פרק המפקיד

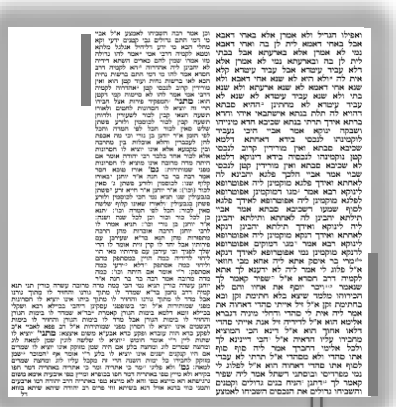

אחודה לכם חידה: 1. מי הוא?

הוא מוזכר בדף לט עמוד א וגם בלט עמוד ב

הוא נמשח בשמן המשחה

הדרת פנים? בהחלט.

לא כל "גדול" זכה לפגשו מיד

בגללו לא הבינו

נסו לזהות מהתמונה.

2. למה מרמזים: לסוף סוף סוף לסוף?

3. מי אני?

לא הכירו אותי
עשו לי עול בצעירותי
אלי אחי התנכר
והשדתי בכשר

אבי הלך לבית עולמו
הכעסתי את אחי
והתווכחתי עמו
לארץ אחרת עבר אבי
גם פחדו מאחי

יש לי אח מאב
נפגשנו לאחר זמן רב
אחי אמר הופתעתי
אני יתום מאב ומאם

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ למה נקרא "**חתימת** זקן"? ⊙ מה משמעות הביטוי "סוף סוף"? היכן כבר נפגשנו בו?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
נפל הבית עליו ועל אימו, מה הספק?

_____

הידעת? התוס' (יבמות כא:) כותבים שהיו שני "מרי בר איסק" (לפחות)
והמעשה בפרק "אלו מציאות" (כב.) עם בוסתן והמעשה באחיו (אצלנו), אינם עוסקים באותו אדם.

תמיד מספרים (סיפור בהמשכים)

"מרי בר איסק" - פרק ה' (סוף)

וְכָךְ אָמַר לָהֶם ר' מֹשֶׁה זוֹכְמִיר: "לְהַבְדִּיל, הַצַּדִּיק ר' יוֹסֵף חַיִּים בַּעַל הַ'בֶּן אִישׁ חַי' זצ"ל הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרַעְיוֹן דּוֹמֶה לְהַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ. בְּשו"ת "תּוֹרָה לִשְׁמָהּ" חָתַם שָׁם הַמְחַבֵּר 'יְחֶזְקֵאל כַּחֲלִי' שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיָּה 'יוֹסֵף (בְּגִי' יְחֶזְקֵאל) חַיִּים (בְּגִימַטְרִיָּה כַּחֲלִי)' כְּדֵי שֶׁלֹּא יָדְעוּ מִי הַמְחַבֵּר שֶׁל סְפָרִים אֵלּוּ, אוּלָם, הַמְקַבֵּל רַבִּי אַבְרָהָם עֶדֶס גִּלָּה זֹאת (ר' אֶפְרַיִם כֹּהֵן זצ"ל הֵעִיד שֶׁשָּׁמַע אִישׁ מִפִּי אִישׁ בֶּן ר' יוֹסֵף חַיִּים שֶׁשָּׁמַע מֵאָבִיו שֶׁהוּא חִבְּרוּ אוּלָם, יֵשׁ שְׁמוּעָה שֶׁהַר' עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זצ"ל חֵלֶק עַל קְבִיעָה זוֹ). גַּם מָרִי בַּר אֶסַּק מַסְתִּיר אֶת שְׁמוֹ שֶׁהֲרֵי כָּל הַשֵּׁמוֹת הַנַּ"ל מֵרְכָּבִים מֵאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ!".

"טוֹב, אֵין בְּרֵרָה" הִמְשִׁיךְ ר' מֹשֶׁה. "נִצְטָרֵךְ לְבַקֵּשׁ אֶת עֶזְרַת הַצִּבּוּר שֶׁבַּכְּפָרִים הַסְּמוּכִים שֶׁיְּדַוְּחוּ עַל כָּל תּוֹשָׁב חָדָשׁ שֶׁמִּסְתּוֹבֵב בַּכְּפָר, כָּךְ נוּכַל לְוַדֵּאוּת וּלְזַהוֹת אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל מָרִי בַּר אֶסַּק".

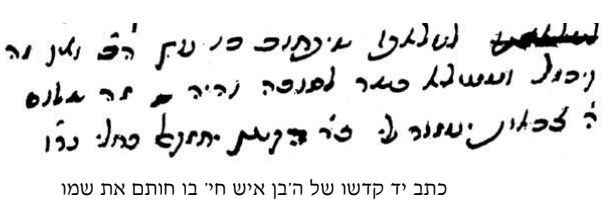

כתב יד קדשו של ה'בן איש חי' בו חותם את שמו
בספר שו"ת "תורה לשמה" – יחזקאל כחלי נר"ו

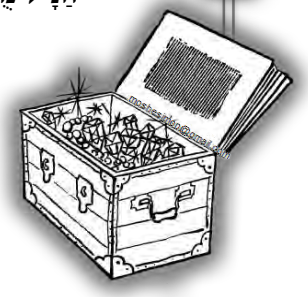

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

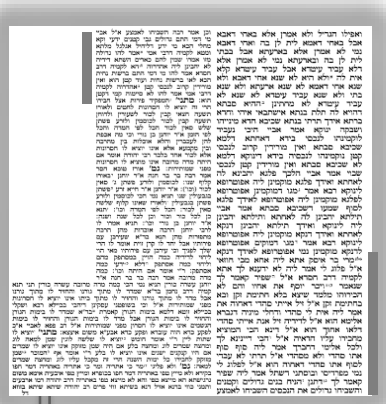

אוצרות התלמיד סוגיה יח פרק המפקיד

וְאָכֵן מִמַּחְשָׁבָה לְמַעֲשֶׂה, ר' מֹשֶׁה פִּרְסֵם אֶת הַבַּקָּשָׁה, וּכְבָר לְמָחֳרַת אֶחָד מִתּוֹשְׁבֵי הַכְּפָר הַסָּמוּךְ שֹׁגֵר מִכְתָּב לֵר' מֹשֶׁה עַל תּוֹשָׁב חָדָשׁ שֶׁמִּתְגּוֹרֵר בִּכְפָרָם שֶׁלְּמַרְבֵּה הַפֶּלֶא (אוֹ אוּלַי לֹא???) מִזְּדַהֶה בַּשֵּׁם "יֶרֶם אַבֶּרְסְקִי". מִיָּד לְאַחַר קְרִיאַת הַמִּכְתָּב קָם ר' מֹשֶׁה זוֹכְמִיר שֶׁנָּטַל עַל עַצְמוֹ אֶת מְלֶאכֶת חֲקִירַת הָאָרוּעַ וְנָסַע בְּמְהִירוּת לְכַוֵּן הַכְּפָר הַסָּמוּךְ. מִיָּד כְּשֶׁהִגִּיעַ, הִפְנוּ אוֹתוֹ הָאֲנָשִׁים לְכִיוּן הַתּוֹשָׁב הֶחָדָשׁ וְהֶחָשׁוּד שֶׁהָיָה נִרְאֶה חָסוֹן וּגְבַרְתָּן בִּמְיֻחָד. ר' מֹשֶׁה נִגַּשׁ לְתַחְקֵר אוֹתוֹ וְשָׁאֲלוֹ: "אֵיךְ קוֹרְאִים לְךָ"? "יֶרֶם אַבֶּרְסְקִי" עָנָה הָאִישׁ.

"הַאִם יֵשׁ לְךָ קֶשֶׁר עִם מָרִי בַּר אֶסֶק?" הִמְשִׁיךְ וְשָׁאַל. "לֹא, אֵינִי מַכִּירוֹ כְּלָל, לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת שְׁמוֹ עַד עַתָּה".

"שָׁם בַּעַל אוֹתָם אוֹתִיּוֹת אֵינוֹ רְאָיָה מְסַפֶּקֶת לְזֶהוּתוֹ שֶׁל אָדָם" חָשַׁב ר' מֹשֶׁה לְעַצְמוֹ, "צָרִיךְ לְהִתְיַעֵץ עִם דַּעַת תּוֹרָה" קָבַע לְעַצְמוֹ. ר' מֹשֶׁה פָּנָה לְבֵית רַב הַכְּפָר שֶׁהָיָה יָדוּעַ כְּאָדָם צַדִּיק הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ וְקִוָּה לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה.

ר' מֹשֶׁה סִפֵּר לְרַב "יֵשׁ פֹּה אָדָם שע"פ כָּל הַסִּימָנִים הוּא חוֹטֵף בְּנֵי אָדָם וְאֵלִים, אַךְ הוּא מַכְחִישׁ וְאוֹמֵר שֶׁשְּׁמוֹ הוּא בִּכְלָל שָׁם אַחֵר וְלֹא כְּשֵׁם הַחוֹטֵף, אֲבַקֵּשׁ מִכָּבוֹד הָרַב לִתֵּן לָנוּ עֵצָה מָה לַעֲשׂוֹת עַל מְנַת לְהוֹכִיחַ אֶת זֶהוּתוֹ, לַחֲשֹׂף אֶת מַעֲלָלָיו וּלְהַעֲמִידוֹ לְדִין!"

"הַדָּבָר פָּשׁוּט מְאֹד", אָמַר הָרַב. "הַדָּבָר מְפֹרָשׁ בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ חֵלֶק חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן מ"ט סְעִיף ד'".

לְאַחַר שְׁמִיעַת הַהֶסְבֵּר מִפִּי הָרַב יָצָא ר' מֹשֶׁה שֶׂבַע רָצוֹן. הוּא הוֹדָה לְרַב וּפָנָה לְכִוּוּן הֶחָשׁוּד. הוּא תּר בְּמַבָּטוֹ אַחֲרֵי מָרִי וּמְצָא אוֹתוֹ מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק. ר' מֹשֶׁה מִהֵר אַחֲרָיו וְזָעַק בְּקוֹל, **"מָרִי בַּר אֶסֶק**, אַרְנָקְךָ נָפַל". מָרִי – (יֶרֶם, רָמִי, אַבְרָם, סַמִּיר, סָמִי, מֵאִיר, אָרִיק, אָבִי וְכוּ'...) הִסְתּוֹבֵב מִיָּד וְהֵחֵל לְחַפֵּשׂ אֶת אַרְנָקוֹ, וּכְשֶׁרָאָה אֶת פָּנָיו הָעַלִּיזוֹת שֶׁל ר' מֹשֶׁה הֵבִין שֶׁנָּפַל בַּפַּח, הוּא כָּבַשׁ אֶת פָּנָיו בַּקַּרְקַע וּמִיָּד נִלְקַח לְבֵית הַדִּין כְּדֵי לִשְׁמֹעַ אֶת גְּזַר דִּינוֹ וּכְדֵי לָתֵת פְּרָטִים עַל גּוֹרַל הַסָּבְתָּא (שֶׁכַּיָּדוּעַ נִפְטְרָה כְּבָר). אַתֶּם וַדַּאי יוֹדְעִים מָה אָמַר הָרַב לֵר' מֹשֶׁה, הַלֹּא כֵּן? (סוֹף)

זָקֵן זָקֵן, הֵיכָן יְהוּדוֹתֶךָ?

רבי אברהם מסלונים זצ"ל

פַּעַם אַחַת בְּעֵת בִּקּוּרוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (לִפְנֵי כְּשִׁבְעִים שָׁנָה), בִּקֵּשׁ הרה"צ רַבִּי אַבְרָהָם מִסְּלוֹנִים זצ"ל לְהִתְאָרֵחַ אֵצֶל אֶחָד מִמְּקֹרָבָיו בָּעִיר תֵּל אָבִיב, בְּשֵׁם ר' יַעֲקֹב. ר' יַעֲקֹב זֶה הָיָה יְהוּדִי יר"ש אַךְ לֹא גְּדֵל זָקֵן. מָקוֹם מַסְפִּיק גָּדוֹל לְאָרֵחַ אֶת הָאַדְמוֹ"ר לֹא הָיָה לוֹ בַּבַּיִת וְלָכֵן בִּקֵּשׁ מִשְּׁכֵנוֹ לְהַשְׁאִיל אֶת בֵּיתוֹ הַמְּרֻוָּח עֲבוּר סְעוּדַת הַמְּרֵעִים הָאֲמוּרָה לְהִתְקַיֵּם בְּחֶבְרַת ר' אַבְרָהָם זצ"ל. שָׁכֵן זֶה הָיָה לוֹבֵשׁ בְּגָדִים חֲשׁוּבִים וְהָיְתָה לוֹ הַדְרַת פָּנִים - זָקֵן אָרֹךְ, הַיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו. שָׁכֵן זֶה אַף קָנָה כֵּלִים חֲדָשִׁים עֲבוּר הָאֵרוּעַ אֲבָל שָׁכַח מִשּׁוּם מָה לְהַטְבִּיל כֵּלִים חֲדָשִׁים אֵלּוּ.

בְּשָׁעָה שֶׁהֵסֵב הָאַדְמוֹ"ר לַסְּעוּדָה שָׂמוּ לֵב שֶׁאֵין הוּא טוֹעֵם כְּלוּם אֶלָּא מַרְבֶּה לְדַבֵּר דִּבְרֵי תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם. רַק לְאַחַר מִכֵּן נוֹדַע לַמְּסֻבִּים עַל בְּעָיַת הַכֵּלִים הַבְּלוּתֵי טְבוּלִים וְהִתְפַּלְּאוּ עַל כָּךְ שֶׁ"אֵין הַקֹּב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה לִידֵי צַדִּיקִים" וּכְפִי' הַתּוֹס' (שָׁבַת יב:) שֶׁהַכַּוָּנָה בְּעִנְיָנֵי מַאֲכָל אִסּוּר.

כַּאֲשֶׁר רָאָה יְהוּדִי זֶה אֵיךְ שֶׁהָאַדְמוֹ"ר מְקָרֵב מְאֹד וּמְחַבֵּב אֶת ר' יַעֲקֹב, הִבִּיעַ תְּמִיהָתוֹ לִפְנֵי הָאַדְמוֹ"ר לְנוֹכַח הָעֲבֵדָה שֶׁהַלָּה אֲפִי' אֵינוֹ מְגַדֵּל זָקֵן!

אָמַר לוֹ הָאַדְמוֹ"ר "כַּאֲשֶׁר שְׁנֵיכֶם תַּגִּיעוּ לַשָּׁמַיִם לְאַחַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, הֲרֵי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה יִשְׁאֲלוּ אֶת ר' יַעֲקֹב "יְהוּדִי יְהוּדִי, הֵיכָן הַזָּקָן שֶׁלְּךָ?" אוּלָם אוֹתְךָ יִשְׁאֲלוּ "זָקֵן זָקֵן, הֵיכָן הַיְּהוּדִי שֶׁלְּךָ?"...

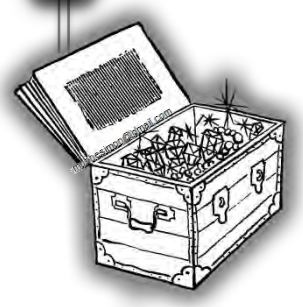

דברי חכמים כדרבונות...

שנמנע הדיין מלירא מאיש מלדין דין אמת, ואפילו הוא איש מזיק עז פנים עבה המוח, אלא יחתוך את הדין ולא ישים לבו כלל למה שיקרה עליו מההיזק בשביל דינו, ועל זה נאמר [דברים א', י"ז], לא תגורו מפני איש.

ספר החינוך מצוה תטו

שלב א'

מילה בסלע
אזגדין
כרוספדין
מטלתא

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

בחר לך

בחר את התשובה הנכונה וסמן את האות המתאימה בקו שבתחתית העמוד.

1. מקמעא
ר. מקמח ש. ממועט ת. מלפנינו

2. טובא
ד. טוב ה. חוזר ו. הרבה

3. שנו
ב. שָׁנִינוּ ג. שְׁנֵינוּ ד. שונה

4. תניא נמי הכי
ה. למדנו כך גם במשנה ו. למדנו כך גם בברייתא

5. תנא
ב. למדנו בתוספתא ג. למדנו במשנה

6. מאי הוי
מ. מה הוא נ. מה יש

7. ליחזי
ח. שיטמין ט. שרואים י. שיראה

8. לדידיה
מ. לעצמו נ. לעצמה ס. לידיד

9. כמה הויין
ש. כמה הם ת. כמה יין

10. דלא ידעי
ה. שלא ידע ו. שלא יודעים ז. שלא ידוע

11. תני תנא
ת. שנה תנא במשנה א. נתן תנא ב. שנה אמורא ברייתות

12. קמיה
ב. לפניו ג. לפנינו ד. לפניה

13. וכי בשופטני עסקינן
ח. וכי אנו עסוקים בשופטים ט. וכי אנו שופטים את העוסקים
י. וכי אנו עסוקים בטפשים

14. דיהבי
כ. שמקבלים ל. שקיבלו מ. שנותנים

15. בכיילא רבא
א. בכלי (מדה) גדול ב. בכלי (מדה) של רב ג. בכל הרוב

16. ושקלי
ר. ולוקחים ש. ונותנים ת. ושוקלים

17. זוטא
ע. גל של הים פ. קטן צ. שבע פעמים ט"ו

18. דלמא
ש. הֵרים ת. למה א. אולי

19. א"כ
ל. אם כל מ. אם כך נ. אם כזה

20. לפקע כדא
ר. שיצא הכד ש. שיפקע הכד ת. כמו זה

21. הוה עובדא
ה. היתה עבדות ו. היה סיפור ז. היה עבד

22. ופקע כדא
ת. הכד יצא א. כאשר הפקיע ב. הכד נשבר

23. אבע"א
ד. אין בין עד אחד ה. אם בא על אחת ו. אי בעית אימא

24. אי
ש. אין ת. אם א. אי אפשר

25. בעית
י. תרצה כ. שאלה ל. בקשה

26. אימא
כ. אומַר ל. תֹאמר מ. אָמר

27. משום איצצא
ל. עציץ מ. דוחק נ. ציוץ

_____

"מילתי אמורה" - *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **אכפת**, **קלוף** מקורם בלשון חז"ל.

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____ _____, _____ _____

אחיה ידע
yeda@achiya.org.il

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

כל מילה פנינה

כתוב במילים של הגמרא!

שימו לב למספר השורות המדוייקות!

- ❖ דין המשנה באופן כללי _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ פירוט המינים והשיעור לכל מין _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ סיכום שיטת ת"ק שמכפילים חסרונות לפי הכמות והתקופה _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ טענת ר' יוחנן בן נורי על שיטת ת"ק _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ פסק ר' יוחנן בן נורי _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ שיטת ר' יהודה _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ השאלת הראשונה של הגמרא על המשנה _____ _____ _____
- ❖ אוקימתת רבב"ח בשם ר"י לתרץ _____ _____ _____
- ❖ אוקימתת ר' יוחנן בשם ר' חייא בענין זרע פשתן _____ _____ _____ _____
- ❖ לשון הברייתא בענין שיעורי חסרונות_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ הסבר התוספתא על המילים של המשנה הכל לפי המדה והכל לפי הזמן _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ טענת חכמים לדברי ר' יוחנן בן נורי _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ הגבלת הברייתא לדין המשנה _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ שאלת הגמרא: למה צריך את השיעור של המשנה הרי ניתן לראות כמה חסר ולחלק את החיסרון בין פירות המפקיד לפירות של השומר באופן שוה (יחסי) _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ תירוץ הגמרא: _____ _____
- ❖ שאלת הגמרא על התירוץ: _____ _____ _____
- ❖ תירוץ: _____ _____ _____ _____
- ❖ שאלת הגמרא על שיטת ר' יהודה: _____ _____ _____
- ❖ תשובת רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן _____ _____
- ❖ לשון הברייתא התומך בדברי רבב"ח בשם ר' יוחנן לגבי מדה מרובה _____ _____ _____ _____ _____
- ❖ לשון הברייתא בענין שיטת ר' יהודה בהוה אמינא _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

פרק המפקיד

ידיעת והבנת האמרא

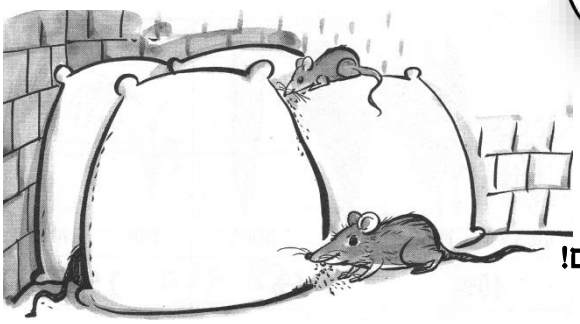

חסרונותיו

מתח קו בין מין הפרי לשיעור החסרונות והשלם!

- **אורז קלוף**
- **אורז שאינו קלוף**
- **שעורין**
- **חיטים**
- **דוחן**
- **כוסמין**
- **זרע פשתן בגבעולין**
- **זרע פשתן קלוף**

- תשעה חצאי קבין
- (___ קב שהוא ___ % מכור [שהוא ___ קב])
- תשעה קבין (שהוא ___ % מכור)
- לא יודעים
- 3 סאה (שהם ___ קב ו___ % מכור)

סמן ב- ✓ את החסרונות ל-10 כור לפי:

כור

חכמים (ת"ק):

ר' יוחנן בן נורי:

ר' יהודה:

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

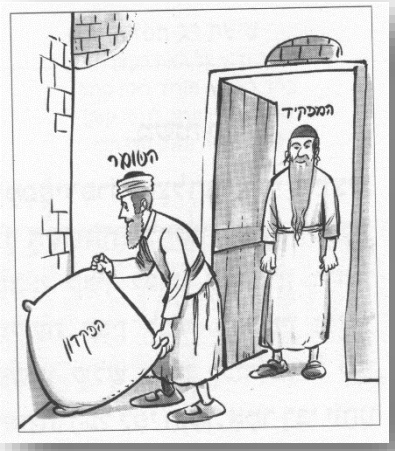

תמונה

מה חסר בתמונה?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאול ח"א סי' ע"א)

- מהי שיטת ר' יהודה בענין החסרונות בעשרה כורין (כשמחזירין יבשים) לפי רש"י, כמה מורידין על כל כור וכור? _____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מהי סברת חכמים בענין חסרונות לכל כור וכור (בשם הירושלמי)? _____

_____

- למה לא מוזכר במשנה שיעור חסרונות של זרע פשתן קלוף? _____

_____

- לפי ר' יוחנן בן נורי למה לא מורידין את שיעור החסרונות של המשנה גם בפחות מכור אחד? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִקְשָׁה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

יָהֵב בְּכִמְתָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כז)

עיון, איבוד וידיעת התורה

אחודה לכם חידה!

מי אני? (פתור את כל ההגדרות)

אני מופיע במשנה בדף מ.

יש לי ראש קטן וזנב ארוך

אני רע בעין ומאכל לחיות

יוצא מראשי כמין חוטים דקים

אחד משבע ולא אחד משמונה.

⊙ נקודות למחשבה ⊙

⊙ למה לגבי העכברים שקוראים לחבריהם לאכול עמהם נאמר שהם רשעים, ואילו לגבי החסידה שמחלקת מזון לחברותיה נאמר לגבם שהם חסידות? _____

_____

⊙ עיי' ב"דברי חכמים" לקמן והסבר למה אומרים העכברים בפרק שירה פסוק זה..._____

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מה הן פסקי ההלכה בנוגע לשומא הדר?

_____

תמיד מספרים הני עכברי

בתלמוד ירושלמי (דמאי פ"א ה"ג) מסופר כך: רבי פנחס בן יאיר אזל לחד אתר (הלך למקום אחד), אתון לגבי' (באו אצלו) , אמרו לי': עכבריא אכל עיבורן (עכברים אוכלים את תבואתנו). גזר עליהן וצמתון (אסף אותם), שרון מצפצפין (החלו מצפצפים). אמר לון: ידעין אתון מה אינון אמרין? אמרו לי' לא. אמר לון אמרו דלא מתקנה (אינם מתוקנים ע"י תרו"מ כראוי). אמרו לי' עורבן (תהיה ערב לנו שלא יבואו?) וערבון (הסכים להיות להם ערב על הדבר) ולא אנכון:

עוד מסופר שם: מרגלי מן דמלכא סרקיא נפלת (מרגלית מהמלך נפלה) ובלעת חד עכבר. אתא לגבי (בא אצל) ר' פנחס בן יאיר. א"ל:
מה אנא חבר (האם אני אוסף חיות על ידי כישוף)? א"ל לשמך טבא אתית (עבור שמך הטוב באתי). גזר עליהון וצמתון (גזר עליהם ואסף אותן) חמא חד (ראה אחד) מגבע ואתא (בולט לו ובא) אמר: גבי ההן ניהו (זה נמצא אצלו) וגזר עלוי ופלטה.

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

מדוע שיכנע רבי ישראל סלנטר את החתול להכנס לביתו?

"כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר" (פ"ב ו')

בְּבֵית מִדְרָשוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל סָלַנְטֶר הָיָה כֵּלָם מוּכָנִים וּמְזֻמָּנִים לַאֲמִירַת "כֹּל נִדְרֵי". הַקָּהָל הָרַב הִמְתִּין בְּדְרִיכוּת לְבוֹאוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁבּוֹשֵׁשׁ לְהַגִּיעַ, הָלְכוּ כַּמָּה מֵרָאשֵׁי הַקָּהָל לְבֵיתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק לִרְאוֹת עַל מָה וְלָמָּה אִחֲרוּ פְּעָמָיו.

הַמַּרְאֶה שֶׁנִּגְלָה לְעֵינֵיהֶם הָיָה מַדְהִים. רַבִּי יִשְׂרָאֵל סָלַנְטֶר, אֲבִי תְּנוּעַת הַמּוּסָר וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, עוֹמֵד בְּשָׁעָה זוֹ שֶׁל "כֹּל נִדְרֵי", עִם הִתְקַדֵּשׁ לֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים, הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁנָה, וּמְשַׁכְנֵעַ אֶת אַחַת ה...חֲתוּלוֹת בֶּחָצֵר לְהִכָּנֵס אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת. רָאשֵׁי הַקָּהָל הִתְבּוֹנְנוּ בְּהִשְׁתָּאוּת בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל הַמַּנִּיחַ סֵפֶל חָלָב בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמְשַׁדֵּל אֶת הֶחָתוּל לְהִכָּנֵס.

הָאִם לֹא הָיָה לְצַדִּיק זֶה דָּבָר אַחֵר לַעֲסֹק בּוֹ בְּשָׁעָה כֹּה מְרוֹמֶמֶת?

בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים הִסְבִּיר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת פֵּשֶׁר מַעֲשָׂיו. כַּמָּה אֲנָשִׁים הִפְקִידוּ בְּבֵיתוֹ סְפָרִים עַתִּיקֵי-יוֹמִין, שֶׁמִּחִירָם מַגִּיעַ לְהוֹן עָתָק, וְהוּא נֶאֱלַץ לְשָׁמְרָם בְּמֶשֶׁךְ תְּקוּפָה אֲרֻכָּה. בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הִסְבִּיר ר' יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר יֵשׁ אֲנָשִׁים בַּבַּיִת, הֲרֵי הָעַכְבָּרִים לֹא יוּכְלוּ לְהִכָּנֵס לְבֵיתִי וּלְהַזִּיק לַסְּפָרִים, אַךְ עִם הִתְקַדֵּשׁ יוֹם הַכִּפּוּרִים, כַּאֲשֶׁר הַכֹּל נִמְצָאִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, קִנֵּן בְּלִבִּי חָשַׁשׁ שֶׁעַכְשָׁו יְנַצְּלוּ הָעַכְבָּרִים אֶת הָעִתּוּי הַמַּתְאִים כַּאֲשֶׁר הַבַּיִת רֵיק מִתּוֹשָׁבָיו וְיַעֲשׂוּ לָהֶם אֲרֻחָה טְעִימָה מֵהַסְּפָרִים הַיְקָרִים.

זוֹ הָיְתָה הַסִּבָּה שֶׁשִּׁכְנַעְתִּי אֶת הֶחָתוּל לְהִכָּנֵס לְבֵיתִי, שֶׁתִּהְיֶה הִיא הַשּׁוֹמֶרֶת מִפְּנֵי "הָנֵי עַכְבְּרֵי רַשְׁיֵעֵי..." (תְּנוּעַת הַמּוּסָר לָא)

מגיד מישרים – עכברא, ערימת פירות

- **לאו עכברא גנב אלא חורא גנב (קידושין נו.)** ופירש"י - אלמלא חור שהעכבר מצניע גניבתו שם, לא היה גונב.
- שאלו תלמידיו את רבי אלעזר: מפני מה הכלב מכיר את קונו (בעליו) וחתול אינו מכיר את קונו? **אמר להם:** ומה האוכל ממה שעכבר אוכל - משכח, האוכל עכבר עצמו עאכ"ו.
- שאלו תלמידיו את ר"א מפני מה הכל מושלים בעכברים? מפני שסורן רע (שיצר לבן רע ביותר). מאי היא (מה הדוגמה לכך)? רבא אמר אפילו גלימי (בגדים) גייצי (נושכים). רב פפא אמר אפילו שופתא מרא (יתד המעדר) גייצי (נושכים).

...ולכן כיון שמזיקים בלי הנאה וסיבה, רודפים אותן בלי סיבה מיוחדת – **(מרומי שדה)**

- כתב הש"ך בשו"ע יו"ד סימן רצ"א ס"ק י"ט בשם המהרש"ל "סגולה שלא יזיקו העכברים בגדים וכדומה, יכין שם בסמוך כלי מים בענין שיכולין העכברים לשתות, לפי שאין דרך העכברים לקלקל בגדים רק מחמת צמאון.

הרבה אובדות מהן הרבה מתפזרות מהן

• כ' בס' דְּבַר אַבְרָהָם – (דְּרָשׁוֹת) רָצוּי לִי לְהַזְכִּיר כָּאן מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִיְּדִידִי הַגָּאוֹן הַיָּשִׁישׁ מוהר"ר עֶזְרָא אַלְטְשֶׁלֶעֶר נ"י אבד"ק וַיְנוּטָא מָה שֶׁשָּׁמַע מִשֵּׁם הַגָּאוֹן מָאוֹר הַגּוֹלָה ר' יִצְחָק אֶלְחָנָן זצ"ל שֶׁבֶּהֱיוֹתוֹ רָב בְּנָאוַוהרְדֶק הֵזְמַן לְסַדֵּר קִדּוּשִׁין בְּבֵית אֶחָד מֵעֲשִׁירֵי הָעִיר. הוּא חָלַק לָהֶם כָּבוֹד לְהַקְדִּים לָבוֹא לְבֵיתָם גַּם לְקַבָּלַת פָּנִים בִּכְדֵי לֵילֵךְ עִמָּהֶם יַחַד **לַחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת** שֶׁשָּׁם הָיוּ מְסַדְּרִין כָּל הַקִּדּוּשִׁין כַּנָּהוּג אָז. הָיוּ אָז יְמֵי הַסְּתָיו הָאֲוִיר הָי' קָשֶׁה אַף דֶּלֶף טוֹרֵד נִתַּךְ. נִטְפְּלוּ לוֹ אַבְרֵכִים אֶחָדִים לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיַּסְכִּים לְסַדֵּר אֶת הַקִּדּוּשִׁין **עַל יַד בֵּיתָם**. עָנָה לָהֶם הַגָּאוֹן זצ"ל עֲשׂוּ לָכֶם בַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ אֲבָל אָנֹכִי לָא אֶשְׁתַּתֵּף בְּסִדּוּר הַקִּדּוּשִׁין. כַּמּוּבָן הִרְפּוּ מִמֶּנּוּ וְהָלַךְ כָּל הַצִּבּוּר **לְחָצֵר ביהכ"נ**. בְּשׁוּבָם לִסְעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין נִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם גַּם הַגָּאוֹן זַ"ל וּכְטוּב לִבָּם נִטְפְּלוּ לוֹ שׁוּב הָאַבְרֵכִים לֵאמֹר "רַבֵּינוּ לָמָּה הֶחֱמַרְתָּ כָּל כָּךְ בַּדָּבָר וְאִלַּצְתָּנוּ לְכַתֵּת רַגְלֵנוּ לְחָצֵר ביהכ"נ בַּאֲוִיר רַע כָּזֶה? הֲרֵי לֹא דִּין הוּא אֶלָּא מִנְהַג קַל וְלָמָּה עָמַדְתָּ עָלָיו כָּל כָּךְ?"

וְיַעֲנֶה לָהֶם הַגָּאוֹן זַ"ל: "חֵז"ל אָמְרוּ לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶגוֹז כו' מָה אֶגוֹז אַתְּ נוֹטֵל אֶחָד מֵהַכְּרִי וְכֻלָּן מִדַּרְדְּרִין וּמִתְגַּלְגְּלִין זֶה אַחַר זֶה כָּךְ הֵן יִשְׂרָאֵל כו'. וְהָיָה קָשֶׁה לִי אִם כֵּן לָמָּה נִמְשְׁלוּ דַּוְקָא לְאֶגוֹז הֲלֹא כְּרִי שֶׁל תַּפּוּחִים וְאַגָּסִים וּשְׁאָר פֵּרוֹת נָמֵי הָכִי הָוֵי, וְלָמָּה הִמְשִׁילוּ הַכָּתוּב דַּוְקָא לִכְרִי שֶׁל אֱגוֹזִים? וְהֵנַח לִי, לְפִי שֶׁבַּכְּרִי שֶׁל תַּפּוּחִים וּשְׁאָר פֵּרוֹת מֻנָּחִים רַק 'פֵּרוֹת' וְאִם אַתְּ נוֹטֵל 'פְּרִי' אֶחָד כֻּלָּן מִדַּרְדְּרִין כו' אֲבָל בְּאֱגוֹזִים יֵשׁ דָּבָר נוֹסָף, שֶׁבַּכְּרִי נִמְצָאִים לֹא רַק אֱגוֹזִים בַּעֲלֵי גַּרְעִינִים הָרְאוּיִים לְמַאֲכָל אֶלָּא גַּם אֱגוֹזִים נְבוּבִים רֵיקָנִים נִמְצָאִים שָׁם שֶׁנִּצְטָרְפוּ וְהָיוּ לִכְרִי אֶחָד, וְאִם אַתְּ נוֹטֵל אֲפִלּוּ אֶת הָאֱגוֹז הַנָּבוּב הַזֶּה מִתּוֹךְ הַכְּרִי ג"כ כֻּלָּן מִדַּרְדְּרִין וּמִתְגַּלְגְּלִים ע"כ צְרִיכָה זְהִירוּת רַבָּה מֵהַקַּלַּת רֹאשׁ".

דברי חכמים כדרבונות...

עַכְבַּר אוֹמֵר. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ: (נחמיה פרק ט לג)

(פרק שירה)

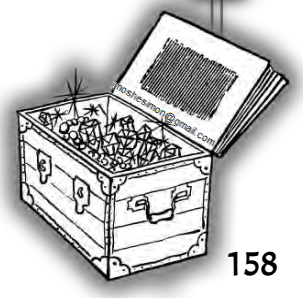

אחיה ידע • לכבצים נוסיים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

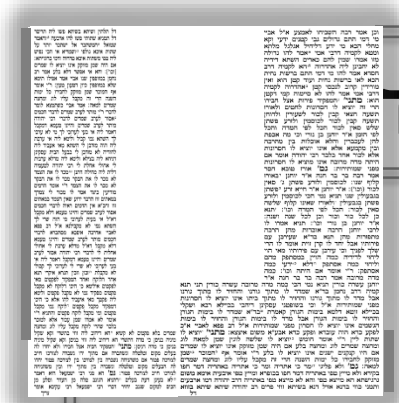

אוצרות התלמיד סוגיה כ' פרק המפקיד

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י', רפו)

דדמי ליה - ללמוד להבדיל בין הטיות שונות למילים.

כתוב את ההסבר המתאים מבין ההסברים שבטור השמאלי.

אמירה	כתוב כאן			
אילימא		אוֹמַר		
אימא		אם תאמר		
דא"ל		דאמר ליה		
דאמר ליה		ושיאמר לו		
ולימא ליה		שאומר לו		
6				
שיתא		בשישה		
שתות		שישה		
בשיתא		שישית		
מספרים				
תלתין ושיתא		ארבעים ושמונה		
תמניא		שלושים ושש		
ארבעים ותמני		שמונה		
קניה ומכר				
זבון וזבין		היתה נמכרת לי		
לא מזדבן לי		לא תִמָּכר לי		
הוה מזדבן לי		קנה ומכור		
מקום				
אתריה		כמו מקומו		
כי אתריה		מקומו		
עשיה				
פקטך מאי איעביד להו		מה אעשה עם פקטיך		
השתא מאי אעביד ליה		עכשיו גם		
השתא נמי		עכשיו מה אעשה לו		
קבלה				
לא מקבילנא		לא אקבל אני (על עצמי)		
קבולי לא מקבלת		לא תקבל על עצמך		
עירבוב				
אי בעי לערובי		אם רציתי לערב		
אי בעית לערובי		אם היית רוצה לערב		
לא שרי לי לערובי לך		אם היית מערב אותו		
מי לא ערבי לך		לא מותר לי לערב לך		
לערובי לך		לערב לך		
אי ערבת ליה		מזה שלא ערבת לי		
מדלא ערבית לי		האם לא יכולתי לערב לך		

ייחודי לסוגיה זאת		
גרגישתא		אדמה
בקירא		בולע
גולפי ושמריא		בחבית
ודמי ברזנייתא		בשעוה
כוזי		דמי מנקב הברז
פריס		היה מחלק
מייץ		זה בולע
הא מייצא		חבית הולכת
בדנא		טחים
תגרא איקרי		כמו המידה
חפו		כשתדקדק
אזיל דנא		מצופים זפת
כי מדה		סוחר יקרא
כשתמצא		קנקנים ושמרים
דטעון		שהם מלאים
במזופפין		שם מידה
מילים נפוצות		
אחולי אחלת לי		
כי היכי		
אי הכי		
איכא טרחיה		
דלית ליה		
והיינו טעמא		
ומי		
וקא שקיל מיניה		
דניחא ליה בצילא		
טפי		
לחודיה		
מי הוה שרי לך		
נפיש ליה		
פשו ליה		
איפכא מסתברא		
בכופרא		
תריסר		
איבעית		
רמו		
דל		
אדרבה		
עסקינן		
מאי		
טעמא		
פליגי		
נמי		
מר		
הא דיהיב ליה זוזי		

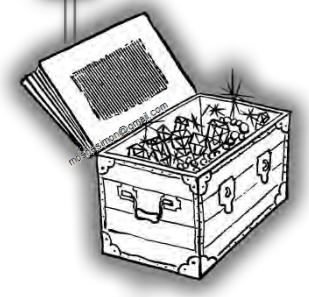

אחיה ידע
• דגמבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד – סוגיה – פרק המפקיד

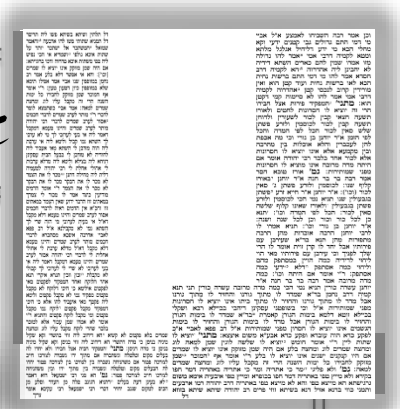

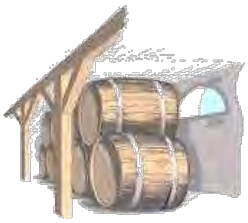

התמצאות בשבילי הגמרא

סוגונא

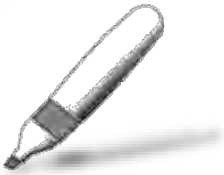

סמן בצבעים!

ורוד: ב׳ דעות לגבי חסרונות של יין
צהוב: שיעור חסרונות של שמן
ירוק: ההסבר על חסרונות השמן
כחול: דין שמן מזוקק
כתום: דין קנקנים ישנים
ורוד: דינו של ר׳ יהודה בענין מוכר שמן
צהוב: הסבר הראשון של הגמרא שאין מחלוקת בענין יין
ירוק: הסבר השני שאין מחלוקת
כחול: מעשה עם רב יהודה
כתום: חשבון רווחיו של רב יהודה
ורוד: שאלת הגמרא על כמות רווחיו של רב יהודה
צהוב: תשובת הגמרא שאכן הרוויח יותר
ירוק: שאלת הגמרא שרווחיו הם מדי גבוהים
כחול: תשובת הגמרא שאין רווחיו גבוהים כל כך
כתום: שאלת הגמרא בענין בליעת השמן
ורוד: תשובת רב נחמן
צהוב: תשובת אביי
ירוק: דברי אביי בהעמדת מחלוקת ר״י ות״ק
כחול: הסבר שיטת ר׳ יהודה לפי אביי
כתום: שאלת הגמרא על ההסבר הנ״ל
ורוד: תשובת הגמרא שלא מדובר בחנווני
צהוב: שאלת הגמרא על כך שמחל לו
ירוק: תשובת הגמרא על השאלה של מחילה
כחול: דברי המשנה שמוכח משם שלפי ר׳ יהודה לא אומרים מחילה
כתום: הסבר אביי בדברי חכמים
ורוד: השגת רב פפא על דברי אביי
צהוב: הסבר שיטת חכמים לפי רב פפא
ירוק: הסבר שיטת ר׳ יהודה לפי רב פפא
כחול: תוספתא בענין פקטים
כתום: נסיון לבאר את התוספתא ודחיה
ורוד: העמדת דברי התוספתא
צהוב: סתירה בענין פקטים
ירוק: יישוב הסתירה בענין פקטים

לפקע כדא הוה עובדא ופקע כדא אבע״א משום איצצא: **מתני׳** יוציא לו שתות ליין ר״י אומר חומש [2]יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים אם היו קנקנים ישנים אינו יוציא לו בלע ר״י אומר אף [1]המוכר [3]שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: **גמ׳** ולא פליגי [7]מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דמר חפו בקירא ולא מייץ טפי באתריה דמר חפו בכופרא ומייץ טפי איבעית אימא משום גרגישתא הא מייצא טפי והא לא מייצא טפי באתריה דרב יהודה רמו ארבעים ותמני כוזי בדנא אזיל דנא בשיתא זוזי פרים רב יהודה שיתא שיתא בזוזא דל תלתין ושיתא בשיתא פשו ליה תריסר דל תמניא שתותי פשו להו ארבעה [6]והאמר שמואל [4]המשתכר אל ישתכר יותר על שתות איכא גולפי [5]ושמריא אי הכי נפיש ליה טפי משתות איכא טרחיה ודמי ברזנייתא: אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים [וכו׳]: והא אי אפשר דלא בלע אמר רב נחמן במזופפין שנו אביי אמר אפילו תימא שלא במזופפין כיון דטעון טעון: ר״י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: אמר אביי כשתמצא לומר לדברי ר״י מותר לערב שמרים לדברי חכמים [2]אסור לערב שמרים לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל ולימא ליה אי ערבת ליה הוה מזדבן לי השתא מאי אעביד ליה לחודיה לא מזדבן לי בבעל הבית עסקינן דניחא ליה בצילא ולימא ליה מדלא ערבית לי אחולי אחלת לי רבי יהודה לטעמיה דלית ליה מחילה דתנן [3]מכר לו את הצמד לא מכר לו את הבקר מכר לו את הבקר לא מכר לו את הצמד ר״י אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צמדך במאתים זו הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכ״א אין הדמים ראיה לדברי חכמים אסור לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא״ל אי בעית לערובי מי הוה שרי לך השתא נמי לא מקבילנא א״ל רב פפא לאביי אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא״ל מדלא ערבת לי אחולי אחלית לי לדברי רבי יהודה אסור לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך קבולי לא מקבלת [7]זבון וזבין תגרא איקרי תנא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים מאי לפקטים אילימא כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים מפקיד נמי לא מקבל פקטים ולימא ליה פקטך מאי איעביד להו אלא כי היכי דמפקיד מקבל פקטים [1]לוקח נמי מקבל פקטים ומי מקבל לוקח פקטים והתניא ר״י אומר לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים לא קשיא [2]הא דיהיב ליה זוזי בתשרי וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דתשרי הא דיהיב ליה זוזי בניסן וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דניסן: **מתני׳** [1]המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה

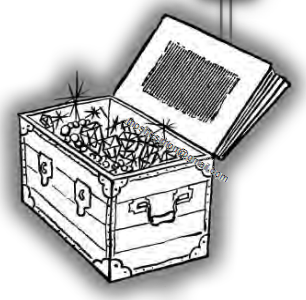

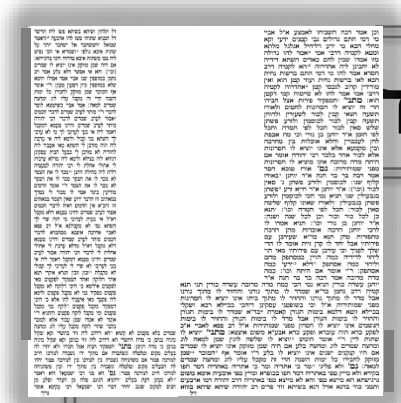

אוצרות התלמיד סוגיה כ' פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

מתח קו

חסרונות יין ושמן	
חבית יין באתריה דת"ק	3 לוג
חבית יין באתריה דר' יהודה	שישית
שמן מזוקק בקנקן חדש	לוג וחצי
שמן מזוקק בקנקן ישן	כלום
שמן עם שמרים בקנקן חדש	חמישית
שמן עם שמרים בקנקן ישן	

מעשה דרב יהודה

כמה כוזי בדנא? _____

כמה כוזי מכר ב-6 זוז _____

כמה נשארו? _____

כמה נבלע (⅙ של 48)? _____

כמה נשאר לו כרווח? _____

✷ מה עוד הרוויח רב יהודה? (מחק את המיותר) חבית, שמרים, טרחה, דמי הכרוז (הברז)

✷ אילו הוצאות הפסיד רב יהודה? (מחק את המיותר) חבית, שמרים, טרחה, דמי הכרוז (הברז)

אם היה קנקן ישן אינו יוציא לו בלע (בקנקן ישן אין בלע) – למה?

הסבר רב נחמן: _____ הסבר אביי: _____

המוכר (ולא פירטו איזה שמן) **שמן מזוקק לחבירו** (הוא קיבל מזוקק כי היה מגיע:) **כל ימות השנה**

הסבר אביי

➤ **לרבי יהודה** (אסור/מותר) לערב שמרים – ואומר לו (המוכר לקונה / הקונה למוכר) יכולתי לערב לך ולכן תקבל עכשיו.

שאלות ביניים

1. שיאמר לו (הקונה / המוכר) חבל שלא עירבת **תשובה:**_____

2. שיאמר לו (הקונה / המוכר) אם לא עירבת סימן שמחלת **תשובה:**_____

כתוב את המילים של המשנה שמשם מוכח שלר' יהודה לא אומרים שמחל _____ _____

➤ **לחכמים** (אסור/מותר) לערב שמרים – ואומר לו (בעה"ב לקונה / הקונה לבעה"ב) לא יכולת לערב וגם עכשיו תן צלול.

הסבר רב פפא

➤ **לרבי יהודה** (אסור / מותר) לערב שמרים – ואומר לו (בעה"ב לקונה / הקונה לבעה"ב) לא יכולתי לערב וממה ארוויח?

➤ **לחכמים** (אסור / מותר) לערב שמרים - ואומר לו (בעה"ב לקונה / הקונה לבעה"ב) אם לא ערבת סימן שמחלת.

פקטים

לשון התוספתא:_____

בתוספתא כתוב שלגבי פקטים הקונה והמפקיד שווים

כך אי אפשר להעמיד ולהסביר : שכמו שהקונה (מקבל פקטים / לא מקבל פקטים) כך גם המפקיד

כך אפשר להעמיד: שכמו שהמפקיד (מקבל פקטים / לא מקבל פקטים) כך גם הקונה

סתירה לברייתא אחרת שכתוב שם שהפסד הפקטים הוא על ה(קונה / מוכר)

לשון הברייתא: _____

_____

יַשֵּב את הסתירה:

בתוספתא מדובר ב_____ בברייתא מדובר ב_____

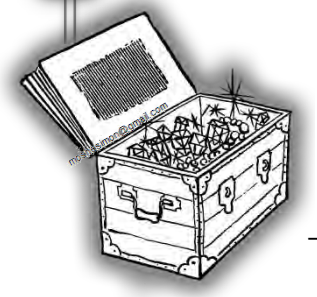

אוצרות התלמיד – סוגיה "פרק המפקיד"

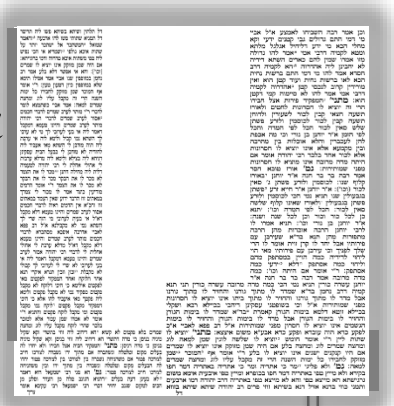

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאול ח"א סי' ע"א)

- מה הם ב' הדרכים שרש"י מסביר את המילה "כרזנייתא" (ברזנייתא) _____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- למה צריך רב יהודה להרויח את הכי הרבה שיכול ?

_____

- איך מסביר הט"ז את דברי אביי "כיון דטעון טעון"? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כבסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד מסוגייתנו? _____

_____

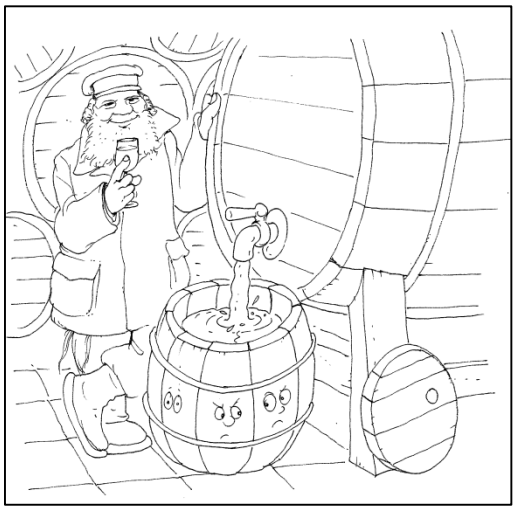

תמונה

עיין ברש"י וגלה למה תמונה זו **אינה** מתארת את סוגייתנו במדויק. כמו"כ הסבר מה פשר הפרצופים?

_____

_____

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **אתר**, **מוצץ**, **תריסר**, **ברז**, **טעון**, **מחל**, **צלול**, **דמים**, **תגר** מקורם בארמית או לשון חז"ל

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____

מילתא דבדיחותא

ב' חפרפרות חפרו באדמה בשני כיוונים גדיים. נפגשו באמצע הדרך ונתקלו אחד בשני. שאל אחד את השני בתרעומת: מה אתה עושה כאן?! ענה לו השני "**מחילה**"...

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

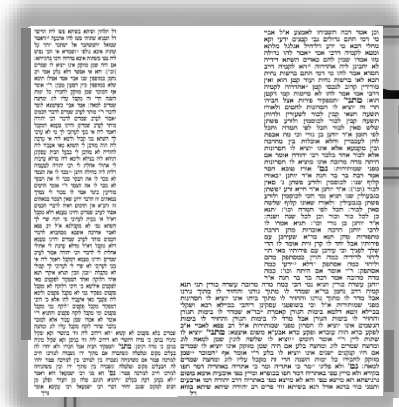

אוצרות התלמיד סוגיה כ' פרק המפקיד

יָהֵב פָּכִּימָתָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כז)

עיון, חידוד וידיעת התורה

שימו לב: אם מדובר ב'שמן זית' לפעמים מוגדר 'כשמן' לבד או כ'זית' לבד ואם מדובר ב'יין' לפעמים מוגדר כ'גפן'.

אחודה נא לכם חידה: מי אני?

אני הנושא במשנה השישית של פרק "המפקיד"
ובפרשת "נח" יש לי תפקיד,
בחבית או בכד תמצא אותי
משקה חשוב הנני,
סחיטה בשבת מדאורייתא עוברים רק על ידי
שמרים כמעט תמיד תמצאו בי,
מהכרם אני מגיע
ובין שבעת המינים מופיע,
אני ועצי בעלי ג' אותיות
ועושים איתי הרבה מצוות,
על המזבח עולה אני
ובין קניות השבת יניחוני,
כשאני נכנס יוצא מה שבפנים
ויש לי ח' ומ' בשמי בלשון ארמים, - מי אני?

אני מעל חברי ואירע אסון עקב כך,
מייצרים אותי במקום שיש _ _ (ב' אותיות) _____
אני נמצא בשפע בשטחו של השבט שלאחר גד,
אין לי "פֶּרֶט" אבל במשנה יש לי פירוט
ובפסוק אני "רענן" - כגן רטוב,
אני קרוב משפחה של קרח
ו"בי יכבדו אלקים ואנשים" אמרתי,
אוכל להיות "כינוּיָן" או "עָבֶה" כשאני כתוב
עלי על דגן וחברי התכוונה תורה שלא יאכלונו טבל
בשירת "האזינו" תמצא אותי
"ן" היא האות האחרונה שלי
ואני תמיד מרגיש שסחטו אותי,
זמן הביעור שלי (שמיטה) - ברגל.

מי אני?
יש לי שם מיוחד בארמית וגם בלשון חז"ל
אומרים לי משהו אבל לא מתעסקים בי
שמי קיים גם בבעל חי
בדף מ. ובדף מ: תמהים עלי
בכל הש"ס אני מופיע עם ב' חבריי...

עוד חידות

1. הסבר: לא מקבל - מקבל, מקבל - לא מקבל. 1. למה מרמזים: קק, פפ.

מגיד מישרים - חומש ושתות, תקנות שמואל, חביות יין ושמן, חנוכה

ר' שלמה מזוויעהל

חֹמֶשׁ וּשְׁתוּת - סִפֵּר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק ר' שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לִידֶר זצ"ל: "כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁהָרַבִּי ר' שֶׁלּוֹמְקֶ'ה מִזְוִוויעֶהל זצ"ל הָיָה נִגַּשׁ אֵלַי בַּ'שְׁטִיבֶּל' וּבְרֹב פַּשְׁטוּתוֹ הָיָה מִתְעַנְּיֵן בְּלִמּוּדִים שֶׁלָּמַדְתִּי בַּחֵיידֶר מִתּוֹךְ חֲבִיבוּת וְאַהֲבָה יְתֵרָה. דְּכִירְנָא, פַּעַם אַחַת כְּשֶׁהָיִיתִי יֶלֶד קָטָן, לָמַדְתִּי בַּשְׁטִיבֶּל שֶׁל סְלוֹנִים בִּשְׁכוּנַת 'בֵּית יִשְׂרָאֵל' בִּירוּשָׁלַיִם ע"ה ת"ו בְּפֶרֶק 'הַמַּפְקִיד' בְּסוּגְיָה דְּ'חֹמֶשׁ וּשְׁתוּת' (דף מ.-מ:) וְכוּ', אוּלָם לֹא כ"כ הֵבַנְתִּי מַדּוּעַ 'חֹמֶשׁ' הוּא יוֹתֵר מִ'שְׁתוּת' לְפִי קֶטֶן שִׂכְלִי, כַּאֲשֶׁר הָרַבִּי רָאָה אוֹתִי לוֹמֵד וּמִתְקַשֶּׁה מַדּוּעַ 'חֹמֶשׁ' הוּא יוֹתֵר מִ'שְׁתוּת'; הֲרֵי לְפִי שֵׂכֶל יֶלֶד קָטָן צָרִיךְ לִהְיוֹת לְהֵפֶךְ שֶׁשְּׁתוּת זֶה יוֹתֵר מֵחֹמֶשׁ וְהַמִּלִּים שֶׁל שְׁתוּת מַטְעֶה אֶת הַיְלָדִים לַחְשֹׁב שֶׁשְּׁתוּת זֶה יוֹתֵר מֵחֹמֶשׁ, הוּא נִגַּשׁ אֵלַי וְהֵחֵל לְהַסְבִּיר לִי כָּךְ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "יַקִּירִי, הִנֵּה, אִם תִּקַּח תַּפּוּז אֶחָד וּתְחַלְּקוֹ לְחָמֵשׁ חֲתִיכוֹת וְאִלּוּ אֶת הַתַּפּוּז הַשֵּׁנִי תְּחַלֵּק לְשֵׁשׁ חֲתִיכוֹת, הֵיכָן יִהְיֶה חֲתִיכוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלוֹת? כָּךְ הִדְגִּים לִי הָרַבִּי הַק' בְּחוּשׁ שֶׁחֹמֶשׁ הוּא יוֹתֵר מִשְּׁתוּת וּבְכָךְ הֵבַנְתִּי מִיָּד אֶת הַנֶּאֱמָר בַּסֻּגְיָה". (הַמַבְשֵׁר תּוֹרָנִי בְּחֶקְוֹתַי תשע"ה)

♦ **שמואל עומד בשער לשמירת השער** - עינו של שמואל היתה פקוחה על חיי המסחר והקפיד על יושר והגינות. נגד הספסרים והמנצלים, נקט באמצעים חמורים ביותר. הרבה השקעה השקיע במלחמה נגד מפקיעי שערים. את תבואת שדהו היה מוציא לשוק בזמן עליית המחירים והיה מוכרה במחיר הזול, במטרה להוזיל את השער. (עפ"י בבא בתרא צ, ב).

אחרי הפסח כשגדל הביקוש אחרי קדרות, משום שנהגו איסור בקדרות חמץ שעבר עליהם הפסח, העלו הקדרים את מחיר הקדרות. איים שמואל עליהם שאם לא ימכרון במחיר הוגן, יתיר את הקדרות הישנות. (עפ"י פסחים ל, א).

כשמוכרי הדסים הפריזו במחירים, התרה בהם שמואל, שיתיר הדסים קטומים (עפ"י סוכה לד, ב).

הוא קבע שיעור רווחים הוגן: המשתכר אל ישתכר יותר משתות. (ב"מ מ:).

♦ חָבִיּוֹת יַיִן - מַעֲשֶׂה בִּיהוּדִי עָנִי מִתּוֹשָׁבֵי פְּרָג שֶׁפַּרְנָסָתוֹ הָיְתָה דְּחוּקָה. קָם וְנָסַע לִמְדִינַת הוּנְגַּרְיָה, שֶׁהָה שָׁם זְמַן רַב וְהִשְׂתַּכֵּר כְּדֵי מִחְיָתוֹ. יוֹם אֶחָד גָּמַר בְּדַעְתּוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ וּצְרוֹר כַּסְפּוֹ אֲשֶׁר חָסַךְ נָטַל בְּיָדוֹ. הִזְדַּמֵּן לְפָנָיו סוֹחֵר מֵעִירוֹ פְּרָג שֶׁבָּא לְהוּנְגַּרְיָה לָקַחַת שָׁם יַיִן, אֲשֶׁר שָׁם מְצוּיִים גְּפָנִים לָרֹב וְהַיַּיִן זוֹל. בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הֶעָנִי שֶׁיַּעֲלֵהוּ לְעֶגְלָתוֹ בָּהּ נָהַג עֶגְלוֹנוֹ הַנָּכְרִי. הַלָּה הִסְכִּים וַיִּסְעוּ שְׁנֵיהֶם. הֶעָנִי בִּהְיוֹתוֹ חָרֵד עַל חֶסְכּוֹנוֹתָיו שֶׁעָלֵיהֶם עָמַל זְמַן כֹּה רַב, כְּשֶׁהוּא מְנַתֵּק מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וּמֵעִירוֹ, הָלַךְ וְהִטְמִין בְּסֹתֶר אֶת צְרוֹרוֹ בְּאַחַת הַחֲבִיּוֹת. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְפְרַג, הָלַךְ הֶעָנִי לְהוֹצִיא צְרוֹרוֹ, וְהִנֵּה הַכֶּסֶף אֵינֶנּוּ. נִסָּה לְדוֹבֵב אֶת הַסּוֹחֵר, אַךְ הַלָּה טָעַן בְּתֹקֶף: "לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם"! אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ כְּלָל מִצְרוֹר כֶּסֶף. בְּוַדַּאי כַּסְפְּךָ אָבַד לְךָ בְּדֶרֶךְ.

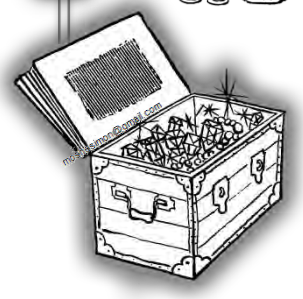

אוצרות התלמיד - סוגיה - פרק המפקיד

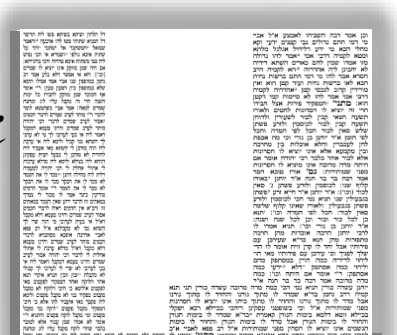

הָלַךְ הֶעָנִי וְהִזְמִין אֶת הַסּוֹחֵר לְדִין תּוֹרָה לִפְנֵי מָרָא דְּאַתְרָא רַבִּי יְחֶזְקֵאל לַנְדּוֹי בַּעַל "נוֹדָע בִּיהוּדָה". נִתְמַלֵּא הַסּוֹחֵר חֵמָה וְטָעַן: כֵּיצַד יִתְּכֵן לַחֲשֹׁד בִּי חִנָּם עַל לֹא עָוֶל בְּכַפַּי. בִּמְקוֹם לְהַכִּיר לִי תּוֹדָה עַל שֶׁהִסְעַתִּי אוֹתוֹ חִנָּם, עַתָּה יָעִיז לְהוֹצִיא עָלַי שֵׁם רַע וּלְחָשְׁדֵנִי כְּגַנָּב?

שָׁמַע רַבִּי יְחֶזְקֵאל טַעֲנָתָם, וַיַּעַן וְיֹאמַר: הִנֵּה בְּוַדַּאי מְקַבֵּל עָלֵינוּ, כִּי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְחַיֵּב אוֹתְךָ בְּלֹא רְאָיָה. זֶהוּ מִצַּד דִּין הַ"חֹשֶׁן מִשְׁפָּט". אוּלָם יֵשׁ לָנוּ חֵלֶק נוֹסָף בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְהוּא "יוֹרֶה דֵּעָה" שָׁם מוֹפִיעִים דִּינֵי אִסּוּר וְהֶתֵּר, אִם כֵּן עָלֵינוּ לַחְשֹׁשׁ לְדִבְרֵי הַתּוֹבֵעַ שֶׁבֶּאֱמֶת הִטְמִין צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּחָבִית הַיַּיִן, וְכֵיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲשִׁים אֶת הַסּוֹחֵר שֶׁלָּקַח אֶת הַצְּרוֹר, אִם כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁהַגּוֹי הָעֶגְלוֹן חִפֵּשׂ הַמַּטְמוֹן בְּתוֹךְ הֶחָבִיּוֹת, מְצָאוֹ וּגְנָבוֹ. אִם כֵּן אֵפוֹא - סִכֵּם הָרַב בְּחָכְמָתוֹ - הֲרֵי כֹּל חָבִיּוֹתֶיךָ הִנָּם יַיִן נָסֵךְ!!!

הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הָרַב וּפְנֵי הַסּוֹחֵר חָפוּ. יָדַע הוּא שֶׁסְּכוּם הַכֶּסֶף אוֹתוֹ גַּנָּב מִנּוֹסְעוֹ הֶעָנִי, הֵינוֹ כָּאֶפֶס לְעֻמַּת שָׁוְיָם שֶׁל חָבִיּוֹת הַיַּיִן. הוּא רִמֶּז לָרַב כִּי רוֹצֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּיחִידוּת. רַק עַתָּה בְּהֵחָבֵא הוֹדָה כִּי אָכֵן צְרוֹר הַכֶּסֶף נִמְצָא בְּיָדוֹ. אוּלָם הָרַב לֹא נֶחְפַּז לִשְׂמֹחַ מֵהַצְּלָחַת פְּעֻנּוּחַ הַגְּנֵבָה. הִמְשִׁיךְ הָרַב וְטָעַן, הֲרֵי הֲלָכָה רוֹוַחַת בְּדִינוּ: "אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע" וְכֵיצַד אוּכַל אֵפוֹא לְהַאֲמִין לְךָ כִּי אָכֵן אַתָּה הוּא הַגַּנָּב, אוּלַי בֶּאֱמֶת הַגּוֹי הָעֶגְלוֹן גְּנָבוֹ, וְרַק כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת יֵינְךָ שֶׁנִּפְסַל, אַתָּה מֵשִׂים עַצְמְךָ כְּגַנָּב... ? אַךְ הַסּוֹחֵר לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט וְנָתַן סִימָנִים מֻבְהָקִים שֶׁאָכֵן הוּא הַגַּנָּב.

וַיִּחְרֹץ רַבִּי יְחֶזְקֵאל אֶת מִשְׁפָּטוֹ: אִם יִשָּׁבַע הַסּוֹחֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל בִּפְנֵי עַם וְעֵדָה שֶׁהוּא גָּנַב אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף - אָז יַאֲמִינוּ לוֹ... בְּלֵית בְּרֵרָה אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ כְּהָמָן בִּשְׁעָתוֹ, הָלַךְ הַסּוֹחֵר וְנִשְׁבַּע בְּמַעֲמַד רַבִּים מִבְּנֵי עִירוֹ וַיִּתְוַדֶּה עַל הַגְּנֵבָה הַשְּׁפֵלָה שֶׁבִּצַּע. הוּא הֶחֱזִיר לֶעָנִי אֶת הַסְּכוּם בְּשֶׁלְּמוּתוֹ בְּתוֹסֶפֶת קְנָס אֲשֶׁר הֵטִיל עָלָיו הָרַב. רַק אָז נֵאוֹת הָרַב לְהַאֲמִין לוֹ וְהִכְשִׁיר אֶת חָבִיּוֹת יֵינוֹ. וַיִּרָא כֹּל הָעָם וַיִּתְמְהוּ עַל חָכְמַת רַבֵּינוּ יְחֶזְקֵאל לַנְדּוֹי, כִּי רוּחַ אֱלֹקִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וָצֶדֶק! (תּוֹלְדוֹת ר"י לַנְדָּא, עמ' יט).

- **חביות יין ושמן** - הגמרא (חולין צד.) מספרת: "ולא ישגר אדם לחבירו חבית של יין ושמן צף על פיה". ומעשה באחד ששיגר לחבירו חבית של יין ושמן צף על פיה והלך וזימן עליה אורחין (על סמך שיש לו מספיק שמן לכולם) ונכנסו, מצאה שהיא של יין, וחנק את עצמו (מבושה).

וצ"ע דבירושלמי שביעית טו. איתא "אמר רבי יונה ניכרית הן אלו של יין ואלו של שמן." בנוגע לכדים, ואפשר ששאני כדי מחביות.

במסכת ביצה (כט.) מסופר: הוא [אבא שאול בן בטנית] כנס [אסף] שלש מאות גרבי יין [חביות יין] מברורי המדות [מהיין התוסס שנשארו לו בחביות לאחר שמכרם] וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצוי המדות [השמן שנשאר בחבית ולא נשפך בקלות לתוך כלי הלקוח] והביאום לפני הגזברים לירושלים. א"ל: אי אתם זקוקים לכך [כי אם הקונים לא חיכו לקבל את הכל הרי מחלו] א"ל: אף אנו אין רצוננו בכך. א"ל: הואיל והחמרתם על עצמכם עשו מהם צרכי רבים ...

- **חנוכה** - הגה"ק מאוסטרובצא כתב ליישב את קושיית הבית יוסף הידועה למה חנוכה היא ח' ימים שהרי הנס לכאורה היה רק ז' ימים?

ותירץ על פי שמבואר כאן שהשמן נבלע בדפנות, שהרי היות שנטמאה המנורה עשו מנורה חדשה (כמ"ש בגמ' במס' ע"ז) וא"כ למרות שהיה מספיק שמן יום אחד אבל מכיון שבלע המנורה מהשמן (כי היתה חדשה) לא נותר בו להדליק אפילו יום אחד...

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה דין כופר בכל הטענה ומודה במקצת?

⊙ נקודה למחשבה:

○ למה אין ראיה מהצמדים של אלישע (מלכים א' סו"פ יט) לגבי מכר בקר וצמד?

תמיד מספרים - מעשה שהיה...

אסור לערב שמרים

מַעֲשֶׂה בַּר' אֵלִיָּה מֵאִיר זצ"ל רַב הָעִיר לוּדְז' שֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁהַחַלָּבָנִים בָּעִיר מוֹהֲלִים אֶת הֶחָלָב עִם מַיִם וְאֵינָם מוֹכְרִים חָלָב טָהוֹר.

בִּמְקוֹם לְהוֹכִיחָם בְּצוּרָה יְשִׁירָה, שֶׁעָלוּל לְהָבִיא לְהִתְכַּחֲשׁוּת לַמַּעֲשִׂים בְּכְלָל, הִתְחַכֵּם ר' אֵלִיָּה וְקָרָא לְכָל חַלְבָנֵי הָעִיר לָבוֹא לְפָנָיו.

הִצִּיג ר' אֵלִיָּה בְּעָיָה לִפְנֵיהֶם וְסִפֵּר: אֵרַע מִקְרֶה שֶׁל עֵרוּב תַּבְשִׁיל בָּשָׂר עִם חָלָב. מִדְּבָר בְּהֶפְסֵד כַּסְפִּי גָּבוֹהַּ מְאֹד, וּלְאַחַר עִיּוּן בַּדָּבָר הִגַּעְתִּי לְמַסְקָנָה שֶׁהַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לְהַתִּיר הוּא אִם יְוֻדַּע לוֹ שֶׁאֵין הֶחָלָב מֵאָה אָחוּזִים חָלָב.

גַּם הִצִּיג לִפְנֵיהֶם הָרַב אֶת כַּמּוּת הַבָּשָׂר וְהֶחָלָב שֶׁעָלִיָּה נֶסֶב הַשְּׁאֵלָה וּבְתִחְכּוּם רַב גֶּרֶם לַחַלָּבָנִים לְהִתְוַכֵּחַ עַל כַּמּוּת הַמַּיִם הַנִּמְצָא בְּחָלָב. זֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה כַּאֲשֶׁר ר' אֵלִיָּה מַאֲזִין לְכָל אֶחָד מֵהֶם.

שְׁאָלָם ר' אֵלִיָּה "אַתֶּם בְּטוּחִים בַּמִּידָע הַזֶּה"?

אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי אָנוּ בְּעַצְמֵנוּ מַכְנִיסִים אֶת הַמַּיִם וְלָמָּה שֶׁלֹּא נֵדַע.

הֵבְהִיר לָהֶם ר' אֵלִיָּה אֶת מַטְּרַת הָאֲסִיפָה וְהִזְהִיר אוֹתָם בְּרוּרוֹת שֶׁעָלֵיהֶם לַחְדֵּל מִמִּנְהָגָם זֶה...

דברי חכמים כדרבונות...

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה. פלפלת בחכמה. הבנת דבר מתוך דבר. (שבת לא.)

אחיה ידע
• הכבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כא **פרק המפקיד**

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

שלב א'

מסמנא מילתא

סמן את הביאור הנכון!

- **הא מני** (זה כסף, הרי מנוי, זה מי)
- **לא בעינן** (לא רוצים, אנו לא צריכים, לא הקשה)
- **מאי איריא** (מדוע נקט, מדוע אויר, מדוע אמר)
- **לא מיבעיא קאמר** (לא צריך לומר, לא רצה לומר, התכוון "לא צריך לומר")
- **אימא** (אמא, אומר, אמר)
- **סיפא** (החרב, הסוף, תאמר)
- **אתאן** (באנו, אתון, הגיע)
- **מאן דמתרגם לי** (מי שיתרגם לי, מי שתרגם לי, מדוע תרגם)
- **אליבא** (לשיטת, אריה, מהלב)
- **דחד תנא** (של תנא אחד, מתנא אחד, מברייתא אחת)
- **מובלנא מאניה** (אקח כליו, אקח כספו, אהיה בלן במרחץ)
- **בתריה** (אחריהם, אחריו, אחריה)
- **לבי מסותא** (לבית החולים, לבית המרחץ, לבית כנסת)
- **תרגמה** (תרגם אותה, רגם באבנים, שם עם)
- **קמיה דרב** (לפניו של רב, לאחר שרב, רב קם)
- **במאי קמיפלגי** (למה לחצות, במה לחצי, במה חולקים)
- **מאן דאמר** (מי שאמר, מי שיאמר, מי אמר)
- **קסבר** (סובר, חישב, סברה)
- **מתקיף לה** (הקשה עליה, הקשה עליו, החזיק אותו)
- **מידי** (דבר, האם, מדי)
- **הכא במאי עסקינן** (כאן במה אנו עסוקים, שם למה עוסקים)
- **וקא סבר** (וסובר, וחישב, וחשב)
- **הוי** (היה, נחשב, היתה)

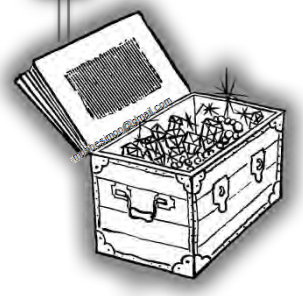

"מילתי אמורה" - *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **צריך חייב פטור תרגום** מקורם בארמית או לשון חז"ל

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____,

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אודרות התלמיד סוגיה כא פרק המפקיד

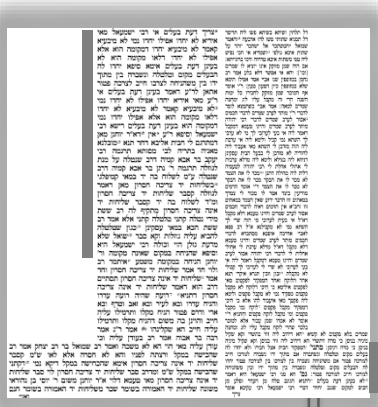

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא

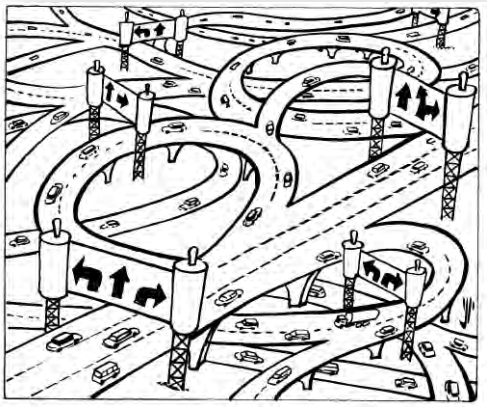

שִׂמִי לָךְ תַּמְרוּרִים שִׂתִּי לִבֵּךְ לַמְּסִלָּה

(ירמיהו לא, כ')

העבר קו מהחץ העליון לחץ התחתון דרך נבכי הסוגיה ע"פ ההוראות:

1. **ניתן לעבור רק בסוף משפט וכדו' לפי המפורט לקמן.**
2. **אין לעבור במקום לא מאושר.**
3. **ניתן לעקוף שורות שאין בהם מעבר על ידי 'נסיעה' בשוליים!**

- **הוראות נסיעה** (חרציכון יהון אסירין...)

כנס לפני תחילת המשנה ועבור בין הרישא לסיפא

א. עבור לפני הברייתא שמשם רואים שלר' ישמעאל לא צריך דעת בעלים

ב. עבור מיד לאחר דברי הברייתא

ג. עבור לאחר קושיית הגמרא על הקביעה שהמשנה היא ר' ישמעאל

ד. עבור לפני הקושיה על הקביעה הנ"ל מהסיפא

ה. עבור לפני תירוץ הגמרא שהסיפא הוא כר' עקיבא

ו. עבור לפני הקושיה על מה שקבענו שהסיפא הוא ר"ע

ז. עבור לאחר סוף הקושיה הנ"ל

ח. עבור לפני הקושיה שהרישא הוא כתנא אחד והסיפא הוא תנא אחר

ט. עבור לאחר הקושיה הנ"ל

י. עבור לפני ניסיון האמוראים להעמידה כתנא אחד

יא. עבור בין דברי ר' יעקב בר אבא לדברי ר' נתן בר אבא

יב. סבב את כיכר "במה הם חולקים" סיבוב שלם והמשך לעבור לפני קושיית רב ששת

יג. המשך לעבור לפני דברי רב ששת בהעמדת המשנה

יד. עבור לפני הסבר שיטת רב ששת

טו. עבור לפני דברי ההסבר למשנתינו לפי כל האמוראים הנ"ל

טז. המשך לעבור לאחר ההסבר הנ"ל **וצא** לאחר קושיית ר' יוחנן על הסבר זוּחָנן הניחה במקומה משמע [יא]איתמר רב

בגיסן כי מדה דגיסן: **מתני'** [יב]המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשתברה אם מתוך ידו נשברה לצורכו חייב לצורכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצורכו בין לצורכה פטור יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משהניחה לצורכו חייב לצורכה פטור: **גמ'** הא מני רבי ישמעאל היא דאמר [ב]לא בעינן דעת בעלים [ג]דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכים למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר [א]צריך דעת בעלים אי רבי ישמעאל מאי אירא לא יחדו אפילו יחדו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא יחדו דלאו מקומה הוא לא בעינן דעת בעלים אימא סיפא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור אתאן לר"ע דאמר בעינן דעת בעלים אי ר"ע מאי אירא יחדו אפילו לא יחדו נמי [ד]לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא יחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו יחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע [ה]אין [ו]דא"ר יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא [ז]מובלנא מאניה בתריה לבי מסותא תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב שנטלה על מנת לגוזלה תרגמה ר' נתן בר אבא קמיה דרב שנטלה ע"מ לשלוח בה יד במאי קמיפלגי [ח]בשליחות יד צריכה חסרון מאן דאמר לגוזלה קסבר שליחות יד צריכה חסרון ומ"ד לשלוח בה יד קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מתקיף לה רב ששת מידי נטלה קתני טלטלה קתני אלא אמר רב ששת הכא במאי עסקינן [ט]כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות וקא סבר [י]שואל שלא מדעת גזלן הוי וכולה רבי ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה ור' [יא]איתמר רב

דרך צלחה!

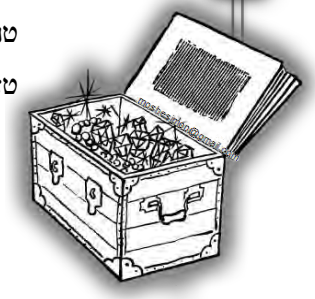

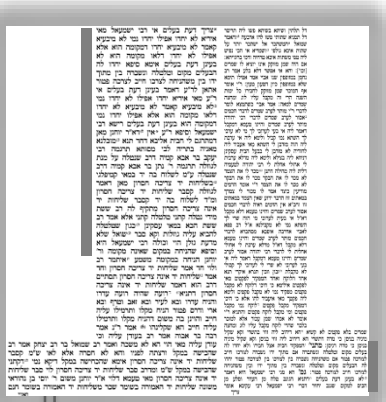

אוצרות התלמיד סוגיה כא **פרק המפקיד**

ידיעת והבנת האמרא

"חבית"

לא יחדו לה בעלים מקום			
אם מתוך ידו נשברה		אם משהניחה נשברה	
לצורכו:	לצורכה:	לצורכו:	לצורכה:
יחדו לה בעלים מקום			
אם מתוך ידו נשברה		אם משהניחה נשברה	
לצורכו:	לצורכה:	לצורכו:	לצורכה:

- ציין בצבע **אדום** (בטבלה) היכן כתוב במשנה שלא צריך דעת בעלים.
- ציין בצבע **צהוב** (בטבלה) היכן כתוב שצריך דעת בעלים.
- צבע בצבע **ירוק** את המקרה שבו יש יותר חידוש לפי ר' ישמעאל (שלא צריך דעת בעלים)

למה יש יותר חידוש במקרה זה? **כי זה** _____ *פאות טובה ובכל זאת (צריך / לא צריך) דעת בעלים.*

- צבע בצבע **כתום** את המקרה שבו יש יותר חידוש לפי ר' עקיבא

למה יש יותר חידוש במקרה זה? **כי זה** _____ *יותר טובה ובכל זאת (צריך / לא צריך) דעת בעלים.*

שטלטלה לצורכו

סמן ✓ ו- ✗ איך ניתן להסביר את המשנה לפי כל שיטה

	לגוזלה (כולה)	לשלוח בה יד	להביא עליה גוזלות
רבי יעקב בר אבא	☐	☐	☐
הטעם שלא להסביר אחרת: _____			
רבי נתן בר אבא	☐	☐	☐
הטעם שלא להסביר אחרת: _____			
רב ששת	☐	☐	☐
הטעם שלא להסביר אחרת: _____			
ר' יוחנן			
הטעם שלא מסביר כמותם: _____			

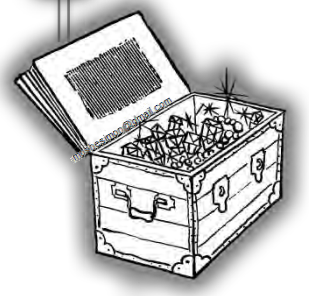

אוצרות התלמיד סוגיה כא **פרק המפקיד**

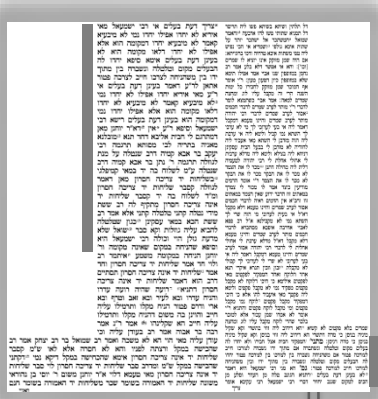

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

הצע שם לסוגיה:_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקייס... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חייס שאל ח"א סי' ע"א)

- למה רבי נתן בר אבא ורבי יעקב בר אבא לא מקבלים את הסברו של רב ששת?

_____

מפ"ה

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מנין לנו שר"ע ור"י דיברו גם ביחדו הבעלים מקום וגם בלא יחדו?

_____

- מהי סברת הסובר "שליחות יד צריכה חסרון"?

_____

- איך יכולנו עוד להסביר את הסיבה שר' יוחנן לא מקבל את דברי שאר האמוראים בהסבר דברי המשנה?_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד מסוגייתנו? _____

_____

תמונה

מה לא מדוייק בתמונה זו? (על פי התוס')

_____

_____

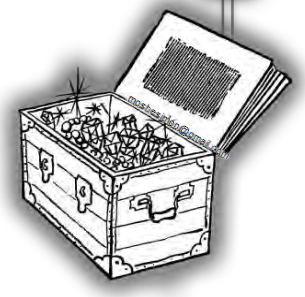

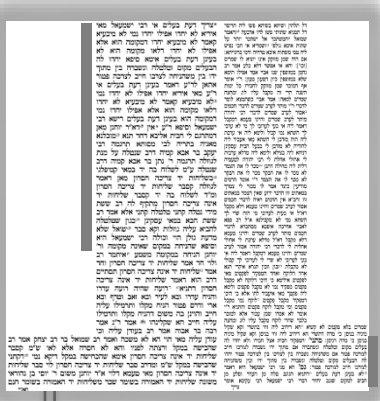

אוצרות התלמיד סוגיה כא **פרק המפקיד**

העמק דבר

יֶהֱבּ בָּכְמָתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

אחודה נא לכם חידה:
מי אני?

כנף יש לי
ובסוגיה נאמר שמישהו יביא אותי
לפעמים יש לי נוצה
ואצל אברהם אבינו אני נמצא
האות ג' תמצא בי
ומקיימים מצוות על ידי
כשאני כתוב, אדם שלילי בי רואים
ב"האדינו" אני מוזכר בלשון רבים
מי אני?

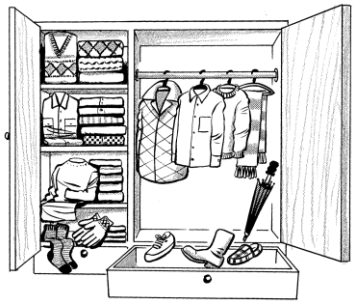

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה הם שני הסיבות של ר' כהנא ורנב"י שהמפקיד פירות... אפי' הן אובדין לא יגע בהן?

מגיד מישרים – **והשיב את הגזילה, דעת בעלים, שואל שלא מדעת, מאניה לבי מסותא...**

♦ **השבה מעליא** מעשה באחד שנכשל והונה את חבירו ובינתיים אותו נגזל נסע למדינת הים הרחוקה. לימים נתחרט הרמאי ממעשהו ורצה להשיב את הגזילה ולא היה יכול. בצר לו פנה לחכם, והתמרמר לפניו שנכשל בעון גזילה, והרי אמרו חז"ל: "הגוזל את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפילו למדי". (ב"ק קג, א). כלומר, אפילו שיעלו לגזלן הוצאות הנסיעה הרחוקה באלפים, מחוייב להוליך את הגזילה בת הפרוטה ולהשיבה לנגזל או ליורשיו.

[אולם להלכה פוסקים דין זה רק כשנשבע לו, אך בלא נשבע — מחלוקת. ומחמירים בכך הרז"ה, ראב"ד, רה"ג ובה"ג. ועיין בש"ך חו"מ שס"ה ב ובמקור החסד לס"ח]. ועתה מה עלי לעשותו?

השיבו החכם: אותו נגזל הרי הוא במרחקים ולא תוכל להגיע אליו, וכל הדרכים בחזקת סכנה מלסטים העלולים לשדוד אותך. וכן אפילו לוא היה נודע לנגזל שרימית אותו, לא היה שב לכאן לתבוע ממך, אלא היה מתייאש. לכן איפוא זאת עשה: חקור אם יש לו כאן בנים או קרובים ותן להם. ואם לאו, עשה בכסף זה צרכי רבים. אולם, אותו אדם ברצונו העז לצאת ידי שמים בשלימות, שכר שליח נאמן ושלח בידו את הסכום, נסע ונתן לו. (ספר חסידים, תקצז).

♦ דעת בעלים - להלכה נפסק שהמשיב את הגזילה צריך דעת בעלים, אולם אם אין הנגזל יודע כלל מהגזילה אין צריך להודיעו וניתן רק להחזירו למקומו. וז"ל המחבר בשו"ע "ואם לא ידעו הבעלים שנגנב מהם, מיד כשהחזירם למקומם יצא..." (שו"ע חושן משפט - סימן שנ"ה)

ר' ישראל מויזניץ

♦ **שואל שלא מדעת גזלן הוא!**

פַּעַם אַחַת יָצָא גַּבַּאי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל הס"ק בַּעַל "אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל" מִוִיזְנִיץ זצ"ל מֵהַבִּנְיָן, וּבְחוֹשְׁבוֹ שֶׁכְּבָר יָצְאוּ כֻּלָּם מֵהַבִּנְיָן נָעַל אֶת הַבִּנְיָן מִבַּחוּץ.

אָדָם אֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר בַּפְּנִים הִתְקַשָּׁה לָצֵאת מֵהַבִּנְיָן וְהֵחֵל עוֹרֵךְ חִפּוּשׂ וּסְרִיקָה אַחַר דֶּרֶךְ יְצִיאָה חִלּוּפִית. בְּמָקוֹם אֶחָד גִּלָּה שֶׁיֵּשׁ פֶּתַח הַנִּנְעָל מִבַּפְּנִים וּבוֹ הַשְּׁאַר מַפְתֵּחַ. כַּאֲשֶׁר יָצָא דֶּרֶךְ פֶּתַח זֶה נָטַל עִמּוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ עַל מְנָת לְהַעֲבִירוֹ לַגַּבַּאי לְאַחַר מִכֵּן.

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה כא פרק המפקיד

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַגַּבַּאי בְּיַחַד עִם הַצַּדִּיק הס"ק לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרוּתָם לְהִכָּנֵס דֶּרֶךְ פֶּתַח זֶה וְגָרַם הַדָּבָר לְהַרְבֵּה אֲבוּד זְמַן. בְּהִצְטָעֲרוֹ עַל הַזְּמַן הַיָּקָר הַהוֹלֵךְ לְאִבּוּד מִבְּלִי לְנַצְּלָם לַתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה', הֵגִיב וְאָמַר הס"ק שֶׁכָּעֵת מוּבָן בְּיוֹתֵר מָה שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל שֶׁ"שּׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת – גַּזְלָן הָוֵי" לַמְּרוֹת שֶׁבְּסַךְ הַכֹּל לֹא לָקְחוֹ לְעַצְמוֹ אֶלָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּלְהַחֲזִירוֹ לְאַחַר מִכֵּן. דְּיִתְכֵּן שֶׁנִּקְרָא גַּזְלָן גַּם עַל כָּךְ שֶׁגּוֹזֵל אֶת זְמַנּוֹ שֶׁל בַּעַל הַחֵפֶץ כַּאֲשֶׁר אֵינוֹ מַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ בִּזְמַן...

♦ **חשבונו של ילד**

בְּנוֹ הַצָּעִיר שֶׁל ר' שִׂמְחָה בּוּנֶם הָרַבִּי מְאוֹטְבּוֹצְק, יֶלֶד כְּבֶן תֵּשַׁע, וְיַעֲקֹב דָּוִד שְׁמוֹ, קִבֵּל מִיְּהוּדִי אֶחָד בְּהַשְׁאָלָה לַתְּקוּפָה מְסֻיֶּמֶת אַבְנֵט (גַּארְטֶל) לִתְפִלָּה. וַיְהִי הַיּוֹם, שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשָׁעַת אֲמִירַת קְדֻשַּׁת מוּסָף, נִשְׁמַע הַקּוֹל כִּי יְהוּדִי זֶה נִפְטַר. מִיָּד הִזְדָּרֵז הַיֶּלֶד וְחָלַץ אֶת הָאַבְנֵט מִגּוּפוֹ. כְּשֶׁשְּׁאָלוּהוּ מַדּוּעַ נֶחְפַּז תּוֹךְ כְּדֵי אֲמִירַת הַקְּדֻשָּׁה לְהָסִיר אֶת הָאַבְנֵט? הֵשִׁיב הַיֶּלֶד: אַבְנֵט זֶה שַׁיָּךְ לַיְּהוּדִי שֶׁנִּפְטַר עַתָּה אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ בְּהַשְׁאָלָה. וְהִנֵּה בְּרֶגַע שֶׁנּוֹדַע לִי שֶׁהוּא מֵת, הֲרֵי הָאַבְנֵט שַׁיָּךְ מֵעַתָּה לְיוֹרְשָׁיו, וּמֵהֶם הֲרֵי לֹא קִבַּלְתִּי רְשׁוּת, וְאֵינֶנִּי חֵפֶץ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא דַּעַת הַבְּעָלִים... (מִדְּמוּיוֹת הוֹד ח"א, ח).

♦ **מאניה לבי מסותא...**

במדרש (איכה א, יא) מסופר: חד מאתינס אתא לירושלם [=אחד מאתונא בא לירושלים] על לבי ספרא, [=נכנס לבית ספר] אשכח מינוקא דיתבון תמן ורביהון לא הוה תמן גביהון. [=מצא ילדים שישבו שם ורבם לא היה שם עמם] הוה שאל לון והינון מגיבין. [=היה שואלם והם עונים] אמרין ליה: תא נעביד בינינן דכל דשאיל שאלתא ונצח לחבריה, [=אמרו לו בא נעשה בינינו שכל השואל שאלה ומנצח את השני] דנסבין ליה מנוי. [=יקחו את בגדו]. אמר לון: אין. [=כן] אמר: אתון דבני אתרא מקדימין ליה. [=אתם בני המקום, שאלו ראשונים]. אמרין ליה: אמור את דאת גבר סב. [=אמור אתה שאתה זקן] אמרין ליה: ... ולא יכול מגיב לון, ונסבין מנוי. [=ולא יכל לענות להם ולקחו את בגדיו] אתא לגבי רבי יוחנן רביהון, [=בא לפני רבי יוחנן רבם] אמר ליה: אהא רבי, כל הדא בישתא רבתא אית גביכון, [=אמר לו אוי רבי כאילו רעות גדולות יש אצלכם] דכד אתא בר נש אכסניא לביניכון אתון נסבין מנוי? [=שבא אורח ואתם לוקחים בגדיו]. אמר ליה: דלמא מילא אמרון לך, [=אמר לו שמא אמרו לך דבר] ולא יכלת מגיב להון ונסיבין מניך? [=ולא יכלת לענות ולקחו בגדיך?] אמר ליה: אין. [=כן] אמר: ומה אמרון לך? אמר ליה: כן וכן אמרו לי. [=ומה אמרו לך? אמר לו כך וכך אמרו לי] אמר ליה: ... לאלתר אתא ומגיב לון ונסב מנוי, וקרון עליה: [=מיד בא וענה להם ולקח בגדו וקראו עליו את הפסוק (שופטים פרק יד) לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי לֹא מְצָאתֶם חִידָתִי:

תמיד מספרים

מדוע טבעה הספינה

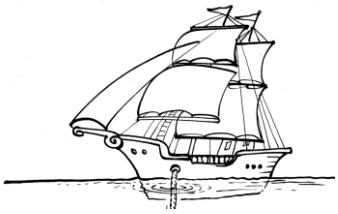

בְּסַגְיָתֵנוּ מוּבָא ,כִּי רַבִּי יוֹחָנָן הִתְחַיֵּב לְשֵׁאת לְבֵית הַמֶּרְחָץ אֶת כֵּלָיו שֶׁל הָאָדָם אֲשֶׁר יִתְרַץ לוֹ קַשְׁיָה חֲמוּרָה מְסֻיֶּמֶת.

בְּהֶקְשֵׁר לְכָךְ מְסֻפָּר:

הָרַבִּי רַבִּי הֶעשִׁיל מִקְּרָאקָא זצ"ל, רַבָּם שֶׁל הַשָּׁ"ךְ, הַ"נַּחֲלַת שִׁבְעָה", וְרַבִּים מִגְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁלְּאַחֲרָיו, הָיָה מִגְּדֹלֵי דּוֹרוֹ וְהִתְפַּרְסֵם בְּחָכְמָתוֹ וּבַחֲרִיפוּתוֹ, אַךְ לֹא זָכָה שֶׁחִדּוּשָׁיו יֵצְאוּ לְאוֹר עוֹלָם, כִּי אִם מְעַט מִזְּעֵיר, וְגַם זֹאת לְאַחַר פְּטִירָתוֹ בִּלְבַד, כְּפִי שֶׁמְּסֻפָּר בְּסֵפֶר "חֲנֻכַּת הַתּוֹרָה" שֶׁיָּצָא לְזִכְרוֹ (קוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן עמ' 102). חֶתְנוֹ הוֹבִיל אֶת כְּתָבָיו הָרַבִּים בִּסְפִינָה, אַךְ נַחְשׁוֹל אַדִּיר הִטְבִּיעַ אוֹתָהּ. אָמְנָם חֶתְנוֹ שֶׁל הָרַבִּי נִצַּל, אַךְ כָּל רְכוּשׁוֹ וּבָהֶם כִּתְבֵי יָדוֹ שֶׁל חוֹתְנוֹ יָרְדוּ בִּמְצֻלּוֹת יָם. מְסַפְּרִים שֶׁכַּאֲשֶׁר הָרַבִּי ר' הֶעשִׁיל זצ"ל עָסַק בְּשִׁעוּרוֹ בְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן הַמּוּבָאִים בְּסַגְיָתֵנוּ, הוּא פִּלְפֵּל בָּהֶם בַּחֲרִיפוּת כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ וּפִלֵּס דֶּרֶךְ שֶׁעַל פִּיהָ הוּא נִסָּה לְיַשֵּׁב אֶת קַשְׁיָתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן.

בִּגְמַר הַשִּׁעוּר הִפְטִיר הָרַבִּי בְּדֶרֶךְ צַחוּת: "אָנוּ עָשִׂינוּ אֶת שֶׁלָּנוּ, וְכָעֵת רַבִּי יוֹחָנָן יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ..."

תֶּכֶף בְּאוֹמְרוֹ זֹאת כָּבָה הַנֵּר שֶׁהָיָה דּוֹלֵק שָׁם. אָמַר הַגָּאוֹן לְתַלְמִידוֹ ר' שַׁבְּתַי הַכֹּהֵן זצ"ל (בַּעַל הַשָּׁ"ךְ עַל הַשּׁו"ע) שֶׁיֵּלֵךְ לְבַקֵּשׁ אֵשׁ לְהַדְלִיק הַנֵּר. הָלַךְ הַשָּׁ"ךְ לְבַחוּץ וְלֹא רָאָה שׁוּם בַּיִת שֶׁהָיְתָה מְאִירָה, רַק מֵרָחוֹק נִרְאֶה לוֹ בַּיִת אֶחָד. הָלַךְ לְשָׁם וְרָאָה זָקֵן אֶחָד שֶׁלּוֹמֵד. קָרָא לוֹ הַזָּקֵן וְאָמַר לוֹ "אֲנִי ר' יוֹחָנָן, לֵךְ אֱמֹר לְרַבְּךָ הַיֵּאוּף בְּישׁוּבוֹ" וְצִוָּהוּ לִמְסֹר לְרַבּוֹ שֶׁיִּבְחַר לוֹ אַחַת מִב' אֵלֶּה: אוֹ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ בָּנִים ל"ע אוֹ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ שׁוּם חִבּוּר אַחֲרָיו וּבָחַר הר"ר הֶעשִׁיל שֶׁלֹּא יִשְׁאֵר אַחֲרָיו שׁוּם חִבּוּר. (ע"פ מְאוֹרוֹת הַדַּף הַיּוֹמִי וּמַרְגָּלִיּוֹת הַשַּׁ"ס) בְּסֵפֶר מַעֲגַל טוֹב הַשָּׁלֵם (עמ' 144) מוּבָא שֶׁהַחִיד"א שָׁמַע בְּאַמְסְטֶרְדָּם סִבָּה אַחֶרֶת לָעֲבָדָה שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר סְפָרִים ע"פ עֲבָדָה שֶׁרָאָה טָעוּת בְּפִי' הַמַּהַרְשָׁ"א וְזָרְקוֹ עַל הָרִצְפָּה וְהֶרְאוּ לוֹ שֶׁאֵינָהּ טָעוּת... (ב.נ. נָשָׂא – ע"ח)

⊙ **נקודה למחשבה:**

- למה אמר רבי יוחנן שיקח דוקא את כליו (בגדו) של מי שיסביר לו את "חבית" לפי תנא אחד לבית המרחץ? (מה עוד אמר ר' יוחנן בענין כליו (בגדיו) של האדם?)

דברי חכמים כדרבונות...

וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' {מלכים ב ג-יא} "פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו", "לָמַד" לא נאמר אלא "יצק" - מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה: (ברכות ז:)

אחי'ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחי'ה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

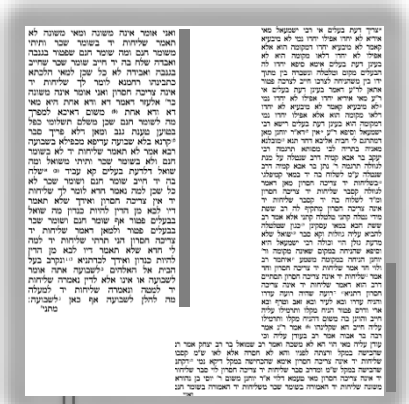

אוצרות התלמוד סוגיה כב **פרק המפקיד**

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

שלב א'

תפזורת מילים בארמית

מצא את המילה בארמית מתוך הסוגיה

ניתן למצוא את המילים בגמרא לפי הסדר מ"איתמר רב ולוי"

1. נאמר
2. נוכל להסיק
3. והקשנו עליה
4. הרי לקח אותם
5. מה יש
6. הרי
7. האם לא (מילה א')
8. אוֹמַר
9. מדויק גם
10. שמע ממנה ראיה
11. מה הטעם
12. ותביא
13. לאיזה הלכה
14. כתבה אותם התורה
15. זה וזה
16. שיש להקשות
17. ומי שלא מקשה
18. הקרן
19. עדיף מכפל
20. ותביא
21. עושה
22. אחד
23. והאחר
24. אלו השניים
25. למה צריך אותם

פ	י	ו	א	י	ד	ך	ג	ק
ס	ג	ת	ת	ק	ח	נ	ה	ק
ת	י	ה	מ	ד	ר	ד	ל	ל
ס	ת	ו	ז	י	ז	נ	א	ע
ת	י	ה	ד	ב	ר	צ	א	א
י	ת	א	ע	א	ת	ו	י	מ
י	ו	נ	מ	א	ת	ת	א	ק
ם	מ	מ	ע	ק	מ	ת	י	צ
ז	ד	ח	ט	ר	מ	י	מ	פ

ל	א	ר	י	א	צ	ל	א	ה	נ	י	ת	ר	ת	י	ב	ט	ד
מ	י	ו	א	ט	ש	א	ל	י	פ	כ	מ	א	פ	י	ד	ע	ו
א	כ	ה	מ	ק	ו	מ	א	ן	ד	ל	א	פ	ר	י	ך	ה	ש
י	א	נ	ת	ה	א	ש	ק	ל	י	נ	ה	ו	מ	ק	ו	מ	מ
ה	ל	י	ש	ל	ע	ד	א	ו	ד	א	א	ז	ה	י	ע	א	ר
ל	מ	ב	ד	י	ק	א	נ	מ	י	ג	ס	ה	נ	מ	י	ס	ת
כ	פ	ת	פ	ח	י	ת	י	ת	ו	ו	ע	ן	י	ה	כ	א	צ
ת	ר	כ	י	י	י	ל	ה	מ	ל	מ	ב	נ	ו	ש	ב	ר	ס
א	ך	מ	ס	ו	א	ל	ת	ג	ט	ה	ה	י	ש	א	ד	ע	ק

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

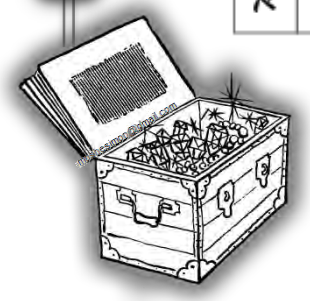

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **דריסה, תרמיל, הכשה, שונה, פירכא, קרן, כל-שכן, אידך** מקורם בארמית או לשון חז"ל.

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____,

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

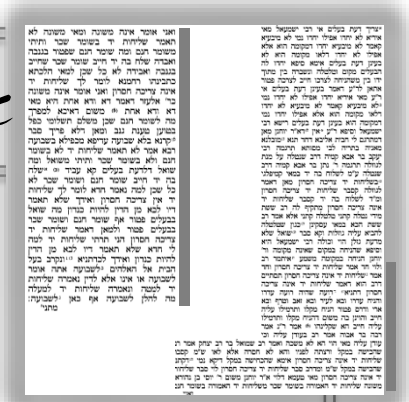

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא

1 2 3 4 5 6

9 תשעה מי יודע?

רשום את המספר המתאים במקום המתאים!

1. לאחר הברייתא של רועה שהיה רועה עדרו...
2. לפני שהגמרא שואלת על כך שלא היתה מעשה קנין
3. לאחר שהגמרא הביאה ראיה שלרב "אינה צריכה חסרון"
4. לאחר שהגמרא קובעת שלרב שליחות יד "צריכה חסרון"
5. לאחר דברי ר' יוחנן
6. לאחר הסבר הגמרא לדברי ר' יוסי בן נהוראי
7. לפני תשובת ר' יוסי לפירכת ר' יוחנן
8. לאחר דברי רבא
9. לאחר שהגמרא שואלת מה יעשה מי שסובר ששליחות יד צריכה חיסרון

[יא]איתמר רב ולוי חד אמר שליחות יד צריכה חסרון וחד אמר [יב]שליחות יד אינה צריכה חסרון תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון דתניא[יג] [יד]רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס פטור הניח מקלו ותרמילו עליה חייב והוינן בה משום דהניח מקלו ותרמילו עליה חייב הא שקלינהו [טו] אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב בעודן עליה וכי עודן עליה מאי הוי הא לא משכה ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב שהכישה במקל ורצתה לפניו והא לא חסרה אלא לאו ש"מ קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון אימא שהכחישה במקל דיקא נמי [טז]דקתני שהכישה במקל ש"מ ומדרב סבר שליחות יד צריכה חסרון לוי סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי טעמא דלוי א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם ואני אומר אינה משונה ומאי משונה לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבידה לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון ואני אומר אינה משונה כר' אלעזר דאמר דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת [טז] משום דאיבא למפרך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ומאן דלא פריך סבר [יז]קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה רבא אמר לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד [יח] שלח בה יד חייב שומר חנם ושומר שכר לא כל שכן למה נאמר חדא לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה שואל בבעלים פטור אף שומר חנם ושומר שכר בבעלים פטור ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון הני תרתי שליחות יד למה לי חדא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ואידך לכדתניא [יט]ונקרב בעל הבית אל האלהים [כ]לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמרה שליחות יד למטה ונאמרה שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן [כא]לשבועה:

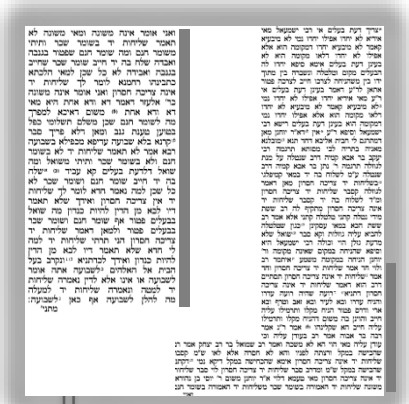

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

תלמודו בידו

ידיעת והבנת האמרא

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

על מי נאמר?

א. קל מפני שפטור מגנבה ואבדה _____.

ב. חמור מפני שחייב בגנבה ואבדה _____.

ג. קל מפני שלא משלם כפל _____.

ד. חמור מפני שמשלם כפל _____.

ה. קל מפני שמותר לו להשתמש _____.

ו. חמור מפני שאסור לו להשתמש _____.

ז. דורס _____.

ח. טורף _____.

ט. עָל בעידנא דעיילי אינשי (רש"י) _____.

מי אמר?

א. למקום שגנב יחזיר _____.

ב. לא בעינן דעת הבעלים _____.

ג. נטלה על מנת לגוזלה _____.

ד. נטלה על מנת לשלוח בה יד _____.

ה. טלטלה להביא עליה גוזלות _____.

ו. הניחה במקומה משמע _____.

ז. הכישה במקל ורצתה לפניו _____.

ח. בעודן עליה _____.

ט. ואני אומר אינה משונה _____.

י. דא ודא אחת היא _____.

השלם!

א. הגונב _____ _____ _____וסלע _____ _____ למקום _____ _____.

ב. שואל _____ _____ גזלן _____.

ג. מדרב סבר _____ _____ _____ _____ לוי סבר _____ _____

_____ _____ _____.

ד. משונה_____ ___ _____ בשומר _____ משליחות___ _____

_____ _____.

ה. קרנא _____ _____ עדיפא _____ _____.

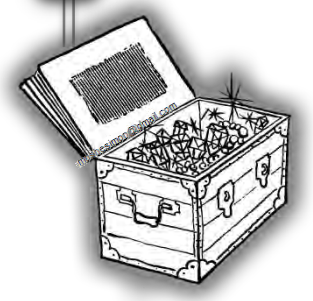

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

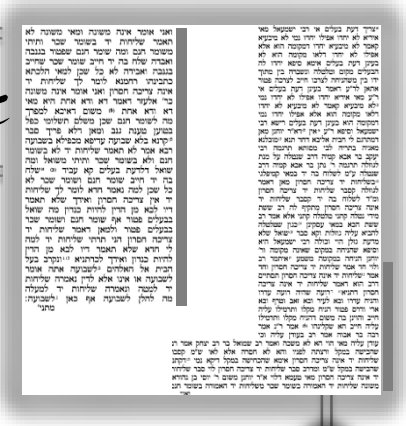

ברייתא: "רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר

ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס - פטור"

למה פטור?_____

מלא תשובות מאוצר התשובות ←

אוצר התשובות

מקל
אינה צריכה חיסרון
שהכישה במקל ורצתה לפניו
בעודן עליה
חיסרון
צריכה חיסרון
מעשה קנין
השיב
שהכחישה במקל

"הניח מקלו ותרמילו עליה - חייב"

והוינן בה:

שאלות:

1. למה חייב הרי כבר _____
2. למה חייב הרי לא עשה _____ _____
3. למה חייב הרי לא עשה _____

דחיות:

מדובר _____ _____

מדובר _____ _____ _____ _____

רב התכוון _____ _____ (ומדוייק כך משום שנקט "_____")

לפי זה יוצא שיש ראיה שלפי רב _____ _____

וממילא לפי לוי _____ _____ _____

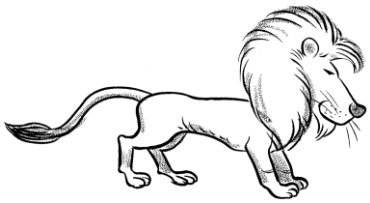

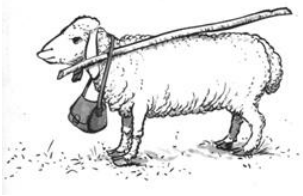

שמות פרק כב

(ו) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: (ז) אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: (ח) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: (ט) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה: (י) שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם: (יא) וְאִם גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו: (יב) אִם טָרֹף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם:

משימות

1. סמן את המילים של "שליחות יד" בשומר חנם ובשומר שכר - בצבע צהוב.
2. סמן את המילים שמדברים על טוען טענת גנב - בצבע אדום.
3. סמן את המילים שלמדים מהם שהטוען טענת גנב חייב כפל - בצבע ירוק.
4. סמן את המילים שהברייתא מסתפקת בכוונתם - בצבע וורוד.
5. סמן את הדוגמאות של פקדון אצל שומר חנם בכחול ובשומר שכר באדום.
6. סמן את הדוגמאות של אונס בצבע צהוב.

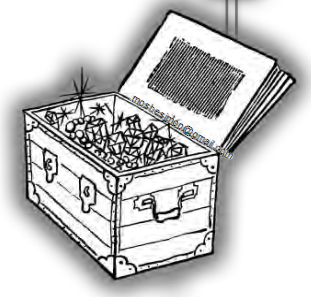

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

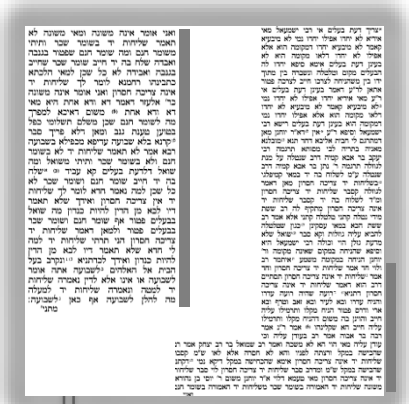

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

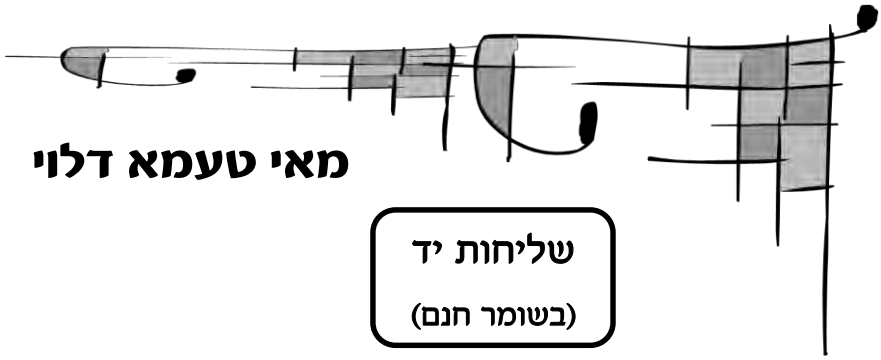

מאי טעמא דלוי

שליחות יד (בשומר חנם)	שליחות יד (בשומר שכר)

ר' יוסי בן נהוראי (משונה) נכתבה (לצורך / שלא לצורך) נכתבה (לצורך / שלא לצורך)

(יש / אין) פסוק מיותר ללמד ש: (צריכה חסרון / אינה צריכה חסרון)

הסיבה שלא נצרכה בשומר שכר היא משום (שיש / אין) קל וחומר

אם שומר _____ חייב בשליחות יד, והוא קל כי _____

כ"ש שומר _____ שהוא _____

ר' יוחנן (אינה משונה) נכתבה (לצורך / שלא לצורך) נכתבה (לצורך / שלא לצורך)

ו(יש / אין) פסוק מיותר ללמד ש: (צריכה חסרון / אינה צריכה חסרון)

(אין / יש) ק"ו משום שאם שומר _____ חייב בשליחות יד זה בגלל שיש אצלו_____

שחייב כפל אבל בש"ש אין _____ __ משום שאין אצלו_____ שחייב כפל.

לפי ר' יוסי בן נהוראי:

עדיין (יש / אין) קל וחומר משום שהסיבה שיש בשומר _____ טוען טענת גנב היא משום _____

שיטת רבא:

שני הפסוקים של שליחות יד מיותר כי אפשר ללמוד מ_____ שאם הוא (חייב / פטור) באונסין

והשומר משתמש (ברשות / בלי רשות) כל שכן _____

לכן: הראשון מלמד: _____ _____ _____

והשני מלמד שלא נאמר ____ ____ __ _____ _____ _____

כי אם לומדים בקל וחומר משואל א"כ צריך לפוטרם מבעליו עמו כמו ששואל פטור בבעליו עמו

כי "דיו לבא מן הדין (_____ __) להיות כנידון" והשליחות יד השני מלמד שלא נפטור שולח יד בבעליו עמו.

ולפי מי שאומר שצריכה חסרון

הראשון מלמד:_____

והשני מלמד:_____

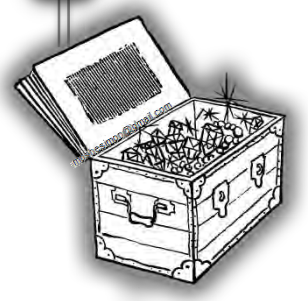

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

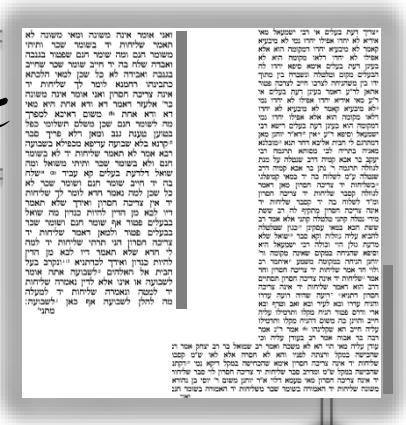

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

✷ **קַל וְחוֹמֵר** – הַמִּדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמָּנָה ר' יִשְׁמָעֵאל מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמִּדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. לִפְעָמִים נִקְרָא **"דָּבָר הַבָּא מִן הַדִּין"** מִשּׁוּם שֶׁ**"דִּין הוּא"** וְהַסִּבָּרָא נוֹתֶנֶת לוֹמַר כָּךְ כְּמוֹ שֶׁנִּבְאַר. עַל יְדֵי הַ"קַּל וָחֹמֶר" נִתַּן לִלְמֹד מַה דִּינוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁלֹּא כָּתוּב בִּמְפֹרָשׁ מִדָּבָר שֶׁכָּתוּב בִּמְפֹרָשׁ. לִפְעָמִים נִתַּן לִלְמֹד שֶׁצָּרִיךְ לְהָקֵל בְּדָבָר הַקַּל וְלִפְעָמִים לוֹמְדִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְמִיר בְּדָבָר הֶחָמוּר. כַּאֲשֶׁר רוֹאִים שֶׁהַתּוֹרָה הַקִּילָה בְּדָבָר הֶחָמוּר הֲרֵי נִלְמַד מִכָּךְ שֶׁצָּרִיךְ וַדַּאי וְכָל שֶׁכֵּן לְהָקֵל בְּדָבָר הַקַּל יוֹתֵר. וּמֵאִידָךְ, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים שֶׁהַתּוֹרָה הֶחְמִירָה בְּדָבָר הַקַּל הֲרֵי נִתַּן לִלְמֹד מִכָּךְ שֶׁוַּדַּאי וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְמִיר בַּדָּבָר הֶחָמוּר.

✷ **דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּידּוֹן** – דִּין שֶׁלֹּא כָּתוּב בְּפֵרוּשׁ בַּתּוֹרָה אֶלָּא הוּא נִלְמַד בְּ"קַל וָחֹמֶר" (הוּא "בָּא מִן הַדִּין") מִדָּבָר אַחֵר (הַ"נִּדּוֹן"), אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת חָמוּר יוֹתֵר מֵהַדִּין הַכָּתוּב בְּפֵרוּשׁ בַּתּוֹרָה.

קַל וָחֹמֶר מוֹעִיל לְחַיֵּב גַּם אֶת "הַבָּא מִן הַדִּין" (הָעִנְיָן הֲלֹא יָדוּעַ) כְּמוֹ "הַנִּדּוֹן" (הָעִנְיָן הַמְּפֹרָשׁ) **אֲבָל לֹא יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.**

דָּבָר זֶה נִלְמַד מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים, תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים" וְגוֹ' וַתִּסָּגֵר מִרְיָם שִׁבְעַת יָמִים" (בַּמִּדְבָּר יב יד), וַהֲרֵי יֵשׁ לוֹמַר קַל וָחֹמֶר שֶׁאִם אָבִיהָ (שֶׁהוּא בָּשָׂר וָדָם) הָיָה מְבַזֶּה אוֹתָהּ וְיוֹרֵק בְּפָנֶיהָ יֵשׁ לָהּ לְהִתְבַּיֵּשׁ שִׁבְעָה יָמִים, אִם כֵּן מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם (הקב"ה) אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם, אֶלָּא שֶׁאוֹמְרִים דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן, שֶׁכְּמוֹ שֶׁאָבִיהָ שֶׁהוּא בָּשָׂר וָדָם - שִׁבְעָה, אַף מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם - שִׁבְעָה.

וְאִם נִשְׁאַל לָמָּה נֶאֱמַר שֶׁהָיָה מַתְאִים לַשְּׁכִינָה י"ד יוֹם, וַהֲלֹא רָאוּי לַשְּׁכִינָה אֶלֶף אֲלָפִים יוֹתֵר מֵאָבִיהָ? וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ שאחז"ל בְּמַס' נִדָּה (לָא.) ת"ר ג' שֵׁתָּפִין בְּאָדָם הקב"ה וְאָבִיו וְאִמּוֹ אָבִיו מַזְרִיעַ לֹבֶן שֶׁמִּמֶּנּוּ: עֲצָמוֹת, וְגִידִים וְצִפָּרְנַיִם מָה שֶׁבְּרֹאשׁ לֹבֶן שֶׁבָּעַיִן - **הֲרֵי ה' דְּבָרִים** הַבָּאִים מִכֹּחַ הָאָב. אִמּוֹ מַזְרַעַת אָדֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹר וּבָשָׂר וְשֵׂעָר וְשָׁחֹר שֶׁבָּעַיִן **הֲרֵי ה' דְּבָרִים** והקב"ה נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ נְשָׁמָה קְלַסְתֵּר פָּנִים רְאִיַּת הָעַיִן שְׁמִיעַת הָאֹזֶן דִּבּוּר שְׂפָתַיִם הִלּוּךְ הָרַגְלַיִם דֵּעָה וּבִינָה וְהַשֵּׂכֶל **הֲרֵי עֲשָׂרָה דְּבָרִים** כִּפְלַיִם מִן הָאָב וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ ק"ו לַשְּׁכִינָה אַרְבָּעָה עָשָׂר יָמִים, וּמִי שֶׁמְּלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ מוֹחֵל כְּבוֹדוֹ לִירֵאָיו לִדְרֹשׁ מָה שֶׁדָּרְשׁוּ וּלְכָךְ אָמַר דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן: ע"פ תּוֹסְ' ב"ק דַּף כה. וְהָרֹא"ש.

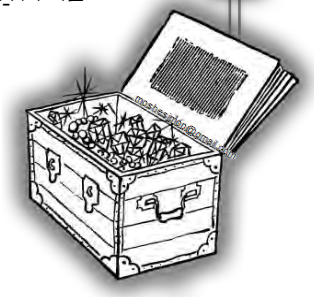

אחיה ידע
• דגמבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

✷ **אִיכָּא לְמִיפְרַךְ** - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ("לִשְׁבֹּר") עַל קַל-וָחֹמֶר וְלִסְתֹּר אוֹתוֹ, אִם אָנוּ מַצְלִיחִים לְהוֹכִיחַ שֶׁהַדָּבָר שֶׁחָשַׁבְנוּ אוֹתוֹ לַ"קַל" יֵשׁ בּוֹ חֻמְרָה שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא בַּדָּבָר שֶׁחָשַׁבְנוּ אוֹתוֹ לַחָמוּר, א"כ, יִתָּכֵן שֶׁהַחֻמְרָה שֶׁמָּצָאנוּ בַּדָּבָר הַקַּל נוֹבֵעַ מֵהַחֻמְרָה הָאַחֶרֶת שֶׁמָּצָאנוּ בּוֹ וְא"כ אֵין סִבָּה לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ אֶת אוֹתוֹ חֻמְרָה גַּם בְּדָבָר הַחָמוּר יוֹתֵר, מִכֵּיוָן שֶׁלַּדָּבָר הַחָמוּר אֵין אֶת אוֹתוֹ חֻמְרָה שֶׁמָּצָאנוּ בַּדָּבָר הַקַּל. בְּמִקְרֶה כָּזֶה כֹּל הַסְּבָרָא שֶׁל "קַל-וָחֹמֶר" אֵין לָהּ עַל מָה לִסְמֹךְ, וְהִיא נוֹפֶלֶת מֵאֵלֶיהָ.

✷ **גְּזֵירָה שָׁוָה** – הַמִּדָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁמָּנָה ר' יִשְׁמָעֵאל מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. עַל יְדֵי "גְּזֵרָה שָׁוָה" נִתַּן לִלְמֹד מַה דִּינוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁלֹּא כָּתוּב בִּמְפֹרָשׁ מִדָּבָר שֶׁכָּתוּב בִּמְפֹרָשׁ. כַּאֲשֶׁר בְּעִנְיָן אֶחָד הוֹדִיעָה הַתּוֹרָה בְּפֵרוּשׁ אֶת הַדִּין לְכָל פְּרָטָיו, וּבְעִנְיָן אַחֵר לֹא כָּתְבָה הַתּוֹרָה אֶת הַפְּרָטִים בְּדִיּוּק, אֲבָל בִּשְׁנֵי הָעִנְיָנִים הִשְׁתַּמְּשָׁה הַתּוֹרָה בְּאוֹתָהּ מִילָה אוֹ בְּאוֹתוֹ מַאֲמָר, אָז אָנוּ לוֹמְדִים "גְּזֵרָה שָׁוָה" וְאוֹמְרִים: שֶׁלְּפִיכָךְ הִשְׁתַּמְּשָׁה הַתּוֹרָה בְּאוֹתָן הַמִּלִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכְּמוֹ שֶׁ"שָּׁם" הַדִּין הוּא כָּךְ, אַף "כָּאן" הַדִּין הוּא בְּדִיּוּק כָּךְ.
וְהוֹאִיל וּגְזֵרָה שָׁוָה אֵינָהּ מְיֻסֶּדֶת עַל סְבָרָא אֶלָּא עַל מִלִּים שָׁווֹת בִּלְבַד, וְיָכוֹל אָדָם לִמְצוֹא מִלָּה שָׁוָה בִּמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים בַּתּוֹרָה, וּלְפָרֵשׁ, עַל יְסוֹד זֶה אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, ח"ו, לְפִיכָךְ קָבְעוּ חֲכָמֵינוּ כְּלָל, שֶׁאֵין אָדָם דָּן גְּזֵרָה שָׁוָה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא אִם כֵּן קִבְּלָה מֵרַבּוֹתָיו.

✷ **טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב** – שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁלֹּא רָצָה לְהַחֲזִיר אֶת הַפִּקָּדוֹן לִבְעָלָיו וּלְפִיכָךְ טָעַן שֶׁהַפִּקָּדוֹן נִגְנַב מִמֶּנּוּ, וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים כַּדִּין, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים וְהֵעִידוּ שֶׁהַפִּקָּדוֹן נִמְצָא בִּידֵי הַשּׁוֹמֵר – דִּינוֹ לְשַׁלֵּם כֶּפֶל לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן. אֶת הַדִּין שֶׁל "טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב" דָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ מֵהַפְּסוּקִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּפָרָשַׁת שׁוֹמֵר חִנָּם: "אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב, וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים... אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֵן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ." (שְׁמוֹת כ"ב ז-ח). וְכָךְ פֵּרְשׁוּ: "אִם לֹא יִמָּצֵא" - כְּמוֹ שֶׁטָּעַן הַשּׁוֹמֵר (שֶׁנִּגְנַב הֵימֶנּוּ), אֶלָּא "הַגַּנָּב" - הוּא בְּעַצְמוֹ גָּנַב אוֹתוֹ "וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים" וְנִשְׁבַּע (הַשּׁוֹמֵר) שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים, - הַדִּין הוּא "יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ."

אֵין "טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב" מְשַׁלֵּם כֶּפֶל אֶלָּא אִם נִתְקַיְּמוּ בּוֹ שְׁלוֹשָׁה תְּנָאִים אֵלּוּ:

א) הוּא נִסָּה לִפְטוֹר אֶת עַצְמוֹ מִלְּשַׁלֵּם בְּטַעֲנָה זוֹ;

ב) הוּא טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב דַּוְקָא, וְלֹא אֵיזוֹ טַעֲנָה אַחֶרֶת כְּמוֹ גֵּזֶל אוֹ אֹנֶס;

ג) וְהוּא נִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר לִפְנֵי שֶׁבָּאוּ הָעֵדִים.

לְפִיכָךְ אֵין דִּין זֶה נוֹהֵג בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, מִשּׁוּם שֶׁאֵין הוּא פּוֹטֵר אֶת עַצְמוֹ בְּטַעֲנָה שֶׁהַפִּקָּדוֹן נִגְנַב (תְּנַאי א'). אַדְּרַבָּה, הוּא מִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם קֶרֶן (כַּמָּה שֶׁהַפִּקָּדוֹן הָיָה שָׁוֶה). וְאַף אִם נִשְׁבַּע שֶׁאֵרַע אֹנֶס (שֶׁאֵינוֹ גְּנֵבָה) לֹא יִתְחַיֵּב בְּכֶפֶל. שׁוֹמֵר חִנָּם לֹא יָבוֹא לְתַשְׁלוּם כֶּפֶל אִם טָעַן אָבַד מִמֶּנִּי הַפִּקָּדוֹן (תְּנַאי ב'), אוֹ אִם יָבוֹאוּ הָעֵדִים **לִפְנֵי** שֶׁהִסְפִּיק הַשּׁוֹמֵר לְהִשָּׁבַע לְשַׁקֵּר (תְּנַאי ג').

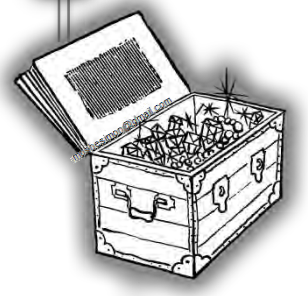

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

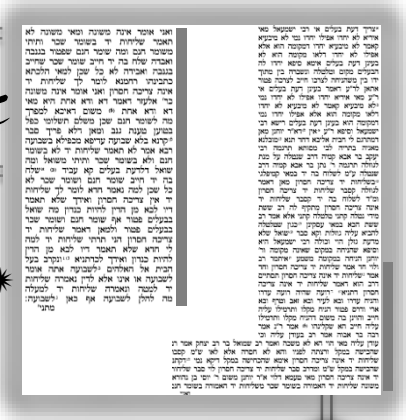

✷ **שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת** - שׁוֹמֵר חִנָּם, שׁוֹמֵר שָׂכָר, שׁוֹכֵר אוֹ שׁוֹאֵל, שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹ שֶׁשָּׁכְרוּ **אֶת בַּעַל הַפִּקָּדוֹן עַצְמוֹ** לְצֹרֶךְ מְלָאכָה וְכַדּוֹמֶה, הֲרֵי הֵם פְּטוּרִים מִכָּל הַחִיּוּבִים וַאֲפִלּוּ מִפְּשִׁיעָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ - לֹא יְשַׁלֵּם".

דִּין זֶה קַיָּם רַק כַּאֲשֶׁר הַבְּעָלִים הָיוּ שְׁכוּרִים אוֹ שְׁאוּלִים בִּזְמַן לְקִיחַת הַחֵפֶץ, כְּגוֹן שֶׁשְּׁכָרָם יַחַד עִם הַחֵפֶץ אוֹ קֹדֶם לָכֵן. אִם הַבְּעָלִים הָיוּ שְׁכוּרִים אוֹ שְׁאוּלִים בְּשָׁעָה שֶׁהַחֵפֶץ נִזּוֹק, וְלֹא הָיוּ שְׁכוּרִים אוֹ שְׁאוּלִים בְּשָׁעָה שֶׁהַשּׁוֹמְרִים קִבְּלוּ אֶת הַחֵפֶץ - לֹא קַיָּם דִּין זֶה. מֵאִידָךְ, אִם הַבְּעָלִים הָיוּ שְׁכוּרִים אוֹ שְׁאוּלִים בִּזְמַן לְקִיחַת הַחֵפֶץ, קַיָּם דִּין זֶה, גַּם אִם הֵם לֹא הָיוּ שְׁכוּרִים אוֹ שְׁאוּלִים בְּשָׁעָה שֶׁהַחֵפֶץ נִזּוֹק.

נוֹכְחוֹת רְגִילָה, שֶׁקַּיֶּמֶת בְּעֶצֶם בְּכֹל הַשְּׁאֵלָה כְּמְעַט, אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת אֶת הַשּׁוֹאֵל מִתַּשְׁלוּמִין. הֲלָכוֹת אֵלּוּ מְבֹאָרוֹת בְּהַרְחָבָה בְּפֶרֶק "הַשּׁוֹאֵל" שֶׁבְּמַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא.

שאלות על המושגים

1. מניין ששולח יד בפקדון חייב אף **באונסין**? _____
2. האם בקל-וחומר לומדים תמיד את הקל מן החמור, או אפשר גם להיפך? ואם אפשר - אימתי לומדים את הקל מן החמור, ואימתי לומדים להיפך? _____
3. באיזה אופן אפשר לסתור קל-וחומר, ומדוע זה מפריך את הקל וחומר? _____
4. באר את הכלל של "דיו": _____
5. באר מה זה 'גזירה שוה', ותן דוגמא. _____
6. האם יכול אדם ללמוד 'גזירה שוה' מעצמו, ומדוע? _____
7. האם יכול הוא ללמוד קל-וחומר מעצמו, ומדוע? _____
8. מהיכן לומדים את הדין של טוען טענת גנב? _____
9. פרט ג' מקרים שטוען טענת גנב אינו משלם אלא קרן בלבד: _____

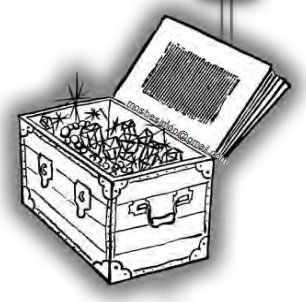

אחיה ידע
• דגבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

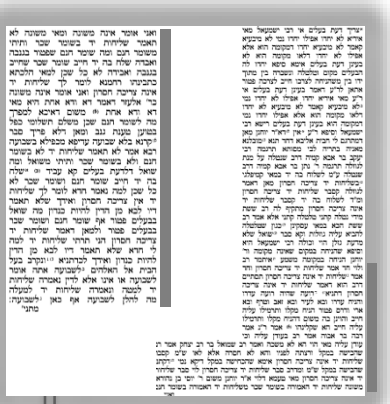

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- "והא לא חסרה" למה צריך חיסרון לחייבו הרי ניתן לחייבו משום שואל שלא מדעת?

_____

- איך משווה רש"י בין דינו של שואל שחייב באונסין לדינו של שולח יד שגם הוא חייב באונסין?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- "מאי טעמא דלוי" למה שואלת הגמרא רק על שיטת לוי ולא על שיטת רב שצריכה חסרון?

_____

- מהי סברת הסובר "שליחות יד צריכה חסרון"?

_____

- לפי מה שלומד ר' יוסי בן נהוראי שאינה צריכה חסרון מהייתור של שליחות יד בשומר שכר איך נדע שגם בשומר חנם אינה צריכה חסרון?

_____

- איך עוד ניתן להסביר את סברת המקיים את הקל וחומר שקרן בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד מסוגייתנו? _____

תמונה

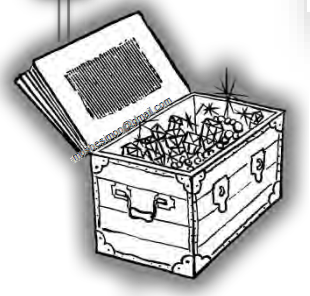

למה אין בתמונה זו לשקף מצב של "בעליו עמו"?

_____

אחיה ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

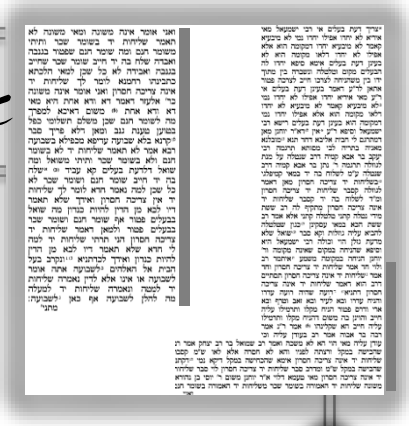

העמק דבר

יָהֵב פִּכְמָתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

אָחוּדָה נָא לָכֶם חִידָה...

1. מי אני?

בכיתות הבאות אני רמוז

בכיתת גן אני באוזן הסוס

בכיתה ד' אני ציפור

בכיתה ו' אומרים שכך אסבור

בכיתה י' אני כבר יכול להיות בסתם טובות

דלמה לך בר"ת

הקצוות בערך הפנים

וכולם לכף שווים

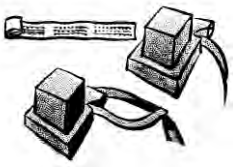

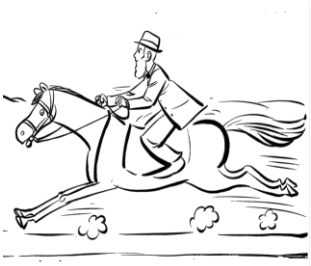

_____

2. ומי אני?

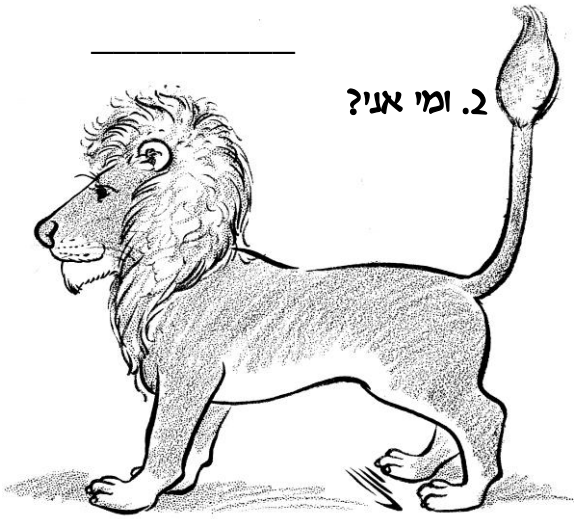

בברייתא תמצאו אותי

אני מופיע ביחד עם חברי

אני בן שלש אותיות

והייתי נוכח בעשרת המכות

אני גודל ביערות

והבריאות ממני מפחדות

אות 'אלף' תמצא בי

ויש אנשים הקרואים בשמי

ברישא ובסיפא גרמתי לבריחה

שמשון דוד ובניהו אותי הכה

_____

3. היכן מצאנו בסוגיה: בחינם - לא בחינם, לא בחינם - בחינם. (התלמיד שייקה פ.)

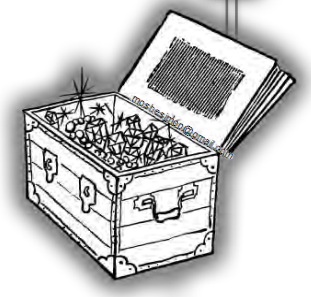

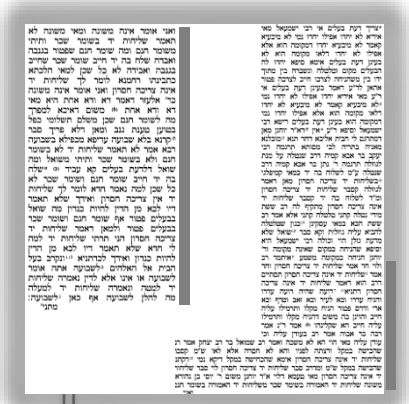

אגדות התלמוד סוגיה כב **פרק המפקיד**

תמיד מספרים

אם לא ימצא הגנב (אלא הוא עצמו גנבו...)

וְהִנֵּה שׁוּב מַעֲשֶׂה מִפִּי מְנַשֶּׁה אָחִי. (שִׂימוּ לֵב לִשְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁלֹּא יִתְּכְנוּ...)
הָר' דֹּב בֶּער מֵיזְלִישׁ זצ"ל רַבָּהּ שֶׁל הָעִיר וַרְשָׁה בְּפוֹלִין לֹא רַק הָיָה חָכָם גָּדוֹל בַּתּוֹרָה אֶלָּא אַף בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם.
פַּעַם אַחַת נִכְנַס אֵלָיו אָדָם אֶחוּז פָּאנִיקָה, פָּרַץ בִּבְכִי וְקָרָא: "הָרַב תַּציל אוֹתִי! אֲנִי בְּצָרָה גְּדוֹלָה!"
"שֶׁב, בְּנִי" אָמַר לוֹ ר' דֹּב בֶּער "אֱמֹר לִי מָה הַבְּעָיָה".

רבי דב בער מייזליש זצ"ל
רבה של ורשה

"אֲנִי מַגִּיעַ מִחוּץ לָעִיר וְהִגַּעְתִּי לְכָאן לַעֲשׂוֹת עֲסָקִים. הִגַּעְתִּי בְּיוֹם שִׁשִּׁי כַּאֲשֶׁר חֲמֵשֶׁת אַלְפֵי רוּבָּלִים בְּאַמְתַּחְתִּי. חָשַׁשְׁתִּי לִשְׁהוֹת בַּמָּלוֹן הַמְּקוֹמִי כִּי לֹא הִכַּרְתִּי שָׁם אֶת הָאֲנָשִׁים וְלָכֵן פָּנִיתִי לְכִוּוּן יְדִידִי שֶׁהוּא סוֹחֵר וַרְשָׁאִי יָדוּעַ. כַּאֲשֶׁר פָּנָה הַיּוֹם, לִפְנֵי הַדְּלָקַת נֵרוֹת שַׁבָּת, מָסַרְתִּי לוֹ אֶת כָּל הַסְּכוּם עַל מְנַת לָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְאַחַר הַשַּׁבָּת. בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר בִּקַּשְׁתִּי אֶת הַכֶּסֶף בַּחֲזָרָה, כִּי הָיָה עָלַי לִקְנוֹת סְחוֹרָה, אוּלָם, הוּא טָעַן שֶׁהִגִּיעַ אָדָם אַלִּים וְחָטַף לוֹ אֶת זֶה מֵהַיָּד וְהֵחֵל לִבְרֹחַ! הוּא נִסָּה לִדְלֹק אַחַר הָאִישׁ אוּלָם לְלֹא הַצְלָחָה. הוּא הָיָה נָחוּשׁ בְּדַעְתּוֹ שֶׁאַף פָּטוּר הוּא לְגַמְרֵי בְּתַשְׁלוּם כִּי הָיָה סַךְ הַכֹּל שׁוֹמֵר חִנָּם וְשָׁמַר כִּדְבָעֵי".
הִמְשִׁיךְ הָאִישׁ: "מָה אֲנִי אָמוּר לַעֲשׂוֹת, רַבִּי? בָּרֵי לִי שֶׁהוּא הִמְצִיא אֶת כָּל הַסִּפּוּר! זֶה אֲפִלּוּ לֹא הַכֶּסֶף שֶׁלִּי. כַּאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי!"
"אַל תִּדְאַג", אָמַר לוֹ ר' דֹּב בֶּער כַּאֲשֶׁר הִבְחִין בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַנִּכָּרִים. "אַתָּה תְּקַבֵּל אֶת כַּסְפְּךָ בַּחֲזָרָה. אֲנִי אֲזַמֵּן אֶת הָאִישׁ הַזֶּה, וּבֵינְתַּיִם תִּשָּׁאֵר אַתָּה בַּחֶדֶר הַסָּמוּךְ. חַכֵּה עַד שֶׁתִּשְׁמַע שֶׁאֲנִי מֵרִים אֶת קוֹלִי בִּצְעָקָה, וְאָז הִכָּנֵס לַחֶדֶר".
ר' דֹּב בֶּער שָׁלַח לְהָבִיא אֶת הַסּוֹחֵר, בְּאָמְרוֹ שֶׁעָלָיו לְהוֹעִץ עִמּוֹ בְּעִנְיְנֵי צִבּוּר. הָאִישׁ הִגִּיעַ וְהָרַב הֵחֵל לָדוּן עִמּוֹ בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים, כְּמוֹ חָבֵר, וּלְפֶתַע הֵרִים אֶת קוֹלוֹ. בְּאוֹתוֹ רֶגַע יָצָא הָאִישׁ שֶׁבָּא מִחוּץ לָעִיר מֵהַחֶדֶר הַשֵּׁנִי וְהֵחֵל צוֹעֵק, "הָרַב, זֶה הוּא! הַכְּרַח אוֹתוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כַּסְפִּי!".
" אַתָּה מַכִּיר אֶת הָאִישׁ הַזֶּה?" שָׁאַל ר' דֹּב בֶּער אֶת הַסּוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי.
"כֵּן, רַבִּי, אֲנִי מַכִּיר אוֹתוֹ. הוּא שֶׁהָה אֶצְלִי בְּשַׁבָּת, וְעַכְשָׁו הוּא מַאֲשִׁים אוֹתִי בִּגְנֵבַת חֲמֵשֶׁת אַלְפֵי הָרוּבָּלִים שֶׁלּוֹ, הוּא מִטְּרָף לְגַמְרֵי!"

הַנִּגְזָל הִתְעַקֵּשׁ "אַתָּה וְאַף אֶחָד אַחֵר, לָקַחְתָּ מִמֶּנִּי אֶת הַכֶּסֶף בְּיוֹם שִׁשִּׁי אַחַר הַצָּהֳרַיִם, וְלֹא אֵרַע אֶצְלְךָ שׁוּם גְּנֵבָה! אֵיךְ יְהוּדִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר כָּזֶה?"
"נִרְאֶה לִי," אָמַר ר' דֹּב בֶּער לְסוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי, "שֶׁלֹּא תַּצְלִיחַ לְהַפְטֵר מֵהַנּוּדְנִיק הַזֶּה כָּל כָּךְ בְּקַלּוּת. תֵּן לוֹ מַשֶּׁהוּ, כָּךְ שֶׁהוּא יַעֲזֹב אוֹתְךָ".
"אַתָּה צוֹדֵק , רַבִּי", אָמַר הַסּוֹחֵר. "אֶתֵּן לוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה רוּבֶּל, ע"מ שֶׁיַּעֲזֹב אוֹתִי לְנַפְשִׁי".
"מָה? אַתָּה תִּתֵּן לִי עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה רוּבֶּלִים מִתּוֹךְ חֲמֵשֶׁת הָאֲלָפִים שֶׁלִּי? מָה אֶעֱשֶׂה אִתָּם? אַקְנֶה פִּסַּת אֲדָמָה לִקְבֹּר אֶת עַצְמִי?" אָמַר הַנִּגְזָל.
"הַצַּע לוֹ עוֹד קְצָת", הִצִּיעַ הָרַב.
"בְּסֵדֶר, רַבִּי", אָמַר הַסּוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי. "אֲנִי מוּכָן לָתֵת לוֹ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל."
הַנִּגְזָל בֵּינְתַּיִם הִמְשִׁיךְ לִצְעֹק וְלִבְכּוֹת כַּאֲשֶׁר הוּא חוֹזֵר וְטוֹעֵן שֶׁחַיָּיו אֵינָם שָׁוִים כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם אִם לֹא יֻחְזַר לוֹ אֶת כַּסְפּוֹ.
"וּבְכֵן," אָמַר הָרַב "זֶה נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כָּאן טַרְדָּן לֹא פָּשׁוּט. הוּא בֶּאֱמֶת לֹא יְנִיחֲךָ לְנַפְשְׁךָ. עֲצָתִי שֶׁתַּצִּיעַ לוֹ מֵאָה רוּבָּלִים."
"מַסְכִּים! רַבִּי. אֶתֵּן לוֹ מֵאָה רוּבֶּל, וּבִלְבַד שֶׁיַּפְסִיק לְשַׁגֵּעַ אוֹתִי".
הַנִּגְזָל הִמְשִׁיךְ לְהִתְעַקֵּשׁ שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ כָּל פְּרוּטָה מֵחֲמֵשֶׁת אַלְפֵי הָרוּבָּלִים.
כְּעֵת פָּנָה הָרַב לַנִּגְזָל וּבַאֲרֻשָּׁת פָּנִים רְצִינִית אָמַר לוֹ "מָה עוֹד אַתָּה רוֹצֶה? אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁמֵּאָה רוּבָּלִים הֵם צְדָקָה בְּסֵדֶר גָּדֵל מְכֻבָּד בְּיוֹתֵר!".
"אֵינִי רוֹצֶה בִּצְדָקָה!" הֵשִׁיב הָאִישׁ בְּדִמְעוֹת "אֲנִי רוֹצֶה אֶת כַּסְפִּי בַּחֲזָרָה."
"בּוֹאוּ נְנַסֶּה רַק עוֹד פַּעַם אַחַת" אָמַר ר ' דֹּב בֶּער לְסוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי. "תֵּן לוֹ חָמֵשׁ מֵאוֹת רוּבָּלִים".
"בְּסֵדֶר! חָמֵשׁ מֵאוֹת, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲזֹב אוֹתִי כְּבָר - פַּעַם אַחַת וּלְתָמִיד."
כְּעֵת נֶעֱמַד ר' דֹּב בֶּער עַל רַגְלָיו פָּנָה לַסּוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי וְהֵרִים אֶת קוֹלוֹ:
"אַתָּה גָּנָב! הֲחֵזֵר אֶת הַגְּנֵבָה! כְּעֵת אֲנִי בָּטוּחַ שֶׁלָּקַחְתָּ אֶת כַּסְפּוֹ! יָדוּעַ לִי שֶׁאַתָּה לֹא אַחַד הָאֲנָשִׁים הַנְּדִיבִים בְּיוֹתֵר. לְעִתִּים אַף פָּנִיתִי אֵלֶיךָ עֲבוּר תְּרוּמָה שֶׁל עֶשְׂרָה רוּבָּלִים לְמַטְּרַת צְדָקָה כְּלֶשְׁהִי וְהִפְנַיְתָ לִי עֹרֶף. פִּתְאוֹם הַפַּכְתָּ לִנְדִיב לֵב! מוּכָן אַתָּה לָתֵת חָמֵשׁ מֵאוֹת רוּבָּלִים לְאָדָם שֶׁאֵינְךָ חַיָּב לוֹ מְאוּמָה. לֹא אֶתֵּן לְךָ לָצֵאת מִכָּאן עַד שֶׁתָּשִׁיב אֶת הַכֶּסֶף! אִם הִנְךָ מְסָרֵב לְהַחֲזִיר אֶת הַכֶּסֶף, אָבִיא אֶת הַמִּשְׁטָרָה, וְהֵם כְּבָר יִמְצְאוּ אֶת הַכֶּסֶף בַּבַּיִת שֶׁלְּךָ."
הַסּוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי שֶׁנִּבְהַל מְאֹד, הוֹדָה עַל מַעֲשָׂיו וְתוֹךְ שָׁעָה הֶעֱבִיר עֶשֶׂרֶת אַלְפֵי רוּבָּלִים לִידֵי בְּעָלָיו.
הַכֶּסֶף שֶׁקִּבֵּל הָיָה פִּצּוּי הוֹגֵן עַל עָגְמַת נַפְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר הָרַב חִיֵּב אֶת הַסּוֹחֵר הַוַּרְשָׁאִי לְשַׁלֵּם "כֶּפֶל" מִדִּין "טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנֵבָה" שֶׁחַיָּב כֶּפֶל.
נוּ, וַדַּאי שַׁמְתֶּם לֵב לְחֹסֶר הַדִּיּוּק שֶׁיֵּשׁ כָּאן, הַלֹּא כֵּן? (עִי' סִפּוּר דּוּמָה לעיל)

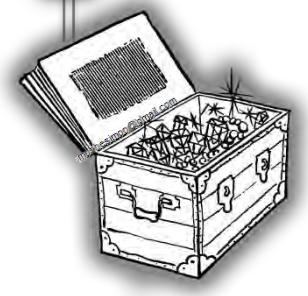

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-הסרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כב **פרק המפקיד**

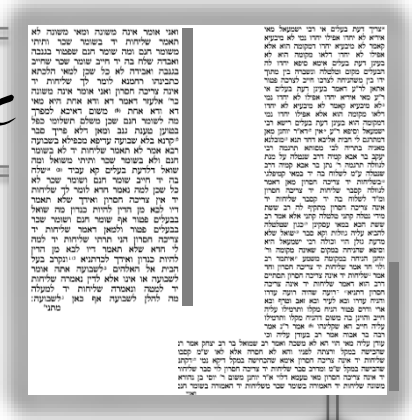

⊙ נקודות למחשבה:

- האם ניתן להביא ראיה מהנאמר בהתראה של מכת ברד "כִּי עַתָּה **שָׁלַחְתִּי אֶת יָדִי** וָאַךְ אוֹתְךָ וְאֶת עַמְּךָ בַּדָּבֶר וַתִּכָּחֵד מִן הָאָרֶץ" (שמות ט' ט"ו) או מהפסוק במגילת אסתר "**לשלח יד** במבקשי רעתם..." ששליחות יד הכוונה עם חסרון או בלי חסרון?
- מה לדעתך נס יותר גדול, שהעדר צאן ניצלו מהאריה סתם או שהרועה הצליח להבריחו? (ע' בגמרא בדף קו.)
- למה בתורה נקראים חפצי חבירו (כסף, כלים ובהמות) "**מלאכת** רעהו"?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה ההבדל במציאות ובדין בין 'שבויים' ל'נטושים'?

מגיד מישרים – והא לא משכה

משכני אחריך נרוצה. (שה"ש א, ד)

פי' אנו מתפללים להקב"ה להמשיך אותנו אליו במדת החסד ואנחנו נרוצה אחריו. כי בענין קנין משיכה הוא ב' אופנים (קידושין כב, ב). הא' הכישה במקל והיא תבוא. והב' 'קוראה לה והיא באה'. והנה באופן הראשון בבחי' 'הכישה במקל' הנה כבר לקינו והוצללנו בכובדה גלות המר. אך אנו מצפים להיות הגאולה וישועה באופן השנית בבחינת 'קוראה לה והיא באה'...

ועל זה אנו מתפללים שיהי' משיכת החסדים ע"י בחי' "קורא לה והיא באה" ע"י דברי תורה כמ"ש (שיר השירים א, ד) משכני אחריך נרוצה ולא ע"י יסורים ח"ו בבחי' "הכישה במקל".

(תפארת שלמה (ראדומסק) עה"ת – פרשת ויחי ועל מועדים)

ימצא הגנב – המילוי בגי' "טוען טענת גנב" - אדמו"ר מאסטרובצה (פרדס יוסף)

דברי חכמים כדרבונות...

אמר רבי אלכסנדראי, בשר ודם מפקידים בידו (פי' כלים או בהמות) חדשים והוא מחזירן בלויים ושחוקים (פי' ע"י ששאלם שלא מדעת או שלח בהם יד). אבל הקב"ה, מפקידים בידו בלויים ושחוקים והוא מחזירן חדשים. תדע לך (פי' ראיה לדבר), שכן הפועל הזה עושה מלאכה כל היום ונפשו יגעה עליו ושחוקה. וכשהוא ישן (פי' הולך לישון) הוא יָגֵע ומשלים נפשו להקב"ה ונפקדת אצלו, ולשחרית (פי' בבוקר) היא חוזרת בגופו בריה חדשה, שנאמר (איכה ג, כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך." (מדרש תהלים כה)

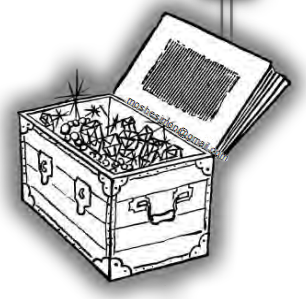

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

שלב א'

בחר לך

בחר את התשובה הנכונה וכתוב את האות המתאימה בקו שבתחתית העמוד. מה יצא?

1. בשלמא
ז. בשאלה, **ג.** בשל מי, **מ.** זה ניחא

2. כולהו
ש. כולם, **ד.** כלום, **ר.** כולו

3. מאי הוה ליה
מ. מדוע היה לו, **ש.** מה עשה לו, **נ.** מה היה לו

4. למיעבד
כ. לעשות, **י.** בדיעבד, **ע.** לעבוד

5. בפרקמטיא
ק. מסחר, **נ.** סחורה, **ב.** הגיע לפרק

6. למוד גורנו
י. לנדוד, **צ.** ללמוד, **ס.** למדוד

7. ומודי
ת. ומודה (תודה) הוא, **א.** ומודה (מסכים) הוא, **ק.** ומודד הוא

8. דלא אטרחוהו
ש. שלא הטריחו אותם, **ו.** שלא אטרח, **ד.** שלא הטריחו אותו

9. ואי שהא
ל. ואם השתיק אותו, **מ.** ואם עבר שעה, **ר.** ואם התעכב

10. למקברינהו
ס. לבקר אותו, **י.** להיקבר איתו, **מ.** לקבור אותו

11. ולא קברינהו
ר. ולא קבר אותו, **ב.** ולא קרב אותו, **א.** ולא שאל סתירה

12. ואי צורבא מרבנן הוא
ט. ואם נענש על ידי חכמים, **ב.** ואם צעיר מהחכמים הוא,
ש. אם תלמיד חכם זקן הוא

13. סבר
ש. סבא שלו, **נ.** הוא נוקט עמדה, **י.** הוא יכול לומר שחשב

14. דלמא
ד. כנראה, **ל.** למה, **נ.** שמא

15. מיבעי ליה
ב. הוא צריך, **צ.** שאל אותו, **ג.** אתרץ עליו

16. זוזי
ל. הזזה, **ש.** כסף, **ס.** עיזים

17. לאבדלתא
פ. לדלת, **מ.** להבדלה, **ז.** אבא עני

18. והאידנא
ל. ובזמן, **ד.** ובזמנם, **ח.** וכעת

19. דשכיחי גשושאי
ע. שמצא אדמה, **ט.** ששכיחים מגישים, **ה.** שמצויים גששים

20. בשמי
ר. בשמו, **מ.** בגובה, **ג.** בשמים

21. והאידנא דשכיחי פרומאי
ח. ובזמן שמצא שנקרע, **ב.** ובזמן ששכיח פורים,
ז. וכעת שמצויים שוברים

22. ביני אורבי
מ. בין העורבים, **ש.** בין האורבים, **ל.** בין שורות הבנין

23. והאידנא דשכיחי טפוחאי
ח. ובזמן שמצא טפח, **ל.** ובזמן ששכיח תפוחים, **א.** וכעת שמצויים מטפחים

24. התם
ד. שם, **ט.** כאן, **ע.** שמ-פו

25. הכא מאי
ב. כך מדוע, **ש.** שם מה, **ר.** כאן מה

26. מי בעינן
ק. האם שואלים, **ג.** מים שואלים, **ד.** האם צריך

27. התם משום ריחא
ג. שם בגלל הריח, **ש.** כאן בגלל שהריח, **ת.** כעת הפריח

28. בעינן
ת. שאל אותו, **ג.** צריך, **י.** צריכים

29. הכא משום איכסויי מעינא
א. כאן כיסה את המעיין,
מ. כאן כדי להסתיר מהעין, **ב.** כאן נגעל מהעין

לג לד לה לו לז לח לט מ מא מב. מג מד

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **הפשיל, ראוי, מעות, סמוי, גשש, טפח** מקורם בארמית או לשון חז"ל.

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____, _____, _____

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

ססגונא

- סמן את המקרה הראשון של המשנה בצבע אדום
- סמן את המקרה השני של המשנה לפי רש"י בדף לו. בצבע כתום
- סמן את שאלת הגמרא על המשנה בצבע ורוד
- סמן את התירוץ של רבא בצבע צהוב
- סמן את העצה הראשונה של רב יצחק בצבע כחול
- סמן את העצה השניה של ר' יצחק בצבע ירוק
- סמן את המאמר של ר' יצחק בענין ברכה בתבואה בצבע אדום
- סמן את מאמרו של תנא דבי ר' ישמעאל בצבע כתום
- סמן את הברייתא בענין ברכת הכרי בצבע ורוד
- סמן את דינו של שמואל בצבע צהוב
- סמן את הדין הקשור לערב שבת בצבע ירוק
- סמן את הדין הקשור למוצאי שבת (באדם שהוא לא ת"ח) בצבע כחול
- סמן את הדין הקשור לזמננו שיש מטפחים בכותל בצבע אדום
- סמן את התנא קמא של המשנה בפסחים בצבע כתום
- סמן התוספתא של פסחים בצבע ורוד
- סמן את השאלה של הגמרא מהמשנה בפסחים בצבע צהוב
- סמן את היישוב לסתירה מהמשנה בפסחים בצבע ירוק
- סמן את שאלת הגמרא בענין השיעור של עומק החפירה בצבע כחול

מתני' [א]המפקיד מעות אצל חברו צררן והפשילן לאחוריו [ב]או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים [ג]ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור: **גמ'** בשלמא כולהו שלא שימר כדרך השומרים אלא צררן והפשילן לאחוריו מאי הוה ליה למיעבד אמר רבא א"ר יצחק אמר קרא [1]וצרת הכסף בידך [2]אע"פ שצרורין יהיו בידך וא"ר יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו שנאמר וצרת הכסף בידך וא"ר יצחק לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו [ד]וא"ר יצחק אין הברכה מצוייה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר [3]יצו ה' אתך את הברכה באסמיך תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ת"ר [ד]ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זה תפילת שוא [ה]לפי שאין הברכה מצוייה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך אמר שמואל [ה]כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אמר רבא ומודי שמואל [ו]בערב שבת בין השמשות דלא אטרחוהו רבנן [ח]ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקברינהו ולא קברינהו מחייב [ט]ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא והאידנא דשכיחי גשושאי אין להן שמירה אלא בשמי קורה והאידנא דשכיחי פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי אמר רבא ומודה שמואל בכותל [י](אי נמי בין הקרנות) [ו]והאידנא דשכיחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי התם תנן [ז]חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ותנא כמה חפישת הכלב ג' טפחים הכא מאי מי בעינן שלשה טפחים או לא אמר ליה התם משום ריחא בעינן ג' טפחים הכא משום איכסויי מעינא לא בעינן ג' טפחים וכמה אמר רפרם מסיכרא [ח]לטפח

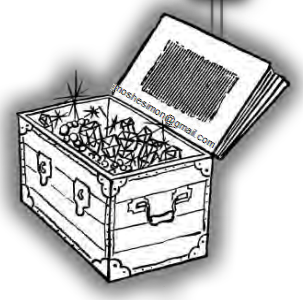

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

שאם יזכה יבחין *בחר את התשובה הנכונה!*

1. **מה הדברים שלמדנו מהפסוק: "וצרת הכסף בידך"?**
   - ☐ א. שיהא תחת ידך, ב. שיהא צרור, ג. בידך, ולא ביד אשתך.
   - ☐ א. שאם צרר את הכסף והפשילו לאחוריו חייב, ב. אם לא צרר את הכסף חייב, ג. אם שמר את הכסף בארון חייב (כי כתוב בידיך).
   - ☐ א. שחייב בהפשילן לאחוריו, ב. עצה שתהיה תחת ידו.

2. **תלמיד יקר! פגשך אדם היודע כי החכמה מצויה אצל לומדי התורה, ושאלך: במה תציע לי להשקיע את כספי הרב? מה תענה לו?**
   - ☐ היות ואני לומד תורה, איני מבין בדברים אלו ואיני יכול לייעץ.
   - ☐ היות וכעת עלה הדולר, אציע לו שישקיע את כספו בדולרים.
   - ☐ אציע לו שלא ישקיע את כל כספו בדבר אחד אלא יפזרם על פני כמה תחומי השקעה.

3. **רב יצחק מציע לשלש מעותיו בצורה מסוימת, מדוע בצורה זו דוקא?**
   - ☐ כי בכל אחד מהדברים יש חסרון ומעלה שאין במשנהו.
   - ☐ כדי שאם ירד ערך אחד מהדברים לא יפסיד את כל כספו.
   - ☐ בקרקע, משום שאין שמירת כספים אלא בקרקע, בפרקמטיא שיהא תחת ידו, והחלק השלישי משום שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין.

4. **בגמרא יש משפט הנראה כחוזר על עצמו, א. אמר רבי יצחק, ב. תנא דבי רבי ישמעאל, מה ההבדל ביניהם?**
   - ☐ רבי יצחק הסביר את הפסוק מלשון סמוי, ורבי ישמעאל הסביר את הפסוק מלשון אסם.
   - ☐ רבי יצחק הסביר את הפסוק מלשון אסם ומקפיד על מדידה, ורבי ישמעאל מלשון גניזה ומקפיד על ראיית העין.
   - ☐ אין הבדל ביניהם, והגמרא הביאה את תנא דבי רבי ישמעאל להוכיח את דברי רבי יצחק.

5. **על איזה סוג ברכה מדובר בסוגייתינו?**
   - ☐ שמתברך במעיו (אוכל מעט ושבע).
   - ☐ שמתברך ומתרבה מאליו.
   - ☐ שתי הברכות.

6. **מכיון שהתפרסם בעולם העסקים שהנכם עסוקים במבצע תפילה, פנה אליכם אדם בבקשה: ברצוני לקנות מאתיים ביצים ולהתפלל שהביצים יתרבו, האם תועיל לי תפילה זו, מה דעתכם, ומדוע?**
   - ☐ בודאי שהרי אין תפילה חוזרת ריקם.
   - ☐ לא, כיון שאין הברכה מצויה בדבר המדוד.
   - ☐ לא, כיון שאין הברכה מצויה בדבר המנוי.
   - ☐ אם עוד לא קיבל את הביצים יכול להתפלל שהרי הדבר סמוי מן העין.

7. **הוכח שדינו של שמואל שכספים אין להם שמירה אלא בקרקע, הוא דבר העשוי להשתנות?**
   - ☐ שהרי משמע במשנה ששמרו בדרך שונה.
   - ☐ מכך שהגמ' מביאה טפוחאי, גשושאי, פרומאי.
   - ☐ כל התשובות נכונות.

8. **בתקופות אלו, היכן היו צריכים לשמור את הכסף?**
   - ☐ בזמן הגשושאי, בטפח הסמוך לקרקע. בזמן הפרומאי, בשמי קורה. בזמן הטפוחאי, ביני אורבי.
   - ☐ בזמן הגשושאי, בשמי קורה. בזמן הפרומאי, ביני אורבי. בזמן הטפוחאי, בטפח הסמוך לקרקע או לגג.
   - ☐ בזמן הגשושאי, ביני אורבי. בזמן הפרומאי, בטפח הסמוך לקרקע. בזמן הטפוחאי, בשמי קורה.

9. **חמץ שנפל עליו מפולת, האם צריכים לבערו?**
   - ☐ לתנא קמא, אם אין הכלב יכול לחפש אחריו הרי הוא מבוער. ולרשב"ג אם מכוסה טפח.
   - ☐ לכולי עלמא לא צריך לבערו, שהרי ברור שמפקירו.
   - ☐ לתנא קמא, לא צריך לבערו. ולרשב"ג, אם מכוסה ג' טפחים לא צריך לבערו.

10. **לצורך מה הובא דין חמץ לסוגייתינו?**
    - ☐ לברר באיזה עומק צריך לשמור את הכספים.
    - ☐ לשאול מדוע בסוגייתינו לגבי כספים נחשב הדבר לשמירה מעולה, ואילו לגבי חמץ בפסח נחשב שמפקירם ולא עובר על בל יראה.
    - ☐ להקשות מדוע בחמץ בפסח יש מחלוקת בנושא, ובשמירת כספים לא.

11. **למסקנא, האם שונה דין חמץ בפסח משמירת כספים, ומדוע?**
    - ☐ כן, כיון שלכספים אין ריח ולמאכל יש.
    - ☐ לא, שהרי בשניהם צריך שלא יראו (בכספים מגנבים ובחמץ בל יראה).
    - ☐ כן, שהרי בכספים מספיק לשמרו עומק טפח, ואילו בחמץ צריך עומק ג' טפחים לדעת רשב"ג.
    - ☐ תשובה א' וג' נכונות.

לג לד לה לו לז לח לט מ מא מב. מג מד

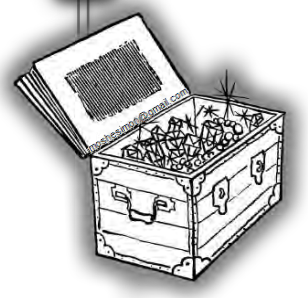

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

תמונה

לאיזה מאמר חז"ל מסוגייתנו קשורה תמונה זו?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- "... הברכה מצויה..." לפי רש"י הכוונה ברכה בכמות או באיכות? הבא ראיה!

_____

- על סמך מה פירש"י שפרומאי הכוונה לשוברי תקרות? _____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מהיכן בגמרא מביאים הראשונים ראיה שהגירסא הנכונה היא "**או** שנעל בפניהם"?_____

_____

- מהי המעלה והחיסרון בכל אחד מההשקעות שמציע ר' יצחק? _____

_____

- מהיכן ניתן להוכיח את פירוש המושג "סמוי מן העין" - ומהו שונה מ"אין העין שולטת"? _____

_____

- למה לפי המשנה אם לא הפשיל לאחוריו או נעל בפני הקטנים כראוי אין זה פשיעה הרי לא שמר השומר בקרקע _____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִקְשָׁהּ כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּהּ: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

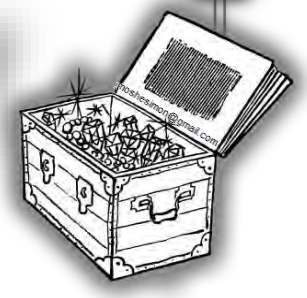

אחיה ידע
• לכבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

העמק דבר

יָהֵב בְּכִימְתָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ודיוקת התורה

אָחוּדָה נָא לָכֶם חִידָה

1. כסף תחת כסף,

יד תחת יד,

עין תחת עין,

גנב תחת גנב.

2. היכן מצינו את העיקרון של לעולם ישליש אדם וכו' אצל יעקב אבינו?

לחידודא: 1. למה נאמר במשנה 'שימר' ולא שמר?

2. מה פשר הביטוי "שמי קורה"

⊙ נקודות למחשבה ⊙

⊙ למה נאמר דין הכסף להבדלה דוקא בצורבא מרבנן דהיינו תלמיד חכם צעיר וחריף ולא בכל תלמיד חכם?

⊙ למה בשומר חנם נאמר "וגנב מבית האיש" ואילו בשומר שכר נאמר "ואם גנב יגנב מעמו"?

⊙ האם ניתן להביא ראיה מהמעשה של אביו של שמואל (עי' עמוד 144) שגם שמואל מודה שיש מקומות טובים שניתן לשמור בהם כמו להניח בקרקע?

⊙ עי' סיפור 'מעשי ניסים' בהמשך והסבר למה התבואה שהתרבה נקרא מעשה ניסים ולא ברכה?

שיח התלמידים - חידושי תורה והערות התלמידים

✹ **ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא.** מדוע יכול השומר לטעון שחשב שהת"ח יצטרך את הכסף להבדלה הרי ודאי מקיים התלמיד חכם את דברי ר' יצחק שצריך שישאר כסף בידו ולמה ירצה דוקא כסף זה שהפקיד אצל אחר? (מפי התלמיד א.ב.מ.)

וי"ל שר' יצחק לא שלל מסירת כספו לאחרים אלא למקום אחר דהיינו רחוק ממנו שלא יהי' מזומן לו אבל למוסרם לאדם קרוב במקום שנמצא אין חשש משום שעדיין נחשב מזומן לו. ומדוייק ברש"י ד"ה מצוי בידו שפי' "ולא יפקדנו בידי אחרים במקום אחר..."

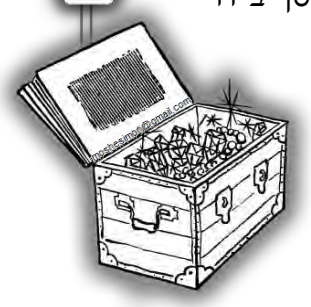

אחיה ידע
• דגבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אגדות התלמוד — סוגיה כג — פרק המפקיד

✹ **לכאורה ר' יצחק סותר עצמו כאשר אומר שלעולם יהי' כספו של אדם מצוי בידו ולאחר מכן אומר שרק שליש של כספו יהי' תחת ידו.**

עוד צריך עיון האם בכל אדם ובכל סכום ניתן ליעץ להשליש את כספו?

עוד צ"ב לשונות רש"י השונים בביאור ב' מאמרים אלו וכדלהלן.

ונראה שדברי ר' יצחק שצריך להשליש נאמרו לאדם בעל יכולת ואפשרות להשקיע את כספו, ודבריו הראשונים של ר' יצחק 'לעולם יהי' כספו של אדם מצוי בידו' נאמרו לכל אדם ואף בסכומים קטנים ובאדם עני. (מפי התלמיד י.א.)

וי"ל שגם ברש"י מדוייק כך משום שרש"י פי' במאמר הראשון ד"ה מצוי בידו: "שאם תזדמן לו סחורה **לשכר** יהא מזומן לו". ובד"ה תחת ידו פי' וז"ל: "להיות מזומן לו לצורך **ריוח** הבא פתאום". דיודע ההבדל בין 'שכר' ל'ריוח' דשכר הוא כתמורה לעבודה או להחלפה ואילו ריוח מגיע מעליית מחיר או מכירה ביוקר. במאמר הראשון הזכיר 'סחורה לשכר' דהיינו להשתכר למחיתו, כי לא מדובר בסכום גדול אלא בסכום קטן, ובד"ה תחת ידו שמדובר שם באדם בעל יכולת פי' 'לצורך ריוח הבא פתאום' – כי מדובר בריוח של אדם בעל יכולת שמשקיע מכספו.

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מהי סברת אביי ורבא בפשע בה ויצאת לאגם?

מגיד מישרים – הנהגת כספים, ברכה שרויה, נכסים, שמירת כספים

וצרת הכסף בידך...

כָּתַב רַבִּי נֹחַ גָּד וַיְנְטְרוּב זַ"ל: כָּתַב לִי אָחִי הַיָּקָר הָרַב אַהֲרֹן וַיְנְטְרוּב זצ"ל מְחַבֵּר סֵפֶר 'דַּבִּיר אַהֲרֹן' שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הרה"ג אִישׁ אֱמוּנִים מוהר"ר אַלְתֵּר חַיִּים שִׁיפְמָן זַ"ל מֵחֲשׁוּבֵי חֲסִידֵי קַרְלִין בִּטְבֶרְיָה, שֶׁחָמָיו זְקֵנוֹ נָסַע פַּעַם יַחַד עִם עוֹד יְהוּדִים לָעִיר לַיְפְּצִיג לִרְכֹּשׁ שָׁם סְחוֹרָה, וּבְדֶרֶךְ חָנוּ שַׁבָּת אַחַת בִּפְרֻמִישְׁלָאן, וְאוֹתָהּ שַׁבָּת פָּרָשַׁת 'רְאֵה' הָיְתָה.

חָמָיו זְקֵנוֹ שֶׁל ר' אַלְתֵּר שֶׁנִּמְנָה עַל עֲדַת הַחֲסִידִים הָלַךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת בְּבֵית מִדְרָשוֹ שֶׁל הָרַבִּי הַקָּדוֹשׁ ר' מֵאִיר זי"ע מִפְּרֻמִישְׁלָאן. וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר, כִּבֵּד אוֹתוֹ הַצַּדִּיק רַבִּי מֵאִיר לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּ'חֲמִישִׁי', כְּשֶׁהַצַּדִּיק עַצְמוֹ מְשַׁמֵּשׁ כְּבַעַל קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ.

לְמָחֳרָת, בְּיוֹם א', כְּשֶׁבָּא אֵלָיו לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ לִפְנֵי צֵאתוֹ לַדֶּרֶךְ אָמַר לוֹ הרה"ק רַבִּי מֵאִיר: "זְכוּר הֵיטֵב אֶת מָה שֶׁקָּרָאתִי לְפָנֶיךָ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּתּוֹרָה 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ'...". הָאִישׁ, כַּמּוּבָן, לֹא יָדַע עַל מָה יִרְמֹזוּן דְּבָרָיו, אַךְ נָצַר אוֹתָם בְּזִכְרוֹנוֹ, וְשָׁמַר אֶת הַדָּבָר בְּלִבּוֹ.

הוּא יָצָא יַחַד עִם חֲבֵרָיו לְלַיְפְּצִיג. אַךְ לָפֶתַע, בְּאֶחָד מֵעִקּוּלֵי הַדֶּרֶךְ, הִתְנַפְּלָה עֲלֵיהֶם חֲבוּרַת שׁוֹדְדִים. אֵימַת מָוֶת נָפְלָה מִיָּד עַל כָּל הַנּוֹסְעִים, הַשּׁוֹדְדִים דָּרְשׁוּ מִכָּל אֶחָד אֶת כַּסְפּוֹ בְּאִיּוּמֵי סַכִּינִים. בְּאוֹתוֹ רֶגַע נִזְכַּר הָאִישׁ בְּמָה שֶׁאָמַר לוֹ הָרַבִּי מִפְּרֻמִישְׁלָאן 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', וְכֵיוָן שֶׁהַכֶּסֶף שֶׁלּוֹ הָיָה צָרוּר בַּחֲגוֹרָה הֶעָבֶה שֶׁעָלָיו, מִיָּד חָלַץ אֶת הַחֲגוֹרָה וְאָחַז אוֹתָהּ בְּיָדָיו.

הַשּׁוֹדְדִים עָבְרוּ אִישׁ אִישׁ וְגָזְלוּ מִכֻּלָּם אֶת כָּל כַּסְפָּם, כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו חִפְּשׂוּ בְּכָל בְּגָדָיו וּלְבוּשָׁיו, אֲבָל בַּחֲגוֹרָה שֶׁבְּיָדוֹ לֹא נָגְעוּ, וְעַל יְדֵי זֶה נִצֵּל כָּל כַּסְפּוֹ, וִיהִי לְנֵס. (בִּישִׁישִׁים חָכְמָה – אוֹצְרוֹת הַחֵן)

★ בג': לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו.

במס' כתובות (סג, א) מובא המעשה של כלבא שבוע שהדיר את רבי עקיבא ובתו מנכסיו, ולאחר ששמע שר"ע הוא תלמיד חכם: 'נפל על אפיה (נפל על פניו) ונשקיה על כרעיה (נישק על רגליו) ויהיב ליה פלגא ממוניה (ונתן לו חצי ממונו)'.

והקשה בהפלאה (שם), הלוא אמרו (שם נ, א), 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש' דהיינו שאסור לתת לצדקה יותר מחומש של נכסיו, והיאך בזבז כלבא שבוע מחצית מרכושו?

ותירץ, הרי אמרו חז"ל, 'א"ר יצחק לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע, שליש בפרקמטיא, שליש תחת ידו', וכאשר נתן לו מחצית ממונו היה זה מהמעות המזומנים בידיו (שהוא שליש נכסיו), ונמצא שמה שנתן לר"ע לא היה אלא שישית (שהוא פחות מחומש) מנכסיו. (חצי משליש = שישית).

★ רבי אלחנן וסרמן הי"ד חזר הרבה פעמים על דבריו הבאים של ה "חפץ חיים": יש בחיי אדם רגעים אשר הוא נאלץ להחליט בענין ידוע ואינו יודע מה להחליט, יש והענין נוגע לו עד נפש, ומשאינו יודע מה לעשות, הוא בא לידי יאוש. והנה לוחש לו אחד על אזנו: הרי תוכל לשאול בעצתו של השי"ת בכבודו ובעצמו. איככה זה? ישתומם האדם. ובאמת, אומר ה"חפץ חיים", ניתנה אפשרות זו לכל אדם ואדם. יש לנו תורה, הכוללת תשובות על כל השאלות שבעולם. הפתרון שמוצאים אותו בתורה הוא עצת ה'. יש לדעת, כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות, וכשם שהתורה נצחית היא, כך גם עצת התורה נצחית היא. לדוגמא "לעולם ישליש אדם מעותיו, שליש בקרקע שליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו" (ב"מ מ"ב) כי במקרה שיפסיד עסק אחד והיה הנשאר לו לפליטה. זאת היא עצה מנוסה. מי שלא נהג לפי כלל זה, לא ביטל מצוה, אלא סרב לקבל עצה טובה. (מרביצי תורה ומוסר ח"ב)

★ מעשה בעסקן גדול שפשט את הרגל, והפסיד מאות אלפי דולרים, וביניהם כל הונם ורכושם של אברכים בני תורה חשובים, והיה צער גדול מזה, וכשבאו הדברים להגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כעס מאד ואמר, הרי מי שעובר על איסור דרבנן הוא עבריין, אך מי שאינו שומע לעצתם של חז"ל הקדושים, מעשיו חמורים יותר, והרי חז"ל אמרו 'לעולם ישליש אדם את מעותיו, שליש בקרקע... והיינו שלא ישקיע את כל ממונו במקום אחד, ונמצא שהאברכים הללו עברו על מאמר חז"ל זה, ומי שמחזיק עצמו יותר חכם מחז"ל רח"ל צריך בדיקה אחר דיעותיו. (מגד גבעות עולם ח"ב)

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב.

מג

מד

★ **בג': לעולם ישליש אדם** הר' אלישיב זצ"ל נשאל האם ראוי לחסוך ולעשות תוכנית חיסכון לעתיד או שיש בזה חסרון ב'אמונה'. השיב הרב ע"פ דברי המאירי על דברי הגמרא בדף מב. 'לעולם ישליש...' וז"ל המאירי: "הצדיקים ראוי להם לחוס על ממונם ובלבד בכדי שלא יפחיתו עצמם בכך, מפני שאין הריוח מצוי להם כל כך כשאר בני אדם, שכל אומנות נקיה להם, ומתוך כך צריכים להזהר בכל דבר שיהא ממונם מתקיים, דרך עצה אמרו 'לעולם ישליש אדם את נכסיו שליש בקרקע שליש בפרקמטיא שליש תתת ידו'", ע"כ.

★ **אין הברכה שרויה...**

המהר"ל מפראג (נתיב העבודה פ"ג) ביאר לפי זה מה שאמרו חז"ל (ב"ב כ"ה ע"ב) "הרוצה להעשיר יצפין", יצפין מלשון צפון, ספון וטמון, שלא יהי' נכסיו בגלוי אלא סמוי מן העין, ואז יכול הברכה לחול...

★ **אין הברכה שרויה...**

גם בכסף נאמר כלל זה כדמשמע מדברי בעל הטורים בפרשת כי תצא (דברים כה יב): **עינך**. וסמיך ליה לא יהיה לך בכיסך. ... **עינך: לא יהיה לך בכיסך,** למנות מה שבו כי אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין.

גם בספר פנים יפות פי' כך את דברי אחי יוסף "ויהי כי באנו אל המלון ונפתחה את אמתחותינו, והנה כסף איש בפי אמתחתו **כספינו במשקלו** ונשב אתו **בידנו**" וגו' שלא יאמרו שנשאר קצת כסף ממה שהביאו אתם וחל על זה הברכה ונתרבה, משום שזה לא יתכן שהרי הכסף היה במשקלו ואין הברכה שורה בדבר השקול וכו'... ע"כ

וי"ל שרצו גם להדגיש שרוצים להשיב כסף זה בשלימות ולכן "ונשב אתו **בידנו**" וכדברי ר"י בסוגיין "יהיו בידך". וכן לעיל בדברי יעקב לבניו (מג, יב) "וכסף משנה קחו **בידכם** ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם תשיבו **בידכם**..." שכבר דייק כך בהגרי"ז על התורה ולפי הנ"ל י"ל שהקפיד לומר שיקחו בידם דייקא משום שמירת כספים בדרך.

★ **לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי...**

ברבינו בחיי כ' שהוא משום שלא כל אחד זוכה לנס גלוי וגם בגלל ששולט ע"ה (דלא כהתורת חיים). בספר אמרי שפר מהר"י חלאווה זצ"ל פי' שהוא משום שאם ישרה הברכה גם בדבר המדוד ירבה השקר בעולם ולא יוכלו לסמוך זה על זה...

בספר **פנים יפות** ביאר על פי מאמר זה את ההבדל בין תרומות למעשרות שדרשו חז"ל בתרומה "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" שהכוונה שהתורם יזכה שיתברך ויהיה לו הרבה, לעומת זאת לגבי מעשרות כתיב עשר תעשר ודרשו חז"ל שבשנה הבאה יהיה לו פי עשר שהמעשר של אז יהיה כמו יבול שנה זו, וצריך לבאר למה במעשר הברכה חל רק לאחר שנה ובתרומה חל מיד?

וביאר שבתרומה הרי ניתן לתרום מאומד מבלי למדוד במדוייק ולכן חלה הברכה מיד אבל במעשר צריך למדודו בדיוק עשירית לא פחות ולא יותר אם כן הברכה יכולה לחול רק לשנה הבאה...

★ **וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'**

פי' האור החיים הק' שדוקא בגלל שהיה נמצא מאה שערים ונמצא שמדדו ואין הברכה יכולה לשרות כמו שאמרו חז"ל ש"אין הברכה שרויה אלא בדבר ..." לכן היה צורך שה' יברכו במיוחד כמו שנאמר - ויברכהו ה'...

★ **במדרש (במדב"ר כב ז) איתא: למה נקראו שמן "נכסים"? שנְכָסִים (מתכסים) מזה ונגלים לזה (שעוברים מאחד לשני).**

והקשה ה"חידושי הרי"ם" א"כ אמאי לא נקראו שמם "נגלים"?

ותירץ, שאין שמירה לנכסים אלא בזמן שהם נכסים ולא נגלים, כמו שאמרו כאן "אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין"...

★ **"...הסמוי מן העין שנאמר: יְצַו ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ..."** בן נינו של הרעק"א (ר' עזריאל מאיר מלובלין זצ"ל) הקשה שלא מוזכר בפסוק 'עין', וכתב דיש לרמז ש'אסמיך' אותיות "בא סמך", שס' הוא האות הבא לפני ה'עין'. (גם 'סמיך' בגי' עין...)

★ **יְצַו ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ, וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ, וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ. (דברים כח, ח)**

רבינו בחיי (בשלח) מביא ממדרש שדברי ר' יצחק לעולם ישליש אדם... נלמדים גם הם מהפסוק "יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ובכל משלח ידיך וברכך בארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך". 'באסמיך' זו פרקמטיא, 'ובכל משלח ידיך' - זו תחת ידו, 'וברכך בארץ' - זו קרקע. עכ"ל.

★ **שמירת כספים**

שְׁנֵי יְהוּדִים מִתּוֹשָׁבֵי רָאדִין שֶׁהָיָה לָהֶם סִכְסוּךְ בְּעִנְיְנֵי מָמוֹן, הִשְׁלִישׁוּ אֵצֶל הֶ"חֵפֶץ חַיִּים" שְׁלֹשִׁים רוּבֶּל עַד שֶׁהָרַבָּנִים יוֹצִיאוּ פְּסַק דִּינָם. מִשֶּׁעָבַר זְמַן רַב וַעֲדַיִן לֹא נִגְמַר דִּינָם, פָּנָה הח"ח אֲלֵיהֶם וְאָמַר: עַד מָתַי תַּמְשִׁיכוּ אֶת דִּינְכֶם וְאֵינְכֶם דּוֹאֲגִים שֶׁיִּסְתַּיֵּם כְּבָר, הֲרֵי בְּגִלְלְכֶם אֵינֶנִּי יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחַדְרִי, כִּי אֲנִי נֶאֱלַץ לְהַחֲזִיק תָּמִיד אֶת תְּרִיסָיו סְגוּרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא לִהְיוֹת פּוֹשֵׁעַ בִּשְׁמִירַת כַּסְפְּכֶם בְּהֶתְאֵם הַהֲלָכָה: "כְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע".

מִקְרֶה דּוֹמֶה מְסַפְּרִים עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁל הַחֵפֶץ חַיִּים כַּנִּרְאֶה מִתּוֹךְ הַשְׁפָּעַת אָחִיהָ. בְּמֶשֶׁךְ זְמַן רַב לֹא יָצְאָה כִּמְעַט מִפֶּתַח בֵּיתָהּ, וְגַם מָנְעָה רַגְלֶיהָ מִלָּבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַף בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים. כשהח"ח שָׁאַל אוֹתָהּ לְסִבַּת הַדָּבָר, הֵשִׁיבָה לוֹ בְּתִמָּהוֹן: אָחִי, הֲכִי גַּם אַתָּה תִּשְׁאַל שְׁאֵלוֹת כָּאֵלֶּה? הֲרֵי יָדוּעַ לְךָ שֶׁבַּבֵּיתִי שְׁמוּרִים פִּקְדּוֹנוֹת מֵיְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת, כֵּיצַד אֶעֱזֹב אֶת הַבַּיִת וְאַמְעִיל בִּשְׁמִירָתָן? (תְּנוּעַת הַמּוּסָר ד' ז')

יֵשׁ לְצַיֵּן שֶׁבִּשּׁוּ"ת אַגְרוֹת מֹשֶׁה כָּתַב שֶׁבִּזְמַנֵּנוּ הַשְּׁמִירָה הַמְעֻלָּה בְּיוֹתֵר הוּא לִתֵּן הַכֶּסֶף בַּבַּנְק...

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

תמיד מספרים – מעשה שהיה...

יברך את הנערים...

כַּאֲשֶׁר נִפְתְּחָה תַּחֲנַת "טִפַּת חָלָב" שֶׁל "הַדַּסָּה" בִּרְחוֹב חַבַּ"ד בָּעִיר הָעַתִּיקָה, הֶזְמַן רַבָּה שֶׁל הָעֵדָה הַחֲרֵדִית בִּירוּשָׁלַיִם הָר' יוֹסֵף חַיִּים זוֹנֶנְפֶלְד זצ"ל לְבַקֵּר בַּתַּחֲנָה וְלַעֲמֹד מִקָּרוֹב עַל פְּעֻלָּתָהּ. עֶצֶם הַמְּשָׂג שֶׁל טִפּוּל רְפוּאִי - צִבּוּרִי תְּמִידִי בִּילָדִים, הָיָה חִדּוּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל הַיָּמִים הַהֵם לִפְנֵי כְּמֵאָה שָׁנָה.

לֹא הָיְתָה זוֹ מְלָאכָה פְּשׁוּטָה לְהַחְדִּיר אֶת חֲשִׁיבוּת הַהִיגְיֵנָה (נִקָּיוֹן אִישִׁי) הַמִּשְׁפַּחְתִּית לַבָּתִּים הַשַּׁמְרָנִיִּים (לֹא אוֹהֲבִים דְּבָרִים חֲדָשִׁים) שֶׁבַּחֲצֵרוֹת הַמִּקְפָּרִים שֶׁל הָעִיר הָעַתִּיקָה...

כַּאֲשֶׁר הָרַב שֶׁהָיָה מֻטְרָד וְעָסוּק יוֹם יוֹם בִּבְעָיוֹת מְצוּקָתָם וַעֲנִיּוּתָם שֶׁל יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל, שָׁמַע עַל פְּתִיחַת הַתַּחֲנָה שֶׁל "הַדַּסָּה", הִתְיַחֵס בְּחִיּוּב רַב לְתוֹעֶלֶת שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְהָבִיא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְּקִים בְּדַלּוּתָם, וּבְאַחַד הַיָּמִים עָרַךְ בִּקּוּר בַּמָּקוֹם כְּדֵי לַעֲמֹד מִקָּרוֹב עַל דֶּרֶךְ הַפְּעֻלָּה שֶׁל הַתַּחֲנָה, וּבְאֵיזוֹ מִדָּה הִיא מְמַלֵּאת אֶת תַּפְקִידָהּ לְשַׁפֵּר אֶת מַצַּב בְּרִיאוּתָם שֶׁל יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל.

בְּבִקּוּרָיו הַתִּכּוּפִים שֶׁל הָרַב הָיָה תָּמִיד מְעוֹדֵד אֶת הָעוֹבְדוֹת וּמַמְרִיץ אוֹתָן לֹא לְהֵרָתֵעַ מִקְּשָׁיִים, בְּהַסְבִּירוֹ כִּי הֵן מַצִּילוֹת בְּכָךְ דּוֹרוֹת שֶׁל יְהוּדִים. וְאָמְנָם אַחֲרֵי תְּקוּפָה שֶׁל עֲבוֹדָה מְאֻמֶּצֶת יָרְדָה בְּצוּרָה נִכֶּרֶת מִסְּפַר הַמַּחֲלוֹת וּתְמוּתַת יְלָדִים. אֶחָד הַפְּרָטִים הַמַּעֲנְיְנִים הוּא, כִּי חֵלֶק מֵהַנָּשִׁים הָאַשְׁכְּנַזִּיּוֹת הִתְנַגְּדוּ בְּתֹקֶף לִשְׁקִילַת הַתִּינוֹקוֹת בְּטַעֲנָה כִּי "אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה לֹא בַּדָּבָר הַשָּׁקוּל וְלֹא בַּדָּבָר הַמָּדוּד וְלֹא בִּדְבַר הַמָּנוּי... עַד שֶׁנִּתְקַבֵּל פְּסַק הֲלָכָה מִמּוֹרֵנוּ, כִּי אֵין הַכַּוָּנָה לְעִנְיָנִים הַקְּשׁוּרִים עִם מַצּוֹת "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם" וְאֵין עֲלֵיהֶם לַחֲשֹׁשׁ כְּלָל... (הָאִישׁ עַל הַחוֹמָה ח"ב)

מעשי ניסים

אלעזר איש בירתא, כד הוו חזו ליה (כאשר היו רואים אותו) גבאי צדקה, הוו טשו מיניה (היו מתחבאים ממנו) דכל מאי דהוה גביה יהיב להו (שכל מה שהיה אצלו היה נותן להם). יומא חד, הוה סליק (היה עולה) לשוקא, למיזבן נדוניא לברתיה (לקנות נדוניה לביתו) חזיוהו (ראו אותו) גבאי צדקה, טשו מיניה (התחבאו ממנו).

אזל ורהט בתרייהו (הלך ורץ אחריהם). אמר להו "אשבעתיכו במאי עסקיתו" (משביע אני אתכם שתגלו לי עבור מה אתם אוספים) אמרו ליה "ביתום ויתומה". אמר להן "העבודה (נשבע אני) שהן קודמין לבתי". שקל כל דהוה בהדיה (לקח כל מה שהיה אצלו) ויהב להו (ונתן להם). פש ליה חד זוזא (נשאר לו זוז אחד) זבן ליה חיטי (קנה חיטים) ואסיק שדייה באכלבא (ועלה והשליכם באוצר התבואות).

אתאי דביתהו (אשתו הגיעה) אמרה לה לברתיה (אמרה לה לביתו) "מאי אייתי אבוך?" (מה הביא אבא שלך?) אמרה לה "כל מה דאייתי באכלבא שדיתיה" (כל מה שהביא השליך באוצר התבואה) אתיא למיפתח בבא דאכלבא (באה לפתוח את דלת האוצר) חזת אכלבא דמליא חיטי (ראתה שהאוצר מלא חיטים) וקא נפקא בצינורא דדשא (ויצא חיטים מחור הדלת) ולא מיפתח בבא מחיטי (ומרוב חיטים לא נפתח הדלת). אזלא ברתיה לבי מדרשא (הלכה ביתו לבית המדרש) אמרה ליה "בא וראה מה עשה לך אוהבך (ה')" אמר לה "העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל". (תענית כד.)

כדרך השומרים

סִפֵּר הָר' זִלְבֶּרְשְׁטֵין - מַעֲשֶׂה בְּאָדָם שֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַחֲבֵרוֹ וּלְהַעֲבִיר מִזְוָדָה מֵהַתַּחֲנָה הַמֶּרְכָּזִית בִּירוּשָׁלַיִם לִבְנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, הַנִּמְצָא בִּבְנֵי בְּרַק. הָאִישׁ הִנִּיחַ אֶת מִזְוָדַת חֲבֵרוֹ בְּיַחַד עִם שֶׁלּוֹ עַצְמוֹ בְּתָא הַמִּטְעָן וּבְבוֹאוֹ לְקַחְתָּם מִתָּא הַמִּטְעָן גִּלָּה לְתַדְהֵמָתוֹ שֶׁרַק מִזְוָדַת חֲבֵרוֹ אֵינוֹ בְּנִמְצָא.

בַּעַל הַמִּזְוָדָה טָעַן שֶׁהִנִּיחַ בְּתוֹךְ הַמִּזְוָדָה חֲנֻכִּיָּה יִקְרַת עֵרֶךְ, וְהֵיוֹת וְלֹא שָׁמַר חֲבֵרוֹ בְּמָקוֹם שָׁמוּר (תָּא הַמִּטְעָן אֵינוֹ מָקוֹם שָׁמוּר) חַיָּב הוּא לְשַׁלֵּם לוֹ עַל פְּשִׁיעָתוֹ.

הָרַב פָּסַק שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. אֵין הַסִּבָּה מִשּׁוּם שֶׁמַּנִּיחַ הוּא עַצְמוֹ כָּךְ אֶת חֲפָצָיו, מִשּׁוּם שֶׁרַשַּׁאי הָאָדָם לְנָהֹג כָּךְ בְּחֲפָצֵי עַצְמוֹ אֲבָל לֹא בְּחֲפָצֵי חֲבֵרוֹ (וְכֵן אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי כָּאן "נַתְנֵן בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֵג לִתֵּן שֶׁלּוֹ אִם הָיָה רָאוּי לִשְׁמִירָה פָּטוּר וְאִי לֹא חַיָּב") - אֶלָּא הַטַּעַם שֶׁהוּא פָּטוּר הוּא מִשּׁוּם שֶׁבְּיָמֵינוּ כָּךְ נָהֲגוּ כָּל הָעוֹלָם - לְהַנִּיחַ מִזְוָדוֹת בְּתָא הַמִּטְעָן וּבְעֶצֶם נִמְצָא שֶׁשָּׁמֵר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים...

כדרך השומרים

מַעֲשֶׂה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁלֹּא נָעַל אֶת דֶּלֶת בֵּיתוֹ בְּלֵיל הַסֵּדֶר כַּנָּהוּג בְּכָל בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵקְבוֹת כָּךְ גָּנְבוּ גַּנָּבִים פִּקָּדוֹן שֶׁהָיָה מֻנָּח אֶצְלוֹ. הִתְעוֹרְרָה שְׁאֵלָה הַאִם פָּשַׁע בְּכָךְ שֶׁלֹּא נָעַל אוֹ שֶׁהָיָה יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל כָּךְ שֶׁהָיָה זֶה לֵיל שְׁמוּרִים וְשָׁמַר כְּדֶרֶךְ כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא נוֹעֲלִים אֶת בֵּיתָם.

הָר' אֶלְיָשִׁיב זצ"ל פָּסַק שֶׁהַמִּנְהָג הַנָּ"ל הוּא כְּלַפֵּי חֲפָצֵי הָאָדָם עַצְמוֹ וְלֹא עַל פִּקָּדוֹן שֶׁל אַחֵר הַשָּׁמוּר אֶצְלוֹ. הַשּׁוֹמֵר הָיָה צָרִיךְ לִשְׁאֹל אֶת בַּעַל הַפִּקָּדוֹן אִם יָכוֹל לִנְהֹג כָּךְ גַּם בְּפִקָּדוֹן, וְאִם לֹא שָׁאֲלוּ אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אחיה ידע
• דגמבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה כג

פרק המפקיד

שומר כספים שמשתכר בפורים נחשב פשיעה

שאלה: השתכר ואיבד כסף שאסף לבני ישיבה האם חייב לשלם?

תשובה: אפילו אם יש מצוה להשתכר בפורים (עי' שו"ע ס' תרצ"ה), בכל זאת, כל זמן שיש לו כסף של אחרים בידו אסור לו להשתכר (עי' "ביאור הלכה" שם בשם "חיי אדם" שאסור להפסדי שום מצוה), ונחשב לפשיעה וחייב לשלם. (תשובות הרה"ג ר' יהודה אריה הלוי דונר שליט"א)

מתי זה משנה אם הולכים עם חליפה קצרה או ארוכה?

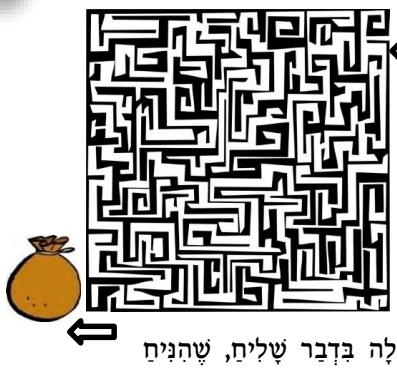

מצא את הדרך אל הכסף המוטמן

סִפֵּר הגאב"ד שֶׁל הָעֵדָה הַחֲרֵדִית, רַבִּי יִצְחָק טוּבְיָה וַיְס שְׁלִיטָ"א:

הָיָה לִי פַּעַם דְּבַר פֶּלֶא עִם הָאַדְמוֹ"ר מָהָר"שׁ מִבָּאבּוֹב זצ"ל.

בֶּהֱיוֹתִי בְּ'אַנְטְוֶרְפֶּן' הִגִּיעָה לְפָנַי שָׁאֵלָה בְּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה: יְהוּדִי אֶחָד שָׁלַח סְכוּם כֶּסֶף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי 'שָׁלִיחַ', הַשָּׁלִיחַ הָיָה שׁוֹמֵר חִנָּם.

הַלָּה הִכְנִיס אֶת הַכֶּסֶף לְכִיס מִכְנָסָיו, וּלְפֶתַע שָׂם לֵב שֶׁאֵי מִי הִצְלִיחַ לִגְנֹב מִמֶּנּוּ אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף. הִסְבִּירוּ לִיהוּדִי שֶׁמִּסְתַּבֵּר, שֶׁאִם לָבַשׁ מְעִיל אָרֹךְ שֶׁשּׁוּלָיו מְכַסִּים אֶת כִּיס הַמִּכְנָסַיִם - אֵין זוֹ פְּשִׁיעָה, אַךְ אִם לָבַשׁ מְעִיל קָצָר - נֶחֱשָׁב הַדָּבָר כִּפְשִׁיעָה.

בְּאוֹתוֹ יוֹם בּוֹ פָּסַקְתִּי אֶת אוֹתוֹ פֶּסֶק, הִגִּיעַ הָרַבִּי מִבָּאבּוֹב זצ"ל לְאַנְטְוֶרְפֶּן וּבָא לְבַקֵּר בְּבֵיתִי. בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים סִפֵּר מַעֲשֶׂה אָרֹךְ שֶׁאֵרַע בְּ'גָּלִיצְיָה', בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל הג"ר אַרְיֵה לֵיב הוֹרְוִיץ זצ"ל, אב"ד סְטְרִיא וּבַעַל שׁו"ת 'הָרֵי בְּשָׂמִים'. הִגִּיעָה לִפְנֵיהֶם שְׁאֵלָה בִּדְבַר שָׁלִיחַ, שֶׁהִנִּיחַ בְּמִכְנָסָיו סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל שֶׁל 'חֶבְרָה' מְסֻיֶּמֶת, וּצְרוֹר הַכֶּסֶף נִגְנַב מִמֶּנּוּ. בַּעֲלֵי הַחֶבְרָה תְּבָעוּהוּ, וְקָבְעוּ בֵּית דִּין שֶׁאֵין זוֹ פְּשִׁיעָה. אוּלָם הַתּוֹבְעִים חָזְרוּ וְטָעֲנוּ כִּי מָרָן הֶחָתָם סוֹפֵר זי"ע חִיֵּב בִּכְהַאי גַּוְנָא (עי' שו"ת חת"ס חו"מ סי' קסח), וְאָמְרוּ הַבֵּית דִּין, שֶׁמִּמֶּנּוּ אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא רְאָיָה, כִּי הוּא דִּבֵּר בְּ'פְּרֶשְׁבּוּרְג' שֶׁשָּׁם לָבְשׁוּ מְעִיל קָצָר, וְלָכֵן שָׁם נֶחֱשָׁב הַנָּחַת כֶּסֶף בַּכִּיס הַמְכַנְּסַיִם כִּפְשִׁיעָה, מָה שֶׁאֵין כֵּן בַּ'גָּלִיצְיָה' שָׁם הָלְכוּ בִּמְעִיל אָרֹךְ, שׁוּב אֵין נֶחֱשָׁב הַדָּבָר כִּפְשִׁיעָה, כֵּיוָן שֶׁכִּיס הַמְכַנְּסַיִם מְכֻסֶּה בִּמְעִיל.

כְּשֶׁסִּיֵּם לְסַפֵּר אֶת דְּבַר הַמַּעֲשֶׂה, אָמַרְתִּי לְפָנָיו בְּהִתְרַגְּשׁוּת שֶׁהַיּוֹם מַמָּשׁ בָּאָה לִפְנֵי שְׁאֵלָה כְּזֹאת וְכָךְ פָּסַקְתִּי. סִיֵּם רַבֵּנוּ שְׁלִיטָ"א בְּצַחוּת וְאָמַר "דָּאס אִיז א באבוב'ער מוֹפֵת" (זֶה מוֹפֵת בּוֹבּוּבָּאִי)...

חידה: כתוב בספר משלי פרק ד' פסוק יט "כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק: צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם הַכִּסֶּא יָבֹא בֵיתוֹ":
חז"ל **דרשו** שזה הולך על התקופה שה' (האיש) כאילו עזב את בית המקדש (בביתו) ולקח את נפשות הצדיקים (הכסף) וכו'
איזה דין מתוך הסוגיה מרומז בפסוקים אלו על פי הפשט?

- בספר ברכות שמים וז"ל: הכלי חמדה (ויקהל) הביא דברי הרד"ק בס' מלכים שהביא תוספתא שאמר אלישע אל האשה שעשה לה נס השמן, ששמן זה פטור מן המעשר לפי שאינו שמן טבעי אלא "דמן ניסא הוא", וקשה מהא דאיתא בסוגיין ההולך למוד גורנו אומר וכו' התחיל למוד אומר וכו', ופסקה הרמב"ם בהלכותיו ובכס"מ הביא דברי הרמב"ן דברכה זו היא דוקא בהולך להפריש תרומה ומעשרות ע"ש, הרי מבואר דבגורן זה שחלה בו ברכה הוא חייב להפריש תרומה ומעשרות אף על התוספת שבאה על ידי הברכה. ותירץ הכלי חמדה שם, דאותו השמן הטבעי שהיה לאשה מקודם, עישרורו כבר, ולכן א"צ לעשר השמן שניתוסף כי הוא שמן נס, אבל אם השמן הטבעי לא עישרורו עדיין, היו צריכים לעשר באמת הכל, גם אותו שניתוסף ונתברך.
אמנם בלא"ה נראה לחלק בזה באיזה אופן באה התוספת והברכה, שאם בא בדרך הטבע, כמו לעיל פקע כדא מחמת שתפחו הטים ודחקו בכד, וכן בברכת הבא למוד גורנו שמתרבה ונראה בדרך הטבע לפיכך הכל מחוייב בתרומות ומעשרות. לא כן אם הריבוי בא בדרך נס גלוי, שהשפע הוא חוץ לדרך הטבע, כמו בשמן של אלישע, אז אעפ"י שנקרא על שם הדבר שמתרבה ממנו מ"מ פטור ממעשר, דלא חייבה תוה"ק כ"א היוצא השדה שנה שנה, ואין בכלל זה דבר חדש שצומח אח"כ מזה אם כי נקרא שמו עליו.
- בשם הר' אלישיב כתבו שזה לא נחשב בכלל נס (לא שזה נס שאינו ניכר בטבע).

דברי חכמים כדרבונות...

...ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים. וכן הוא אומר (משלי כב-כ) **"הֲלֹא כָתַבְתִּי לְךָ (שלשום) שָׁלִישִׁים בְּמוֹעֲצוֹת וָדָעַת. לְהוֹדִיעֲךָ קֹשְׁטְ אִמְרֵי אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ"** (רמב"ם הל' תמורה פרק ד' הלכה י"ג):

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אגדות התלמוד סוגיה כד **פרק המפקיד**

חמשה מעשיות שהיו

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

התמצאות בשבילי הגמרא

ואלה המשפטים אשר תתבלבלו...

לפניכם ב' משימות!

א. סמן את המשפטים של סיפור: 1. צריפא דאורבני - באדום, 2. לא ידענא היכא אותבינהו - בכתום, 3. קרטליתא - בצהוב, 4. אפוטרופוס - בכחול, 5-1. הכשות - בוורוד

ב. תרגם את ביאור המילה בארמית המסומנת, על הקו שמתחת למילה.

אמר אנא לבקרא מסרתיה אמר לא א"ל מהאי רמי ומהאי לא תירמי אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין

נורא פשיעותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב אמר רב עמרם היכי נדיינו דייני להאי דינא אמר

רבא היכי נדיינו דייני להאי דינא אמר רמי בר חמא היכי נדיינו דייני להאי דינא אמרה לא אמר לי דלאו

דידיה נינהו דאקברינהו א"ר סמא בריה דרבא דהוה שיכרא חלא אשלמינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא

ואיגנוב אתא לקמיה דרבא בדלא שהא בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא ההוא אפוטרופא דיתמי דזבן

להו תורא ליתמי ומסריה לבקרא לא הוו ליה ככי ושיני למיכל ומית ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה ההוא

גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה הוה

ליה לדידיה נמי כריא דכשותא א"ל לסרסיה מהאי רמי אזל רמא מאידך הלכך מישתבע איהו דלא הוה ידע

ומשלם בקרא דמי בשר בזול ואי דשהא שיעור לאיתויי ליה ולא אייתי ליה גלי אדעתיה דניחא ליה ואיכא

דאמרי אע"ג דלענין נורא פשיעותא היא לענין גנבי נטירותא היא ותחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור

והילכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי מודעינן ליה מידע ידע דמקח טעות הוי מכדי בקרא שומר

שכר דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני מריה דתורא קטעין איבעי ליה לאודועי נימא לה לאימיה זילי שלימי נימא

ליה אמאי לא אמרת לה נימא ליה לאפוטרופא זיל שלים נימא ליה לבקרא זיל שלים

נימא ליה לדידיה זיל שלים נימא ליה לדידיה זיל שלים נימא ליה לסרסיה זיל שלים סוף סוף מאי פסידא איכא והא

קא משתרשי ליה רב אשי אמר בכיסי ומשלם ליה דמי כיסי אותבינהו בצריפא דאורבני איגנוב אי איכא פסידא דיתמי

הכי נמי והכא במאי עסקינן דליכא פסידא דיתמי דאשכחוהו למריה דתורא ושקול יתמי זוזי מיניה א"ל הב לי זוזאי

א"ל כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים א"ל לא ידענא היכא אותבינהו אלא אמר רבא משתבע איהו דהנהו זוזי

אשלמינהו לאימיה ומשתבעא אימיה דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב ופטור אלא מאן קא טעין אמר אנא

אמרי ליה מהאי רמי אמר אנא בהדי תורי אוקימתיה אוכלא שדאי ליה לא הוה ידעינן דלא אכל

אמר כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד אמר כ"ש דכי אמינא לה דדידי נינהו טפי מזדהרא בהו

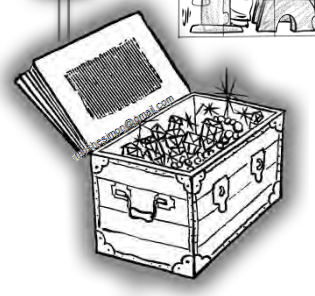

אחיה ידע

אוצרות התלמוד סוגיה כד **פרק המפקיד**

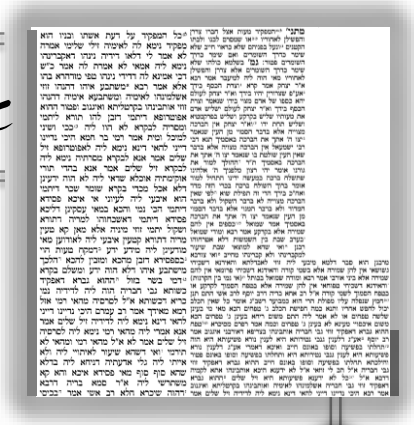

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **גבר, ספסר, כרי** מקורם בארמית או לשון חז"ל.

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____

ידיעת והבנת הגמרא

ספר הטענות

זיל שלים!

למה שישלם מי שאומר "לא ידענא" _____

למה על הבן לשלם בהתחלה? _____

למה על האם לשלם? _____

למה שוב פונים לבן שישלם? _____

למה על האפוטרופוס לשלם? _____

למה על הבוקר לשלם? _____

למה שישלם לבעל השור שהפסיד לעצמו? _____

למה שישלם בעל הכשות _____

למה שישלם השרת של בעל הכשות? _____

ספר התירוצים (ספר מוכר...)

מי טוען ומה טוען?

- לא ידענא היכן אותבינהו ◄
- כל המפקיד על דעת אשתו ובני ביתו הוא מפקיד ◄
- לא אמר ליה דלאו דידיה נינהו ◄
- כל שכן דכי אמינא דדידי נינהו טפי מזדהרא בהו ◄
- אנא לבקרא מסרתיה ◄
- אוכלא שדאי ליה ◄
- לא אמר לי מהאי רמי ומהאי לא תרמי ◄
- אנא אמרי ליה מהאי רמי ◄

- ◆ *בעל הכשות*
- ◆ *סריסו של בעל הכשות*
- ◆ *הבוקר*
- ◆ *האפוטרופוס*
- ◆ *הבן*
- ◆ *האמא*
- ◆ *היתומים*
- ◆ *השומר*

ציין באדום: באיזה תירוץ מתחשבים (אפילו חלקית)?

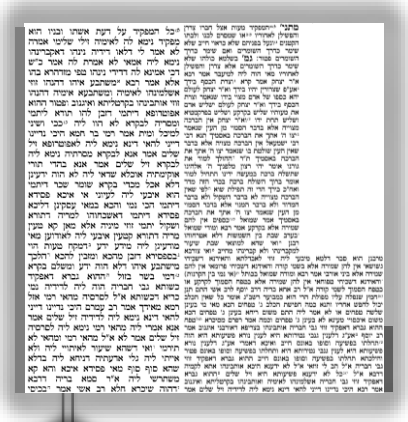

אוצרות התלמיד סוגיה כד **פרק המפקיד**

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- איך יתחייב הבוקר לבעל השור הרי אין הוא שומר שלו כלל?

_____

- למה פסק רמי בר חמא שהבוקר ישלם רק דמי בשר בזול?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- כשמותר למסור לשומר אחר (כמו לבני ביתו), מה הדין כאשר השומר השני פושע ואין לו מה לשלם?

_____

- איך נסביר את שבועת הבן שמסר לאימו לפי הנ"ל?

_____

- למה לא ניתן לחייב את הסריס משום מזיק או את השומר משום "נהנה"?

_____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִרְכָתָה כַּסֶּף וְכַמֶּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד מסוגייתנו? _____

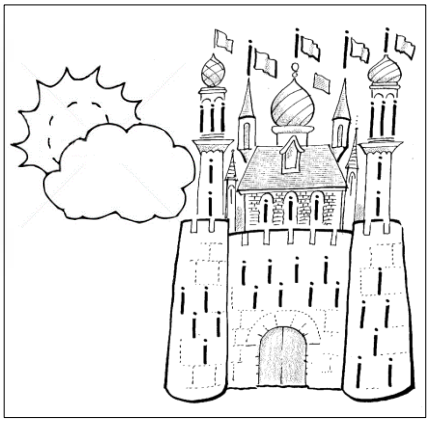

תמונה

מה הקשר לסוגייתנו?

_____

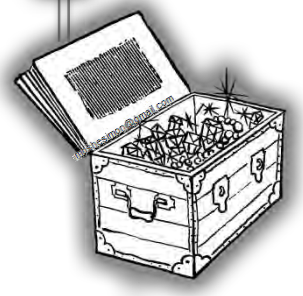

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה כד **פרק המפקיד**

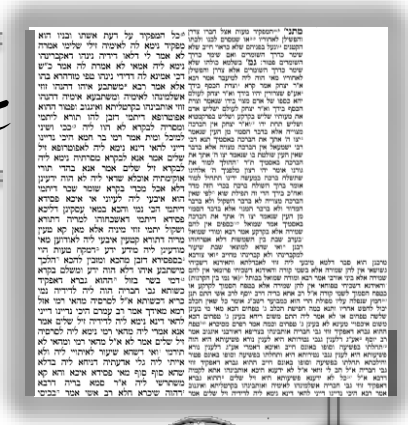

העמק דבר

יָהֵב בְּכִמְעָא לְבַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

אָחוּדָה נָא לָכֶם חִידָה

דבר והיפוכו: היכן מצינו בדף **מב** אדם שאם יתעכב יתחייב, ואדם שאם יתעכב יהיה פטור.

זהה את המקר(ה)א מהתורה

ג' דמויות (פלוני אלמוני ופלמוני) ושופט.
פלוני: "זו לא אשמתי. זו אשמת אלמוני."
הדמות אלמוני: "זו לא אשמתי, זו אשמת פלמוני."
השופט: "אם נאמר לפלמוני – אתה אשם!, יאמר, מי אמר להם לשמוע בקולי?"
השופט: "בכל זאת, פלמוני - אתה אשם!" (עפ"י סנהדרין כט.)

נקד את המשפט הבא (ואמור אותו תוך ג' שניות...☺):

כשביקר אדון בקר הבוקר בבוקר הקר התברר שלא ביקר הבקר.

1. מי אני?

לא אמרו מזה תשיל
ובכל זאת אותי השיל
אני בן ארבע אותיות
אני גורם מצב רוח נאות
אני לא שייך אצל היתומים
אני קיים כי כולם צודקים
בסיפור סביב ישנם שלושה צדדים
בגללי כולם מרוויחים וכולם מפסידים
במשפט הזה אני רמוזה, מי יודע

2. מי אני?

אני מתחיל באות כ'
ואוהבים אותי אנשים נשים ובעיקר טף
בסוגיה הניחו אותי במקום לא מתאים
ואני באמת לא גודל על העצים
בדרך כלל אני מפסולת נברר
ומשתמשים בי עבור שכר
למי אני שייך לא היה מובן
אני קיים גם בשחור וגם בלבן!
בפורים איתי מצוות עושים ואני גורם לאנשים סחרור

3. מי אני?

אני מופיע בדף מב. וגם במב:
פעם ראשונה - אחד, פעם שניה - שתים
פעם אחרי שסיימו - פעם לפני שהתחילו
פעם לאכילה - פעם לשתיה
פעם גדלתי - פעם נעלמתי
הקצה הראשון מעשר הפנים
מי אני

תמיד מספרים

מפענח נעלמים

"זהו, פיענחתי!" קרא מנשה.
"פתק א' קשור למסכת ברכות והפתק השלישי הוא פשוט לשון הרע על מישהו! השני והרביעי אין לי מושג"
"תן לי לראות. אני חושב שאתה פשוט טועה." אמרתי לו.
כבר עברו מספר ימים מאז שמצאנו את הפתקים הישנים האלו בחורבה של בית כנסת עתיק. שמענו שפעם היה כאן תלמוד תורה.
הכתב על הפתקים היה מאד לא ברור ומלא קשקושים. לא הצלחנו לזהות את הכתוב בהם והסתקרנו מאד לדעת.
כך בערך נראים ארבעת הפתקים:

כתב מס' 1

כתב מס' 2

בפתק אחד זיהינו בערך את המילים הבאות: **יתחיל ידיעת להרגיז בבוקר משיכיר – / ובשני: אל תבך.**
לאחר שעות של מחשבה חשב מנשה שהצליח לפענח את הכתב, וכך הסביר.
מדובר כאן בתחילת זמן קריאת שמע של בבוקר, וכנראה נכתב על ידי תלמיד שלמד ענין זה במסכת ברכות. המילה הראשונה **יתחיל** – פירושו התחלת זמן קר"ש. **ידיעת** – פירושו מצוות ידיעת ה' הקשור עם מצוות אחדות ה' שבפסוק הראשון של קריאת שמע. **להרגיז** – על פי מה שאמר חז"ל בגמרא במסכת ברכות "לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע. נצחו מוטב ואם לאו – יקרא קריאת שמע...". **בבוקר** – הכוונה לזמן קריאת שמע של הבוקר, **ומשיכיר** – הרי זה פשוט לפי הנאמר במשנה השניה של מסכת ברכות שהזמן הוא משיכיר בין תכלת ללבן...
"איך תסביר את הפתק השני –אל תבך"? שאלתי אותו, ולא היה לו מה לענות.

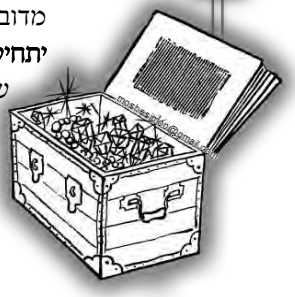

אחיה ידע
• דגמבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה כד **פרק המפקיד**

"אולי הכוונה שלא כדאי לבכות בזמן קריאת שמע?..." פלט במבוכה.

הפתק השלישי היה ממש קשה לקריאה.

מנשה היה בטוח שיש כאן מידע על אדם רע מעללים, וכך הסביר. כתב מס' 3

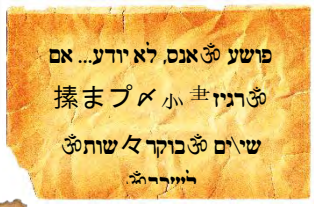

נכתב כאן שהאדם המסויים הזה הוא פושע, אנס, לא יודע ללמוד (או משהו אחר), אם תרגיז אותו זה לא יהיה כדאי, הוא גם לא מצחצח שיניים בבוקר, ונוהג לשתות לשכרה...

"לא נראה לי שזה הכוונה" אמרתי לו.

אני חושב שפשוט למדו כאן את פרק המפקיד... ועשו לעצמם סימנים לזכירה... כתב מס' 4

התוכלו להסביר את ארבעת הפתקים?

⊙ נקודות למחשבה:

- מה הקשר והמכנה המשותף בין חמשת מעשיות אלו?

נימא ליה לסריסיה... עיין סיפור ה'בן איש חי' בדף לז (היין והצרור - עמ' 112) וחשוֹב:

- האם פשע בעל בית המלון? האין חיובו זה תלוי אם הוא ש"ש או ש"ח? האם בעל בית המלון נחשב שומר שכר? אם שירות מסופק על ידי המלון האם זה שומר שכר?
- אם פשע האם יכול להשתמט בטענה שרוצה למסור לשנים ביחד. האם הטענה המתוכמת הזו נכונה? הרי לא בא מצד החזרה אלא על שפשע וטענה זו אינה דורשת שהשני יהיה נוכח? (ע"ע הערת הר' זילברשטיין והגר"ח שליט"א על סיפור זה)

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
איך יתכן ששומר העלה את הבהמה לראשי צוקין וזה לא יחשב פשיעה?

מגיד מישרים – אש בפיקדון, התחמקות מאחריות והטלתה על אחרים

לגבי נורא פשיעותא היא

רבי אברהם שאג

• סָח רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זוֹנְנְפֶלְד עַל מוֹרוֹ רַבִּי אַבְרָהָם שָׁאַג גאב"ד קוֹיבֶּרְסְדוֹרְף, אֲשֶׁר רַבִּים הָיוּ מִשְּׁלִישִׁים בְּבֵיתוֹ פִּקְדוֹנוֹת עֵקֶב נֶאֱמָנוּתוֹ הָרַבָּה. דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ הָיְתָה, שֶׁהָיָה ר' אַבְרָהָם שָׂם מְזוּזָה בְּכָל פִּקָּדוֹן וּפִקָּדוֹן. טַעְמוֹ וְנִמּוּקוֹ עִמּוֹ, שֶׁמָּא תֵּאָרַע חְלִילָה דְּלִקָּה בְּשַׁבָּת, וּבְדֶרֶךְ זוֹ יוּכַל לְהַצִּיל אֶת הַפִּקְדוֹנוֹת כַּמְּבֹאָר בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן של"ד. (לַפִּיד אֵשׁ יב)

♦ אם פרצה שריפה בשבת ועליו להציל פקדונות וגם ספר תורה מה עליו לעשות קודם? המ"ב בסי' של"ג סק"ל מביא בשם אחרונים שאם יש ס"ת להציל בשבת הרי זה לפני הצלת הפקדונות. דנו הפוסקים מה הדין כאשר פרץ שריפה במקום השמירה והשומר הציל ספר תורה משריפה ועקב כך לא הספיק להציל את הפיקדון שהופקד אצלו, האם נחשב הדבר לאונס או לא?

♦ פַּעַם פָּרְצָה דְּלֵקָה בָּרְחוֹב שהח"ח דָּר בּוֹ. נִכְנְסוּ לְהוֹדִיעַ להח"ח הַיָּשִׁישׁ. נִבְהָלִים וְנִסְעָרִים הִתְחִילוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ לִצְרוֹר אֶת חֶפְצֵיהֶם בַּעֲלֵי הָעֵרֶךְ. וְאִלּוּ הח"ח הוּא לְבַדּוֹ נִשְׁאַר שֶׁקֶט וּמְהַרְהֵר, כְּאִלּוּ מִתְאַמֵּץ לְהִזָּכֵר בִּדְבַר מָה, אִישׁ לֹא יָדַע סִבָּתָהּ שֶׁל תּוֹפָעָה מוּזָרָה זוֹ. עָבְרוּ חָמֵשׁ דַּקּוֹת, עֶשֶׂר, והח"ח עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וּמְהַרְהֵר, מְאַמֵּץ אֶת זִכְרוֹנוֹ. וְתוּגָה עוֹטָה אֶת פָּנָיו הַמְּאִירוֹת.

לְפֶתַע הוּא מִתְעוֹרֵר, הַבָּעָה שֶׁל סִפּוּק נִגְלֵית עַל פָּנָיו, הוּא מִקְרֵב כִּסֵּא לָאַצְטַבָּא, בִּזְרִיזוּת מְטַפֵּס, פּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ, מוֹרִיד שָׁעוֹן קָטָן מַכְנִיסוֹ לַכִּיס, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן מַתְחִיל לֶאֱסֹף אֶת חֶפְצֵי הָעֵרֶךְ שֶׁלּוֹ וּלְצָרְרָם.

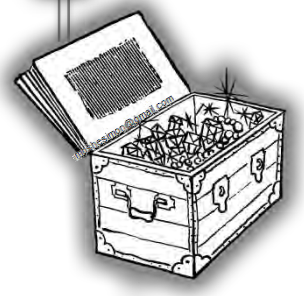

אוצרות התלמוד סוגיה כד **פרק המפקיד**

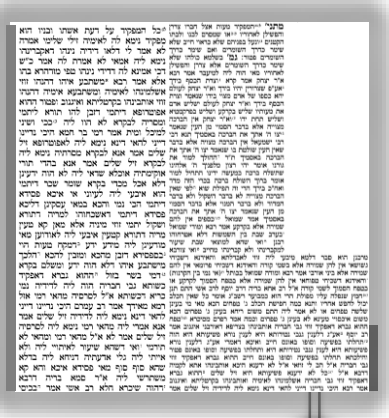

לְאַחַר מִכֵּן הִסְבִּיר הח"ח אֶת פֵּשֶׁר הַדָּבָר: בְּחוּר מֵהַיְשִׁיבָה הִפְקִיד אֶצְלוֹ אֶת שְׁעוֹנוֹ, בָּרוּךְ ה' מְצָאתִיו, בְּתוֹר נִפְקַד מְחֻיָּב אֲנִי בִּשְׁמִירָתוֹ!!! בְּשָׁעָה שֶׁכָּל אֶחָד הִשְׁתַּדֵּל לְהַצִּיל כְּפִי יְכָלְתּוֹ אֶת רְכוּשׁוֹ, דָּאַג הַחֻפָּץ חַיִּים לְהַצִּיל רֵאשִׁית כֹּל אֶת רְכוּשׁ הַזּוּלַת... (הח"ח וּפְעָלָיו ח"ג, קה).
[בְּסִימַן ש"ג בחו"מ פּוֹסֵק הַשָּׁ"ךְ שֶׁשּׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁהִצִּיל קֹדֶם אֶת חֲפָצָיו וְלָכֵן נִשְׂרַף הַפִּקָּדוֹן חַיָּב לְשַׁלֵּם וְכֵן הַדִּין בְּשַׁ"ח, אוּלָם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים בְּשׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁאֵינוֹ חַיָּב].

• כל לא ידענא פשיעותא היא...

בגמרא (גיטין דף לה.) מסופר: דאמר רב כהנא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב:
מעשה באדם אחד בשני בצורת, שהפקיד דינר זהב אצל אלמנה והניחתו בכד של קמח ואפאתו בפת ונתנתו לעני.

לימים בא בעל הדינר ואמר לה "הבי לי דינרי". אמרה ליה: יהנה (יועיל) סם המות באחד מבניה של אותה אשה (ימית את אחד מבניי), אם נהניתי מדינרך כלום. (היא היתה פטורה מלהישבע וחייבת לשלם כדין האומר "לא ידענא", אולם בכל זאת נשבעה)
אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת אחד מבניה. וכששמעו חכמים בדבר אמרו "מה **מי שנשבע באמת** כך, הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה". מאי טעמא איענשה? (מדוע קבלה עונש אם לא נשבעה על שקר?) דאישתרשי לה מקום דינר (ואכן נהנתה מהדינר). ומאי (מדוע אמרו) "**מי שנשבע באמת**"? כמי שנשבע באמת (התכוונו).

פסידא דיתמי

בָּעִיר קוֹבְנָה הָיָה בֵּית כְּנֶסֶת פְּרָטִי, שֶׁמִּתּוֹ בְּעָלָיו וְנָפַל בִּירֻשָּׁה לִיתוֹמִים קְטַנִּים. כְּשֶׁר' יִשְׂרָאֵל סָלַנְטֶר הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּבֵית כְּנֶסֶת זֶה, לֹא הָיָה נוֹטֵל יָדָיו בַּמַּיִם שֶׁבְּכִיּוֹר, כִּי אִם מִשַּׁפְשְׁפָן קְצָת. הוּא הִסְבִּיר אֶת מִנְהָגוֹ, הֱיוֹת וְהִבְחִין שֶׁהַמַּיִם הַנִּפְשָׁכִים מֵהַכִּיּוֹר קוֹלְחִים עַל גַּבֵּי הַקִּיר וְגוֹרְמִים נֶזֶק, וְאִלּוּ "יְתוֹמִים לָאו בְּנֵי מְחִילָה נִנְהוּ". (תְּנוּעַת הַמּוּסָר לֹא)
וַיֹּאמֶר ה' אֶל קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי. (בראשית ד, ט)

חשיבות מיוחדת נודעת לפעם הראשונה שמוזכר ענין מסויים בתורה (עי' ספר מחשבות חרוץ מהר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל - אות יט).
והנה, הפעם הראשונה שמוזכר ענין שמירה בתורה מלמדנו את מהות מלאכת השמירה, והוא, שלא יתכן לומר "לא ידעתי" כאשר הוטל על האדם לשמור ורק משום שטוען "השומר אחי אנכי" ואין הוא שומר כלל יכול לומר "לא ידעתי"... וכמו שאמרו בסוגיין "כל לא ידענא פשיעותא היא..."
וזהו אומרו "לא ידעתי - השומר אחי אנכי" דהיינו שיכולני לומר לא ידעתי רק משום שאין אני שומר שלו אבל אם הייתי שומר לא הייתי אומר לא ידעתי... (הגר"ח קנייבסקי שליט"א בטעמא דקרא)

לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי.

במדרש תנחומא ביאר שכוונת קין היתה לומר "אתה הוא שומר כל הבריות ואתה מבקשו מידי?"
ומבאר המדרש: משל למה"ד? לגנב שגנב כלים בלילה ולא נתפש. לבקר תפשו השוער, א"ל "למה גנבת את הכלים"? א"ל "אני גנב ולא הנחתי אומנתי, אבל אתה אמונתך בשער לשמור! למה הנחת אומנתך ועכשיו אתה אומר לי כך?"
ואף קין כך אמר: אני הרגתי אותו - בראת בי יצה"ר. אתה שומר את הכל ולי הנחת אותו להרגו?
אתה הוא שהרגתו! שנקראתָ "אנכי". שאילו קבלת קרבני כמותו לא הייתי מתקנא בו!

סיפר הרב גולינסקי זצ"ל

פַּעַם כַּאֲשֶׁר אָדָם שֶׁלָּוָה סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל מִגְּמ"ח לֹא מִהֵר (בִּלְשׁוֹן הַמְעָטָה) לְהַחֲזִירוֹ נִשְׁאַל עַל כָּךְ עַל יְדֵי בַּעַל הַגְּמ"ח.
"לָמָּה אַתָּה תָּמִיד מִתְחַמֵּק מִמֶּנִּי וְלֹא מַחֲזִיר אֶת הַחוֹב?"
"מִי אָמַר לְךָ לְהַלְווֹת לִי?" הָיְתָה הַתְּשׁוּבָה הָאֻמְלָלָה... (לְהַגִּיד – בְּרֵאשִׁית)

דברי חכמים כדרבונות...

...שאין לך חביב לפני הקב"ה כשליח שמשתלח לעשות מצוה ונותן נפשו כדי שיצלח בשליחתו...
במד"ר טז א

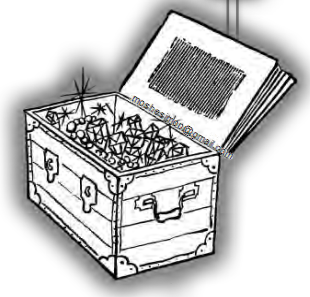

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג.
מד

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

את מספר מיליך אמלא...

רשום את מספר השורה ומספר המילה של המילה המתורגמת!

התרגום:

1. חלפן כספים — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
2. מוכר סחורה — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
3. שנינו — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
4. יש אומרים — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
5. שאל — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
6. מה הדין — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
7. תעמוד — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
8. והרי — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
9. לעצמך (לשיטתך) — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
10. שאתה אומר — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
11. מוכח — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
12. לא נחשב — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
13. עליהם — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
14. בזה — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
15. אני מודה — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
16. שאם — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
17. מזדמן — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
18. מָכָר — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
19. שיש — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
20. בהם — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
21. נחשב — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
22. עליהם — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
23. הקשה לו — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
24. מדוע נקט — מספר שורה:_____ מספר מילה:_____
25. ואגב — מספר שורה:___ מספר מילה:_____
26. גם — מספר שורה:___ מספר מילה:_____

מתני' המפקיד
1. מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש
2. בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן
3. מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב
4. באחריותן אצל בעל הבית בין צרורין ובין
5. מותרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו
6. אינו חייב באחריותן חנוני כבעל הבית דברי
7. ר"מ ר' יהודה אומר חנוני כשולחני: **גמ'**
8. משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי
9. אמר רב יהודה בצרורין וחתומין שנו רב
10. מרי אמר בקשר משונה איכא דאמרי בעי
11. רב מרי קשר משונה מאי תיקו: מותרין
12. ישתמש בהן כו': אמר רב הונא ואפילו
13. נאנסו והא אבדו קתני כדרבה דאמר רבה
14. נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים
15. ורב נחמן אמר נאנסו לא אמר ליה רבא
16. לר"נ לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי
17. שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר
18. נמי לא הוי א"ל בהא מודינא לך דהואיל
19. ונהנה מהנה בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה
20. זבינא דאית בה רווחא זבן בהו הוי עלייהו
21. שומר שכר איתיביה רב נחמן לרב הונא
22. המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא
23. ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר
24. ואם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא
25. מעל הגזבר ואי אמרת אפילו נאנסו מאי
26. איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי אמר ליה
27. הוא הדין אע"ג דלא הוציא ואידי דתנא רישא
28. הוציא תנא סיפא נמי הוציא:

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **חנוני, מזויין, גזבר** מקורם בארמית או לשון חז"ל

איך הם כתובים בסוגיה? _____ _____, _____ _____, _____ _____

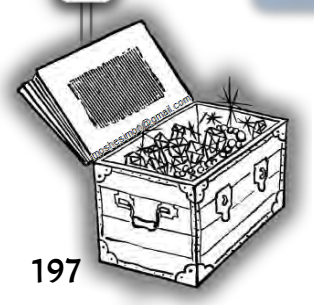

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

ומשלם ליה דמי כיסי: **מתני'** [א]המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אצל בעל הבית בין צרורין ובין מותרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן [ב]חנוני כבעל הבית דברי ר"מ ר' יהודה אומר [ג]חנוני כשולחני: **גמ'** משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי אמר רב יהודה [ד]בצרורין וחתומין שנו רב מרי אמר [ה]בקשר משונה איכא דאמרי בעי רב מרי קשר משונה מאי תיקו: מותרין ישתמש בהן כו': אמר רב הונא ואפילו נאנסו והא אבדו קתני כדרבה [ו]דאמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים ורב נחמן אמר [ה]נאנסו לא אמר ליה רבא לר"נ לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי א"ל בהא מודינא לך [ז] דהואיל ונהנה מהנה בהדהוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבן בהו הוי עלייהו שומר שכר איתיביה רב נחמן לרב הונא [ח]המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר ואם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל הגזבר ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי אמר ליה הוא הדין אע"ג דלא הוציא ואיידי דתנא רישא הוציא תנא סיפא נמי הוציא: **מתני'** השולח

עושים סדר!

סדר את הקטעים לפי הסדר בגמרא

רשום כאן את המספר הנכון

- ❑ ❖ דין בעל הבית
- ❑ ❖ דין החנווני
- ❑ ❖ דין שולחני
- ❑ ❖ הראיה מהברייתא של מעילה
- ❑ ❖ שאלת הגמרא מלשון המשנה אם אבדו
- ❑ ❖ שאלת הגמרא על שצרורין לא יגע בהן
- ❑ ❖ שאלת רבא את ר' נחמן על שיטתו
- ❑ ❖ תירוץ לשון הברייתא של מעילה
- ❑ ❖ תירוץ על לשון המשנה אם אבדו
- ❑ ❖ תירוץ רב אסי על צרורין לא יגע
- ❑ ❖ תירוץ רב מרי על צרורין לא יגע
- ❑ ❖ תירוץ רב נחמן על קושיית רבא

אחיה ידע
• דוגמאים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

נכון או לא נכון?

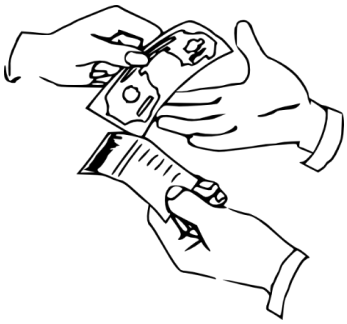

_____ שולחני שמקבל כסף פתוח יכול להשתמש בהם.

_____ בעל הבית שמקבל כסף פתוח יכול להשתמש בהם.

_____ בעל הבית שמקבל כסף פתוח אסור להשתמש בהם.

_____ חנוני כשולחני לכל הדעות.

_____ רק אם זה צרור וחתום יכול השולחני להשתמש בהם.

_____ כסף צרור וחתום או קשר משונה בבעל הבית לכולם אסור להשתמש בהם.

_____ אם יש קשר משונה ודאי מותר להשתמש בהם.

_____ סברת רב הונא – שאם יכול להשתמש בהם הרי הוא כלווה.

_____ סברת רב הונא – שגם אם הוא לא נחשב לוה הרי הוא כשומר שכר.

_____ סברת רב נחמן – שאם אסור לו להשתמש אם כן נשאר שומר חנם.

_____ מהברייתא של מעילה מוכח שאם קיבל רשות להשתמש נחשב הוא לשומר חנם.

_____ ברישא של הברייתא של מעילה צריך שיהיה כתוב "אם הוציא".

_____ בסיפא כתוב "אם הוציא" רק בגלל הרישא.

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

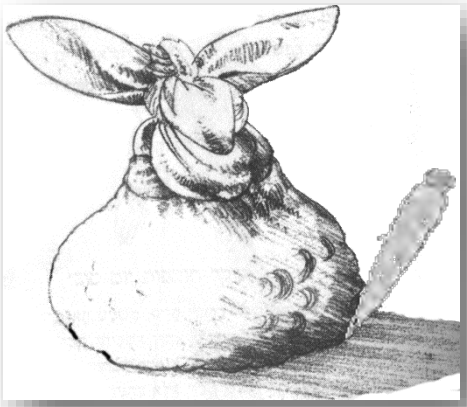

תמונה

מה רואים בתמונה זו?

_____

_____

מושגים ושאלות בפרק "המפקיד"

✷ **מעילה** - הֲנָאָתוֹ שֶׁל הֶדְיוֹט מֵרְכוּשׁ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ.

אָסוּר לֵהָנוֹת מִקָּדְשֵׁי ה', (בֵּין מִקָּדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וּבֵין מִקָּדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת), וְכֹל הַנֶּהֱנֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה מִקָּדְשֵׁי ה' - מָעַל.

הַמּוֹעֵל בְּזָדוֹן, עָנְשׁוֹ מַלְקוּת וּמְשַׁלֵּם מָה שֶׁפָּגַם. הַמּוֹעֵל בִּשְׁגָגָה, חַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אָשָׁם, אַיִל שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁנֵי סְלָעִים, הַנִּקְרָא "אָשָׁם מְעִילוֹת", וְכֵן הוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם לְהֶקְדֵּשׁ אֶת עֵרֶךְ הַהֲנָאָה בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ.

✷ **אין שליח לדבר עבירה** - אֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם לַעֲשׂוֹת דְּבַר עֲבֵרָה נֶחְשָׁב כְּמוֹתוֹ, אֶלָּא הַשָּׁלִיחַ נֶחְשָׁב כְּעוֹשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶת הָעֲבֵרָה.

אַף עַל פִּי שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה קַיָּם כְּלָל: "שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ", כְּלוֹמַר שֶׁמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה הַשָּׁלִיחַ נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נַעֲשָׂה עַל יְדֵי הַמְשַׁלֵּחַ, בְּשָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה אֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁאִם לְמָשָׁל אָמַר אָדָם לִשְׁלוּחוֹ: "צֵא וַהֲרֹג אֶת הַנֶּפֶשׁ", וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וְהָרַג - הַשָּׁלִיחַ חַיָּב, וְשׁוּלְחוֹ פָּטוּר. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ אֵשׁ בְּיַד שְׁלוּחוֹ לִשְׂרֹף אֶת מָמוֹנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - הַשָּׁלִיחַ חַיָּב לְשַׁלֵּם וְהַמְשַׁלֵּחַ פָּטוּר.

בְּטַעְמוֹ שֶׁל כְּלָל זֶה אָמְרוּ בַּגְּמָרָא: "דִּבְרֵי הָרַב וְדִבְרֵי הַתַּלְמִיד, דִּבְרֵי מִי שׁוֹמְעִין". כְּלוֹמַר, שֶׁהַמְשַׁלֵּחַ יָכוֹל לִטְעוֹן, שֶׁסָּבוּר הָיָה שֶׁהַשָּׁלִיחַ לֹא יִשְׁמַע לוֹ, מִכֵּיוָן שֶׁבִּפְנֵי הַשָּׁלִיחַ עָמְדוּ שְׁתֵּי הוֹרָאוֹת נוֹגְדוֹת: דִּבְרֵי הָרַב - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - שֶׁאָסַר עָלָיו לַעֲבֹר אֶת הָעֲבֵרָה, וְדִבְרֵי הַתַּלְמִיד - הַמְשַׁלֵּחַ - שֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ לַעֲבֹר עָלֶיהָ, וְהָיָה לוֹ לְצֵאת לִדְבְרֵי הָרַב וְלֹא לַעֲבֹר אֶת הָעֲבֵרָה.

אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה לְחַיֵּב אֶת הַמְשַׁלֵּחַ בְּדִינֵי אָדָם, מִכָּל מָקוֹם חַיָּב הוּא בְּדִינֵי שָׁמַיִם.

שאלות

א) מה זה מעילה ? כמה ימעל אדם ויהא חייב?

_____

ב) מה הענשים של המועל בהקדש?

_____

אחיה ידע
• לכבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאול ח"א סי' ע"א)

- למה מסביר רש"י את שאלת רבא לרב נחמן בצורה הפוכה מדברי הגמרא עצמה.

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- למה חנווני נחשב כשולחני לשיטת ר"י?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

העמק דבר

יָהֵב פָּכְמָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, אידוד וידיעת התורה

אֲחוּדָה נָא לָכֶם חִידָה - מי אני? (שליחות יד?, מועל בהקדש?)

אני מופיע בדף מג. במסכת "בבא מציעא"
אצלי לא קיים הכלל "אין שליח לדבר עבירה"
נהנתי מדבר שאינו שלי בלי רשות
אני משלם יותר ממה שלקחתי
אני קשור למספר 5
כששגגתי או פשעתי אני נקנס
יש קרבן אשם במיוחד בשבילי
מי אני?

עוד חידות...

1. מותרים מותרים, אסורים אסורים, מותרים אסורים, אסורים מותרים. (מאת התלמיד מ.ק.)
2. היכן יש רמז קלוש ל'פורים' בסוגיה?

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

מגיד מישרים – צדקה ועושר

במשנה: **המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן, מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן.**

בספר 'אור פני משה' מפרש את המשנה על פי דרך המוסר 'המפקיד מעות אצל שולחני' - מי שקיבל מעות כפקדון מאת הבורא, 'אם צרורין' - כלומר, שהמעות צרורין בידו ואינו נותן צדקה, 'לא ישתמש בהן' - לא יזכה להשתמש בהן, 'לפיכך ,אם אבדו', דהיינו שירד מנכסיו, 'אינו חייב באחריותן', כלומר, הקדוש ברוך הוא אינו חייב באחריות להשיב לו את המעות כיון שמעל בפקדון, אבל אם 'מותרין', שהכסף פתוח תמיד לרווחה, לעניים וגמילות חסדים, 'ישתמש בהן' - יעזרהו ה' שאף הוא יזכה להנות ולהשתמש בכסף, 'ואם (חס ושלום) אבדו חייב באחריותן', הקדוש ברוך הוא כביכול חייב באחריות המעות וישיב לו בכפל כפלים.

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ למה שהשליח המביא את מחצית השקל לבית המקדש יעבור דרך הים – כמו שאמר רבה "שטבעה ספינתו בים"?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

לגבי מה הביאה הגמרא ששמיטה היא 'אפקעתא דמלכא'?

תמיד מספרים...

החנווני והמטבע, מותרין ישתמש בהן

מְנַשֶּׁה סִפֵּר הַפַּעַם סִפּוּר מַדְהִים בְּיוֹתֵר!

יָמִים קָשִׁים וּמָרִים עָבְרוּ עַל הָעֵדָה הַיְּהוּדִית הַקְּטַנָּה, שֶׁחָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם בְּזְמַן מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה. הַתּוּרְכִּים שָׁלְטוּ בָּאָרֶץ בְּיָד קָשָׁה וּכְאִלּוּ לֹא דַּי בָּזֶה, שָׁרַר רָעָב קָשֶׁה בָּאָרֶץ וְהַמְּצוּקָה הָיְתָה רַבָּה.

בְּאוֹתָם יָמִים הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם מוֹהֵל, שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ הָיָה אוֹר מַמָּשׁ: נַפּוֹלְיוֹן זָהָב - מַטְבֵּעַ, שֶׁעֶרְכָּהּ הָיָה רַב מְאֹד. מִשְׁפָּחָה הָיְתָה עֲשׂוּיָה לְהִתְכַּלְכֵּל בְּמַטְבֵּעַ שֶׁכָּזוֹ בְּמֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁנָה! אוֹתוֹ אוֹצָר הָיָה מֻנָּח בְּשַׁלְוָה עַל גַּבֵּי הָאָרוֹן.

אַךְ יְמֵי הַשַּׁלְוָה אֵלּוּ לֹא אָרְכוּ... יֶלֶד הָיָה לַמּוֹהֵל, וְעֵינוֹ הַחַדָּה הִבְחִינָה בְּנִצְנוּץ הַמַּטְבֵּעַ עַל הָאָרוֹן. בִּזְרִיזוּת טִפֵּס הַיֶּלֶד וְחִישׁ קַל שָׁמַט אֶת הַמַּטְבֵּעַ אַרְצָה. הַיֶּלֶד הֵרִים אֶת הַמַּטְבֵּעַ וּמִיָּד הָלַךְ לַחֲנוָנִי. הוּא לֹא יָדַע אֶת עֶרְכָּהּ שֶׁל הַמַּטְבֵּעַ, וּבְעֵינֵי הַיֶּלֶד שֶׁלּוֹ לֹא הָיָה הֶבְדֵּל בֵּין נַפּוֹלְיוֹן הַזָּהָב לְבֵין מַטְבְּעוֹת הַנְּחֹשֶׁת הַקְּטַנּוֹת, שֶׁהָיָה רָגִיל לִקְנוֹת בָּהֶן בִּימֵי הָאֹשֶׁר סֵכָרִיָּה.

הַיֶּלֶד הָלַךְ, וְהָאָב שָׁב הַבַּיְתָה וּבִקֵּשׁ לְהָפִיץ בְּמַטְבֵּעַ הַשְּׁמוּרָה עִמּוֹ. לְתַדְהֵמָתוֹ לֹא הִבְחִין בָּאוֹצָר – נֶעֱלַם!

הִתְחִיל לִבּוֹ שֶׁל הַמּוֹהֵל לַהֲלֹם. "הַאִם רָאִיתָ אֶת הַמַּטְבֵּעַ?" שָׁאַל אֶת אִשְׁתּוֹ בְּתִקְוָה.

לֹא! עָנְתָה הָאִשָּׁה. "לֹא רָאִיתִי".

מַצַּב רוּחַ עָכוּר הִשְׁתָּרֵר בַּבַּיִת, אַךְ הוּא הִתְחַלֵּף לְמַצַּב רוּחַ מִלְחַמְתִּי, כְּשֶׁחָזַר הַיֶּלֶד הַבַּיְתָה וְהוֹדָה לְתַמּוֹ, כִּי הוּא קָנָה בַּמַּטְבֵּעַ – סֵכָרִיָּה.

אָצָה הָאֵם מִיָּד אֶל הַחֲנוָנִי, וּלְלֹא שְׁהוּת פָּתְחָה בִּצְעָקוֹת: "גַּנָּב! מָה נָתַתָּ לַיֶּלֶד שֶׁלִּי!"

הַחֲנוָנִי הַמְבֻלְבָּל וְהֶהָמוּם לֹא הֵבִין, מָה זֶה נָחַת עָלָיו. לְאַט לְאַט נִסָּה לְבָרֵר, מָה טוֹעֶנֶת נֶגְדּוֹ הָאִשָּׁה, וְהִסְתַּבֵּר לוֹ, כִּי הוּא מָאֻשָּׁם, בְּכָךְ שֶׁלָּקַח מִן הַיֶּלֶד נַפּוֹלְיוֹן שָׁלֵם – מַטְבֵּעַ, שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְפַּרְנֵס מִמֶּנָּה חֲצִי שָׁנָה, וְנָתַן בְּתְמוּרָה - סֵכָרִיָּה!

הַחֲנוָנִי הִכְחִישׁ אֶת הַטַּעֲנָה הַזּוֹ בְּכָל תֹּקֶף. "אֲנִי קִבַּלְתִּי מֵהַיֶּלֶד מַטְבֵּעַ נְחֹשֶׁת בִּלְבַד!"

הַמְּהוּמָה הָלְכָה וְגָדְלָה. הַיֶּלֶד נִקְרָא לָעֵדוּת, וְהוּא חָזַר וְאָמַר, כִּי אֶת הַמַּטְבֵּעַ הוֹרִיד מִן הָאָרוֹן. סְבִיב הַנִּצִּים הִתְאַסֵּף קָהָל, וְהַכֹּל רָטְנוּ נֶגֶד הַחֲנוָנִי. בּוּשָׁה גְּדוֹלָה נֶעֱשְׂתָה לוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם.

בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הָלְכוּ הַצַּדָּדִים לְבֵית דִּין, וְשָׁם חָזַר הַחֲנוָנִי עַל דְּבָרָיו, וְאַף הָיָה מוּכָן לְהִשָּׁבַע, לְפִי דְּרִישַׁת בֵּית הַדִּין, עַל אֲמִתּוּת דְּבָרָיו. כְּשֶׁרָאָה הַמּוֹהֵל כָּךְ, אָמַר:

"לֹא! אֵינֶנִּי מַסְכִּים! לֹא אַנִּיחַ לְאִישׁ לְהִשָּׁבַע לַשֶּׁקֶר". וּבְכָךְ נִסְתַּיֵּם הַדִּין. אֲבָל הַחֲנוָנִי נִמְצָא מֻפְסָד, שֶׁכֵּן הַחֶשֶׁד לֹא סָר מֵאֵלָיו. הַכֹּל הֶאֱמִינוּ, כִּי הוּא גַּנָּב וְאַף שַׁקְרָן, וְחַיָּיו הָפְכוּ לְהִיוֹת גֵּיהִנּוֹם עָלֵי אֲדָמוֹת. לְקוֹחוֹתָיו נִתְמַעֲטוּ, וְצַעֲרוֹ הָיָה גָּדוֹל מִנְּשֹׂא.

בֵּינְתַּיִם הִתְנַהֲלָה הַמִּלְחָמָה וְאַף הִגִּיעָה אֶל סוֹפָהּ. שָׁנִים נָקְפוּ, וּבָאָרֶץ הוֹפִיעוּ הָאַנְגְּלִים, פּוֹרְשִׁים אֶת שִׁלְטוֹנָם הַ"נָּאוֹר". וְאָז בְּיוֹם בָּהִיר אֶחָד, הִגִּיעַ לְבֵיתוֹ שֶׁל הַמּוֹהֵל מִכְתָּב:

" לִפְנֵי שָׁנִים אֲחֻדּוֹת" סִפֵּר הַמִּכְתָּב, "בִּימֵי הַמִּלְחָמָה הַנּוֹרָאָה, פָּגַשְׁתִּי בָּרְחוֹב אֶת בְּנְךָ, וּבְיָדוֹ - נַפּוֹלְיוֹן זָהָב.

הָרָעָב, שֶׁהָיִיתִי שָׁרוּי בּוֹ, הִתְחַדֵּד, כְּשֶׁרָאִיתִי זֹאת. מָה זֶה? חָשַׁבְתִּי, אִשְׁתִּי וְהַיְלָדִים רְעֵבִים, וְשָׁם בַּבַּיִת טוֹבְעִים בְּנַפּוֹלְיוֹנֵי זָהָב! אֶקַּח וְאָשִׁיב כְּשֶׁיִּרְוַח.

נִגַּשְׁתִּי אֵל בְּנְךָ וְשָׁאַלְתִּי: מָה זֶה בְּיָדְךָ:?

הַיֶּלֶד הֶרְאָה לִי בִּתְמִימוּת אֶת הַמַּטְבֵּעַ שֶׁבְּיָדוֹ, וַאֲנִי הֶחֱלַפְתִּי אוֹתוֹ בְּמַטְבֵּעַ נְחֹשֶׁת. הַיֶּלֶד לֹא חָשׁ בְּכָךְ. עַתָּה יָכוֹל אֲנִי, בָּרוּךְ הַשֵּׁם, לְהַחֲזִיר לְךָ אֶת הַ'הַלְוָאָה' הַכְּפוּיָה, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ מְחִלָּה מִמְּךָ".

סְבִיב עֵינָיו שֶׁל הַמּוֹהֵל חָגוּ עִגּוּלִים שְׁחֹרִים, וְעוֹלָמוֹ הִתְמוֹטֵט. מָה נוֹרָא! הֵם מוֹטְטוּ אֶת הַחֲנוָנִי הַמְּסַכֵּן, הַחַף מִפֶּשַׁע, וְהַכֹּל מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִשְׁכִּילוּ לָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת.

מטבע "נפוליון"

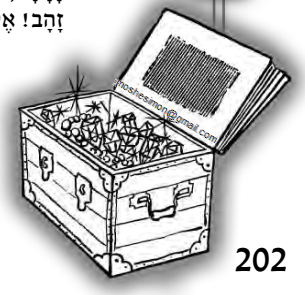

אחיה ידע — yeda@achiya.org.il

פרק המפקיד

רבי שלום שבדרון
באחת מדרשותיו

בַּסֵּפֶר "שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ" (מִקְבָּץ סִפּוּרִים שֶׁנִּשְׁמְעוּ מֵאֵת הַמַּגִּיד הַמְּפֻרְסָם הרה"צ ר' שָׁלוֹם שְׁבַדְּרוֹן זצ"ל) מוּבָא שֶׁפַּעַם לְאַחַר שֶׁר' שָׁלוֹם סִפֵּר סִפּוּר זֶה בְּרַבִּים (בִּבְנֵי בְּרַק) נִגַּשׁ אֵלָיו אַבְרֶךְ שֶׁסִּפֵּר לוֹ שֶׁהַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר עִם הַמּוֹהֵל וְהַחֲנָנִי, סִפֵּר לוֹ זְקֵנוֹ (שֶׁהָיָה אִישׁ צַדִּיק יָדוּעַ) וְאָמַר לוֹ שֶׁבִּשְׁעָתוֹ רָעֲשָׂה כָּל יְרוּשָׁלַיִם מֵהַמַּעֲשֶׂה, אֲבָל לֹא כְּפִי שֶׁסִּפֵּר שֶׁהַחֲנָנִי רָצָה לִשְׁבֹּעַ וְרַק הַמּוֹהֵל וּתֵר עַל שְׁבוּעָתוֹ, אֶלָּא אִדְּרַבָּה, הַחֲנָנִי אָמַר אעפ"י שֶׁזּוֹ אֱמֶת גְּמוּרָה שֶׁהַיֶּלֶד לֹא נָתַן לוֹ נַפּוּלְיוֹן, אֲבָל אֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁבֹּעַ אֲפִלּוּ עַל אֱמֶת, וְלָכֵן מְבַקֵּשׁ הוּא מהבי"ד שְׁהוּת שֶׁל זְמַן מְסֻיָּם בִּכְדֵי שֶׁיּוּכַל לִפְרֹעַ לִשְׁעוּרִין סְכוּם כֹּה גָּדוֹל, וְכָךְ הָיָה. עכ"פ, לְפִי גִּרְסָה זוֹ, עוֹד יוֹתֵר מוּבָן עַד כַּמָּה נֶחְשַׁד הַחֲנָנִי בְּעֵינֵי כֻּלָּם כְּגַנָּב...

זְקֵנוֹ הַצַּדִּיק שֶׁל אוֹתוֹ אַבְרֶךְ הוֹסִיף הַדְּגָשָׁה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה וְכָךְ אָמַר: הָבָה נַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן! הִנֵּה כָּל שִׁלְשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁבְּמַעֲשֶׂה: הַמּוֹהֵל, הַחֲנָנִי וְהָאַבְרֶךְ שֶׁלָּקַח אֶת הַנַּפּוֹלְיוֹן, כֻּלָּם כְּבָר נִמְצָאִים בְּעוֹלָם הָאֱמֶת, וַהֲרֵי וַדַּאי עָמְדוּ לְדִין עַל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בב"ד של מַעְלָה, כְּפִי שֶׁיָּדוּעַ "לִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן". וְהִנֵּה, מָה שֶׁנּוֹגֵעַ לַמּוֹהֵל, שֶׁנִּגְרַם עַל יָדוֹ צַעַר וּבִזָּיוֹן לְחֲנָנִי, הֲרֵי צָרִיךְ לוֹמַר כִּי יָצָא מִזֶּה זַכַּאי, אַחֲרֵי שֶׁכָּל הַנִּתּוּנִים הָיוּ לְצִדּוֹ, שֶׁהַחֲנָנִי מְשַׁקֵּר, וְאִיךְ יָכֹל לַעֲלוֹת עַל דַּעְתּוֹ אַחֲרֶת, אַחֲרֵי שֶׁגַּם הב"ד חִיֵּב אוֹתוֹ בִּשְׁבוּעָה. מִסְתַּבֵּר שֶׁלְּמַעְלָה פְּטָרוּהוּ מִזֶּה לְשָׁלוֹם, וְלֹא נֶעֱנַשׁ. הַחֲנָנִי בְּוַדַּאי שֶׁנִּכְנַס מִיָּד לְגַן-עֵדֶן עָבוּר הַבִּזָּיוֹנוֹת וְהַצַּעַר שֶׁסָּבַל כָּל כָּךְ, וַאֲפִלּוּ הָאַבְרֶךְ שֶׁהָיָה עוֹן גְּזֵלָה בְּיָדוֹ, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁדָּנוּ אוֹתוֹ לִזְכוּת כְּאֶנֶס גְּמוּר, "לֹא יָבוּז לַגַּנָּב כִּי יִגְנוֹב לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב:" וּבְפֶרֶט שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל" וְיֵשׁ מֵרַבּוֹתֵינוּ אוֹמְרִים שֶׁבְּכָךְ גַּם יוֹצֵא לְמַפְרֵעַ שֶׁכְּלָל לֹא עָבַר עַל לָאו שֶׁל "לֹא תִּגְזֹל".

וְכָאן בָּאָה מַסְקָנָתוֹ הַמַּבְהִילָה וְהַמְּזַעְזַעַת שֶׁל אוֹתוֹ אִישׁ צַדִּיק, הַנּוֹקֶבֶת וְיוֹרֶדֶת עַד הַתְּהוֹם, שֶׁאָמַר וְחָזַר וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אֲבָל מִי כֵּן נִכְנַס לְגֵיהִנֹּם, וְהַלְּאוֵי שֶׁכְּבָר יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְגֵיהִנֹּם?... מִי הֵם אֵלֶּה? הַלֹּא הֵם הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּעֵסֶק שֶׁלֹּא לָהֶם וְצָעֲקוּ לַחֲנָנִי גַּנָּב!... אוֹי לָהֶם וּלְנַפְשָׁם שֶׁיָּרְשׁוּ גֵּיהִנֹּם וְיָרְדוּ לִבְאֵר שַׁחַת רַק עָבוּר שֶׁהִפְקִירוּ אֶת פִּיהֶם לְלֶכֶת אַחֲרֵי מַחְשַׁבְתָּם הָרָעָה, אֲשֶׁר בְּשֶׁקֶר יְסוֹדָהּ, וְנוֹבַעַת מֵרֹעַ לֵב וְקִנְאַת אִישׁ מֵרֵעֵהוּ, כְּשֶׁהֵם מְדַמִּים כִּי לָהֶם הַחִיּוּב כְּעֵת לְקַנֵּא קִנְאַת ה', וְעוֹד בִּקְשׁוּ שֶׁכָּר כְּפִנְחָס, בַּעֲשִׂיָּתָם מַעֲשִׂים הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּרוּעִים מִמַּעֲשֶׂה זִמְרִי, בְּעֵת שֶׁשָּׂמְחוּ בְּתַקָּלַת אוֹתוֹ חֶנְנִי צַדִּיק בְּדִינוֹ! ה' יְרַחֵם!

מותרין ישתמש בהן

בָּחוּר מְצֵיָן מִיְּשִׁיבָה מְצֻיֶּנֶת, הַמִּתְגּוֹרֵר בְּצָפוֹן הָאָרֶץ, נִפְגַּשׁ עִם בַּת מְצֻיֶּנֶת שֶׁלָּמְדָה בְּאֶחָד הַסֵּמִינָרִים הַמְּצֻיָּנִים, וּמִתְגּוֹרֶרֶת בְּאֶחָד הַיִּשּׁוּבִים בַּדָּרוֹם.

הַשִּׁדּוּךְ הִתְקַדֵּם בִּמְהִירוּת, לְאַחַר כַּמָּה פְּגִישׁוֹת נִשְׁבְּרָה צַלַּחַת בְּמִסְבַּת הָאֵרוּסִין.

יְדִידוּת גְּדוֹלָה נוֹצְרָה בֵּין שְׁתֵּי הַמִּשְׁפָּחוֹת. עַד כְּדֵי כָּךְ הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ בֵּין־הַזְּמַנִּים שֶׁל חֹדֶשׁ מְנַחֵם־אָב, וְהַמִּשְׁפָּחוֹת יָצְאוּ לְמָשָׁךְ שָׁבוּעַ לְחַפְּשָׁה, הֶחֱלִיטוּ לְהַחֲלִיף בֵּינֵיהֶם אֶת הַדִּירוֹת. מִשְׁפַּחַת הֶחָתָן מֵהַצָּפוֹן תַּעֲתִּיק אֶת מְקוֹמָהּ לְבֵית הַכַּלָּה בַּדָּרוֹם, וּמִשְׁפַּחַת הַכַּלָּה תִּשְׁהֶה בְּבֵיתוֹ שֶׁל הֶחָתָן בַּצָּפוֹן.

הַכֹּל הָיָה יָכוֹל לַעֲבֹר בְּשָׁלוֹם וּבְשָׁלְוָה, אִלְמָלֵא הַפֶּתֶק הַקָּטָן שֶׁגִּלּוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחַת הֶחָתָן בְּבֵיתָהּ שֶׁל הַכַּלָּה. בְּאֶחָד הָאֲרוֹנוֹת הָיוּ מֻנָּחוֹת כַּמָּה תְּרוּפוֹת, וּלְצִדָּן פֶּתֶק, שֶׁהִתְגַּלָּה כְּמִרְשָׁם. בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לֹא הִתְאַפְּקוּ, וְהָצִיצוּ בְּפִרְטֵי הַמִּרְשָׁם, וְגִלּוּ שֶׁהוּא נִכְתַּב עַל שֵׁם הַכַּלָּה.

הֵם הֶעְתִּיקוּ אֶת שְׁמוֹת הַתְּרוּפוֹת שֶׁנִּרְשְׁמוּ שָׁם, וְהִתְקַשְּׁרוּ לְרוֹפֵא־הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלָּהֶם עַל־מְנַת לְבָרֵר בְּאֵיזֶה סוּג מְדֻבָּר, ו...חָשְׁכוּ עֵינֵיהֶם. הַכַּלָּה סוֹבֶלֶת - לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר - מֵחֲרָדוֹת וְדִכְאוֹנוֹת!

בּוֹ־בַּמָּקוֹם הוֹדִיעַ הֶחָתָן לַשִּׁדְכָנִית שֶׁהוּא מְבַטֵּל אֶת הַשִּׁדּוּךְ, וְהוֹדִיעַ לָהּ אֶת הַסִּבָּה, תּוֹךְ שֶׁהוּא מַזְהִיר אוֹתָהּ שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת לְמִשְׁפַּחַת הַכַּלָּה אֶת הַסִּבָּה הָאֲמִתִּית.

מִשְׁפַּחַת הַכַּלָּה קִבְּלָה אֶת הַבְּשׂוֹרָה בְּתַדְהֵמָה עֲצוּמָה, וְלֹא הִצְלִיחוּ לְהָבִין מָה הָיְתָה הַסִּבָּה שֶׁגָּרְמָה לְפֵרוּק הַשִּׁדּוּךְ הַמַּצְלָח. הֵם לָחֲצוּ עַל הַשִּׁדְכָנִית פַּעַם אַחַר פַּעַם שֶׁתְּגַלֶּה לָהֶם אֶת הָעִלָּה שֶׁהֵבִיאָה לְכָךְ, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הִיא לֹא עָמְדָה בְּנִסָּיוֹן וְגִלְּתָה שֶׁבְּעֵת שֶׁהוּתָהּ שֶׁל מִשְׁפַּחַת הֶחָתָן בְּדִירָתָם גִּלּוּ אֶת הַמִּרְשָׁם עַל שֵׁם הַכַּלָּה, וְהִתְבָּרֵר לָהֶם שֶׁהִיא סוֹבֶלֶת מֵחֲרָדוֹת וְדִכְאוֹנוֹת.

עַכְשָׁו קָרָה מַשֶּׁהוּ. בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁל הַכַּלָּה כָּעֲסוּ מְאוֹד... 'לֹא הָיָה וְלֹא נִבְרָא; הַבַּת שֶׁלָּנוּ אֵינֶנָּה סוֹבֶלֶת מֵהַנַּ"ל', טָעֲנוּ. כְּשֶׁהֶחֱזִירָה הַשִּׁדְכָנִית אֶת תְּגוּבָתָם לְמִשְׁפַּחַת הֶחָתָן, הֵחֵלּוּ אֵלֶּה לִרְגֹּז: 'אֵיךְ הִיא יְכוֹלָה לְהַכְחִישׁ אַח מָה שֶׁכָּתוּב בְּמִפְרָשׁ בַּמִּרְשָׁמִים', אָמְרוּ. וּבְמִשְׁפַּחַת הַכַּלָּה הוֹסִיפוּ לִטְעֹן עַל הַאֲשָׁמוֹת הַשָּׁוְא שֶׁהֻטְּלוּ בְּבִתָּם...

הֵם גִּלּוּ לְשִׁדְכָנִית שֶׁהַשֵּׁם שֶׁהָיָה רָשׁוּם עַל הַמִּרְשָׁם אָמְנָם זֵהֶה לִשְׁמָהּ שֶׁל הַכַּלָּה, אֲבָל לֹא מְדֻבָּר בָּהּ־עַצְמָהּ, אֶלָּא בְּ...סִבְתָּא שֶׁלָּהּ, הַנִּמְצֵאת בְּגִיל מְבֻגָּר מְאוֹד, וְאֵינֶנָּ סוֹבֶלֶת מֵחֲרָדוֹת וְדִכְאוֹנוֹת.

הַכַּלָּה נוֹשֵׂאת אֶת שְׁמָהּ שֶׁל סָבְתָּהּ (כְּמִנְהַג בְּנֵי סְפָרַד), 'וְהִיא גַּם מְקַיֶּמֶת מִצְוָה גְּדוֹלָה, וּבְעַצְמָהּ הוֹלֶכֶת לְבֵית הַמִּרְקַחַת עַל־מְנַת לְהָבִיא אֶת הַתְּרוּפוֹת לְסִבְתָּא, אֲבָל לֹא הִיא הַחוֹלָה', גִּלּוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּלָּה.

הֶחָתָן הִזְדָּרֵז לְבַקֵּשׁ מְחִילָה

הֶחָתָן הִזְדַּעְזַע לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים, וְהִזְדָּרֵז לְבַקֵּשׁ מְחִילָה מֵהַכַּלָּה, וְעָשָׂה זֹאת בִּבְכִי וְתַחֲנוּנִים. הַכַּלָּה אָמְרָה שֶׁהִיא מוֹחֶלֶת בְּלֵב שָׁלֵם, 'אֲבָל לֹא בָּרוּר לִי אִם אֲנִי מַמְשִׁיכָה אֶת הַשִּׁדּוּךְ הַזֶּה אִתְּךָ', וְנִמְקָה אֶת הַחִלְטָתָהּ בְּכָךְ שֶׁעַכְשָׁו הִתְבָּרֵר לָהּ שֶׁהַמְּחַתְּנִים הֵם חַטְטָנִים גְּדוֹלִים... 'מִי הִתִּיר לָכֶם לְחַטֵּט בָּאֲרוֹנוֹת וּבְתִיקִים'? - שְׁאֵלָה הַכַּלָּה בְּכַעַס.

בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ פָּנוּ אֵלֵינוּ בַּשְּׁאֵלָה, הַאִם נִתָּן בְּדֶרֶךְ כְּלָשֶׁהִי לְסַנֵּגֵר עַל מַעֲשֶׂיהָ שֶׁל מִשְׁפַּחַת הֶחָתָן, וְכֵיצַד הֵם צְרִיכִים לִנְהֹג בְּמִקְרֶה זֶה, דְּהַיְנוּ הַאִם לַחֲזֹר לְשִׁדּוּךְ אוֹ לֹא.

וְהִשַּׁבְנוּ לָהֶם מִתּוֹךְ דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה בְּמַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא (דַּף מ"ג עַמּוּד א') הָאוֹמֶרֶת 'הַמַּפְקִיד מְעוֹת אֵצֶל שֵׁלְחָנִי, אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְכוּ', מַתְּרִין יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן" כָּךְ גַּם הַמַּשְׁאִיל דִּירָה לְחָבֵרוֹ, אִם הָאֲרוֹנוֹת נְעוּלִים, אָסוּר לְפוֹתְחָן, אֲבָל אִם הֵם פְּתוּחִין מֻתָּר לְפוֹתְחָן, וְגַם לִטֹּל מֵהֶם דְּבָרִים הַנִּצְרָכִים לַשּׁוֹאֵל, כְּגוֹן תְּרוּפוֹת אָקָמוֹל, אַסְפִּירִין, כַּדּוּרִים נֶגֶד הִצְטַנְּנוּת, וְכַדּוֹמֶה.

וְלָכֵן יִתָּכֵן שֶׁמִּשְׁפַּחַת הֶחָתָן הָיְתָה זְקוּקָה לִתְרוּפָה מְסֻיֶּמֶת, וְחִפְּשׂוּ וּמָצְאוּ לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם אֶת הַמִּרְשָׁם. הֵם לֹא חָשְׁבוּ שֶׁזֶּה מִסְמָךְ סוֹדִי, כִּי הוּא לֹא הָיָה נָעוּל, וְלָכֵן אֵין פְּגָם בְּמַעֲשֵׂיהֶם, וְהֵם לֹא נֶחֱשָׁבִים לְכַאֲלֶה הַמְּחַטְּטִים בַּחֲפָצִים הָאִישִׁיִּים שֶׁל הַזּוּלָת, וְלָכֵן אֵין לְבַטֵּל אֶת הַשִּׁדּוּךְ בִּגְלַל זֶה.

וְגִיסִי מָרָן הַגְּרַ"ח קַנְיֶבְסְקִי הוֹסִיף בִּכְתַב יָדוֹ, שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהָיָה אֵצֶל מִשְׁפַּחַת הֶחָתָן מַצָּב שֶׁל קָרוֹב לִפְקוּחַ נֶפֶשׁ, וּמִצְוָה לִדּוּנָם לְכַף זְכוּת, וְלֹא לְבַטֵּל אֶת הַשִּׁדּוּךְ (מִתּוֹךְ 'הָאֹשֶׁר בַּבַּיִת')

דברי חכמים כדרבונות...

אמרו חכמים (בבא בתרא פח, ב): "קשה גזל הדיוט מגזל גבוה", כלומר, שגזל שאדם גוזל מחברו חמור יותר מגזל שאדם גוזל מהקדש.

אחיה ידע
• דמבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה כו **פרק המפקיד**

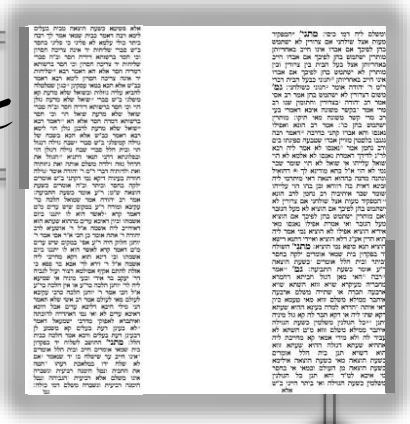

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

לישנא דתלמודא

רשום איך כתוב משפטים אלו בארמית! (שים לב לא לפספס מילה ולא לכתוב מילה מיותרת!)

מי שגזל חבית של יין _____

בהתחלה היה שוה זוז ועכשיו שוה ארבע זוז _____

שבר אותה או שתה אותו _____

נשברה מעצמה _____

מכיון שאם ישנה, חוזרת לבעלה כמות שהיא _____

אותו זמן ששתה אותו או שבר אותה הוא גוזל ממנו _____

עכשיו לא עשה לה ולא כלום _____

למה אתה מחייבו _____

על אותו זמן שגזל אותה _____

אותו זמן זה היה שוה זוז _____

האם יש למי שאומר _____

כל העולם לא חולקים כשהמחיר עלה _____

וכאשר זה חסר, ברשות שלו זה חסר _____

כאן במה אנו עסוקים _____

והם חולקים בשואל שלא מדעת _____

ובמחלוקת של אלו התנאים _____

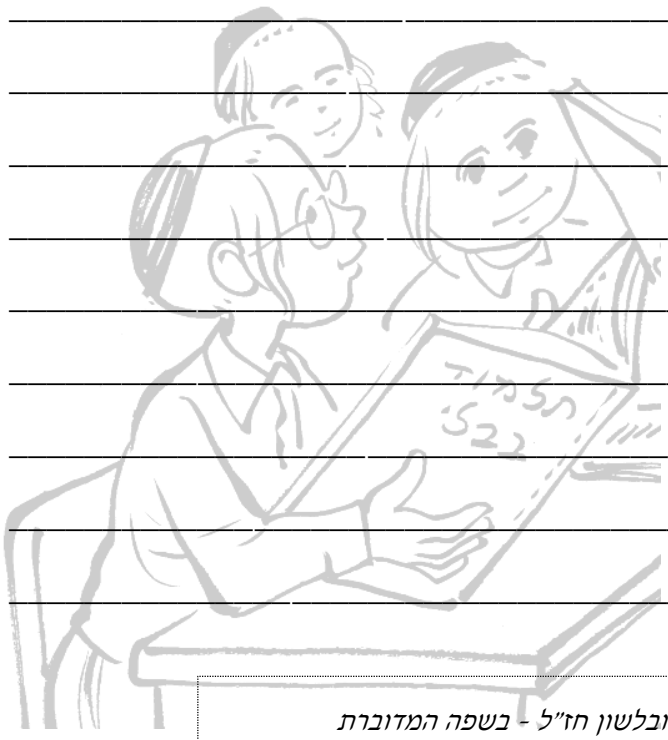

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **תביעה**, **חבית**, **מעיקרא** מקורם בארמית או לשון חז"ל

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____

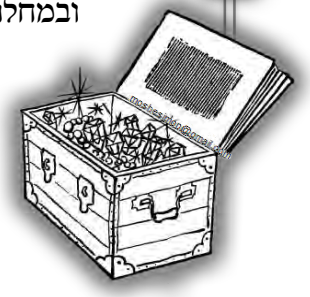

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

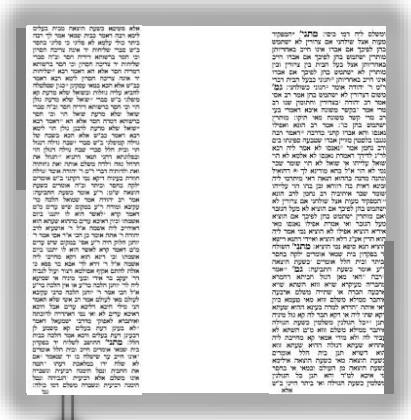

אוצרות התלמוד סוגיה כו **פרק המפקיד**

התמצאות בשבילי הגמרא

רווח והצלה

הרווחים שבין המילים נעלמו. הצילו את המצב!

הפרד בין המילים על ידי קו (|) וסמן נקודה (.) לאחר כל משפט!

השולחידבפקדונבית שמאיאומרים ילקהבחסרוביתרוביתהללאומרים כשעתהוצאהר''עאומרכשעתהת
ביעהאמרבהאימאונדגזלחביתאדחמראמחבריהמעיקראשויאזוזאהשתאשויאארבעהתברהאושתייה
משלסארבעהאיתברממילאמשלסזוזאמאיטעמאכיונדאיאיתההדראלמרהבעינאההיאשעתאדקאשתיל
יהאודקאתברלהקאגזלמיניהותנונכלהגזלניומשלמינכשעתהגזילהאיתברממילאמשלסזוזאמ''טהשתא
לאעבידלהולאמידיאמאיקאמחייבתליהאההיאשעתאדגזלהההיאשעתאזוזאהואדשויאתנובית הללאום
ריסכשעתהוצאהמאיכשעתהוצאהאילימאכשעתהוצאהמוהעולסובמאיאיבחסרמיאיכאלמ''דוהאתנוכ
להגזלניומשלמינכשעתהגזילהואיביתרהיינוב''שאלאפשיטאכשעתהוצאהמביתבעליסלימארבהדאמר
כבית שמאיאמרלדרבהבית רכוליעלמאלאפליגיכיפליגיבחסרב''שסברישליחותידאינהצריכהחסרוונוכ
יחסרברשותאדידיהחסרוב''הסברישליחותידצריכהחסרוונוכיחסרברשותאדמריהחסראלאהאדאמרר
באשליחותידאינהצריכהחסרונלימארבאדאמרכב''שאלאהכאבמאיעסקינונכגונשטלטלהלהביאעליהגו
זלותובשואלשלאמדעתקאמיפלגיב''שסברישואלשלאמדעתגזלנהויוכיחסרברשותאדידיהחסרוב''הס
ברישואלשלאמדעתשואלהויוכיחסרברשותאדמרהחסראלאהאדאמרראשואלשלאמדעתלרבנונגזלן
הוילימארבאדאמרכב''שאלאהכאבשבחשלגזילהקמיפלגיב''שסברישבחגזילהדנגזלהויוביתהללסברי
שבחגזילהדגזלנהויובפלוגתאדהניתנאידתניאהגוזלאתהרחלגזזהוילדהמשלסאותהואתגיזותיהואתול
דותיהדבריר''מר'יהודהאומרגזילהחוזרתבעיניהדיקאנמידקתניב''שאומרים ילקהבחסרוביתרוב''האו
מרים כשעתהוצאהש''מ

תחילה וסוף

1. סמן את 4 ' האוקימתות (בלי הסבר הגמרא)

2. רשום את <u>המילה האחרונה של ההסבר של הגמרא על האוקימתא!</u>

אוקימתא שיסתדר עם שיטת רבה: מילה אחרונה_____

אוקימתא ראשונה שיסתדר עם שיטת רבא: מילה אחרונה_____

אוקימתא שבמסקנא: מילה אחרונה_____

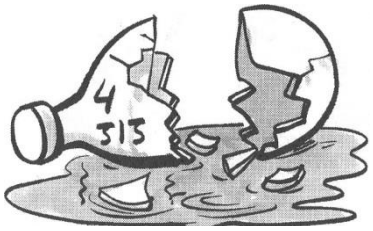

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים לימא רבה דאמר כבית שמאי אמר לך רבה ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בחסר ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שליחות יד צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דמריה חסר אלא הא דאמר רבא [6]שליחות יד אינה צריכה חסרון לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא במאי עסקינן [5]כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי ב"ש סברי [4]שואל שלא מדעת גזלן הוי וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שואל שלא מדעת שואל הוי וכי חסר ברשותא דמרה חסר אלא הא [7]דאמר רבא [8]שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא בשבח של גזילה קמיפלגי ב"ש סברי [3]שבח גזילה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזילה דגזלן הוי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [2]הגוזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ ר' יהודה אומר [1]גזילה חוזרת בעיניה דיקא נמי דקתני ב"ש אומרים ילקה בחסר וביתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ש"מ: ר"ע אומר כשעת התביעה:

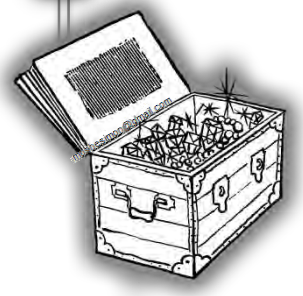

אחיה ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כו **פרק המפקיד**

ידיעת והבנת האמרא

מלא טבלה זאת!

השולח יד בפיקדון
בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר
ובית הלל אומרים: **כשעת הוצאה**

	מה הפירוש "הוצאה" / הוצאה מבית בעלים / או הוצאה מרשות לרשות	מה הקרבן שעליה חייב חטאת / דיברו חכמים / אין חייב אז	מה הדין לבית שמאי?	מה הדין לבית הלל?	האם ניתן לחסיר לך בעל מקום אם נבחסרה מה?	איך נדחית ניתנו זה?
הוה אמינא טוב	שביר בעלים / מעשה	יש / אין	?			
אמוראי א'	שביר בעלים / מעשה	יש / אין	?			
אמוראי ב'	שביר בעלים / מעשה	יש / אין	?			
אמוראי ג'	שביר בעלים / מעשה	יש / אין	?			
מסקנא	שביר בעלים / מעשה	אין מקום לאיסור	עפי מקום			

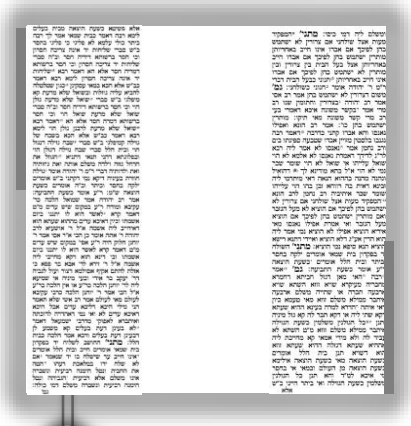

אוצרות התלמיד סוגיה כו **פרק המפקיד**

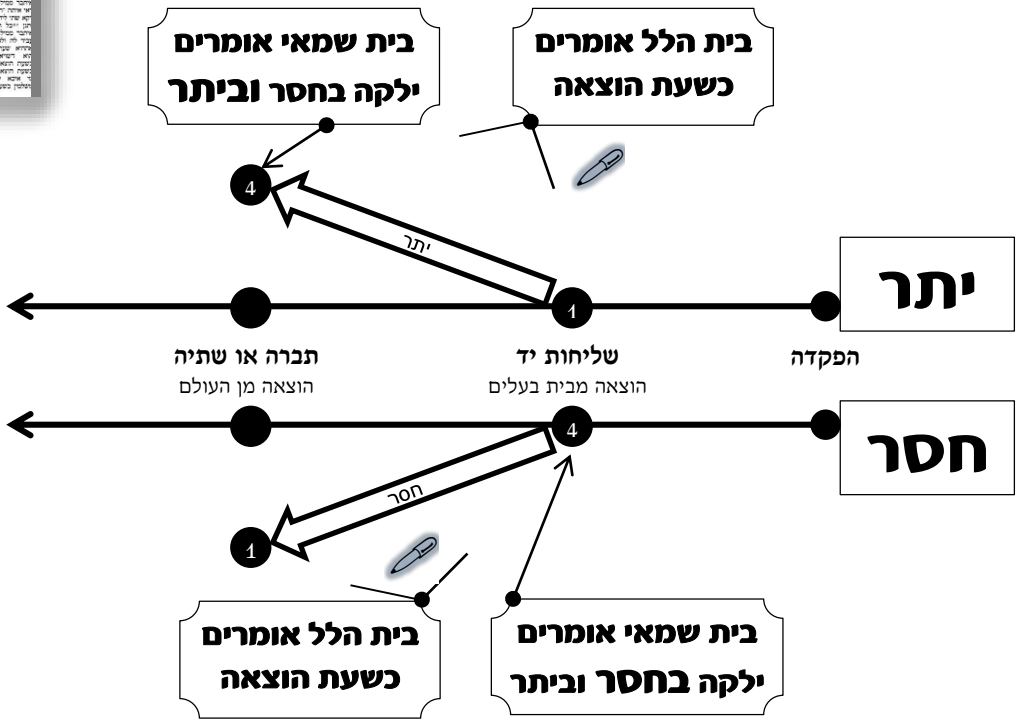

נָטָה קָו יְתָאֲרֵהוּ

א. מתח קו אדום לפי ה'הוה אמינא' ששעת הוצאה הכוונה מן העולם וחולקים **בחסר**, והסבר למה זה לא יכול להיות. _____

ב. מתח קו כחול לפי המשך הגמרא שאולי הם חולקים **ביתר** והסבר למה זה לא יכול להיות.

_____

ג. מתח קו כתום לפי המשך הגמרא ששעת הוצאה הכוונה הוצאה מבית בעלים והמחלוקת הוא ביתר, והסבר למה זה נדחה? _____

ד. מתח קו ירוק לפי איך שרבה מעמיד את המחלוקת (מהי "הוצאה" ומתי חלקו ביתר או בחסר).

_____

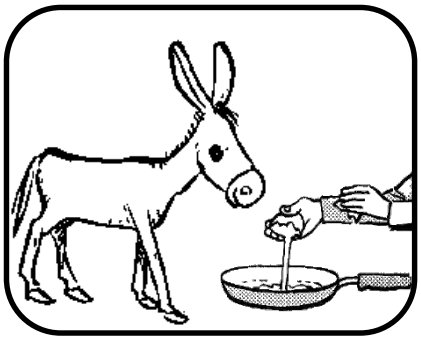

תמונה

מה הקשר לסוגייתנו?

_____

אחיה ידע

אוצרות התלמיד סוגיה כו **פרק המפקיד**

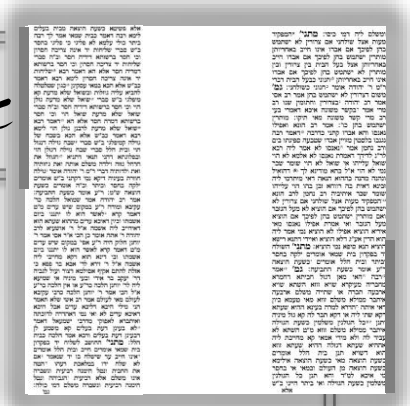

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

יש לי מושג!

מושגים בפרק "המפקיד"

✹ **השבת גזל** - אם הגזל בעין מחזיר אותה כמות שהיא ואם לא, משלם כשעת הגזילה.
וכך דרשו חכמים על הפסוק "והשיב את הגזילה **אשר גזל**" אשר גזל - כעין שגזל, מכאן אמרו גזל מטבע ונפסלה, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח. בהמה ונעבדה בה עבירה, שור הנסקל עד שלא נגמר דינו, אומר לו הרי שלך לפניך [ב"ק צ"ח ב']:
"אמר רבה, שנוי קונה, דכתיב והשיב את הגזלה אשר גזל, מה ת"ל אשר גזל, אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי לשלומי" [סתם ממון צריך לשלם] (ב"ק ס"ו א').
הכוונה היא שאם נשתנתה הגזלה ביד הגזלן, כגון שגזל בהמה והזקינה או נהיתה חלשה בצורה שלא תחזור לקדמותה או שגזל מטבע ונסדק או גזל פירות והרקיבו רובן וכדומה, וכן אם נעשה בגזילה שנוי השם כגון שגנב טלה ונעשה איל, (אבל בשנוי רשות כגון אם מכרה הגזלן או נתנה במתנה לא קנה לענין זה):

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"ר אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- באיזה סיפור רואים שלפי רבא "שואל שלא מדעת" נחשב גזלן?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מה הסברא לומר שב"ה חולקים ביתר ואומרים שישלם כשעת הוצאה מבית בעלים?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

העמק דבר

יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, איבוד וידיעת התורה

אֲחוּדָה נָא לָכֶם חִידוֹת (הסבר את המשפטים הבאים)

- שתה ושבר שמענו, שבר ושתה לא שמענו.
- להכעיס ולתיאבון, בין בתיה למשה ובין ירבעם לעידו, חנוני כבעל הבית.
- רחל אמר שזו רכילות לומר שרחל גדולה רחל מהרוכל רחל. (ע"פ חידת התל' מ.ק.)
- ראיתי רחל והיא לאה.

• דגמים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע

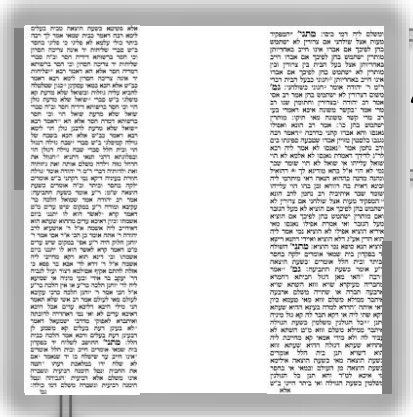

אוצרות התלמיד סוגיה כו **פרק המפקיד**

תמיד מספרים...

תברה או שתייה...

"בּוֹאוּ וְשִׁמְעוּ עַל מִקְרֶה שֶׁבּוֹ הַיַּיִן הֵקִיץ אֶת הָאָדָם, וְעוֹרְרוּ לִתְשׁוּבָה" אָמַר מְנַשֶּׁה.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּמְעוֹנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּרְשְׁטֵין, כַּאֲשֶׁר בְּלֵיל שַׁבָּת מִתְדַּפֵּק עַל דֶּלֶת הַבַּיִת אָדָם שֶׁנִּרְאֶה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וּמְבַקֵּשׁ לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה.

הוּא מִסְפֵּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ 'מִנְהָג' מִקַּדְמַת דְּנָא שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ לְמַכֹּלֶת, הוּא מַעֲלִים תָּמִיד אֶת אַחַד הַמִּצְרָכִים שֶׁלָּקַח, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עָלָיו.

הַיּוֹם, בְּעֶרֶב שַׁבָּת, הָלַכְתִּי לְמַכֹּלֶת וְלָקַחְתִּי כַּמָּה מִצְרָכִים, וּבָהֶם יַיִן, אֲבָל עַל הַיַּיִן לֹא שִׁלַּמְתִּי, כְּ'מִנְהָגִי'...

הוּא מַמְשִׁיךְ לְסַפֵּר שֶׁלְּאַחֲרוֹנָה הֶחְלִיט לְהִתְחַזֵּק בִּשְׁמִירַת תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לֵיל שַׁבָּת לָקַחְתִּי אֶת הַיַּיִן וְרָצִיתִי לַעֲשׂוֹת קִדּוּשׁ. מָזַגְתִּי אֶת הַיַּיִן לַגָּבִיעַ, וּכְשֶׁסִּיַּמְתִּי לוֹמַר אֶת הַקִּדּוּשׁ, הַחְלוֹתִי לִשְׁתּוֹת, אַךְ הִנֵּה שֹׁד וָשֶׁבֶר. הַיַּיִן הֵחֵל לַחֲנֹק אֶת גְּרוֹנִי, לְלֹא כֹּל סִבָּה הַנִּרְאֵית לָעַיִן.

בָּדַקְתִּי אֶת טִיב הַיַּיִן, וְהִתְבּוֹנַנְתִּי בְּתַאֲרִיךְ הַתְּפוּגָה שֶׁל הַמּוּצָר הַמְּצֻיָּן עַל הַבַּקְבּוּק, אֲבָל הַכֹּל הָיָה תַּקִּין וְשַׁפִּיר.

נִסִּיתִי שׁוּב לִשְׁתּוֹת, וְשׁוּב חָנַק הַיַּיִן אֶת גְּרוֹנִי, בְּצוּרָה מוּזָרָה מְאֹד שֶׁלֹּא הָיְתָה לִי מֵעוֹלָם! וְאָז הֵבַנְתִּי שהקב"ה מֵשִׁיב לִי כְּגִמּוּלִי בַּעֲוֹון שֶׁלֹּא שִׁלַּמְתִּי עַל הַיַּיִן, וְקִבַּלְתִּי עַל עַצְמִי לְהִתְחַזֵּק עוֹד וְעוֹד בִּשְׁמִירַת הַתּוֹרָה. וַהֲרֵי לָנוּ עוֹד רְאָיָה לַ"כִּי לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח". הַשְּׁאֵלָה שֶׁל הָאִישׁ הָיְתָה הַאִם יָצָא יְדֵי חוֹבַת קִדּוּשׁ, אוֹ שֶׁמָּא לֹא.

מגיד מישרים – שבור זרוע רשע..., ממון האדם פיקדון בידו, פיקדון שניתן לשלוח בו ידו!,

חוטא נשכר

עונש השולח יד

ויהי בשלח פרעה [וגו'] (שמות י"ג י"ז). ז"ל המדרש על פסוק זה:

"ילמדנו רבינו השולח יד בפקדונו של חבירו **כיצד הוא נגבה** כך שנו רבותינו השולח יד בפיקדון ב"ש אומרים ילקה בחסר וביתר ובית הלל או' כשעת הגזילה רבי עקיבא אומר כשעת התביעה (ב"מ פ"ג מי"ג)

ואמרו רבותינו ודאי כל מי ששולח ידו בפקדונו של חבירו ראוי שתישבר זרועו ממי את למד מפרעה שהיו ישראל נתונים בידו פקדון וביקש לפשוט יד בהם ושבר הקדוש ברוך הוא את זרועו שנאמר 'בן אדם את זרוע פרעה מלך מצרים שברתי' (יחזקאל ל' כ"א)

ומניין שהיו ישראל בידו פקדון שכן הוא אומר למשה שיאמר לישראל פקד פקדתי אתכם (והעליתם) (שמות ג' טז) ולפי שהיו ישראל מתייאשים מן הגאולה אמר הקדוש ברוך הוא לך אמור להם כשם שבעל הפקדון **אימתי שרוצה הוא נוטל פקדונו** כך אתם אימתי שיגיע זמניכם מיד אני מוציא אתכם מידו ..."

פסיקתא רבתי פרשה יט

ממון האדם פיקדון בידו

ואל יעלה בליבו עצה לומר: איך אחסר ממוני ליתנו לעניים? כי יש לו לדעת שאין הממון שלו, אלא פיקדון לעשות בו רצון המפקיד, וזה רצונו שיחלק לעניים ממנו, וזהו החלק הטובה שיהיה לו ממנו, כדכתיב: "והלך לפניך צדקך" (ישעיהו נח, ח). (טור, יורה דעה, סימן רמז)

פקדון שניתן לשלוח בו יד

... כי ממון האדם פקדון הוא בידו משל הקב"ה אלא שיש יתרון בו על שאר פקדונות שיכול לקחת ממנו די צרכיו והשאר יתנהו באשר רצון המפקיד מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה אשר צוהו. ויש לשמח הרבה מאשר יכול להנות מן הפקדון [ודי צרכיו] וכי יעשה רצון בעליו מן הנשאר. משל למלך שנתן לעבדו אלף זוזי ואמר לו טול אתה המאה לעצמך ותן התשע מאות לתשעה בני אדם, והלא שמח הוא...

רבינו יונה אבות ג, ז

משלם אותה ואת גיזותיה ואת וולדותיה - שלא יהא חוטא נשכר

אל הצדיק רבי מאיר מפרימשלן באו שני שותפים שפתחו עסק חדש ובקשו את ברכתו של הרבי.

נו... שאל הרבי ושטר שותפות יש לכם? לא השיבו השנים. "אם כן" אמר הרבי אכתוב אני לכם שטר שותפות. נטל הצדיק גיליון חלק וכתב עליו: א. ב. ג. ד. לאחר מכן הגיש להם את הגיליון וברכם בהצלחה רבה.

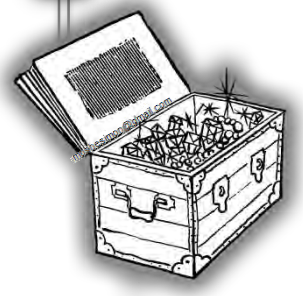

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אודרות הרתלמיד סוגיה כו פרק המפקיד

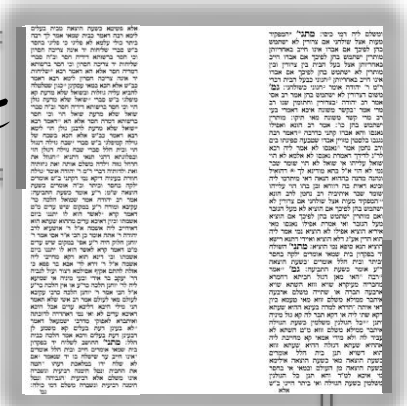

הסתכלו בגיליון ותמהו השניים איזה נוסח שותפות הוא זה? איננו מבינים דבר...

"בארבע אותיות אלה" אמר הרבי טמון יסוד הצלחת השותפות ביניכם שכן א. ב. ג. ד. הם ראשי התיבות: א'מונה ב'רכה, ג'ניבה ד'לות!

א'מונה ב'רכה ג'זל ד'לות

מַעֲשֶׂה בְּעָשִׁיר אֶחָד שֶׁבָּא לִפְנֵי ת"ח, וְאָמַר לוֹ: "רַבִּי, הֲרֵי יָדוּעַ שֶׁדּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ: אֶל"ף בֵּי"ת ר"ת אֲמוּנָה בְּרָכָה, גִימֶ"ל דָּלֶ"ת ר"ת גְּנֵבָה דַּלּוּת וְגַם הַדָּבָר מְפֻרָסָם שֶׁכֶּסֶף הַבָּא לְאָדָם בְּגֵזֶל וּגְנֵבָה לֹא יַצְלִיחַ בּוֹ אֶלָּא יִתְרוֹשֵׁשׁ. אוּלָם, בְּדִידִי הָיָה עֵבְדָּא שֶׁנִּרְאָה הָפוּךְ מֵהַכְּלָל הַזֶּה".

וְכָךְ סִפֵּר: בְּהֶיוֹתִי נַעַר בֶּן י"ד שָׁנָה הָיָה אָבִי עָנִי מָרוּד וְלֹא הָיָה נִמְצָא בְּחֵיקִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה שֶׁל נְחֹשֶׁת, וְרַק בְּפוּרִים הָיָה אָבִי נוֹתֵן לִי פְּרוּטוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת.

וַיְהִי הַיּוֹם בָּא קֹר חָזָק מְאֹד לְעוֹלָם, וּבָאתִי בַּבֹּקֶר לְבֵית רַבִּי לִלְמֹד תּוֹרָה לַמְּרוֹת הַקֹּר הָעַז שֶׁשָּׁרַר בַּחוּץ. שַׂמְתִּי לֵב שֶׁרַבִּי מְצַנֵּן מְאֹד וְאַף קָרוֹב לְהִסְתַּכֵּן. וְהִנֵּה, הוּא מַכְרִיז "הַלְוֹאי וְהָיָה לִי כָּעֵת כּוֹס שֵׁכָר וּתְחַיֶּה נַפְשִׁי". בְּשָׁמְעִי זֹאת מִגֹּדֶל אַהֲבָתִי אֶל הָרַבִּי וְהָרַחֲמָנוּת שֶׁרִחַמְתִּי עָלָיו, אָמַרְתִּי לוֹ "תֵּן לִי דִּינָר כֶּסֶף וַאֲרֵצֶה עַתָּה לְבֵית הַמּוֹזֵג וְאֶקְנֶה לְךָ צְלוֹחִית מְלֵאָה שֵׁכָר. הָרַבִּי הוֹצִיא מִכִּיסוֹ דִּינָר כֶּסֶף, אַךְ בְּהַבִּיטוֹ בּוֹ הִתְאַכְזֵב, כִּי רָאָה שֶׁהוּא מְזֵיָּף - וְאֵינוֹ כֶּסֶף אֲמִתִּי וְהֶחֱזִירוֹ לְכִיסוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ "רַבִּי. תְּנֵהוּ לִי". "עֲבוּר מָה" שְׁאָלַנִי. וְאוֹמֵר לוֹ, "לְתִתּוֹ לְאָחִי הַקָּטָן לְשַׂחֵק בּוֹ".

הָרַב מָסַר לִי אֶת הַמַּטְבֵּעַ הַמְּזֻיֶּפֶת וְהָלַכְתִּי תֶּכֶף לְבֵית מוֹכֵר הַשֵּׁכָר כְּדֵי לְהַשִּׂיג כּוֹס שֵׁכָר עַל יְדֵי הַמַּטְבֵּעַ הַמְּזֻיֶּפֶת!

מֵרֹב הֶמְלָה שֶׁהָיְתָה בַּמְּקוֹם מְכִירַת הַשֵּׁכָר הַמּוֹכֵר לֹא שָׂם לֵב וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַמַּטְבֵּעַ בֵּין שְׁאַר הַמַּטְבְּעוֹת וְנָתַן לִי כּוֹס שֵׁכָר.

כַּאֲשֶׁר הָיְתָה הַכּוֹס שֵׁכָר בִּידֵי יָצָאתִי מֵהַחֲנוּת וְרוֹקַנְתִּי אֶת תְּכוּלָתוֹ לְכוֹס אַחֵר. אֶת הַכּוֹס הַמְּקוֹרִי מִלֵּאתִי מַיִם וְחָזַרְתִּי לַחֲנוּת.

אָמַרְתִּי לְבַעַל הַחֲנוּת שֶׁבָּטְעוּת לָקַחְתִּי שֵׁכָר וּבֶאֱמֶת רָצִיתִי יַיִן. הַמּוֹכֵר אָמַר לִי שֶׁאֵין לוֹ יַיִן וְהֶחֱזִיר לִי מַטְבֵּעַ כֶּסֶף (אֲמִתִּית) וְהֶחֱזִיר אֶת תְּכוּלַת הַכּוֹס (בְּחוֹשְׁבוֹ שֶׁזֶּה שֵׁכָר) לְתוֹךְ הַשֵּׁכָר שֶׁהֲרֵי מַרְאֵה הַמַּיִם וּמַרְאֵה הַשֵּׁכָר שָׁוִין הֵם.

כָּעֵת הָיָה בִּידִי כּוֹס שֵׁכָר וּמַטְבֵּעַ כֶּסֶף אֲמִתִּי, וְהַכֹּל בִּגְנֵבָה וּבְעָרְמָה!

מִיָּד הֵבֵאתִי אֶת הַשֵּׁכָר לְרַבִּי וְהֶחֱיָה בּוֹ אֶת נַפְשׁוֹ. כְּשֶׁשָּׁאַל עַל מְקוֹר מִמּוּן הַשֵּׁכָר הִסְבַּרְתִּי לוֹ שֶׁנֶּאֱלַצְתִּי לִלְוֹת כֶּסֶף וּבְהִזְדַּמְּנוּת אַחֶרֶת הָרַבִּי יְשַׁלֵּם לוֹ.

לְאַחַר יוֹמַיִם הֵבִיא הָרַב דִּינָר כֶּסֶף וְכָעֵת הָיָה בִּידֵי ב' דִּינְרֵי כֶּסֶף.

אַךְ אֲנִי אַחַר שֶׁעָשִׂיתִי הֶעָרְמָה הַזֹּאת נִתְחָרַטְתִּי וְהֶחְלַטְתִּי לְהָשִׁיב הַגְּזֵלָה לְבַעַל הַשֵּׁכָר פִּי חָמֵשׁ מִמָּה שֶׁלָּקַחְתִּי וְלָכֵן תִּכְנַנְתִּי לַעֲשׂוֹת מַשָּׂא וּמַתָּן בִּשְׁנֵי דִּינָרִים אֵלּוּ וְאַרְוִיחַ בָּהֶם, כְּדֵי שֶׁאָשִׁיב לוֹ עֲשָׂרָה דִּנָרִים שֶׁהִיא הַשָּׁבָה שֶׁל פִּי חָמֵשׁ.

הִתְחַלְתִּי לִסְחֹר בִּדְבָרִים קְטַנִּים הַנִּמְכָּרִים לִילָדִים בְּבָתֵּי הַסֵּפֶר וְהִצְלַחְתִּי בְּעִסְקָ זֶה. תּוֹךְ זְמַן קָצָר כְּבָר הָיָה בִּידִי מֵאָה דִּינָרִים. הֶחְלַטְתִּי לְעַכֵּב אֶת הַשָּׁבַת הַגְּזֵלָה עַד שֶׁאַרְוִיחַ עוֹד וַאֲשַׁלֵּם לְהַמּוֹזֵג עֲשָׂרָה דִּינָרִים שֶׁל זָהָב בְּמָקוֹם שֶׁל כֶּסֶף.

לְאַחַר שֶׁהַהַצְלָחָה הֵאִירָה לִי פָּנִים כְּבָר הִגַּעְתִּי לְמַצָּב שֶׁשִּׁכְנַעְתִּי אֶת עַצְמִי לָתֵת לַמּוֹזֵג בַּעַל הַשֵּׁכָר מָאתַיִם דִּינְרֵי זָהָב!

הַמַּחֲשָׁבוֹת הָאֵלּוּ גָּרְמוּ לִי לְעַכֵּב אֶת הַשָּׁבַת הַגֵּזֶל אוּלָם לְאַחַר שֶׁהִתְעַשַּׁרְתִּי עֹשֶׁר רַב מְאֹד הֶחְלַטְתִּי שֶׁהִגִּיעַ מוֹעֵד הַפֵּרָעוֹן.

הִזְמַנְתִּי אֶת כָּל חֲשׁוּבֵי הָעִיר לִמְסִבָּה גְּדוֹלָה וְהִזְמַנְתִּי גַּם אֶת הָרַב וְגַם אֶת הַמּוֹזֵג הַהוּא. לְאַחַר הַסְּעוּדָה קָרָאתִי לוֹ וְהִסְבַּרְתִּי לוֹ אֵת כָּל הַקֹּרֹת אִתִּי תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁאֲנִי מוֹשִׁיט לוֹ מָאתַיִם דִּינְרֵי זָהָב! וּמְבַקֵּשׁ אֶת סְלִיחָתוֹ עַל מָה שֶׁעוֹלַלְתִּי לוֹ.

עַד כָּאן הַסִּפּוּר, הִמְשִׁיךְ הָעָשִׁיר וְעַכְשָׁו כְּבוֹד הָרַב הַגֵּד נָא לִי אִם כְּנִים הַדְּבָרִים שֶׁאוֹמְרִים בְּרֶמֶז גִימֶ"ל דָּלֶ"ת שֶׁהוּא לִרְמֹז גְּנֵבָה מְבִיאָה דַּלּוּת, הִצְלַחְתִּי כָּל כָּךְ גַּם בְּמַעֲשֵׂי הַגְּנֵבָה עַצְמָם (שֶׁבְּעַל הַשֵּׁכָר כְּלָל לֹא שָׂם לֵב לַמַּיִם וּלְמַטְבֵּעַ הַמְּזֻיֶּפֶת) וְגַם לְאַחַר מִכֵּן בְּכָל אֲשֶׁר פָּנִיתִי הִצְלַחְתִּי?

הִסְבִּיר לוֹ הָרַב שֶׁמֵּאַחַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ תָּמִיד הָיְתָה לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ לִגְמֹל לְרַב חֶסֶד (וְלַמְּרוֹת שֶׁהַדִּינָר הַשֵּׁנִי הָיְתָה בְּכַוָּנַת גֵּזֶל, אוּלָם הַחֲרָטָה הָיְתָה מִיַּד) וּלְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה לַמּוֹזֵג בְּיֶתֶר שְׂאֵת א"כ זֶה מָה שֶׁהֵגֵן עָלֶיךָ מֵהַקְּלָלָה שֶׁל ג' ד' – גֵּזֶל דַּלּוּת.

⊙ נקודות למחשבה:

- מה פשר הביטוי "ילקה" בחסר וביתר.
- "תברה או שתיה" למה לשבור חבית?
- במקרה של ילד שגנב כרטיס חופשי חודשי ולאחר שעבר חודש החזירו לבעליו ואמר לו "הרי שלך לפניך", פסק הרב זילברשטיין שליט"א שעליו לשלם! למה?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

"מניח גזילה ביניהם ומסתלק" באיזה מקרה נאמר דין זה?

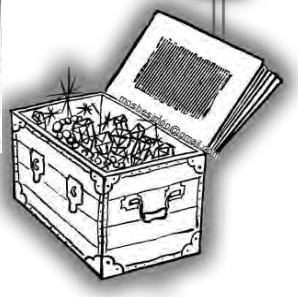

דברי חכמים כדרבונות...

אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין.

יבא קמא דף ל.

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

שלב א'

מילה בסלע
אזגדין
כרוספדין
משלתא

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

המגיה

עיינו היטב וגלו היכן הטעות?

חלק מביאורי המילים שונו בדווקא **ואין הם נכונים!**

מצאו אותם (7!), הקיפו אותם בעיגול (את ה"לא נכונים"), רשמו את האות של אותם מילים וגלו מה יוצא!

ת. מ"ט - מה הטעם
מ. דאמר קרא - שהפסוק אומר
א. וכיון דאיכא עדים - ומכיון שאין עדים
ש. מההוא שעתא הוא - מאותו זמן הוא
ה. דאיחייב ליה אשמה - שהוא מתחייב לו חיוב
ו. הכי - כאן
י. ובי דינא - והבית דין
ז. הוא דקא מחייבי ליה אשמה הם שמחייבים אותו חיוב
ר. כי אזלת להתם - כאשר הלכת לשם
י. אקיף אסולמא דצור - הקף את מעלה צור
י. ועול לגביה - ותעלה לפניו
ה. ובעי מיניה - ושאל ממנו
ו. אי שמיעא ליה - אם שמע לו
ש. מאי - מה הכוונה
ס. הני מילי - אלו המילים נאמרו רק
ת. היכא דליכא עדים - היכן שיש עדים
א. אבל היכא דאיכא עדים - אבל היכן שאין עדים
נ. ואי נמי - או גם
ש. דאהדרה לדוכתה - שהחזירה למקומה
ק. ואיתברא - והיא נשברה
י. לאפוקי - להוציא מדעתו
א. בעינן - אנו צריכים

_____

"מילתי אמורה" - *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילים: **מחלוקת**, **עקיפה** מקורם בארמית או לשון חז"ל

איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא *(שואלת הגמרא, מערכת הגמרא...)*

נקודה לנקודה

הוצאה ש"מ: ר"ע אומר כשעת התביעה:
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא ומודה ר"ע במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא [1]לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו וכיון דאיכא עדים מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה א"ל ר' אושעיא לרב יהודה ר' אתה אומר כן הכי א"ר אסי אמר ר' יוחנן חלוק היה ר"ע אפי' במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה א"ל ר' זירא לר' אבא בר פפא כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור ועול לגביה דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה אי שמיעא ליה לר' יוחנן הלכה כר"ע או אין הלכה כר"ע א"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כרבי עקיבא לעולם מאי לעולם אמר רב אשי שלא תאמר הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא ואי נמי דאהדרה לדוכתה ואיתברא לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר [2]לא בעינן דעת בעלים קא משמע לן דבעינן דעת בעלים ורבא אמר הלכה כבית הלל: **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון

❖ **מתח קו למקום המתאים!**

- פסק הלכה
- הגבלת שיטת ר"ע
- הסבר הגבלת שיטת ר"ע
- ציטוט מאמורא אחר החולק
- הסבר השיטה החולקת
- סיפור
- מטרת הסיפור
- שאלה על ניסוח פסק הדין
- הסבר ראשון על ניסוח פסק הדין
- הסבר שני על ניסוח פסק הדין
- פסק דין חדש

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

ידיעת והבנת הגמרא

"רבי עקיבא אומר כשעת התביעה"
הסבר שיטת ר"ע לפי הרי"ף

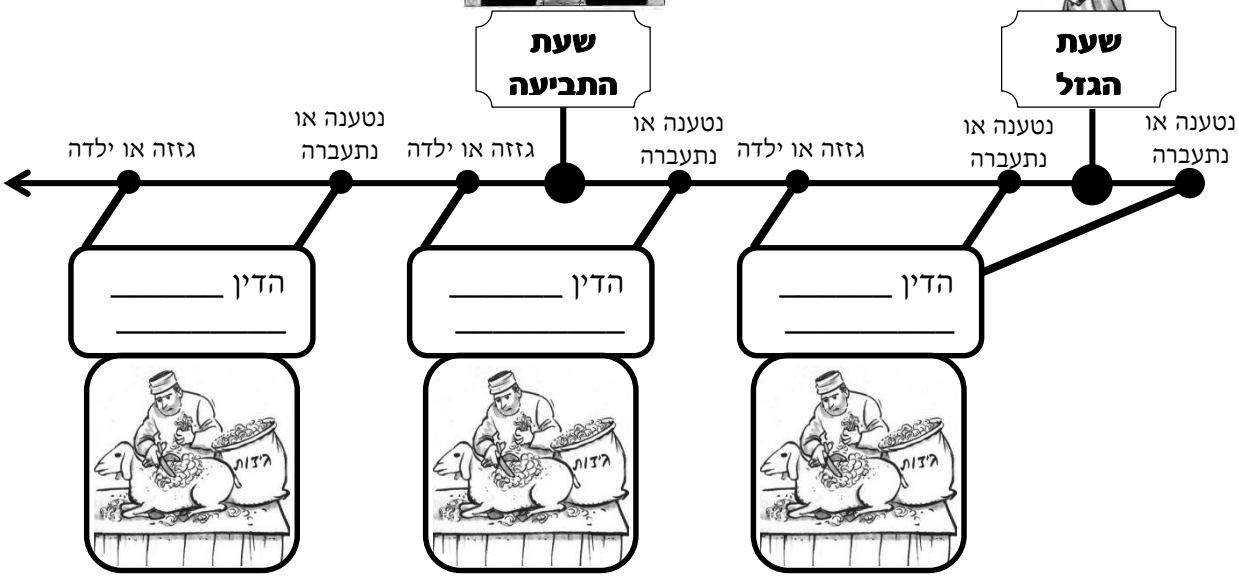

כל האומר דבר בשם אומרו ...

התאם את פסקי ההלכות לאמורא המתאים!

הרבנים הפוסקים:

1. רב יהודה _____
2. שמואל _____
3. ר' אסי _____
4. ר' יוחנן _____
5. ר' אושעיא _____
6. ר' יעקב בר אידי _____
7. רבא _____

פסקי דין

א. הלכה כבית שמאי

ב. הלכה כבית הלל

ג. רבי עקיבא מודה כשיש עדים שמשלם כשעת הגזל – הלכה כרבי עקיבא

ד. רבי עקיבא חולק גם כשיש עדים ואומר שמשלם כשעת התביעה – הלכה כרבי עקיבא

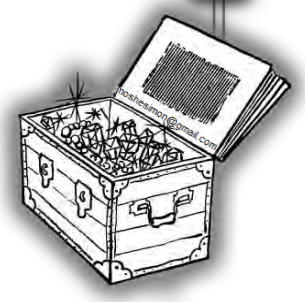

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

תמונה

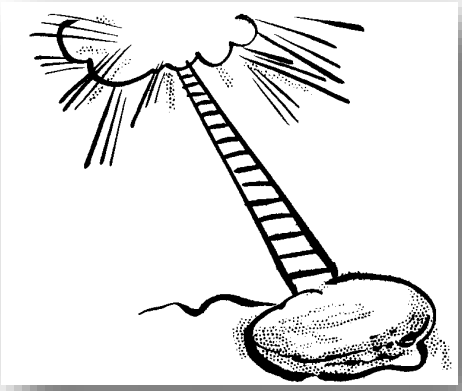

מה מרומז כאן, ואיך?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- ומודה ר"ע במקום שיש עדים וכו' על מה בדיוק צריכים העדים להעיד?

_____

- מה מציין רש"י בסוגיה שלנו שלא כהרגלו?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מהי שיטת רבי עקיבא לפי הרי"ף?

_____

- מה מתכוונת התורה בכותבה "ביום אשמתו" לפי ב"ה וב"ש? (ע"פ מלבי"ם ויקרא שפט)

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

אחיה ידע
• דוגמאות נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

יָהֵב פְּכִימְתָּא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, אירוח וידיעת התורה

אָחוּדָה נָא לָכֶם חִידוֹת

❖ דרך סולם, ישמע קול יעקב,

בענין ממון של העושה צום (חוזר בתשובה).

1. מה הכוונה? 2. למה זה רק לפי רב יהודה אמר שמואל? 3. מה מיוחד במשפט זה?

לעול"ם ל'רבות ע'דים ו'צריך ל'הודיע מ'יד (לבעלים)

❖ **לעולם שלא חזר בתשובה ולעולם שחזר בתשובה.** מה הכוונה?

❖**מודה לא מודה ,לא מודה מודה** ,מה הכוונה(?מאת התלמידים י.ר .וי.מ.ה .נ"י-)

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ "לעולם דאהדרה לדוכתה וכו'"... מכיון שיש עוד שיטת ר"ע בפירקין ('גזל א' מחמשה') למה שלא נאמר ש'לעולם' בא לרבות שי' ר"ע בענין זה ולומר שהלכה כמותו? (ואם בגלל שלא מוזכר במשנה בפרקינו אלא בגמרא הרי גם שי' ר"ע בענין 'צריך דעת בעלים' מובא רק בברייתא בגמ' בדף מ:)

מגיד מישרים –סולמא דצור, ביום אשמתו, החזרת פיקדון

• סולמא דצור

עובדא הוה בחד גברא דהוה סליק מן בבל, יתיב למקרטא באורחא [ישב לנוח בדרך], וחמא [וראה] תרתין צפרין מתנציין [רבים] חדא עם חדא, וקטלת חדא מנהון חברתה. אזלת ההיא אחריתי ואתיית עשבא, ויהב עלה ואחיית יתה [הציפור האחר הביא עשב, הניחה על הציפור המת והחיה אותו].

אמר: טב לי נסב [לקחת] מן הדין עשבא, ואחייה ביה מתיא דארעא דישראל.
כי פרי וסלק חמא חד תעלא מית מקלק באורחא [ראה שועל אחד מת מונח בדרך].
אמר: טב לי מנסייא בהדין תעלא, ויהב עליה ואחייה, וסליק עד שהגיע לסולמי צור.
כיון שהגיע לסולמי צור, חמי חד ארי קטיל ומקלק באורחא. אמר: טב לי מנסיא בהדין ארי, ויהב עלוהי מן עשבא וחיה, וקם ואכל יתיה.
הוא דברייתא [זהו שאומרים הבריות] אמרי: טב לביש עבדת בישא עבדת, טב לביש לא תעביד, וביש לא מטי לך. (ויקר"ר כב)

• לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו

בַּמִּדְרָשׁ הַגָּדוֹל (תע) מְסֻפָּר שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָה עַל הַר וְהִבִּיט אֶל עֵבֶר הָעֵמֶק וְרָאָה אָדָם עוֹבֵר לִשְׁתּוֹת מֵי בְּאֵר. תּוֹךְ כְּדֵי שְׁתִיָּתוֹ נָפַל לוֹ אַרְנָקוֹ מִבְּלִי שֶׁשָּׂם לֵב, וּלְאַחַר מִכֵּן הִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ. לְאַחַר זְמַן מָה הִגִּיעַ אָדָם אַחֵר, רָאָה אֶת הָאַרְנָק, שָׂמֵחַ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל מְצִיאוּתוֹ לְקָחוֹ וְהָלַךְ לוֹ. לְאַחַר מִכֵּן הִגִּיעַ אָדָם שְׁלִישִׁי לִשְׁתּוֹת וְלָנוּחַ מִדַּרְכּוֹ, אוּלָם לֹא אָרַךְ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁחָזַר הָאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁאִבֵּד אֶת הָאַרְנָק וְחָשַׁד בּוֹ שֶׁלָּקַח אֶת הָאַרְנָק לְעַצְמוֹ. תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁהֶאֱשִׁימוֹ שָׁלַף סַכִּין וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ.

בְּשָׁעָה זוֹ בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מֵאֵת ה' "הוֹדִעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶךָ..." מַדּוּעַ הָאָדָם הָרִאשׁוֹן אִבֵּד אֶת כַּסְפּוֹ, מַדּוּעַ הַשֵּׁנִי קִבֵּל מְצִיאָה שֶׁכָּזוֹ וּמַדּוּעַ מִגִּיעַ לְשְׁלִישִׁי לָמוּת עַל לֹא עָוֶל בְּכַפּוֹ. אָמַר לוֹ הקב"ה – בְּכָךְ תִּרְאֶה שֶׁמִּשְׁפָּטֵי ה' אֱמֶת.

הָאָדָם הָרִאשׁוֹן גָּנַב אַרְנָק זֶה מֵהָאָדָם הַשֵּׁנִי וְכָעֵת עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה זֶה חָזַר לוֹ מָה שֶׁנִּגְזַל מִמֶּנּוּ. הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי, רָצַח בְּעָבַר אֶת אָבִיו שֶׁל הָרִאשׁוֹן וְכָעֵת נָקַם בֶּן הַמֵּת אֶת נִקְמַת אָבִיו מֵרוֹצְחוֹ...

יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב שֶׁלְּזֶה רִמְזָה הַתּוֹרָה בְּדַבְּרָה עַל גַּזְלָן, "אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ" וְגָזַל מָמוֹנוֹ שֶׁל הָאַחֵר, אֲבָל לְלֹא יוֹעִיל לוֹ כִּי "וְשִׁלֵּם אוֹתוֹ **בְּרֹאשׁוֹ**" הוּא **בְּעַצְמוֹ** עָתִיד לְהַחֲזִירוֹ לוֹ בְּגִלְגּוּל זֶה אוֹ בְּגִלְגּוּל אַחֵר. "לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ" לְבַעְלָיו הַאֲמִיתִּים "יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ" בַּיּוֹם שֶׁתִּזְכֹּר אַשְׁמָתוֹ וְיִצְטָרֵךְ בְּעַצְמוֹ לְתַקֵּן אוֹתָהּ...

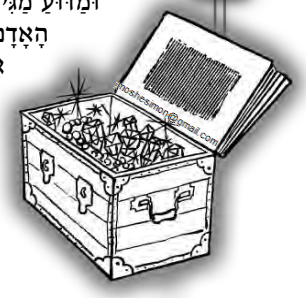

• דבמצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע

פרק המפקיד

סוגיה כז

♦ **החזרת פיקדון**

אדם שקיבל פיקדון, והכחיש ונשבע לשקר, משלם את הפיקדון בתוספת חמישית וקורבן אשם. (ויקרא ה' כ"א-כ"ז). שבועת זו היא שבועת הפקדון שחייב עליה קרן וחומש וקרבן אשם.

ספר ויקרא פרק ה

(כ) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (כא) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּה' **וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן** אוֹ בְתִשּׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: (כב) אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה: (כג) וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק **אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ** אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: (כד) אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשָּׁתָיו יֹסֵף עָלָיו **לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:** (כה) וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַה' אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: (כו) וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וְנִסְלַח לוֹ עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה בָהּ:

אמרו חז"ל: כל הכופר בפקדון כאלו כופר בהקב"ה שנאמר "ומעלה מעל בה' וכחש..." **(במדבר רבה ט ב)**

בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי ה' קֵל אֱמֶת ...להחזיר הפקדון - מצודות דוד **(תהלים לא)**

סִפֵּר הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א: בְּאַחֲרוֹנָה הָיוּ כַּמָּה מִקְרִים טְרָגִיִּים שֶׁל ת"ח שֶׁנִּפְטְרוּ בִּשְׁעַת שִׁנָּה, וּבְעִנְיָן זֶה בִּרְצוֹנֵנוּ לְהָבִיא כָּאן מָה שֶׁאָמַר מָרָן הַגְרִי"ש אֶלְיָשִׁיב זצ"ל, בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ לְנַחֵם אֶת מִשְׁפַּחַת כ"ק הָאַדְמוֹ"ר מִגּוּר, בַּעַל הַ'פְּנֵי מְנַחֵם' זצ"ל, שֶׁנִּפְטַר גַּם הוּא, כַּזָּכוּר, בְּעֵת הַשֵּׁנָה (ט"ז אַדָּר תשנ"ו).

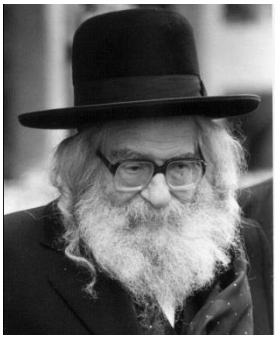

רבי פנחס מנחם אלתר מגור
בעל 'פני מנחם'

מָרָן הגרי"ש אָמַר לִבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלֹּא נָכוֹן הוּא לוֹמַר שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל הַנִּפְטָר הַגָּדוֹל יָצְאָה בְּמַהֲלַךְ הַשֵּׁנָה. אֵין דָּבָר כָּזֶה, קָבַע מָרָן, וְאָמַר שֶׁאִם השי"ת רוֹצֶה לָקַחַת אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וְהוּא יָשֵׁן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, מַחֲזִיר לוֹ השי"ת אֶת הַנְּשָׁמָה, וְרַק אַחַר כָּךְ נוֹטְלָהּ מִמֶּנּוּ.

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ הַנּוֹכְחִים מֵאַיִן הַמָּקוֹר לְדָבָר זֶה, הֵשִׁיב מָרָן שֶׁהַדָּבָר מוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, הַמְּצֻטָּט ב...'קְצוֹת הַחֹשֶׁן', סִימָן ד ס"ק א'.

הַ'קְצוֹת' מְדַבֵּר שָׁם בְּעִנְיַן אָדָם שֶׁהִלְוָה כֶּסֶף לַחֲבֵרוֹ, וּכְשֶׁמַּגִּיעָה שְׁעַת הַפֵּרָעוֹן וְהַלְוֶה אֵינוֹ מַחֲזִיר אֶת הַחוֹב, 'רָאִיתִי רַבִּים מִתְחַכְּמִים בָּזֶה לִתְפֹּס מֵחֲבֵרוֹ אֵיזֶה חֵפֶץ, בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מִגּוֹ קֹדֶם בּוֹאוֹ לְדִין, וְלָאו שֶׁפִּיר עַבְדִּי, וְקָרוֹב לְאִסּוּר תּוֹרָה, אִם הוּא עַל יְדֵי תְּפִיסָה', וְכוּ'.

אֲבָל, מַמְשִׁיךְ הַ'קְצוֹת' וְאוֹמֵר, **'גַּבֵּי פִּקָּדוֹן** מַשְׁמַע דְּלִיכָּא אִסּוּר כְּלָל לְעַכְּבוֹ תַּחַת יָדוֹ, וכמ"ש מוהרש"ל'. דְּהַיְנוּ שֶׁאִם יֵשׁ בְּיָד הַמַּלְוֶה **פִּקָּדוֹן שֶׁל הַלְוֶה שֶׁהֻפְקַד אֶצְלוֹ** (בְּלֹא קֶשֶׁר לְהַלְוָאָה), אֵין אִסּוּר לְהַחֲזִיק עַתָּה בִּפְקָדוֹן זֶה, וְלֹא לְהַשִּׁיבוֹ לַמַּפְקִיד־הַלְוֶה, עֵל מָנַת לְאַלְּצוֹ לְהָשִׁיב אֶת הַחוֹב.

אֲבָל, מַמְשִׁיךְ הַ'קְצוֹת', מִדְּבְרֵי הַזֹּהַר מְבֹאָר דְּהוּא אִסּוּר גָּמוּר, ע"ש פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר, "פָּתַח וְאָמַר ה' אוּרִי וְיִשְׁעִי וְכוּ', וּבַר נָשׁ בָּעֵי לְאַקְדָּמָא וּלְמִפְקַד בִּידֵיהּ פִּקְדּוֹנָא דְּנַפְשֵׁהּ, כְּפִקְדּוֹנָא דָּבָר נָשׁ דִּיהִיב פִּקְדּוֹנָא לְאַחְרָא, דאע"ג דְּאִיהוּ אִתְחַיֵּב לְגַבֵּי יַתִּיר מֵהַהִיא פִּקְדּוֹנָא, לָאוּ כְּדַאי לְאֶתְאָחֲדָא בֵּיהּ, הוֹאִיל וּפִקְדּוֹנָא אִתְמְסַר לְגַבֵּיהּ, וְאִי יִסְרַב בֵּיהּ וַדַּאי נִבְדַּק אַבְּתְרֵהּ, דְּלָאוּ מִזַּרְעָא קַדִּישָׁא הוּא, וְלָאוּ מִבְּנֵי מֵהֵימְנוּתָא וְכוּ'." ע"ש.

פֵּרוּשׁ הַדְּבָרִים הוּא שהזוה"ק מַקְבִּיל בֵּין הַפִּקָּדַת הַנְּשָׁמָה בִּידֵי הָאָדָם אֵצֶל השי"ת מִדֵּי לַיְלָה בַּלַּיְלָה, לְבֵין הַמַּצָּב שֶׁבּוֹ אָדָם הִפְקִיד פִּקָּדוֹן אֵצֶל חֲבֵרוֹ.

וּכְשֵׁם שהשי"ת נֶאֱמָן לְהַבְטָחָתוֹ לְהַשָּׁבַת הַפִּקָּדוֹן, הִיא הַנְּשָׁמָה, וּמַחֲזִירָהּ לָאָדָם, כָּךְ הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ מָסַר אֶת פִּקְדּוֹנוֹ מִתּוֹךְ יְדִיעָה שֶׁהַנִּפְקָד יָשִׁיב לוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן לְלֹא כָּל סָפֵק, וְלָכֵן קוֹבֵעַ הזוה"ק שֶׁלָּאוּ כְּדַאי לְאֶתְאָחֲדָא בֵּיהּ (לֹא רָאוּי לְהַחֲזִיק בְּפִקָּדוֹן זֶה) וְכוּ', 'וְאִי יִסְרַב בֵּיהּ - וַדַּאי נִבְדַּק אַבְּתְרֵהּ, דְּלָאוּ מִזַּרְעָא קַדִּישָׁא הוּא וְלָאוּ מִבְּנֵי מֵהֵימְנוּתָא וְכוּ' ע"ש. (וְאִם יַעֲשֶׂה זֹאת בְּכָל אֹפֶן, יֵשׁ לִבְדֹּק אִם הוּא אֵינוֹ מִזֶּרַע קָדוֹשׁ, וְלֹא מִבְּנֵי מֵהֵימְנוּתָא, שֶׁשּׁוֹמְרִים עַל אֱמוּנָתָם).

לָכֵן אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים 'רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ'

הַ'קְצוֹת' אוֹמֵר עוֹד שֶׁיֵּשׁ לְזֶה פָּנִים עַל פִּי נִגְלֶה, וְהוּא שִׁיטַת הָרִיטְבָ"א פֶּרֶק 'הַכּוֹתֵב' (כְּתוּבוֹת פ"ה, א' ד"ה הַהִיא אִתְּתָא) דְּהֵיכָא שֶׁבָּא לֵיד הַנִּפְקָד בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן, צָרִיךְ לְמִיעֲבַד הַשָּׁבָה מְעַלְיָא, וְעִיֵּן שָׁ"ך סִימַן נ"ה סק"ט, וְלָכֵן בַּעַל נֶפֶשׁ יַרְחִיק מִזֶּה', עכ"ל הַ'קְצוֹת'.

אִם כֵּן מָצָאנוּ בְּמִפְרָשׁ, אָמַר מָרָן הגרי"ש אֶלְיָשִׁיב זצוק"ל לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל הַ"פְּנֵי מְנַחֵם", שֶׁדַּעַת הַזֹּהַר הִיא שֶׁאֵין מְציאוּת כְּזוֹ שהשי"ת אֵינוֹ מֵשִׁיב אֶת הַנְּשָׁמָה לָאָדָם, וְגַם אִם הוּא רוֹצֶה לִטְלָהּ מִמֶּנּוּ, רח"ל, הוּא מַחֲזִיר לוֹ אוֹתָהּ, וְרַק אַחַר כָּךְ נוֹטְלָהּ.

וְעַל זֹאת אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים, כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים מֵהַשֵּׁנָה, 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ וְכוּ', שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ' דְּהַיְנוּ שהקב"ה מִתְנַהֵג בְּאֱמוּן, וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֻפְקַד אֶצְלוֹ.

***

כְּדַאי לְצַטֵּט בְּהֶקְשֵׁר זֶה אֶת דִּבְרֵי רָשִׁ"י בְּסֵפֶר הַפַּרְדֵּס (וְהַדְּבָרִים מוּבָאִים בַּסֵּפֶר שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט סִימָן נ'), עַל הַפָּסוּק "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים, **רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ**".

רָשִׁ"י מַסְבִּיר שֶׁזֶּה הוּא בְּעֶצֶם סוֹדָהּ שֶׁל הַשֵּׁנָה, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: "וּמָה הִיא הָאֱמוּנָה? לְפִי שֶׁהָאָדָם מַפְקִיד בְּכָל לַיְלָה אֶת נַפְשׁוֹ בְּיַד בּוֹרְאוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי", וּפְעָמִים נַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם סְחוּפָה וּדְאוּבָה עָלָיו מֵרֹב טֹרַח וְעָמָל שֶׁעָמַל כָּל הַיּוֹם.

וּכְשֶׁהַנֶּפֶשׁ עוֹלֶה לְרָקִיעַ בַּלַּיְלָה, וְהוּא יָשֵׁן, מוֹצְאָהּ שָׁם מַרְגּוֹעַ וּמְנוּחָה, וּמְקוֹם קְדֻשָּׁה וְטַהֲרָה, וְאֵינָהּ רוֹצָה לָשׁוּב בְּקִרְבּוֹ. והקב"ה אוֹמֵר לָהּ, שׁוּבִי לִמְקוֹמֵךְ, אֵינִי רוֹצֶה לְוַתֵּר אֱמוּנָתִי כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁהֲרֵי הַפִּקִּידְךָ בְּיָדִי, וַאֲנִי לוֹ שׁוֹמֵר נֶאֱמָן.

וְעַל אֱמוּנָה זוֹ מַחֲזִירָה בַּבֹּקֶר, וַהֲרֵי הוּא כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה שֶׁכָּל מָה שֶׁטָּרַח אֶתְמוֹל, הַכֹּל שָׁכַח, וְהִנֵּה הוּא בְּכוֹחַ גָּדוֹל, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ"".

אוצרות התלמיד — סוגיה כז — פרק המפקיד

תמיד מספרים

אקיף אסולמא דצור...

סִפֵּר הָרַב זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א שֶׁבְּבַגְדָּד הָיָה יְהוּדִי תַּלְמִיד חָכָם בְּשֵׁם חָכָם מוּצָפִי. פַּעַם אַחַת הִתְקַשָּׁה מְאֹד בְּבֵאוּר סֵגְיָה מְסֻיֶּמֶת וְהִשְׁקִיעַ בְּכָךְ הַרְבֵּה מִזְּמַנּוֹ. לְאַחַר זְמַן נוֹדַע לוֹ שֶׁבַּשָּׁ"ס שֶׁהִדְפִּיס הָרַב שְׁמוּאֵל שֶׁטְרָאשִׁין זצ"ל (שָׁ"ס וִילְנָא) יֶשְׁנוֹ יִשּׁוּב לִקְשָׁיָיו.

הֶחְלִיט וְעָשָׂה מַעֲשֶׂה. הוּא מָכַר אֶת דִּירָתוֹ בְּבַגְדָּד(!), וְנָסַע עִם כֶּסֶף זֶה לְוִילְנָא לִרְכֹּשׁ אֶת כָּל הַשָּׁ"ס שֶׁעָלָה הוֹן רַב בְּאוֹתָם יָמִים. רַק לְאַחַר שֶׁקָּנָה אֶת הַשָּׁ"ס הַיָּקָר וְהִרְוָה אֶת צִמְאוֹנוֹ לַתּוֹרָה בָּא אֶל סִפּוּקוֹ.

עוֹד סִפֵּר הָרַב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן רַבִּי שִׂמְחָה לֵוִין שֶׁכַּאֲשֶׁר עָרַךְ הַגָּאוֹן ר' חַיִּים מִבְּרִיסְק אֶת נִשּׂוּאֵי בְּנוֹ, הִזְמִין גַּם אֶת הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם רֹאשׁ יְשִׁיבַת טֶלְז, רַבִּי לֵייזֶער טֶלְזֶר, אֲבָל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה הֵשִׁיב לוֹ שֶׁהוּא עָסוּק מְאוֹד וְלֹא יוּכַל לְהַגִּיעַ.

רבי חיים מבריסק

רבי אליעזר גורדון מטלז

וְהִנֵּה, בְּהַגִּיעַ עֵת הַחֻפָּה, הֵפִתַּע הַגְּרַ"ח מִבְּרִיסְק לִרְאוֹת אֶת ר' לֵייזֶער בֵּין הַנּוֹכְחִים. מֵהֵר רֹאשׁ יְשִׁיבַת טֶלְז 'לְהַרְגִּיעוֹ', "הָיוּ לִי סְפֵקוֹת רַבִּים בְּסֻגְיוֹת שֶׁלּוֹמְדִים בִּישִׁיבָה, וּמִשֶּׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהִנְּךָ עוֹרֵךְ חֻפָּה, הֵבִינוֹתִי שֶׁיִּתְקַבְּצוּ לְכָאן כָּל גְּדוֹלֵי הַתּוֹרָה, וְהֶחְלַטְתִּי לְהַגִּיעַ לִבְרִיסְק כְּדֵי לִשְׁטֹחַ אֶת הַסְּפֵקוֹת בִּפְנֵיהֶם...."

הגר"ש לֵוִין הוֹסִיף שֶׁסִּיּוּמוֹ שֶׁל הַסִּפּוּר הָיָה שֶׁכַּאֲשֶׁר שָׁמַע הַגְּרַ"ח מִבְּרִיסְק אֶת הָעִנְיָן, אָמַר לְהגר"י מִטֶּלְז שֶׁהוּא הָאִישׁ הַמַּתְאִים לַעֲרִיכַת הַחֻפָּה וְהַקִּדּוּשִׁין... (עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ)

ר' יעקב בר אידי תלמיד חבר של ר' יוחנן

הגמרא מספרת שר' יוחנן כעס על כך שר' אלעזר בן פדת לא אומר מימרות בשמו. ניסו החכמים לפייסו.

מספרת הגמרא: ...נכנס לפניו רבי יעקב בר אידי אמר ליה: כתיב כ"אשר צוה א' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע" וגו' וכי כל דיבור ודיבור שהיה יהושע יושב ודורש היה אומר כך אמר משה?

אלא יהושע יושב ודורש ויודעין הכל שהתורה של משה היא אף אתה, אליעזר יושב ודורש והכל יודעין שהתורה שלך היא.

אמר להן מפני מה אין אתן יודעין לרצות כבן אידי חבירינו? (ירושלמי שקלים ו:)

בנין הישיבה בעיירת טלז

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה הסיפור עם מרי בר איסק?

_____

_____

דברי חכמים כדרבונות...

אמר אבדימי בר חמא בר דוסא מאי דכתיב לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה.

עירובין נה.

אחיה ידע — yeda@achiya.org.il — אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

ריבוע קסם

התאם את המילים בארמית לתרגום בלשון הקודש.
לאחר התאמת המספר לאות הנכונה סכום כל שורה וכל טור יהיה זהה (גם באלכסונים).

המילה בארמית

א. דאהנו לה
ב. שאני
ג. קא סבר
ד. לא שנו
ה. מאי טעמא
ו. גירי דידיה
ז. מנהני מילי
ח. לימא
ט. אמרי

ג	ב	א
ו	ה	ד
ט	ח	ז

התרגום

1. האם זה אומר
2. שסובר
3. לא שנינו
4. הם שגרמו לה
5. מה הטעם
6. אמרו בני הישיבה
7. חיצים שלו
8. מנין אלו הדברים
9. שונה הוא

מה המספר?_____

א. מהו
ב. דתיהוי
ג. הוא דלא מינטר
ד. להא רביעית
ה. הא חבית
ו. דניחא ליה
ז. בעי
ח. חמרא
ט. הימנה

ג	ב	א
ו	ה	ד
ט	ח	ז

1. שנוח לו
2. מה הדין
3. יין
4. שאל
5. זה החבית
6. הוא שלא נשמר
7. שתהיה
8. ממנה
9. לזה הרביעית

מה המספר?_____

א. הכא
ב. מנטירותא דדינר
ג. מינטר
ד. או דלמא
ה. אלא אגב חמרא
ו. אבל זוזא
ז. תיקו
ח. שאני
ט. נטירותא דארנקי

ג	ב	א
ו	ה	ד
ט	ח	ז

1. שונה הוא
2. כאן
3. אבל כסף
4. נשמר
5. רק על ידי היין
6. תעמוד
7. או שמא
8. שמירה של ארנק
9. משמירת דינר

מה המספר?_____

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*
המילים: **הנאה, בסיס, ארנק** מקורם בארמית או לשון חז"ל
איך הם כתובים בסוגיה? _____, _____, _____, _____

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא

פאזל! הפאזל של הדף התפרק, עזור להרכיבו מחדש

שים לב!: ניתן להשתמש רק בקטעים שחולקו בצורה נכונה

א. הקף בעיגול כל קטע המחולק בצורה נכונה.

ב. מַסְפֵּר 1, 2, 3,... את הקטעים המחולקים בצורה נכונה (שכבר הקפת בעיגול) **לפי הסדר הנכון!**

(א) על כל דבר
פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו חייב

(ב) ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

(ג) מנטירותא דדינר תיקו:

(ד) עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו להן

(ה) אמר לעבדו ולשלוחו מנין תלמוד לומר

(ו) **גמ'** מנהני מילי

(ז) עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם

(ח) רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם

(ט) הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו

(י) והלא כבר נאמר על כל דבר פשע

(יא) אע"פ שלא נטל לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון

(יב) דתנו רבנן על כל דבר פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

(יג) רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם את כולה

(יד) שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל

(טו) אמרו להן
אמרו להן ב"ש לב"ה

(טז) אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם

(יז) את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית

(יח) נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול

(יט) אמרי לא שאני הכא דניחא ליה

(כ) אמרי לא

(כא) והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו א"כ מה תלמוד לומר לעל כל דבר פשע שיכול

(כב) **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב

(כג) אלא אגב חמרא אבל זוזא מינטר או דלמא שאני נטירותא דארנקי

(כד) **גמ'** מנהני מילי דתנו רבנן

(כה) דבר פשע שיכול אין לי אלא הוא אמר לעבד ולשלוחו מנין תלמוד לומר על כל דבר פשע:

(כו) א"כ מה תלמוד לומר על כל

(כז) את כולה מאי טעמא גירי דידיה הוא דאהנו לה: הגביהה ונטל הימנה כו': אמר שמואל לא נטל

(כח) הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

(כט) בעי רב אשי הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו

(ל) ב"ש לב"ה והלא כבר נאמר על כל דבר פשע אמרו להן ב"ה לב"ש

(לא) דתיהוי הא חבית כולה בסים להא רביעית בעי רב אשי

(לב) הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו חמרא הוא דלא מינטר

(לג) מאי טעמא גירי דידיה הוא דאהנו לה:

(לד) **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

1

(לה) הטה את החבית כו': אמר רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם את כולה

(לו) הגביהה ונטל הימנה כו': אמר שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל

(לז) הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא אבל זוזא מינטר או דלמא שאני נטירותא דארנקי

(לח) מנטירותא דדינר לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון

(לט) שאני הכא דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסים להא רביעית

לג לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

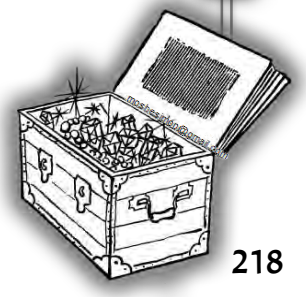

אחיה ידע
• דגמבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

סלט אותיות

מצא את התשובות הנכונות מתוך אוצר התשובות.

לאחר מכן מצא אותם בסלט האותיות על ידי השלמת האות החסרה שבמרכז הטבלה.

י	נ	ב	ו	א	ר	א	ר	י	צ	ח	ו	ת	י	ע	י	ב		א	ל	א	ב	י	ח	ו	נ	י	א	ב	א	ל	א	ו	י
ו	ה	ע	ר	ת	כ	א	ל	מ	ב	ו	ד	י	ח	ל	ש	א		מ	א	ר	ע	י	ל	א	ר	ז	ע	ל	ו	נ	ה	ס	ו
ב	ש	י	נ	ד	ר	י	א	מ	ע	ד	ק	א	ד	י	ח	ו		ש	ל	ו	ח	ו	ל	ש	ל	ו	ו	ל	ב	ד	ו	ע	א
י	נ	ז	ו	נ	ש	ר	י	ה	מ	ע	ו	נ	י	ק	ס	ה		י	נ	ה	א	ד	א	ו	ה	ה	י	ד	י	ד	י	ר	ג
ר	נ	י	ד	מ	נ	מ	ל	ו	ט	י	ל	י	ר	נ	ק	ר		ה	י	ב	ג	ה	י	ר	י	מ	ז	ר	י	א	מ	ל	ר
נ	ב	ו	א	ר	נ	מ	צ	ר	ו	נ	ו	ד	ק	י	פ	ב		י	ח	ו	ל	ש	ב	ל	ש	ו	ח	ה	ו	ש	ק	ח	י
נ	מ	ל	ו	ק	ר	ז	ש	מ	מ	ל	ט	נ	ל	ט	נ	א		ע	ל	א	י	ר	ר	ב	י	א	י	ג	ר	ב	נ	ז	ר
ו	ב	מ	י	ק	י	ל	א	נ	ר	ו	ק	מ	ח	נ	מ	ה		ו	כ	י	מ	ל	מ	ד	מ	ש	ו	נ	ק	ל	א	מ	ש
ה	ק	י	י	ש	ל	ג	ס	ה	ל	ו	כ	י	מ	ד	מ	ל		מ	ר	י	א	מ	ק	ח	צ	י	נ	ו	מ	ש	ל	ז	ע
ד	ו	ד	ט	י	ו	ל	ס	י	ס	ב	ה	ל	ו	כ	ת			ב	ח	א	ה	י	ו	ה	י	ת	ד	ה	י	ל	ח	א	נ
י	נ	כ	ה	נ	כ	ב	ל	ד	ב			ע	ל	כ	ל	ד		ב	ר	צ	ו	ר	י	נ	ע	ל	ב	ו	צ	י	ק	ע	א
ט	נ	נ	כ	נ	ו	ר	ס	ח	ה	כ	י	ר	צ	ה	נ	י		ד	י	ת	ו	ח	י	ל	ש	ה	ה	מ	ר	כ	ז	א	ל

השאלות: (רשום את האות של התשובה הנכונה במקום הריק)

1. באיזה נושא חלקו ב"ש וב"ה במשנתינו? _____
2. מהו הפסוק שממנו לומדים בית שמאי שחייבים על המחשבה כמעשה? _____
3. מהו הפסוק שממנו לומדים בית הלל שאינו חייב עד שישלח בו יד? _____
4. מה לומדים בית הלל מהפסוק "על כל דבר פשע"? _____
5. מה הדין כאשר הטה את החבית והוציא ממנה רביעית ונשברה? _____
6. מה הדין כאשר הגביה החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה? _____
7. מה הדין כאשר רק הטה את החבית והוציא רביעית יין ובכך גרם ליין להחמיץ? _____
8. מה הסיבה שכאשר היין החמיץ הוא משלם על כל החבית? _____
9. מה חידש שמואל בדין המשנה? _____
10. מה הבינה הגמרא מדברי שמואל בהוה אמינא? _____
11. למה אומר שמואל שלפי כולם מתחייב באונסי כל החבית גם אם לא הוציא? _____
12. מה המקרה שבה מסתפק רב אשי אם הוא דומה ליין וחבית? _____

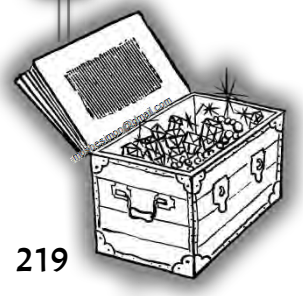

אוצר התשובות:

א. אינו חייב אלא רביעית
ב. אם לא שלח ידו במלאכת רעהו
ג. אמר לעבדו ולשלוחו לשלוח יד
ד. גירי דידיה הוא דאהני לה
ה. הגביה ארנקי ליטול ממנו דינר
ו. החושב לשלוח יד בפיקדון
ז. לא נטל נטל ממש
ח. משלם דמי כולה
ט. משלם דמי כולה
י. ניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס
יא. על כל דבר פשע
יב. שליחות יד אינה צריכה חסרון

אחיה ידע
yeda@achiya.org.il אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- ד"ה אמר לעבדו פי': לשלוח יד **וכן עשה** איך ניתן לבאר את כוונת רש"י?

_____

_____

- ד"ה (דיבור המתחיל) אבל החמיצה פירש: "פשיעה היא ומזיק בידים הוא...: מהי עיקר כוונתו של רש"י בענין זה? ומה ההבדל? _____

- ד"ה דניאא ליה דתיהוי הך חבית בסיס וכו' פירש וז"ל (וזה לשונו):... הוה ליה **כמי שנטל** והניחו עם השאר להשתמר **ונעשה שואל על כל שאר החבית**" באר את כוונת רש"י בשני אופנים?

_____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- איך מסבירים רבני דווינסק (ה"משך חכמה" והרוגוטשובער) את שיטת ב"ש?

ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק
בעל ה"משך חכמה"
וה"אור שמח"

המשך חכמה:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

הרוגוטשובער:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ר' יוסף רוזין
בעל ה"צפנת פענח"
ה'רוגוטשובער'

- לפי ה"משך חכמה" איך מובן הסיבה שב"ש לא מסבירים את הפסוק שמביאים ב"ה?

_____

- מה עוד מובן בלשון בית הלל במכילתא לפי ה"משך חכמה"?

_____

- "אמר לעבדו ולשלוחו מנין..." למה לא מספיק לחייבו מצד שפשע בשמירה אם אומר כך לעבדו?

_____

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

סוגיה כח פרק המפקיד

העמק דבר

יָהֵב בְּכִמְתָא לְמַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

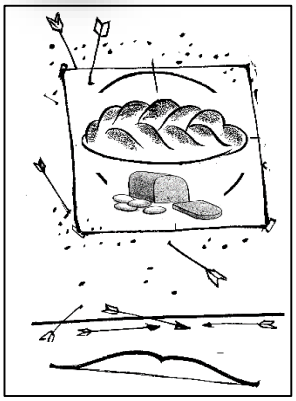

תמונה

מה הקשר לסוגייתנו?

_____

_____

אֲחוּדָה נָא לָכֶם חִידוֹת – בחידה א. צריך להסביר כל הגדרה לחוד והכל ביחד

א. שרעפים - נקט אמצעים, _____

למד בכולל - למד בלי כולל, _____

שליח - שליחות, _____

חץ - חמץ, _____

גוזלות - גזלן. _____

ב. חמץ ב"חומר וקל" _____

ג. איזה מילה בסוגייתנו שייך רק להלכות פסח? _____

איזה מילה בסוגייתנו שייך להלכות מוקצה שבת? _____

ואיזה מילה בסוגייתנו שייך גם לפסח וגם לשבת? _____

ד. לא ממש שילם בתחילה ולא ממש נטל בסוף. _____

שיח התלמידים - חידושי תורה והערות התלמידים

✹ ברש"י ד"ה החושב לשלוח יד פי' שהוא אמר "אטול פקדונו של פלוני **לעצמי**". וצ"ל למה הוסיף רש"י מילה זו?

ואולי י"ל שבא להדגיש שלא מדובר בשליח שעושה כן עבור משלחו משום שאז יש את הדין של "אמר לעבדו..." שדוקא המשלח חייב ולא האדם ששלח יד בפועל שבפשטות כך הדין אף לפי ב"ש. (התל' י.א. נ"י)

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

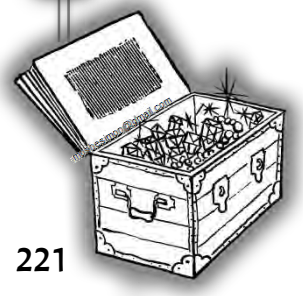

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

תמיד מספרים

...ואין נוח להיות נאבד כדיר יחידי: (רש"י ד"ה שאני נטירותא דארנקי)

הגה"ק רַבִּי אַבְרָהָם בִּנְיָמִין סוֹפֵר הַ"כְּתָב סוֹפֵר" זִיע"א בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ שֶׁל הַ"חָתָם סוֹפֵר" זִיע"א הִצְלִיחַ לְאַחַר עֲבוֹדָה קָשָׁה וּמְאֻמֶּצֶת, שֶׁאָבִיו הַקָּדוֹשׁ הִתְחִיל לְטַפֵּל בּוֹ, לְהַעֲבִיר סַכִּינָא חֲרִיפָא וּלְהַפְרִיד בֵּין הַיְּהוּדִים הַחֲרֵדִים לִדְבַר הַשֵּׁם לְבֵין הַיְּהוּדִים פּוֹרְקֵי הֹעֶל שֶׁבְּקְהִלְּתוֹ, וְזֹאת בְּאִשּׁוּר הַשֶּׁלְטוֹנוֹת. אַחֲרֵי זֶה הִזְמִין אֵלָיו אֶת כָּל גְּדוֹלֵי דּוֹרוֹ, רַבָּנִים, עַסְקָנִים, וְרָאשֵׁי קְהִלּוֹת שֶׁבִּמְדִינַת אוֹסְטְרִיָּה וְהוּנְגָּרְיָה, כְּדֵי לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְבוֹרֵא עוֹלָם, עַל הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה לָהֶם בְּשִׁחְרוּרָם מֵעֹל הַחָפְשִׁים, שֶׁרָצוּ לְהָטִיל עֲלֵיהֶם מִשְׁטָר שֶׁל חָפְשִׁיּוֹת, לַעֲקֹר שַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים וְלִמְחֹק מִסִּדּוּרֵי הַתְּפִלָּה אֶת הַמִּלָּה "צִיּוֹן", הַכֹּל כְּפִי נֵסַח הָ"רֶפוֹרְמָה" שֶׁבְּגֶרְמַנְיָה, שֶׁנִּגְמְרָה בְּהִתְבּוֹלְלוּת נוֹרָאָה וּשְׁמָד ר"ל. לִמְסִבָּה זוֹ שֶׁנִּקְבְּעָה בָּעִיר פְּרֶשְׁבּוּרְג, נִתְאַסְּפוּ מִשַּׁמְּנָהּ וּמִסַּלְתָּהּ שֶׁל הַיַּהֲדוּת הַתּוֹרָתִית שֶׁבְּאוֹסְטְרִיָּה וּבְהוּנְגָּרְיָה.

הָעִיר פְּרֶשְׁבּוּרְג הָמְתָה מֵאוֹרְחִים נִכְבָּדִים, אֲשֶׁר הַכַּרַת פְּנֵיהֶם עִנְתָה בָּהֶם, שֶׁהֵם מְאוֹרֵי וּמַנְהִיגֵי הָעֵדָה, הַמְּיֻצָּגִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל הַיַּהֲדוּת הַהוּנְגָּרִית, שֶׁאֲדִיקוּתָם בֶּאֱמוּנַת צַדִּיקִים הָיְתָה לְהַפְלִיא. הָאוֹרְחִים בִּלּוּ כַּמָּה שָׁעוֹת בְּצִנְתָּא, עַל יְדֵי שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים מִטּוּב הָאָרֶץ, בַּאֲוִירָה שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, מִפִּי הַמְסֻבִּים נִשְׁמְעוּ הֶעָרוֹת וְקַשְׁיוֹת, שָׁטוּ בָּיָם הַתַּלְמוּד וְהֶעֱלוּ פְּנִינִים, חִדּוּשִׁים עַל גַּבֵּי חִדּוּשִׁים, וְחֲרִיפוּת וּבְקִיאוּת – לֹא חָסְרוּ. אוּלָם הַמְּסִבָּה נִתְמַלֵּא וְנִתְבַּשֵּׂם מֵרֵיחַ הַתּוֹרָה שֶׁל הַגְּאוֹנִים הָאֵלֶּה, וְכֻלָּם כְּאֶחָד דִּבְּרוּ בִּכְבוֹד הָאַכְסַנְיָה, מְאָרְחָם הַגָּדוֹל, בְּנוֹ שֶׁל מַחֲזִיר עֲטֶרֶת הַתּוֹרָה לְיָשְׁנָהּ בִּפְרֶשְׁבּוּרְג הָעַתִּיקָה רַבֵּנוּ מֹשֶׁה הַ"חָתָם סוֹפֵר", הַסְּפוּגָה תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם טְהוֹרָה.

ה"חתם סופר"

הַמְּאֹרֶחַ הַנִּכְבָּד הִרְצָה לִפְנֵי אוֹרְחָיו הַגְּאוֹנִים בְּפִלְפּוּלָא דְּאוֹרַיְתָא. כִּתוֹצָאָה מֵהַרְצָאָתוֹ הַתּוֹרָנִית, הִתְפַּתֵּחַ וְכוּחַ עֵר בֵּין הַלּוֹמְדִים, הַלָּלוּ סוֹתְרִים, וְהַלָּלוּ בּוֹנִים, וּבְאוֹתוֹ מַעֲמָד נִשְׁמְעוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שְׁמַעְתֶּן אֹזֶן, בְּחִדּוּשֵׁי אוֹרַיְתָא. הַ"כְּתָב סוֹפֵר" בִּרְצוֹתוֹ לְכַבֵּד אֶת אוֹרְחָיו, הֶחֱלִיט לְהַפְתִּיעַ אוֹתָם לִכְבוֹד הַמְּאֹרָע בְּתַגְלִית יְחִידָה בְּמִינָהּ, שֶׁתְּעוֹרֵר אֶת תְּשׁוּמֶת לֵב הָאוֹרְחִים. הָרַב קָם מִמְּקוֹמוֹ וְאָמַר: רַבּוֹתַי! אַרְאֶה לָכֶם דָּבָר חָדָשׁ שֶׁיְּעוֹרֵר אֶצְלְכֶם הַפְתָּעָה... וּבְמִשְׁמְשׁוֹ בְּכִיסוֹ הוֹצִיא מֵאַרְנָקוֹ מִטְפַּחַת מֶשִׁי, וּבְתוֹכָהּ כְּרוּכָה מַטְבֵּעַ מֵהַמַּטְבְּעוֹת שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּצוּרַת "שֶׁקֶל".

הָאוֹרְחִים הִפְנוּ מַבָּטֵיהֶם הַסַּקְרָנִיִּים לְרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן, מְקוֹם מוֹשָׁבוֹ שֶׁל הַמְּאֹרֵחַ, וְחִכּוּ בְּאִי סַבְלָנוּת, לְרֶגַע שֶׁיּוּכְלוּ לְהָזִין עֵינֵיהֶם בְּמַטְבֵּעַ הָעַתִּיק, שֶׁהֲעָלָה הִרְבֵּה זִכְרוֹנוֹת מֵחַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִים עַל אַדְמָתָם, וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שִׁמְשָׁה לָהֶם מְקוֹר הַכְנָסָה, לִקְנִיַּת קָרְבָּנוֹת צִבּוּר וּשְׁאַר דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה.

"הָא לָכֶם רַבּוֹתַי "מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל" מִשְׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ. קִבַּלְתִּיהָ מֵאֲבִי הַקָּדוֹשׁ זצ"ל וְאָבִי מֵאָבִיו, דּוֹר מִדּוֹר, עַד דּוֹרָם שֶׁל מַטְבִּיעֵי הַשֶּׁקֶלִים, וְהִיא – יְחִידָה בְּמִינָהּ וּבְעֵד כָּל הוֹן דְּעָלְמָא לֹא תִּמְצָאוּ עוֹד מַטְבֵּעַ כְּזֶה" אָמַר הַ"כָּתָב סוֹפֵר". דְּמָמָה אָפְפָה אֶת הָאוֹרְחִים, הַמַּטְבֵּעַ נִשְׁתַּחְרֵר בִּמְהֵרָה מִמִּטְפַּחַת הַמֶּשִׁי שֶׁלּוֹ, וּבְרֶטֶט שֶׁל קְדֻשָּׁה נִלְקַח ע"י רֹאשׁ הָרַבָּנִים, וְעָבְרָה מִיָּד לְיָד, בֵּינְתַּיִם הִתְפַּתֵּחַ וְכוּחַ עֵר בֵּין הָרַבָּנִים בְּקֶשֶׁר לְמִשְׁקְלוֹ, צוּרָתוֹ וְאֹפֶן עֲשִׂיָּתוֹ. בְּתוֹךְ הַהֲמֻלָּה הַגְּדוֹלָה, כְּשֶׁהָאוֹרְחִים מִתְרוֹצְצִים מִמְּקוֹם לְמָקוֹם בִּכְדֵי לְהַקְשִׁיב קֶשֶׁב רַב לְאֵיזֶה שִׂיחָה הִיסְטוֹרִית וְעִיּוּנִית עַל חֲשִׁיבוּת הַמַּטְבֵּעַ וּזְמַנּוֹ – נֶעֱלַם הַמַּטְבֵּעַ מֵעֵין הַנֶּאֱסָפִים, מִבְּלִי שֶׁיַּרְגִּישׁ בּוֹ אִישׁ, וּמִבְּלִי לְהַשְׁאִיר אַחֲרָיו כָּל עֲקֵבוֹת. כְּרֵעַם בְּיוֹם בָּהִיר פָּגַע הַמְּאֹרָע בְּאוֹרְחִים, וּבְיוֹתֵר פָּגַע הַדָּבָר בַּ"כָּתֵב סוֹפֵר" שֶׁעָרְכוֹ וְשָׁוְיוֹ בִּשְׁבִילוֹ עָלוּ עַל כָּל דִּמְיוֹן.

ה"כתב סופר"

הַ"כָּתֵב סוֹפֵר" קָם מִמְּקוֹמוֹ וְאָמַר בְּהִתְרַגְּשׁוּת רַבָּה: רַבּוֹתַי! אֵינִי חוֹשֵׁד בְּאַף אֶחָד מִכֶּם שֶׁלָּקַח אֶת הַמַּטְבֵּעַ, יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם, אוּלָם יִתָּכֵן שֶׁבְּהַיּוֹתְכֶם שְׁקוּעִים בְּעִיּוּן "הַשֶּׁקֶל", הִתְחַלֵּף לוֹ לְאֶחָד מִכֶּם מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּמַטְבֵּעַ אַחֵר, לָכֵן הָיִיתִי מַצִּיעַ שֶׁכָּל אֶחָד יִמְשֹׁשׁ בְּכִיסוֹ וְיִבְדֹּק בַּחֲפָצָיו כְּדֵי לְהוֹצִיא מִלְּבִּי כָּל סָפֵק שֶׁל הַחֲלָפָה אֶפְשָׁרִית שֶׁל הַשֶּׁקֶל. כָּל הַנּוֹכְחִים הִסְכִּימוּ וְהַחִפּוּשִׂים הָעַצְמִיִּים הֵחֵלּוּ, כְּשֶׁהַחִפּוּשִׂים לֹא נָתְנוּ כָּל תּוֹצָאָה, קָם הַ"כָּתֵב סוֹפֵר" וְאָמַר: הֱיוֹת וְהַחִפּוּשִׂים לֹא הוֹעִילוּ, הָיִיתִי מַצִּיעַ בְּגִלַּל חֲשִׁיבוּת הַמַּטְבֵּעַ, חִפּוּשִׂים הֲדָדִיִּים , שֶׁכָּל אֶחָד יְחַפֵּשׂ בְּכִיס חֲבֵרוֹ וְחוֹזֵר חֲלִילָה. גַּם הַצָּעָה זוֹ הִתְקַבְּלָה בְּהַסְכָּמָה עַל יְדֵי הָאוֹרְחִים, חוּץ מֵרַב אֶחָד ("א שֶׁהָיָה זֶה הַמַּהֲרִ"י אסאד זצ"ל מִגְּדוֹלֵי רַבָּנֵי הוּנְגָּרְיָה – נַסֶּה לְבָרֵר מָה מְיֻחָד בַּתְּמוּנָה שֶׁלּוֹ הַמּוֹפִיעָה כָּאן) מִזְּקֵנֵי הַדּוֹר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּרַבָּנוּת יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהַ"חָתָם סוֹפֵר" כִּבֵּד אוֹתוֹ מְאֹד בְּגִלַּל גְּאוֹנוּתוֹ וְצִדְקוּתוֹ, רַב זֶה הִתְנַגֵּד בְּפֶמְבֵּי לְצוּרַת הַחִפּוּשׂ הַהֲדָדִי. וְהִצִּיעַ לְהַמְתִּין רֶבַע שָׁעָה , אוּלַי בֵּינְתַּיִם יִתְגַּלֶּה הַמַּטְבֵּעַ, הַכָּתֵב סוֹפֵר הִסְכִּים לְהַמְתִּין.

חָלְפָה רֶבַע שָׁעָה וְהַמַּטְבֵּעַ לֹא נִמְצָא. הַכָּתֵב סוֹפֵר בִּקֵּשׁ לְהַתְחִיל בְּחִפּוּשׂ הַהֲדָדִי, וְהָרַב בִּקֵּשׁ אָרְכָה שֶׁל רֶבַע שָׁעָה נוֹסֶפֶת. מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָרַב הַיָּשִׁישׁ הִסְכִּים לְכָךְ הַכָּתֵב סוֹפֵר, חֵלֶק מֵהָאוֹרְחִים גִּלּוּ חֹסֶר סַבְלָנוּת וְהָיוּ בְּטוּחִים כִּי הָרַב נָטַל אֶת הַמַּטְבֵּעַ וְרַק רוֹצֶה זְמַן לְטַכֵּס עֵצָה כֵּיצַד לְהַחֲזִיר אוֹתוֹ. הַזְּמַן עָבַר וְהַמַּטְבֵּעַ לֹא נִתְגַּלָּה.

אָז קָם הַ"כָּתֵב סֵפֶר" וְאָמַר: רַבּוֹתַי! לַמְרוֹת הַעֲרָצָתִי לְרַב הַזָּקֵן אֵינֶנִּי יָכוֹל לְהַמְתִּין עוֹד וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁתּוֹךְ חֲמִשָּׁה רְגָעִים יְבַצְּעוּ אֶת בַּקָּשָׁתִי לְחִפּוּשׂ. הָרַב הַזָּקֵן קָם מִמְּקוֹמוֹ כְּשֶׁהוּא רוֹעֵד כֻּלּוֹ וּמֵעֵינָיו זָלְגוּ דְּמָעוֹת, וְאָמַר: זְכֹר נָא רַבֵּנוּ אַהֲבַת קְדוֹמִים בֵּינִי וּבֵין אָבִיךָ הַגָּדוֹל זצ"ל, חַכֵּה נָא אַךְ הַפַּעַם עוֹד רֶבַע שָׁעָה וְלֹא יוֹתֵר, וְאִם גַּם בַּפַּעַם הַזֹּאת לֹא יִמָּצֵא הַמַּטְבֵּעַ, הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ לַעֲשׂוֹת כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. גַּם לְכָךְ הִסְכִּים הַ"כָּתֵב סוֹפֵר". הַמֵּתַח בָּאוּלָם גָּבַר מֵרֶגַע לְרֶגַע, הָרַב הַזָּקֵן נָשָׂא תְּפִלָּה חֲרִישִׁית, וְכֻלָּם צִפּוּ בִּדְרִיכוּת לְסִיּוּם הָרֶבַע שָׁעָה הָאַחֲרוֹן, לֹא הָיָה לָהֶם סָפֵק שֶׁהָרַב לָקַח אֶת הַמַּטְבֵּעַ.

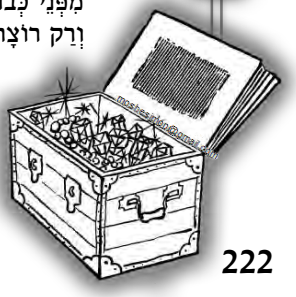

אחיה ידע
• דוגמאות נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אגדות התלמוד סוגיה כח **פרק המפקיד**

פִּתְאוֹם, קוֹל רִיצָה נִשְׁמָע בַּחוּץ, וּבְרַעַשׁ בִּלְתִּי רָגִיל נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת לִרְוָחָה, הַשַּׁמָּשׁ נִכְנַס בְּפָנִים צוֹהֲלוֹת מֵרֹב שִׂמְחָה, וּבְהִתְלַהֲבוּת גְּדוֹלָה הִכְרִיז:

רַבּוֹתַי! "הַמַּטְבֵּעַ נִמְצָא". וּמֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּת נִשְׁאַר עוֹמֵד לְלֹא נִיעַ.

קְרִיאוֹת "מַזָּל טוֹב"! יִישַׁר כּוֹחַ! נִשְׁמְעוּ מִכָּל עֵבֶר, הַמְּתִיחוּת פָּגָה וְהָרְוָחָה תִּפְסָה אֶת מְקוֹמָהּ.

וְאָז שָׁאַל הַ"כָּתֵב סֵפֶר אֶת הַשַּׁמָּשׁ: הֵיכָן מָצָאתָ אֶת הַמַּטְבֵּעַ? סִקְרָנוּת הָאוֹרְחִים הִשְׁקִיטָה אֶת הָרוּחוֹת וְהַשַּׁמָּשׁ סִפֵּר: הוֹרַדְתִּי אֶת הַמַּפָּה מֵהַשֻּׁלְחָן כְּדֵי לְנַעֲרָה, לֹא יָדַעְתִּי שֶׁהַמַּטְבֵּעַ הָיָה עַל הַמַּפָּה, כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאַבְדַּן הַמַּטְבֵּעַ עָלָה בְּדַעְתִּי, אוּלַי נִעַרְתִּי אֶת הַמַּטְבֵּעַ יַחַד עִם הַפֵּרוּרִין לְתוֹךְ עֲרֵמַת הַזֶּבֶל, חִפַּשְׂתִּי וּפִתְאוֹם נֶגֶד עֵינַי דָּבָר נוֹצֵץ וּמַבְרִיק, תָּחַבְתִּי יָדִי לְתוֹךְ הַזֶּבֶל וְהוֹצֵאתִי אֶת הָאוֹצָר הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה הַמַּטְבֵּעַ מֻנַּחַת לְפָנֶיכֶם. כָּל הָעֵינַיִם הֵפְנוּ בְּהַעֲרָצָה גְּדוֹלָה לְעֵבֶר הָרַב הַזָּקֵן.

אָז קָם הָרַב הַזָּקֵן וְאָמַר: רַבּוֹתַי! אֵינֶנִּי נָבִיא וְלֹא בֶּן נָבִיא, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּעַנְיְנִים אִתְּם לָדַעַת פֵּשֶׁר הַחִידָה, שִׂימוּ לֵב לִפְתְרוֹנָהּ: גַּם אֲצִלִי כְּמוֹ אֵצֶל רַבֵּנוּ הַ"כָּתֵב סוֹפֵר" נִמְצָא מַטְבֵּעַ בְּצוּרַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁאַף אֲנִי קִבַּלְתִּי מֵאָבִי, וְאָבִי מֵאָבִיו, דּוֹר מִלִּפְנֵי דּוֹר עַד לַדּוֹר שֶׁהִטְבִּיעַ אֶת הַשְּׁקָלִים, וְעַכְשָׁו תָּבִינוּ יְדִידֵי לָמָּה בִּקַּשְׁתִּי אֶת דְּחִיַּת הַחִפּוּשִׂים, תְּאָרוּ לְעַצְמְכֶם לוּ הָיוּ הַחִפּוּשִׂים יוֹצְאִים לַפֹּעַל וְהַמַּטְבֵּעַ הָיָה נִמְצָא בְּכִיסִי?

מִי לֹא הָיָה חוֹשֵׁד שֶׁאֲנִי גָּנַבְתִּי? גַּם אֲנִי כְּמוֹ רַבֵּנוּ הֵבֵאתִי אֶת שְׁקָלַי לִכְבוֹד הַמְּאֹרָע בִּכְדֵי לְהַפְתִּיעַ אֶת הָאוֹרְחִים, אַךְ הֱיוֹת וְרַבֵּנוּ אָמַר, שֶׁהַמַּטְבֵּעַ שֶׁלּוֹ יָחִיד בְּמִינוֹ, לֹא רָצִיתִי לְהַחֲלִישׁ אֶת הָרֹשֶׁם וּלְהַגִּיד שֶׁגַּם לִי יֵשׁ מַטְבֵּעַ כָּזֶה.

ר' יהודה אסאד

ב' צדדי מטבע "מחצית השקל" שהיה בשימוש בתקופת בית שני

הָרַב הִמְשִׁיךְ: לָכֵן בִּקַּשְׁתִּי לִדְחוֹת אֶת הַחִפּוּשִׂים, וּבְמֶשֶׁךְ הַזְּמַן הַזֶּה עָמַדְתִּי בִּתְפִלָּה שֶׁזְّכוּת רַבֵּנוּ הַ"חָתָם סוֹפֵר" זצ"ל יַעֲמֹד לִי שֶׁלֹּא אֶכָּלֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְשֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם עַל יָדִי ח"ו, וב"ה תְּפִלָּתִי נִתְקַבְּלָה. תַּדְהֵמָה כְּלָלִית הִשְׁתָּרְרָה בָּאוֹלָם, הַמַּטְבֵּעַ עָבַר בִּמְהִירוּת מִיָּד לְיָד וְכֻלָּם נוֹכְחוּ שֶׁזֶּה אָכֵן אוֹתוֹ מַטְבֵּעַ בְּצוּרָתוֹ וּבְמִשְׁקָלוֹ לְמַטְבֵּעַ שֶׁל רַבָּם.

לִפְנֵי סִיּוּם הַמִּסְבָּה פָּנָה הַ"כָּתֵב סוֹפֵר" לְאוֹרְחָיו וְאָמַר: יוֹדְעִים אַתֶּם לָמָּה הִתְאַסַּפְנוּ כָּאן? בִּכְדֵי לְהַסְבִּיר לָנוּ בַּמּוּחָשׁ פֵּרוּשָׁהּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה: "וְהֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת". רַבִּים מֵאִתָּנוּ הָיוּ בְּטוּחִים לְנֹכַח הַדְּחִיּוֹת שֶׁבִּקֵּשׁ הָרַב שֶׁהוּא הָאָשֵׁם, וְאִם הָיֵינוּ מְחַפְּשִׂים וּמוֹצְאִים אֶת הַמַּטְבֵּעַ בְּכִיסוֹ, הֲרֵי לֹא הָיָה אֶחָד שֶׁהָיָה מַאֲמִין לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת אוֹתוֹ מַטְבֵּעַ. לָכֵן נֶאֱסַפְנוּ כָּאן עַל יְדֵי הַהַשְׁגָּחָה, לְהַרְאוֹת לָנוּ, שֶׁאֲפִלּוּ כָּל הַצְּדָדִים מַרְאִים לְחִיּוּב, עֲדַיִן יֵשׁ לְצַדֵּד לְזְכוּת הַנֶּאֱשָׁם, וְלָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת. (הַסִּפּוּר מֻזְכָּר בְּסֵפֶר אַבְנֵי הַחֹשֶׁן הַשְּׁמָטוֹת סִי' שמ"ח בְּשִׁנּוּי קְצָת)

⊙ נקודות למחשבה:

- איך מקיימים "והשיב את הגזילה" בשליחות יד לפי בית שמאי (רש"ש)
- שמעון קיבל על עצמו שמירה של מטבע יקרה השייך לראובן. לאחר שעה קלה אתה רואה אותו לוקח בידו את המטבע ומניח אותו בצרור עם שאר מטבעותיו שלו עצמו. איך ניתן ללמד עליו זכות ע"פ הנלמד בסוגייתינו?
- למה מדמה הגמרא את הפשיעה של השומר שגרם להחמצת היין לחיצים (גירי...)?

מגיד מישרים – הלכה כבית הלל, מחשבה רעה, פקד פקדתי

אמרו חז"ל בגמרא (עירובין דף יג/ב) אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה "אלו ואלו דברי אלהים חיים הן והלכה כבית הלל".

שואלת הגמרא: וכי מאחר ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים" מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?

מתרצת הגמרא: א. מפני שנוחין ועלובין היו ***ושונין דבריהן ודברי בית שמאי** וב. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן, כאותה ששנינו "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין אמרו בית הלל לבית שמאי לא כך היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו יושב ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית אמרו להן בית שמאי משם ראיה אף הן אמרו לו אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך"

וממשיכה הגמרא: ללמדך שכל המשפיל עצמו הקדוש ברוך הוא מגביהו וכל המגביה עצמו הקדוש ברוך הוא משפילו. כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני שעה שעה עומדת לו.

* **זה לשונו של רש"י ד"ה ושונין דבריהן ודברי בית שמאי** – כשהיו בית שמאי מביאין ראיה לדבריהם מן התורה, ובית הלל מביאין ראיה ממקרא אחר, והיו בית הלל דורשין את המקרא של בית שמאי למה בא, ולא היה קל בעיניהם, כאותה שנינו במסכת ברכות (י, ב) בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר בשכבך ובקומך, ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרכו, שנאמר ובלכתך בדרך, אם כן למה נאמר בשכבך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין ובשעה שדרך בני אדם עומדין: *איצה שאלה בסוגייתינו ניתן לתרץ לפי רש"י זה?*

מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה...

אחיה ידע • דבמצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

הגמרא ממשיכה:

תנו רבנן שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו.

המהרש"א מסביר **שנמנו וגמרו** הכוונה שספרו את מנין המצוות וראו שיש יותר מצוות לא תעשה ולכן אדם קרוב יותר להפסד ולא לשכר ולכן החליטו שנוח לאדם שלא נברא משנברא.

ויש לשאול: הרי ידוע שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ולא כך במחשבה רעה, ונמצא שיש יותר מצוות מאשר עבירות?

ויש לומר שאכן לפי **ב"ש** גם בעבירות מצרפים מחשבה למעשה! והטעם, משום שכתב ה"ריקאנטי" שהמצוות נמצאים אצלנו בגדר פקדון (אגב, בארמית מצוות הם "פיקודין"...) וכמו שלשיטת ב"ש החושב לשלוח יד בפיקדון חייב ומחשבים את המחשבה כמעשה א"כ גם מחשבה של עבירה מצטרף וא"כ בענין מחשבה הוי מצוות ועבירות שווים ולכן אמרו שנוח לו לאדם שלא נברא...

(פרדס יוסף שמות כ, ב)

פקד פקדתי...

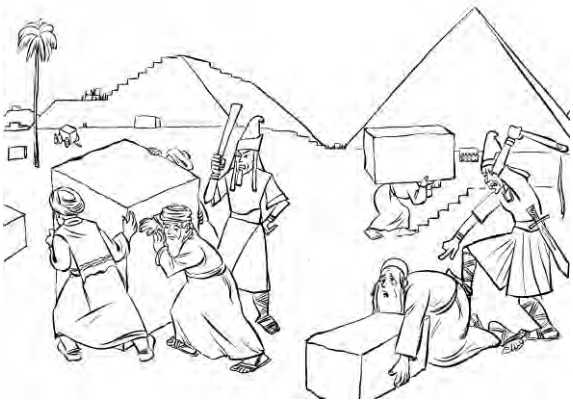

במדרש כתוב שהשר של המצרים (המלאך הממונה עליהם) טען שלא הרגו את בני ישראל אלא רק שיעבדו אותם ולכן לא מגיע להם למות בים סוף.

וצריך להבין איך טוען טענה כזאת שכידוע אינו אמת משום שהרגו את התינוקות וכו'?

ויש לבאר שכוונתו ע"פ מה שביאר הרמב"ן בפרשת שמות שפרעה לא רצה בעצמו להרוג את הילודים שלא יהיה לו שם רע באומות ויתקוממו כנגדו איך עושה דבר כזה ולכן התחכם וביקש לעשות זאת על ידי שהמילדות יעשו זאת במקומו. על כך טען שר של מצרים שאין זה נחשב שהם הרגו את היהודים משום שזה נעשה על ידי שליח ואין שליח לדבר עבירה כי אומרים "דברי הרב דברי התלמיד דברי מי שומעים?"

ובאמת אין טענה זו של שרו של מצרים אמיתית כלל משום שבני ישראל היו מופקדים אצלם כפיקדון, וכמו שנאמר "פקד פקדתי אתכם וכו'" ובפיקדון ניתן לחייב גם מצד פשיעה. וגם מצד שבשליחות יד לומדים בית הלל מהפסוק "על כל דבר פשע" שאומרים שיש שליח לדבר עבירה, ובכך נופלת טענתו של שר של מצרים ומחוייבים המצרים במיתה בידי ה'.

(דברי יואל)

"**על כל דבר פשע**" בגימטריה "**המחשבה כמעשה**" (עם הי"א אותיות)

רבי עזריאל מאיר איגר מלובלין זצ"ל

לחידודא: למה לא אומר שמואל את חידושו ש'שאני הכא דניחא ליה...' ברישא: "היטה..." לומר שאם השאיר את היין בחבית יתחייב על הכל מדין 'ניחא ליה דתיהוי...'?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה המחלוקת בענין חסרונות על ידי עכברים?

דברי חכמים כדרבונות...

אין שליח לדבר עבירה דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים?

(קידושין מב:)

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע